CADRILATERUL

1. *Despre noua administrație din Cadrilater. Cum a fost pregătită și organizată de guvern*

1/1. Copie de pe raportul D-lui Prefect al județului Dobrici Către D-l Ministru de Interne. */Fără număr și dată – n.n./.* [1)]

În urma constatărilor noastre ce am putut face timp de aproape trei săptămâni cât am stat în județul ce administrez, am onoare a vă expune în alăturatul raport întreaga situațiune așa cum se prezintă ea astăzi din punct de vedere administrativ, cultural, economic și politic. Județul este complect lipsit de administrațiune propriu zis prin faptul că titularii celor 5 plăși cari compun județul precum și ajutoarele lor numai că nu au nici un fel de pregătire pentru asemenea funcțiune, dar o parte din ei sânt elemente foarte rele, vițioși și cu antecedente foarte puțin recomandabile. Comunele au păstrat fiecare consiliile comunale care se găseau în funcțiune în momentul ocupațiunei, s'a numit însă pe lângă fie care consiliu comunal un secretar așa zis delegat al puterei centrale.

Funcționarii aceștia sânt oameni adunați de pretutindeni, fără de nici o conștiință în cea ce privește chestiunile administrative, cea mai mare parte foști scriitori */mici funcționari - n.n./* pe la administrațiunile din Dobrogea, certați cu Justiția, fiind condamnați pentru fapte infamante. Acești funcționari plătiți cu salarii de la 150-200 lei lunar sunt pentru moment plaga comunelor și a întregei populațiuni, ei știind că cu greu'și pot păstra postul caută să adune ce pot frustrând averea comunei și jefuind lumea. De la ocupațiune și până azi singurul serviciu care este mai rău organizat, sau mai bine zis nu este organizat de loc este serviciul administrativ propriu zis.

După informațiunile ce am căpătat, armata română ocupând teritoriul acesta și punând mâna pe localurile comunelor au risipit și distrus archivele primăriilor cari s'au mai găsit căci o parte din aceste archive fusese deja ridicate de secretarii-birnici bulgari cari s'au retras în Bulgaria. În aceste archive se găseau lucrări foarte importante relative la statistica populațiunei, a vitelor, situațiunea proprietăței, lucrări relative la averea comunelor și a școalelor, creanțele și datoriile lor la Băncile Agricole etc. S'au luat măsuri ca aceste archive să se strângă din toate părțile și să se pună în

---

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 235/1913

ordine. Am disposat ca până la legea de organizare pentru ca serviciile comunale să nu sufere, fie care comună să închidă anul financiar la 31 Decembrie 1913 și să întocmească budgete provizorii pe lunile Ianuarie, Februarie și Martie. În aceste budgete să se treacă ca resursă principală și venituri zecimile comunale așa cum rezultă din recensământul întocmit de administrațiunea financiară, celelalte venituri după legile bulgare așa cum s'au încasat până azi.

La cheltueli să se facă toate economiile posibile astfel ca budgetele ce vom întocmi la Aprilie să nu aibă să acopere deficite. Toate zecimile comunale încasate până la 25 Ianuarie și cari sânt foarte importante căci impozitul funciar bulgar era foarte ridicat, am dispozat să se consemneze iar recipisele să se înainteze Prefecturei. În rezumat, Domnule Ministru, până în prezent nu există nici o organizare comunală și totul urmează să se facă de la început. Pentru aceasta însă cu personalul ce avem este absolut imposibil și ori câtă silință și ori câtă bună voință am pune, nu ajungem la nici un rezultat. Subprefecților le lipsește cele mai elementare cunoștințe administrative și nu au nici bunavoință de a le dobândi.

Pentru a'mi forma personalul m'am adresat la câtiva administratori de plasă din țară rugându-i să accepte posturi de subprefecți dar nu am putut găsi nici unul care să primească și motivul este că nimeni nu voește să accepte o situațiune unde de sigur trebuie să depună o muncă îndoită de cât aceia care o au în țară și pentru un salariu aproape egal, la aceste ei adaogă de sigur incovenientul de a se transporta așa departe ei și familia și în plus privațiunile de tot soiul ce pot îndura aci.

Așa fiind singura soluție ce întrevăd este ca Dvs. să delegați obligatoriu dintre administratorii de cl I-a cu o vechime de cel puțin 5 ani, 5 sau 6 persoane după numărul plășilor ce voiu forma, timp de cel puțin 6 luni, să gereze afacerile subprefecturilor locale. Acesta este singurul mijloc ca să putem organiza viața comunelor din noul teritoriu. Cu persoane cari nu au practica administrativă îndelungată nu se poate face absolut nimic, și socotesc că este imperios ca de la început să pornim lucrurile bine, căci numai astfel putem ajunge la un rezultat satisfăcător. Obligatoriu delegați însă acești administratori cred că urmează să li se facă o situațiune materială ca să poată face față necesităților, și în această privință socotesc ca un minimum de tratament ar fi ca să li se plătească pe lângă salariul lor de administratori de cl. I-a o diurnă lunară de 300

lei.

Această sumă nu este nici de cum exagerată față de lipsa aproape complectă de căi de comunicațiune și scumpetea mijloacelor de transport. În privința secretarilor comunali, socotesc de asemenea ca până să ne formăm un personal cum trebuie să delegați de asemenea notari cu experiență din țară dintre aceia cari nu sunt familiști și cari mai ușor s'ar putea transporta, în locul lor în țară s'ar putea cu înlesnire alte persoane care provizoriu le-ar putea ține locul.

JANDARMERIA. Jandarmeria este foarte bine organizată și elementele care o compun sânt din cele mai bune. Compania comandată de un major care'și cunoaște foarte bine atribuțiunile și pune multă inimă pentru îndeplinirea datoriei, are un efectiv dublu și se compune aproape din 350 oameni. Pentru moment singurul agent administrativ în comunele rurale este jandarmul; prin el ne îndeplinim toate serviciile noastre.

Bine înțeles că chiar printre jandarmi se pot strecura elemente rele, am luat înțelegere însă cu D-l Comandant că la cea dintăi abatere de la datorie, să se ia măsuri riguroase în contra celui căzut în greșală căci numai ast-fel am putea păstra disciplina și grija împlinirei datoriei, în acest corp, care este cel mai prețios auxiliar administrativ.

POLIȚIA. Poliția atât cea din orașe cât și aceia de la punctele de la frontieră, mi se pare că se compune din elemente bune și este suficientă, atât în ceia ce privește numărul ofițerilor de poliție cât și a sergenților de orașe.

BRIGADA DE SIGURANȚĂ. În afară de poliție avem la Dobrici o brigadă de siguranță care'și face serviciu în conștiință, și după cât mi s'a părut este bine condusă. Această brigadă de siguranță ne dă foarte prețioase informațiuni, atât politice cât și de ordin administrativ, foarte multe anchete provocate de informațiunile siguranței au dat rezultate favorabile. Socotesc că ar fi bine să se mai creeze câte o subbrigadă la Cavarna și Balcic.

CORPUL DE GRĂNICERI. Județul Dobrici are două puncte de frontieră față de Bulgaria: la Ceatal-Cișme și Kuiungiul, ambele le-am vizitat și am găsit totul în ordine. Socotesc că numărul grănicerilor este insuficient și numărul pichetelor ar trebui să sporească, aceasta din cauză că granița este în mod natural cu totul deschisă și trecerea clandestină este foarte ușoară. Faptul acesta se constată din marele număr de persoane care se arestează zilnic pentru trecerea frontierei fără pașaport, tot acelaș

lucru ne îndrituește să credem că se fac și multe contrabande.

În legătură cu acestea țin să aduc la cunoștința D-vs. că prefectura de Dobrici eliberează zilnic de la 30-51 pașapoarte. Faptul se explică prin acea că cea mai mare parte din populațiunea limitrofă și în special Dobrici, are legături comerciale și de familie cu Varna, din cercetările însă făcute de noi, rezultă că foarte mulți temându-se ca mai târziu să nu fie contestați că se găseau aci în momentul ocupațiunei, caută să se asigure de pe acum de supușenia română.

JUSTIȚIA. Atât tribunalul din Dobrici cât și judecătoriile de ocoale, funcționează foarte bine, magistrații sunt dintre cei mai distinși, și neavând o lege de organizare s'a delegat temporal personal de la tribunalele din țară, acesta ar fi un argument mai mult în sprijinul cererei mele ca să se facă și pentru administrație acelaș lucru ca și pentru justiție. Tribunalul și judecătoriile sunt pentru un moment ocupate mai mult cu organizarea biurourilor și punerea în ordine a archivelor bulgare. Procesele civile sunt foarte puține și cele corecționale și mai puține. În orașul Dobrici, s'au stabilit aproape 20 avocați români. Atât tribunalul cât și judecătoriile sunt pentru un moment cuviincios instalate.

FINANȚELE. Una din administrațiunile care a pus încă de la început piciorul pe noul teritoriu este Fiscul: astfel se explică că Administrația Financiară locală este bine organizată cu personalul complect și care a lucrat așa de bine în cât recensământul este terminat pentru tot județul și cea mai mare parte din dări sunt deja încasate până la zi. Comisiunea de apel își va începe în curând lucrările, astfel că la finele Februarie se va putea ști precis veniturile impozitelor directe. Impozitul financiar bulgar fiind un imposit pe capital, dările noastre sunt cu mult mai ușoare, populațiunea apreciază în mod sensibil această ușurare și din acest punct de vedere este mulțumită de stăpânirea română.

Trebue să vă aduc la cunoștință Domnule Ministru, că printre perceptori se găsesc și elemente rele, care frustrează pe locuitori încasând mai mult de cât dările legale, liberând chitanțele bine înțeles numai pentru sumele cuvenite. Aceasta am constatat'o prin cercetările mele personale, în cele câteva inspecțiuni care le-am făcut prin comune și din rapoartele ce le-am căpătat de la Jandarmerie și Siguranță. Evident că dacă am avea o administrațiune generală bine organizată, asemenea fapte s'ar întâmpla mai rar. Am adus faptele cunoscute la cunoștința D-lui Administrator financiar, și am avut promisiunea că se vor lua măsuri

riguroase. În legătură cu chestiunea de ordin financiar, vă aduc la cunoştinţă că comisiunea pentru slăbirea rechiziţiilor române şi-a terminat lucrările iar la 1 Februarie a început să funcţioneze comisiunea ce am întocmit pentru rechiziţiile bulgare.

Moneda bulgară mai circulă în mare cantitate la Balcic, cea română fiind insuficientă, numai printre negustorii bulgari. Marile instituţiuni financiare din ţară, Banca Naţională a României, Banca Românească, Banca Agricolă şi Banca Marmorosch-Bank şi-au stabilit sucursala la Dobrici şi şi-au început operaţiunile. O nemulţumire mare printre comercianţii musulmani este că nu li se primesc poliţele lor în Banca Naţională şi prin faptul că nici aceste Bănci române nu le acordă credit, fiind astfel obligaţi a se împrumuta la cămătarii bulgari cu dobânzi colosale. Cauza este că regulamentul Băncei se opune să primească cambii care nu sunt semnate cu literă latină sau slavă. Am semnalat acest fapt Directorului Băncei Naţionale române ca să se găsească o soluţiune.

CĂILE DE COMUNICAŢIUNE. Cestiunea cea mai importantă şi care reclamă o soluţiune imediată este acea a căilor de comunicaţiune. Actualmente nu posedăm nici un drum care să ne lege cu Dobrogea veche sau cu Silistra. Din cauza aceasta, mai cu seamă acum când drumurile sunt desfundate, comunicaţiunile au devenit aproape cu desăvârşire imposibile. La şoseaua Constanţa-Caraomer-Dobrici lipseşte aproape 40 klm. terenul fiind şes şi piatra în abundenţă în apropiere, această porţiune s'ar putea foarte bine termina până la 1 Septembre, dacă Serviciul de Poduri şi Şosele ar pune stăruinţă antreprenorului căruia i s'a încredinţat. La şoseaua cu Silistra prin Carapelit, lipseşte de asemenea o porţiune cam de aceiaş lungime şi care s'ar putea da gata mai curând.

Terminându-se aceste şosele am putea avea şi corespondenţa mai regulat care acum se face la 4-5 zile după cum se întâmplă ca vaporul să poată sau nu acosta la Balcic. Trebue ca să spun Domnule Ministru că este puţină probabilitate că vom putea vedea o grabnică îndreptare în ceia ce priveşte drumurile. Avem un inginer şef al serviciului technic care de la 1 Decembrie de când a fost numit a fost o singură dată la Dobrici şi acum stă la Bucureşti. Am căutat din primele zile ale numirei mele ca prefect să-mi asigur concursul unui inginer capabil şi muncitor şi am indicat D-lui Ministru de Lucrări Publice, care i-a arătat multă bună voinţă mai multe persoane cărora le putea da această însărcinare. Întrebaţi de Domnul Ministru dacă primesc postul, toţi au refuzat pe motiv că au

familie şi că le este greu să se deplaseze.

Cu consideraţiuni sentimentale nu se mai poate dar face nimic şi socotesc că pentru acest serviciu ca şi pentru administraţie să se delege obligator ingineri de la alte servicii. Am găsit de la Bulgari vre-o 170 km. de şosea /în/ foarte bună stare dacă se va întreţine. Cea mai mare parte din aceste şosele sunt prevăzute cu cantoane frumoase, confortabile şi solide, cari însă stau goale căci nimeni nu s'a îngrijit până acum de numirea cantonierilor. Am vorbit de drumurile mari de circulaţie, în ceia ce priveşte drumurile care merg la comună nici nu se poate vorbi, noroiul este aşa de mare în cât cu patru cai abia se pot face trei km. pe oră. Din această cauză nu numai că se suspendă ori ce viaţă comercială dar nu se poate face nici un fel de administraţiune. Este imperios dar Domnule Ministru ca până la construcţiunea drumului de fier să se ia urgente şi serioase măsuri pentru construcţiunea şoselelor.

POŞTA ŞI TELEFOANELE. Din cauza lipsei de comunicaţiune, putem spune că suntem complect izolaţi de ţară, căci nu putem avea corespondenţa de cât la 5-6 zile ceia ce aduce o întreagă perturbare în viaţa administrativă, comercială şi familială. Dacă s'ar termina mai curând şoseaua prin Caraomar la Constanţa, s'ar putea stabili trenuri automobile care să ne aducă zilnic corespondenţa. Telefoane nu există de cât în foarte puţine centre, lipsa aceasta s'ar fi putut complecta de armată încă de la ocupaţiune, dar nu s'a făcut. Aşa fiind este urgent ca să legăm toate comunele acestea mai cu seamă din punctul de vedere al siguranţei. Formalităţile prea multe lâncezeşte lucrarea, căci deşi s'a însărcinat oficiul local cu instalarea acestor telefoane, nu i s'a pus la dispoziţie de cât 1500 lei şi deşi administraţia Domeniilor a oferit gratuit stâlpii, oficiul nu are mijloace cu ce să'i doboare. Operaţiunea aceasta nu se poate face de cât până la 1 Aprilie, ori dacă la această dată nu avem toţi stâlpii, care ne trebue, suntem ameninţaţi să rămânem încă multă vreme, fără telefoane, afară dacă va aduce lemne din ţară.

ADMINISTRAŢIUNEA DOMENIALĂ. În acest serviciu după cât sunt informat s'au cheltuit sume însemnate până acum cu studiile şi cu personalul nu s'a făcut încă nimic. Statistica populaţiunei sau a vitelor nu s'a făcut încă, abia acum vre-o 10 zile s'au luat măsurile preliminare în vederea statisticei populaţiunei. Pentru chestiunea proprietăţei s'a înfiinţat un întreg personal, cu inspector, subinspector, etc., care mai mult stau în ţară şi aci nu se face nimic. Pe lângă bunurile care au aparţinut Statului Bulgar şi care erau

foarte puţine şi pe lângă bunurile găsite fără stăpân, s'au luat în stăpânire bunurile comunelor şi în special islazurile şi bunurile şcoalelor.

Aceste bunuri cu bună dreptate dacă se va găsi că este necesar să le ia Statul, trebueşte să se plătească valoarea lor comunelor, căci veniturile lor erau mijloacele principale de existenţă mai cu seamă când zecimele s'au micşorat. Administraţia pădurilor şi-a înfiinţat şi ea de asemenea un întreg serviciu şi a luat în stăpânire toate pădurile care au fost ale Statului, comunelor şi şcoalelor. Personalul inferior adică pădurarii, nu este din cel mai bun, şi cea mai mare parte fac furtişaguri însemnate.

BISERICA. În ceia ce priveşte chestiunea bisericească în conformitate cu dispoziţiile fostului Guvern şi ale Sinodului, archereul care este delegat cu episcopatul în noul teritoriu, a hotărât ca în fie care biserică să oficieze un preot român şi un preot bulgar şi ambii să slujească deodată toate serviciile, unul în limba română altul în limba bulgară, de asemenea răspunsurile să se dea de cântăreţ în limba română şi bulgară. Preoţii din Balcic şi Cavarna, s'au supus şi actualmente serviciul se face astfel precum s'a hotărât de episcop. La Dobrici însă cei patru preoţi bulgari, cari se găsesc acolo, refuză să primească deciziunea Sfântului Sinod, fapt pentru care a fost dat judecăţei. Ei pretind exclusiv pentru ei una din cele două biserici care se găsesc în Dobrici, sub cuvânt că această biserică s'a construit cu cheltuiala credincioşilor bulgari, iar nu de stat sau comună.

Evident că lucrul acesta nu s'a putut face, i'am chemat personal la prefectură şi le-am arătat că din momentul anexiunei noi nu mai putem recunoaşte altă biserică creştină ortodoxă în ţara noastră, de cât aceia al cărui şef este P.S.S. Mitropolitul Primat şi că nouii noştri supuşi au fost deslegaţi de schismă astfel că pot foarte bine primi soluţiunea Sinodului. Preoţii au refuzat să dea ascultare intervenţiunei noastre şi continuând să intereseze populaţiunea oraşului la o plângere ce voiau să adreseze Mitropolitului Primat, le-am interzis cu desăvârşire să facă să circule prin oraş plângerea, prin care adunau semnăturile credincioşilor.

Unul din aceşti preoţi Ilie Sapincef, beneficiind de paşaportul ce i s'a eliberat de unul din predecesorii mei, merge foarte des la Varna, la Mitropolie, de unde capătă instrucţiuni ca să stăruiască continuu în cererea lor şi să refuze de a se supune. În cele 34 biserici care se găsesc în judeţ, funcţionează preoţi bulgari care pomenesc încă pe Ţarul Bulgariei sau Ţarul Rusiei; am dat dispoziţiuni

Jandarmeriei ca să ia parte *[în zilele de - n.n.]* sărbătoare la serviciul religios şi în caz când preoţii bulgari stăruiesc în procedarea lor, să ia măsuri pentru darea lor în judecată.

Chestiunea aceasta bisericească împreună cu chestiunea şcolară, preocupă pentru un moment opinia publică a populaţiunei, mai cu seamă a populaţiunei din Dobrici şi soluţiunea lor cât mai grabnică ar fi de dorit. Pentru bisericile de la ţară, socotesc Domnule Ministru, că ar fi bine să se trimită de urgenţă călugări de pe la mănăstirile din ţară, ca să ţină de o cam dată locul preoţilor care cu greu se vor deplasa pentru asemenea situaţiuni.

Numirea acestor călugări este cu atât mai imperioasă cu cât populaţiunea este la discreţiunea preoţilor bulgari, care pretind sume exorbitante pentru săvârşirea ceremoniilor religioase la botezuri, cununii şi înmormântări.

ŞCOALA. Chestiunea asupra căruia Guvernul urmează să ia o hotărâre imediată este chestiunea şcolară. Această chestiune preocupă pentru moment în mod foarte viu populaţiunea de la oraşe şi ea aşteaptă cu nerăbdare ca Guvernul să dea un răspuns la cererile care s'au făcut, ca să aprobe funcţionarea şcolilor bulgare întreţinute de particulari. Pentru moment la oraşe, localurile de şcoli sunt ocupate de armată, iar şcolile române au început să funcţioneze în localurile închiriate. După raportul ce ne-a făcut D-l revizor şcolar, la sate s'au înfiinţat până în present 20 şcoale, din care numai 10 funcţionează, din informaţiile noastre însă, nici o şcoală rurală nu funcţionează. În trei, patru comune vizitate de noi, am găsit învăţători presenţi, dar n'am găsit şcoala deschisă, cauza este că s'au trimis învăţători fără de nici o experienţă, tineri de tot, care n'au nici un prestigiu şi nici o pricepere.

Altfel cu toată lipsa de administraţiune care este, ar fi găsit mijlocul ca să deschidă şcoala timp de o lună sau două de când se găsesc prin comune. Socotesc că este bine să se trimită ca învăţători oameni maturi şi cu experienţă, numai astfel vom putea câştiga teren şi vom înlătura deschiderea şcoalelor particulare la ţară. Localurile şcolare la ţară sunt foarte bune, şi mai toate şcoalele sunt dotate cu averi însemnate de pământuri, păduri care au fost luate în stăpânire de Stat. Evident însă că nu toate satele au localuri şi cred că se impune ca de îndată să se construiască de Casa Şcoalelor localuri ale căror lucrări să se acopere din creditul de 50.000.000 deja votate de Parlament. Este urgent iarăşi Domnule Ministru, ca să supuneţi Parlamentului înainte de 1 Aprilie legea de organizare pentru noul teritoriu, ori ce întârziere este

dăunătoare unei bune administrațiuni şi pe de altă parte cea mai mare parte a populațiunei, văzând că încă nu s'a făcut nimic în această privință, este încă în credință că stăpânirea noastră este vremelnică şi că în curând are să modifice ceia ce s'a făcut prin tratatul de la Bucureşti./.../.

Prefecul județului Dobrici /ss/ Indescifrabil.

2. *Atitudinea bulgarilor față de România*

2/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Brigada 1. Notă din 3 Septembrie 1913. Agent 2 [1]

În tot timpul cât am fost mobilizat şi ataşat la Marele Cartier General, am fost în contact direct cu poporul bulgar, precum şi cu rezervişti – soldați bulgari cari s'au predat armatei Române. Poporul bulgar, în general, nutreşte cea mai mare ură contra României şi se exprimă pe față şi fără nici o jenă că cel mult peste cinci ani ei o să ne ia înapoi ceia ce am cucerit acum de la ei, precum şi Dobrogea, ca să ne învețe minte. Rezerviştii bulgari se exprimau față de rezerviştii români zicând: De ce ați venit voi peste noi, mă, şi ne-ați luat pământul? Ce, voi credeți că statul vostru o să vă dea pământ? Noi dacă ne-am bătut cu Turcul şi am luat pământ, l-am luat pentru noi şi dacă ne batem cu Sârbii, e ca să luăm pământ pentru noi, dar voi nici nu ştiți pentru ce vă bateți, că nu o să aveți nici un drept asupra pământului precum avem noi. Soldații noştri stau la gânduri când auzeau astfel de cuvinte din gura unor simpli țărani bulgari.

Se introduc fraudulos ziare şi broşuri care fac propagandă antiromânească, instigând la ură prin inventarea sau exagerarea unor aşa-zise asupriri.

3. *Românii cer ca slujbele religioase să se facă de preoții români.*

3/1. Ziarul „Seara" nr.1309 din 7 septembrie 1913.
Sinteză: *Românii din Turtucaia cer ca bisericile ortodoxe să aibă preoți români, aceştia fiind goniți în anul 1900, şi ocupate de preoții bulgari, în bisericile zidite de români în anul 1863.*

---

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 41/1913

4. *Regele se implică în guvernare*

4/1. Ziarul "Epoca" nr. 247 din 7 Septembrie 1913.
Sinteză: *M.S. Regele a cerut guvernului să i se raporteze, în mod amănunțit, ororile comise de populația bulgară contra supuşilor mahomedani cari emigrează în noua noastră provincie anexată şi vor să se stabilească, cum şi măsurile ce s'au luat contra bulgarilor care fac propagandă în teritoriul ocupat.*

5. *Bulgarii au început să acționeze în Cadrilater împotriva autorităților prin diverse metode (propagandă antiromânească, pregătirea bandelor de comitagii, infiltrarea acestora, spionaj etc.). Carențele administrației româneşti*

5/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă din 17 Septembrie 1913. [1]

Cea mai mare parte a intelectualilor bulgari vor rămâne în Dobrogea în scopul de a agita populația bulgară împotriva dominației române. În fruntea acestor intelectuali stau foştii deputați bulgari Babageanoff şi Brasovanoff. Aceştia propagă ideea că toate relele de care suferă Bulgaria se datoresc României care prin intervenția sa a zădărnicit planul armatei bulgare de a înconjura pe sârbi, de a-i bate şi apoi de a bate şi pe greci; că bulgarii nu vor uita niciodată aceasta şi că prin ocuparea Dobrogei a creat o chestie Alsaciană. Din cauza României, acum toate statele vor sărăci, fiindcă se vor înarma având fiecare din ele de luat câte o revanşă. Astfel Bulgaria va profita de primul moment când România va fi ocupată la Nord, pentru a-i da lovitura de grație şi a-şi relua Dobrogea.

5/2. Ziarul "Viitorul" Nr.2018 din 21 Septembrie 1913.
Articolul: *„Anarhia din Cadrilater" (G. Diamandy).*

Era necesar ca până la votarea prin Parlament a anexării regiunii Silistra-Turtucaia-Dobrici-Balcic aceasta să fie ocupată şi administrată de autoritatea militară căreia, eventual, i se puteau alipi funcționari auxiliari. Să nu uităm că avem de-a face cu o populație în efervescentă, agitată din afară şi hrănită cu ştiri şi speranțe cari vor îngreuia mult rolul administrației viitoare. A judeca

---

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 42/1913

pe bulgari după blândeţea ţăranului român, e o greşeală tot atât de mare ca aceea care am comite-o dacă în fiecare bulgar şi în modul lor primitiv de a se purta am vedea apriori numai duşmani şi duşmănie. Ei au fost educaţi în ura şi dispreţul a tot ce e român. Lipsa oricărui instrument organizator, pe lângă alte urmări va încredinţa şi mai mult pe bulgari că cele spuse la Sofia sunt adevărate: "Românii vor părăsi în curând Cadrilaterul". Această lozincă, ici şoptită, colo strigată, şerpuieşte din sat în sat, din casă în casă, din câşlă în câşlă, dela om la om, nedesminţită de nimeni şi acreditată prin absenţa românilor. Turcii vor să emigreze în Turcia, deoarece bulgarii îi ameninţă îngrozindu-i: "După ce vor pleca românii, vă vom tăia". Ei îşi părăsesc familiile şi averea şi fug la Stambul. Cu cei şase jandarmi pierduţi în comunele bulgare, care numără mii de oameni, nu se poate administra o populaţie, de nu ostilă în toată masa ei, dar străină de noi ca stare economică, ca moravuri, ca drept şi formă de proprietate.

5/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Extras din Raportul cu data de 29 Septembrie a.c.
presentat de agentul special de siguranţă No. 73. [1]

Teritoriul ocupat: Fiind delegat cu cercetări la graniţa bulgară din prejurul Turtucaiei, în acest scop am plecat în ziua de 23 curent din Dobrici prin Silistra, la Turtucaia, vizitând satele Turk-Ismiel, Cara-Memetler, Ianuşlar şi Camalar, după care m'am întors prin Beliţa la Turtucaia. Toate aceste sate sunt locuite în mare parte de turci zişi şi deliormăneni, şi sunt toţi mulţumiţi de ocupaţiunea noastră, şi ţine mai mult la M.S.Regele României de cât chiar la sultanul lor. Peste tot se aude cuvintele de: (bizin Carol) adică Carol al nostru. Populaţiunea musulmană dela graniţă ar dori să li se dea arme pentru ca să se poată apăra în cazul unei invaziuni bulgare. Arme nu se găsesc la populaţiunea bulgară de pe lângă graniţa românească ele au fost toate confiscate de armată. Atât bulgarii cât şi turci din această regiune se plâng că soldaţii dela graniţă iau cu forţa din fiecare sat câte 10-15 săteni pe care îi întrebuinţează fără plată, punându-i să care apă, să taie lemne, să reguleze drumul frontierei, sau alte lucrări de acest soiu, la care îi întrebuinţează şi cu carele şi vitele lor fără a le acorda vreo plată.

Din această cauză populaţiunea nu-şi poate vedea de culesul porumbului. De asemenea ţăranii turci şi bulgari ce vin la Turtucaia

în oraş se plâng că sunt întrebuinţaţi fără plată de regimentul 40 Călugăreni, la căratul nisipului din Dunăre. Din această cauză spun ei că nici nu mai îndrăsnesc să vină în oraş pentru afacerile ce au. În jandarmeria rurală sunt daţi câte 5-6 soldaţi detaşaţi de fiecare regiment. Aceştia n'au primit leafa dela 1 până astăzi decât 5 lei. Neavând ce mânca ei se duc prin sate şi cer alimente dela ţărani. Din cercetările făcute, am aflat că la comuna urbană Camalar din Bulgaria, la frontiera dinspre Turtucaia, Mesimler, s'a format o societate Naroden Sniz, care are de scop a apăra interesele naţiunei bulgare în teritoriile ocupate.

Această societate are ca scop strângerea de arme şi trimiterea de agitatori şi propagandişti în teritoriile ocupate. În această comună se face un târg de vite, săptămânal, unde se duc locuitorii din satele dinprejurul Turtucaiei pentru a vinde şi cumpăra vite. De asemenea sunt informat că este un loc de propagandă şi satul Balbunar, unde se află o şcoală (pepinieră) unde se duc copii de ţărani din cadrilater la învăţătură. Am aflat că ordinul de mobilizare parţială care se dădese acum câteva zile în Bulgaria, pentru 6 contingente era îndreptat contra serbilor, dar că s'a contramandat. În comuna Eminler la graniţa dinspre Rachman Asiclar am fost informat că se ascund arme, lucru ce l'am adus la cunoştinţa comandantului jandarmeriei care a dat ordin în consecinţă.

Săteanul Ivan Coleff din Comuna Beliţa mi-a spus că de către ofiţerii regimentului 40 Călugăreni s'a ridicat care cu fân, plătind numai 100 lei, iar dela alţi săteni li s'au luat vitele plătindu-le cu 20-30 lei bucata. În dreptul postului 9 grăniceri Vlad-Ţepeş, santinelele bulgare obişnuesc a trage focuri de puşcă în vânt, acum 5-6 zile pe ziua de 23 curent, un glonte tras în vânt a căzut la picioarele soldatului grănicer Petre, şi numai graţie tactului grănicerilor noştri, nu s'a produs un incident pe frontieră. Grănicerii bulgari din dreptul posturilor noastre 6 şi 7 de grăniceri, au vizitat pe ai noştri, iar unul din ei a spus că armata bulgară va isgoni în curând pe români, din care cauză a fost pălmuit de un grănicer.

Ancheta asupra acestui conflict s'a făcut de către sergentul major dela graniţa bulgărească care a găsit vinovat pe soldatul bulgar. În dreptul comunei Calimoc spre Breşman, în drumul ce duce la Rusciuc se află mai multe bălţi în legătură cu Dunărea. Drumul prin aceste bălţi nu se poate controla de cât numai cu şalupa. Prin aceste locuri pescarii bulgari din Turtucaia, comunică cu cei din Bulgaria şi fac contrabandă. Tot prin aceste locuri au trecut şi s'au refugiat cei trei soldaţi şi sergentul cari au desertat din regimentul

40 Călugăreni. Acest punct trebue neapărat să fie controlat noaptea cu o şalupă militară.

5/4. Ziarul "Dimineaţa". 2 Octombrie 1913.
Articolul: „*Administraţia în Cadrilater*".
Mijloacele de existenţă se procură cu multă greutate de funcţionarii din Cadrilater, unde viaţa locuitorilor e trăită într-o modestie ce întrece orice aşteptări. Milionarii bulgari, "ciorbagii" cum sunt numiţi, se hrănesc ca şi ţăranii cei mai puţin avuţi şi pentru că ei nu cumpără şi nu produc alimente întrebuinţate de cei veniţi din România, aceştia şi le procură cu preţuri foarte mari. Populaţia musulmană este de 250.000 faţă de 70.000 bulgari.

6. *Rapoarte şi note privind situaţia locuitorilor turci. Despre unii grăniceri români. Comitagii.*

6/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.Copie după raportul no. 446 al Muftiatului /*căpetenie religioasă = DEX*/ al judeţului Constanţa, din 2 Octombrie 1913. [1)]

Către d-l Ministru de Finanţe şi ad-interim, Prim Ministru şi Ministru al Afacerilor Streine.
Domnule Ministru, Guvernul ţărei vrând să aibă date exacte asupra modului de instalare a refugiaţilor musulmani din Bulgaria, prin diferitele sate din cadrilater, cum şi asupra organizaţiunei populaţiunei musulmane de acolo, în ce priveşte cultul religios, a binevoit a mă delega pe mine subsemnatul, spre a vizita localităţile acelui teritoriu. Ordinul Onor. Minister de Război poartă no. 627/913., iar acel al Departamentului Cultelor şi Instrucţiunei e sub no.30091 a.c. Mi-a trebuit un interval de timp de aproape 20 de zile, spre a mă transporta în tot cuprinsul noului teritoriu alipit ţărei, şi "de vizu" am putut constata cele următoare:

1) Refugiaţii musulmani din Bulgaria, (în număr de mai bine de 200 familii) au fost repartizaţi prin satele din judeţul Silistra, dându-li-se de către locuitori (coreligionari de ai lor) locuinţă şi primele ajutoare materiale. Refugiaţii au început a fi angajaţi şi la munca câmpului în schimbul unei plăţi în bani. Subsemnatul încă am stăruit pe lângă musulmani, determinându-i prin sfaturi amicale a fi cât se poate mai favorabili confraţilor refugiaţi, rămaşi astăzi în mizerie.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913

2) Populaţiunea musulmană din întregul cadrilater consideră ca o mare fericire trecerea lor sub stăpânirea românească, ştiindu-se cât de mult au fost năpăstuiţi sub trecutul regim bulgăresc cum şi cât de bine sunt trataţi coreligionarii lor din vechea Dobroge românească. Chiar astăzi Bulgarii din Cadrilater nutresc sentimente duşmănoase conlocuitorilor lor de religie musulmană, şi aceste sentimente ale lor se relevă în intrigile şi clevetirile urzite pe ascuns, de către dânşii, pe lângă autorităţile româneşti.

3) Nu odată mi s'a spus de personalităţi musulmane marcante din cadrilater, că ademeniţi de bulgari, nişte şefi de jandarmi, cu dela sine putere citează la sediul lor pe un ţăran musulman şi îl somează să plătească bulgarului X sau Y din acelaşi sat o fictivă datorie. Musulmanul citat neştiind româneşte se sileşte pe limba turcă a convinge pe jandarm că reclamaţiunea de bani a bulgarului e nefondată - neputând documenta cererea sa printrun act în scris ori mărturie - însă jandarmul fără a sta mult pe gânduri forţează pe musulman, prin bătăi şi maltratări să se execute la ordinul său.

4) Epidemia de holeră făcând victime şi prin cadrilater, serviciul sanitar pentru combaterea flagelului se vede nevoit a lua măsuri de prevenire, dând ordine în consecinţă. Ei bine, jandarmii şi soldaţii aflaţi prin sate pentru paza şi menţinerea bunei ordine, fără a fi însoţiţi de imanul /*preotul - n.n.*/ satului, sau de vreun bătrân locuitor, sub pretext că vor să facă control sanitar, bruschează uşa domiciliului musulman (act ireligios după credinţa otomană) şi odată dânşii introduşi în familie, ocărăsc nevestele şi fetele în vârstă, dedându-se chiar şi la devastări. S'a văzut lucruri de preţ în mâinile soldaţilor, precum ceasornice, cercei şi alte scule.

5) Rechiziţiile militare au ajuns adevărate inchiziţiuni, şi făcute fără nici o normă. Locuitorii musulmani din acelaşi sat, sunt supuşi fără răgaz să facă încontinuu mai multe transporturi cu căruţele lor, în diferite direcţiuni.

6) Din faptul că pădurarii sunt bulgari, pe o simplă declaraţiune a lor, cum că au văzut anume locuitori musulmani devastând pădurea din vecinătatea satului, au fost luaţi în mod brusc de către jandarmi, ca pe nişte rău făcători, şi culmea nedreptăţei oameni bătrâni, şi de bună seamă, au fost bătuţi fără cruţare de jandarmi.

7) O altă nenorocire pentru musulmanul din cadrilater, mai este teroarea la care e supus de către perceptori, pentru dările fiscului. Sunt recente toate mizeriile îndurate de musulmani sub stăpânirea bulgărească, în cursul celor două războaie din urmă. Statul bulgar a cerut musulmanilor sacrificii de sânge, bani, vite fără nici o

compătimire. Afară de aceasta, dela anexare şi până în prezent, ei n'au avut posibilitatea de a-şi duce pe pieţe productele agricole şi a le desface. Nu li se liberează încă din partea autorităţilor comunale bilete pentru vânzarea vitelor. Aceste restricţiuni i-a adus pe locuitorii satelor din cadrilater la o excepţională jenă de numerar, şi deşi aceste împrejurări sunt de notorietate publică, agenţii fiscali nu le îngăduiesc nici o amânare, somându-i cu rigurozitate la plata tuturor dărilor pe anul financiar 1913. Ar fi un act de umanitarism şi patriotic, a se face o concesiune locuitorilor de cadrilater, la plata contribuţiunilor.

8) Pe timpul celor două războaie, guvernul bulgar a strâns armele ce le avea fiecare familie musulmană. După anexare şi guvernul român la rândul său a confiscat armele găsite la locuitorii din cadrilater. Mi s'a comunicat însă confidenţial de către musulmani, că bulgarii au dat autorităţilor româneşti numai armele ce fuseseră luate dela musulmani pe timpul regimului bulgăresc, iar puştile sistem Manlicher, şi alte se găsesc ascunse în mai toate casele bulgăreşti pentru orice eventualitate de agitaţie în contra statului român.

9) Fiecare comună rurală locuită de musulmani, şi-a angajat cu plată câte un tâlmaciu prin intermediul căruia locuitorii se pot înţelege cu autorităţile româneşti. Acest lucru neconvenind nici bulgarilor, nici jandarmilor, (deveniţi nişte organe neconştiincioase) s'a văzut cazuri când acel tâlmaciu a fost îndepărtat cu forţa din comună de către jandarmi, sub diferite pretexte.

10) Bulgarul din sate (din cadrilater) secundat fiind şi de către speculantul armean, care exercitează nesupărat de nimeni meseria de comersant, între săteni, nu se sfiesc a şopti musulmanului credul că stăpânirea românească e provizorie în teritoriul anexat, şi că în curând armata română va evacua acel teritoriu. Atunci - zic bulgarii - va fi vai de capul musulmanilor; toţi vor fi masacraţi pentrucă dânşii au întâmpinat cu mult entuziasm pe nouii stăpânitori. Bulgarii prin această manoperă tind să intimideze şi să terorizeze pe musulmani, făcându-i să emigreze din România. Ajungând la ţinta dorită, fac două servicii statului bulgar:

1) Discreditează statul român, dovedindu-se ca intolerant şi incorect şi al 2-lea, prin plecarea musulmanilor din cadrilater se ridică zidul de apărare al statului român, zid format din piepturile oţelite şi clocotinde de o legitimă ură ale musulmanilor, către stăpânirea bulgărească, şi gata a se jertfi pe altarul noei patrii române.

Subsemnatul, fiu credincios al patriei, şi devotat slujbaş al statului, vă rog cu mult respect, Domnule Ministru, să binevoiţi a lua de urgenţă dispoziţiunile cuvenite, pentru ca locuitorii de religie musulmană din cadrilater, să fie puşi la adăpost de orice prigoniri, impilări, ingerinţe şi nedreptăţi, făcând să le fie respectată viaţa, averea, onoarea şi libertatea individuală.

Singurul cusur al acelor musulmani este necunoştinţa limbei române, făcându-i neapţi întru a-şi lua ei înşişi apărarea legitimă. Subsemnatul, pretutindeni în cadrilater am stăruit pe lângă musulmani să nu emigreze, asigurându-i în acelaşi timp că guvernul român nu va întârzia a lua măsuri largi pentru siguranţa, propăşirea şi fericirea tuturor locuitorilor din cadrilater, iar faţă de musulmani - cetăţeni fideli - guvernul ţărei hrăneşte cele mai bune sentimente. /.../.

Muftiu /ss/ Hafiz Rifat, Secretar, /ss/ Dimitrie Nicolescu
Rezoluţie: 16 Noembrie 1913. La dosar. /ss/ Panaitescu.

6/2. Ziarul "Dreptatea" nr. 175 din 5 Octombrie 1913. Articol: *„Comitagiii cutreieră Cadrilaterul. Guvernul ia măsuri militare pentru a preîntâmpina eventuale tulburări".*

Bandele */de comitagii - n.n./* organizate cu asentimentul celor de la Sofia şi-au şi făcut apariţiunea şi excită populaţia la nesupunere, sub cuvânt că stăpânirea noastră este trecătoare în Cadrilater. Aceasta producând anarhie şi pentru a face faţă oricărei eventualităţi, s-a dispus trimiterea unui regiment de artilerie, a câteva batalioane de infanterie şi un regiment de cavalerie, cel din Tecuci. Pe de altă parte, contingentul din Corpul V de armată care urma să se libereze pe ziua de 1 Nov., în mod excepţional va fi reţinut sub arme, până la noui dispoziţiuni.

6/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă. */5 octombrie 1913 – n.n./* [1]

În Varna se află în prezent şi de mai mult timp stabilit acolo fostul căpitan de armată bulgară anume Mihail Vuceff, care este cunoscut ca revoluţionar bulgar şi fost şef de bandă în Macedonia având titlul de "Voevod". Ştiind că se află în localitate şi având în vedere ordinul ce am primit de a cerceta dacă se organizează în adevăr bande pe lângă frontiera noastră, pentru a fi introduse în quadrilater, mi-am procurat o scrisoare de recomandaţie dela

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 34/1913

Vuceff dela o rudă a mea din Silistra, fost şi el comitagiu şi buni prieteni amândoi. Această scrisoare mi-a servit de minune, căci am putut afla dela Vuceff următoarele lucruri: Comitetul central revoluționar macedo-bulgar din Sofia, hotărâse ca să organizeze bande de comitagii pe care să le trimeată în quadrilater, unde să procedeze ca în Macedonia pe vremuri.

Nu mai departe de cât acum 20 de zile, Vuceff adunase în împrejurimile frontierei noastre aproape 2000 comitagii, pe care îi ținea ascunşi în câteva sate aproape de comuna Balage dela frontiera noastră şi anume 500 în apropierea citatei comune, 500 la Teşeol şi Ghebage, câteva sute la Provadia, iar restul la Varna. Nu ştie nici el sau n'a vrut să-mi spuie pentru ce motive comitetul central revoluționar donat pornirea lor spre granița sârbească, trimițându-i pe toți împărțiți în grupe, parte la Sofia şi parte la Vratza, de unde au fost trimişi spre frontiera sârbească.

Vuceff mi-a mai spus că a rămas singur în Varna fără oameni, dar că la ideia de a se organiza şi trimite bande în quadrilater, nu s'a renunțat şi s'a amânat numai pentru mai târziu, probabil pentru la primăvară. Un lucru m'a mirat mult şi anume spusa lui că mulți turci s'au înscris în bande pentru ca să meargă în contra sârbilor.

<u>Rezoluție</u>: 10 Oct.1913. Se va da ordin polițiilor din T.Cedat şi jandarmerii rurale să ia măsuri pentru a prinde pe Vucef şi când va pune mâna pe el să ne avizeze telegr. /ss/ Panaitescu.

6/4. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Brigada 1. Agent 40. Notă din 6 Octombrie 1913. [1)]

A plecat la Livada o delegație compusă din 10 bulgari, care se vor prezenta M.S. Regelui căruia îi va cere ca tinerii elevi cari au absolvit şcolile primare şi gimnaziale să li se recunoască acest drept fără examen şi să fie primiți în şcolile superioare române. De asemenea se va cere ca toți funcționarii bulgari să fie reprimiți în slujbele ocupate de mai înaintea ocupațiunei româneşti.

7. *Marele Stat Major cooperează cu Ministerul de Interne*

7/1. Marele Stat Major. Secția II. Biuroul 5.
Confidențial. No.414 din 7 Octombrie 1913. [2)]
Domnului Ministru de Interne.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 213/1915
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 41/1913

Fiind informat că un număr de tineri din Cadrilater s'au refugiat la Varna unde fac propagandă întinsă contra României, în acest oraş, în populația bulgară din teritoriul ocupat: a). Cu scop de a pregăti o revoluție a acestei populații contra noastră; b). De a arma populațiunea bulgară ca la momentul oportun să fie gata de a ne ataca; c). De a distruge podul dela Cernavodă. Că aceste comitete sunt în legătură cu comitetul central din Sofia, iar ca mijloace de acțiune se servesc chiar de către locuitorii bulgari din vechea Dobroge, care sunt cetățeni Români şi ca atare mai puțin supraveghiați. Având acestea în vedere şi pentru a preîntâmpina orice rebeliune, cu onoare vă rog a da ordin autorităților administrative a supraveghia cu atențiune populațiunea bulgară ca să se poată lua măsuri la timp.

p.Ministru, General /ss/ Indescifrabil.

p. Şef de Stat Major General, Colonel, /ss/ Indescifrabil.

<u>Rezolutie</u>: 9 Oct.913. Se va comunica ştiințele ce avem până acum în această privință. Se va da ordin în cadrilater. /ss/ Panaitescu

8. *Terenurile agricole din Cadrilater au început să constituie o importantă sursă de nemulțumiri*

8/1. Ziarul "Epoca" nr. 278 din 8 Octombrie 1913.
Articolul: *„Cumpărarea pământurilor în Cadrilater".*

Ziarele liberale acuză pe dl ministru C. Arion, că a lucrat fără pricepere şi cu uşurință, dând în vileag intențiunea statului de a cumpăra pământuri de cultură în noile teritorii şi făcând publicații intense în acest sens. Rezultatul ar fi fost că bulgarii au ridicat peste măsură prețul pământului, iar acest pământ destinat țăranilor români va fi plătit prea scump. Dl Arion a procedat aşa cum trebuie să se procedeze /.../. S'a grăbit să ceară creditul necesar şi să trimită o comisiune, care pe fată, şi nici nu se putea altfel, să cumpere pământuri. Oferte s'au făcut. Prețurile ofertate nu întrec de cât foarte puțin acele cu care terenurile au fost cumpărate.

9. *Raportul Muftiatului județului Constanța*

9/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Copie după raportul no. 468 din 15 Octombrie 1913
al Muftiatului județului Constanța.

Către d-l Ministru al Cultelor şi Instrucţiunei publice. [1])

Domnule Ministru, Cu ordinul no. 30091 din 6 Septembrie trecut, aţi binevoit a mă delega să mă transport de azi în cadrilater constatând starea populaţiunei musulmane, în ce priveşte cultul mahomedan. Conformându-mă acestui ordin, subsemnatul am vizitat cu deamănunt în decurs de 22 zile, tot cadrilaterul, şi cu onoare vă supun în acest memoriu cunoştinţei d-vs, constatările făcute la faţa locului, cum şi măsurile ce cred de cuviinţă a se lua în consecinţă. E de remarcat în primul rând că nu există nicăeri un tribunal mahomedan propriu zis. În teritoriul anexat se află 5 Muftii, cari pe lângă atribuţiunile muftiatului, au şi însărcinarea de cadii, adică preşedinţi de tribunale mahomedane.

Trebue relevat de asemenea că nici seminariu, propriu zis nu există; copii care frequentează şcolile primare cum şi cursurile secundare din şcolile numite "Rujdie" sau gimnazii, primesc acolo noţiuni elementare privitoare la religie. Şcoalele existente precum şi geamiile sunt întreţinute şi administrate de comunităţile musulmane din veniturile vacufurilor.

E drept însă că după multe stăruinţe, primăriile, judeţele şi guvernul central din Sofia, acordau din timp în timp unora dintre şcoli o mică subvenţie anuală. Totuşi mijloacele de întreţinere fiind insuficiente, atât şcolile cât şi mai toate geamiile, sunt într-o stare deplorabilă. Trebue să adaog că şcolile erau recunoscute de statul bulgar, şi că Muftiul în afară de unele venituri, primea şi dela stat o retribuţie, (variind între 120 şi 150 lei lunar). Aceste zise, fie-mi permis, Domnule Ministru, să expun aparte situaţia oraşelor principale.

BALCIC. Acest oraş numără aproximativ 4000 locuitori musulmani; în jurul oraşului sunt 25 sate musulmane. În Balcic există 5 geamii, şi două şcoli mixte primare. Directorul şcoalei este supus otoman, numit şi retribuit de guvernul otoman, ca şi la alte şcoli din Bulgaria. Acest sistem datând încă de pe timpul vasalităţei Bulgariei. În Balcic se află un muftiu girant.

CURTPUNAR. Acest oraş numără vre-o 600 locuitori musulmani şi e înconjurat de 74 sate musulmane. În Curtpunar se află un muftiu girant.

CAVARNA. Oraşul are vre-o 600 locuitori musulmani, totuşi nu există geamie, de oarece aceia care a existat a fost transformată în biserică de către bulgari. Din această cauză credincioşii musulmani

---

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913

sunt nevoiţi să se adune în case particulare, spre a face rugăciuni.

DOBRICI. Acest oraş posedă aproximativ 7000 locuitori musulmani şi 52 sate musulmane. Sunt în oraş vre-o 12 geamii şi mai multe şcoli, dintre care una superioară "Rujdie" (gimnaziu). Directorul gimnaziului este supus otoman, numit şi retribuit de Ministerul Instrucţunei publice din Constantinopol.

SILISTRA. Populaţiunea musulmană din acest oraş numără vre-o 6800 suflete; 64 sate musulmane depind de acest oraş. Numărul geamiilor este de opt (8) şi şcolile trei (3) dintre care una "Rujdie". În aceasta din urmă şcoală funcţionează şi o profesoară musulmană, numită şi retribuită, de un timp îndelungat, de către statul otoman. Există şi un muftiu.

TURTUCAIA. Populaţiunea musulmană e de 3000 suflete. Împrejur sunt 42 sate musulmane. Oraşul are 4 geamii şi 2 şcoli primare. Există şi aci un muftiu. În urma constatărilor de mai sus, îmi permit a formula următoarele propuneri. Ca chestie de organizare cu caracter general este foarte de dorit, în primul rând, ca populaţia musulmană din ţinuturile noi, să trăiască din punctul de vedere religios şi cultural, sub un regim uniform cu musulmanii din Dobrogea. Programele şcoalelor şi regulamentele să fie identice cu cele din vechea Dobroge. Administraţia şcoalelor particulare şi geamiilor cum şi întreţinerea lor, să fie lăsată pe mâna obştiilor, reprezentate de către un comitet. Preşedinţia comitetelor în oraşele de reşedinţă ale muftiilor, să fie încredinţată de drept muftiilor, iar în sate imamiilor.

Comitetele din oraşe vor fi constituite în baza unor statute, legalizate de către Onor. Minister al Cultelor, pe când statutele comitetelor din comunele rurale vor fi sub aprobarea muftiilor respectivi. Şcoalele primare particulare ale musulmanilor din oraşe, vor fi prevăzute cu unul sau doi institutori de limba română, numiţi şi retribuiţi de stat. Pe la şcoalele primare ale statului de prin comunele rurale se vor înfiinţa cu timpul, pe lângă personalul didactic românesc, să figureze şi câte un învăţător de limba şi religia turcă, care învăţător să fie numit şi retribuit de stat. Pentru reparaţiuni de şcoli şi geamii, cum şi pentru întreţinerea personalului lor atât didactic cât şi eclesiastic, ar fi o măsură de înaltă prevedere, dacă s'ar dota şcolile particulare musulmane şi geamiile din sate cu o întindere de pământ de 10 ha.

Având în vedere împărţirea teritorială după care se vor forma două judeţe, ar urma să fie şi în cadrilater 2 muftii şi 2 cadii, având drept reşedinţe capitalele judeţelor. Totuşi având în vedere numărul

ridicat al populațiunei musulmane din cuprinsul Turtucaia, precum şi împrejurarea că acest oraş e situat la o îndepărtare prea mare de centrul, (sau capitala județului) Silistra, ar fi bine ca şi în acest oraş să se numească un muftiu şi un cadiu. Este absolut indispensabil ca pe lângă fiecare muftiu şi fiecare cadiu, să se numească şi să se plătească de către stat, şi un secretar interpret, cunoscând limbile română şi turcă. Aşa dar în total vor fi trei muftii şi trei cadii (şefi de tribunale mahomedane) şi anume în localitățile Dobrici, Silistra şi Turtucaia. Pentru recrutarea unui bun personal eclesiastic şi didactic musulman, va fi de trebuință să se mai lărgească rolul seminarului din Medgedie, mărindu-se numărul bursierilor din acest institut, care chiar în ziua de astăzi seriile anuale de absolvenți seminarişti sunt foarte restrânse, şi prin urmare nesatisfăcând decât în mică parte cerințele de locuri vacante de prin şcolile şi geamiile din vechea Dobroge.

Salariile încă cu care se deservesc clericii geamiilor de prin comunele urbane şi rurale, clerici retribuiți de stat, cum şi învățătorii de limba şi religia musulmană ataşați pe lângă şcolile primare ale statului, să fie egalizate acele salarii cu ale clericilor şi învățătorilor români. În fiecare oraş din cadrilater, una din geamiile existente să poarte denumirea de moschee principală, al cărei personal clerical cum şi celelalte cheltueli necesitate de reparații ale clădirilor cu întreținerea lor, să fie în sarcina statului, ceia ce se practică şi în vechea Dobroge.

În afară de toate acestea ar fi de un incontestabil folos, atât pentru simplificarea corespondenței cu Onor. Minister al Cultelor şi Instrucțiunei, cât şi din considerațiunea că personalul muftiatului Constanța prevalează în sentimentul patriotic, şi cunoştința limbei române; peste toate având şi o îndelungată şi încercată practică în administrația instituțiunilor culturale-religioase, ar fi zic de folos ca cei trei muftii şi cadii, împreună cu toți clericii şi funcționarii dependenți de ei, să aibă drept şef ierarhic religios (echivalent în putere cu un episcop ortodox) pe muftiul județului Constanța. În această unificare s'ar putea alătura şi muftiatul din Tulcea.

Muftiul şef din Constanța ar avea îndatorirea să facă cât mai des inspecțiuni pastorale în ținuturile noi, stabilind astfel trăsura de unire, care să puie în contact permanent pe toți musulmanii din întreaga Dobroge, (veche şi nouă) şi raportând încontinuu Onor. Minister rezultatul constatărilor şi reformelor necesare de introdus. Acest sistem de centralizare, preconizat de către subsemnatul ar aduce cu sine şi un control mai serios, şi ar stabili o autoritate mai

mare în administrațiune. Complectez cele expuse până aci prin necesitatea presantă, ca până la organizarea definitivă a cultului musulman din cadrilater să se recunoască în mod oficial cei 5 muftii existenți deservindu-le câte un salariu de cel puțin 250 lei lunar, iar pentru ținerea corespondenței în limba română, e absolut necesar ca să se numească încă de pe acum, şi câte un secretar-interpret pe lângă fiecare muftiu şi cadiu./.../.

Muftiul județului Constanța, /ss/ Haviz-Rifat.

p. Conformitate /ss/ Indescifrabil

Rezoluție:16 Noembrie 1913. La dosar /ss/ Panaitescu.)

10. *Pentru destabilizarea situației din Cadrilater, bulgarii se folosesc de orice mijloace, comițând chiar şi crime*

10/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Biroul Central al Presei, serviciul special, 15 Octombrie 1913. [1]

Sinteză: *Bulgarii, îmbrăcați turceşte, comit crime în noile teritorii pentru ca ura să se răsfrângă asupra turcilor.*

10/2. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
17 Octombrie 1913. Secret.
D-lui Director al Poliției şi Siguranței Generale. [2]

Achitându-mă de însărcinarea ce ați binevoit a-mi da în Bulgaria, am onoare a vă comunica rezultatul cercetărilor mele: În ziua de 28 Septembrie am fost în Rusciuk unde am întâlnit pe inginerul Nicola Tufeccieff, inginer la atelierele pentru repararea locomotivelor C.F.B. din Rusciuk, membru marcant al Comitetului central revoluționar macedo-bulgar din Sofia. Acesta mi-a spus că a primit însărcinarea - ca specialist în fabricarea bombelor, întrucât este chimist, lucru ce-l ştiu şi eu foarte bine - să fabrice bombe cari sunt destinate să fie introduse în teritoriul ocupat de noi; mi-a spus că a acceptat această însărcinare, că a şi început fabricarea bombelor pe cari le expediază pe măsură ce sunt gata la Siştov şi Vidin unde sunt depozitate şi de unde, la timpul oportun, vor fi introduse în Quadrilater prin portul Silistra, ascunse în baloturile sau lăzile cu marfă sau în bagajele călătorilor, ce vor sosi în acel port cu vapoarele austriace şi ungare; dacă în acest chip nu vor reuşi să le introducă, vor încerca să introducă bombele prin contrabandă cu

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 41/1913

ajutorul bărcilor de pescari.

Acest Nicola Tufeccieff este frate cu Naum Tufeccieff, amestecat în afacerea vasului "Zora" naufragiat pe coastele româneşti, care era încărcat cu arme şi cartuşe destinate de Comitetul revoluţionar macedo-bulgar din Sofia, să fie introduse în Dobrogea şi distribuite populaţiunei bulgare de acolo. În Rusciuk am mai întâlnit pe Voivodul Gh.Ciausoff care mi-a spus că se află cu întreaga bandă pe care o comandă în Rusciuk, unde aşteaptă ordine dela Sofia pentru a trece în Quadrilater spre a opera conform instrucţiunilor ce va primi (vezi cartea poştală No.1 ilustrată).

El mi-a spus că la Siştov se află în aşteptare tot în acest scop Voivodul Petco Spirof (v.c.p. No.2) cu banda lui precum şi Voivodul Ivan Paşata din Bitolia (v.c.p.No.3), care lucrează împreună cu ceilalţi doi.Toţi aceşti Voivozi mi-au spus că până la primăvară se vor ocupa cu introducerea de arme şi bombe în Quadrilater, cu depozitarea lor în locuri sigure, cu găsirea de gazde şi apoi vor începe să opereze bandele. În ziua de 30 Septembrie am fost în Sofia şi prima întâlnire pe care am avut-o aci a fost cu D-r Tatarcef Hristu, vicepreşedintele comitetului central revoluţionar macedo-bulgar care m-a invitat la el acasă, spunându-mi că acolo va fi o adunare interesantă.

A doua zi la 1 Octombrie am fost acasă la dr., unde am avut întâlnire cu următorii şefi revoluţionari: V. Protogherof, preşedintele comitetului, fost căpitan în armata bulgară; Vasile Atanasof, Voivod din Cumanovo, cu domiciliul la Osman-Pazar în Bulgaria; Tanea Nicolof din Melnik, Voivod; Cernopeief (v.c.p.No.4) Voivod vestit şi Donciu, Voivod din Melnik. Cum ne-am întâlnit toţi aceştia la Tatarcef, au sosit următoarele persoane din Quadrilater: 4 notabili din Balcik; 5 notabili din Dobrici; 2 notabili din Turtukaia; 3 notabili din Silistra.

Unul din notabilii din Dobrici a expus situaţia rea cu care se găsesc dela ocupaţiunea română bulgarii din Quadrilater, şi persecuţiunile pe cari le îndură din partea autorităţilor române; între altele spunea că: 1) Autorităţile române le percep dări pe cari şi le-au plătit deja bulgarilor; 2) Militarii şi jandarmii le percep dări imaginare; 3) Soldaţii şi jandarmii se poartă rău cu ei şi cu femeile lor la sate şi în special cu văduvele celor căzuţi în răsboiu; 4) Românii vor să înroleze în armată pe bulgari cari n-au luptat în răsboiu; 5) Rechiziţiile forţate, mita şi batjocurile de orice fel sunt la ordinea zilei.

După cuvântarea acestui notabil - al cărui nume ca şi al celorlalţi

nu-l ştiu întrucât nu ne-au fost prezentaţi cu numele, dar pe care i-aşi cunoaşte ori când i-aşi revedea - Cernopeef se scoală şi spune că comitetul central a hotărât ca la primăvară să trimeată bande de revoluţionari în Quadrilater şi până atunci are să trimeată arme, bombe şi dinamită pe cari le vor introduce pe Dunăre, pe frontiera de uscat prin vămi şi printre pichete - de oarece grănicerii români închid ochii pentru bani - şi pe la Balcik şi Kavarna cu caicuri cari vor veni cu marfă din Burgas şi Varna şi le va introduce armele şi explosivele cu bărci pe timpul nopţei, care bărci vor fi scufundate imediat ce grănicerii ar căuta să pună mâna pe ele.

Cernopeef a întrebat după aceasta pe notabili dacă ei consimt să dea concursul comitetului şi să lupte pentru isbucnirea revoluţiei şi aceştia, după o scurtă chibzuinţă între ei, au primit şi în urmă au jurat cu toţii cu mâna pe revolver că vor fi credincioşi comitetului central şi vor lupta până la moarte. După aceasta numiţii notabili au convenit şi acceptat apoi propunerea lui Cernopeef ca acei dintre ei cari vor fi desemnaţi de comitetul central prin sorţi, să primească depozitul de arme şi bombe şi să aibă grija lui.

Apoi Cernopeef le-a spus notabililor că au deja partizani pe foştii soldaţi din Reg. 8, 31 şi 44 din Quadrilater, cari au fost liberaţi de guvernul bulgar, au jurat că vor lupta sub ordinele comitetului revoluţionar central şi apoi s-au întors la vetrele lor Dobrici, Silistra, Turtukaia, etc. unde aşteaptă semnalul. În urma acestor hotărâri marele comitet central, mi-a dat mie însărcinarea - ca unul ce sunt bun prieten cu Tatarceff şi Cernopeef, şi în Macedonia am lucrat împreună cu revoluţionarii bulgari - ca să servesc de legătură între notabilii sus menţionaţi şi Comitet şi de consilier al lor şi în acest scop, imediat ce chestia bănească va fi regulată (subsidii de la guvernul bulgar, cari acum n-are de unde da bani) voi primi şi fondurile necesare acţiunei, eu fiind însărcinat şi cu funcţiunea de casier al acestei mişcări.

Comitetul central s-a împărţit acuma în două secţiuni: una pentru organizarea bandelor, în Macedonia contra grecilor şi sârbilor şi alta pentru organizarea bandelor şi provocarea revoluţiunei în Quadrilater. În această privinţă am vorbit chiar cu Voivodul Cole Elefterof din Kunianova, care e desemnat să plece în Macedonia în scopul arătat mai sus. Fiind în Sofia am mai avut convorbiri cu macedoneanul revoluţionar Alecu Constantinof (v.c.p.No.5) profesor la universitatea din Sofia. Tot în Sofia se mai află în aşteptare următorii Voivozi: /.../.

Pe când mă aflam în casă la dr. Hristu Tatarcef el a primit o

scrisoare (era în ziua de Sâmbătă 5 Oct. a.c.) a desfăcut-o şi citindu-i conţinutul mi-a spus următoarele: "Iată scrisoarea asta; ea vine din Bucureşti şi este dela un ofiţer superior (colonel) din armata austro-ungară - român de origină - care se află acum în Bucureşti şi-mi scrie că a venit acolo şi a luat înţelegere cu macedo-românii refugiaţi ca să lucreze de comun acord cu el şi cu comitetul central revoluţionar din Sofia, pentru autonomia Macedoniei, adăugând Tatarceff că acest ofiţer lucrează din ordinul guvernului austro-ungar".

N.B. În legătură cu cele spuse mai sus în privinţa conlucrării pentru autonomia Macedoniei între macedo-românii refugiaţi în Bucureşti şi comitetul central din Sofia şi cu emisarul guvernului austro-ungar, ţin să atrag atenţia D-v. că macedo-românii în cestiune conlucrează tot în scopul arătat mai sus şi în alte scopuri (nu sunt edificat pe deplin, în această privinţă) cu comitetul june-turc din Constantinopole; în acest scop vă presint dovezile următoare: telegrama prin care maiorul Bekir, membru marcant al comitetului june-turc chiamă la Constantinopole pe Toli Hagigogu şi Tacit ca să desăvârşească acolo înţelegerea pe care a avut-o cu ei acest Bekir luna trecută când a fost în Bucureşti; telegrama prin care Haralambie Tărăreşcu, chiamă din Constantinopole pe Toli Hagigogu să vie acolo cu primul curier, desigur tot în scopul arătat mai sus.Dacă m-aşi duce la Constantinopole aşi descurca complect această afacere. Dela 10-14 Octombrie am stat în Varna unde m-am întâlnit cu următorii voivozi ce se aflau acolo: /.../.

Nicolae Aleabacoff, mare negustor de fierărie din Varna mi-a spus că grănicerii români în schimbul banilor lasă să intre şi să iasă din Quadrilater pe cine vrea, fără să le pretindă vre-un act de călătorie; în acest fel îmi spune că trec şi oamenii lui cari se duc după încasări la oamenii din Quadrilater şi negustori carii datorează bani pentru marfă. Căutând să întâlnesc la Sofia pe Voivodul Sandanski, mi s-a comunicat de Tatarceff şi Cernopeef că el împreună cu Voivodul Ceaule din Ohrida, Crâstea, Voivod din Balno ţinutul Resne, sunt plecaţi din Bulgaria cu o bandă de 205 oameni şi au trecut în Albania operând cu albanezii în contra sârbilor. Notez că banda a fost de 205 oameni la plecare, însă s-a mărit în drum numărul comitagiilor şi s-au trimes încă alţi mulţi să-i întâlnească în Albania. „**L...**"

11. *Starea învăţământului. Rapoarte referitoare la învăţământul din Cadrilater*

11/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 31 Octombrie 1913. [1)]

Turcii din Silistra nu-şi pot deschide şcolile, fiindcă toate localurile lor de şcoli, ocupate în mod arbitrar de bulgari, credeau că le vor fi înapoiate de autorităţile române. Lucrul acesta nu s'a întâmplat. Bulgarii ocupă şi azi clădirile clădite din obolul tutulor locuitorilor, altele luat cu japca de la turci şi unele clădite pe locurile moscheelor, care, de drept, nu le pot aparţine. Din această cauză populaţia otomană este foarte amărâtă. Este vorba ca să se ţie un congres la care să se elaboreze un memoriu cari apoi o delegaţie să se prezinte guvernului şi M.S. R., spre a le spune doleanţele lor.

11/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Raport nr.1. */Fără dată – Probabil octombrie 1913 – n.n./* [2)]

Din cauza ploilor şi drumurilor impracticabile nu s-a putut călători nici pe apă nici pe uscat, de la Constanţa la Dobrici. Automobilele nu pot circula fiind expuse împotmolirii. În Silistra, localurile de şcoală în funcţiune, ca şi cele care de moment sunt ocupate de servicii administrative lasă de dorit în ce priveşte întrebuinţarea şi îngrijirea lor. Se lasă impresia de o gospodărire vremelnică, formând convingerea locuitorilor că ocupaţia românească este de scurtă durată şi de aci neîncrederea părinţilor de a-şi trimite copiii la şcoală. Toţi speră că în curând Tratatul de la Bucureşti să fie revizuit. Drept argument se aduce lipsa de seriozitate şi orânduială în tot ce s-a făcut de către autorităţile române.

Se întrebuinţează astfel timbre, chitanţe sau recipise, imprimate tot bulgăreşti; străzile, barierile şi târgurile, aproape toate au denumiri vechi, bulgăreşti. Elevii de liceu bulgari, cu uniformă şi chipiuri bulgăreşti, întotdeauna în grupuri de 8 – 12 cutreieră străzile, discută aprins evenimentele politice; când văd vreun român (mai ales funcţionar, profesor) vorbesc cu glas tare adresându-le insulte sau fac spirite jignitoare în limba bulgară. Aceştia neştiind bulgara trec mai departe fără a-i lua în seamă. Apoi îşi îndeasă calpacul pe cap aruncându-le priviri vrăjmaşe.

Toate acestea se petrec zilnic în pieţele şi pe străzile principale,

---

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 213/1915
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 24/1913

deoarece elevii au convingerea, sugerată de profesori, că ocupaţia românească este cu totul vremelnică. Sunt mulţi agenţi, aleşi dintre elevi sau foşti elevi, care au însărcinarea de a afla adresele românilor nou veniţi, funcţiile lor; alţi agenţi fac propagandă printre localnici, pe care-i îndeamnă să stea într-o rezervă cât mai mare. Părinţii elevilor sunt foarte îngrijoraţi de soarta fiilor lor. Ei spun: "Voi românii nu ştiţi ce legături intime sunt la noi între copii şi şcoală, grădini, pomi, florile din curţile şcoalei, toate au fost plantate şi îngrijite de mâna copiilor din şcoală. Fiecare copil are sădit câte un pom altoit de el. Chiar şi pădurea din preajma Silistrei, de la poalele dealului Medgidi-Tabia, în mare parte a fost semănată şi îngrijită de şcolarii noştri, din dorinţa de a-şi înfrumuseţa oraşul Silistra".

Drept concluzii cer să se lase şcolile pe seama lor. Pătura intelectuală, mare parte vorbesc şi scriu româneşte, mulţi dintre ei şi-au făcut studiile în ţară, însă din cauza sentimentelor şovine bulgăreşti este puţină speranţă că se vor putea împăca cu dominaţia românească, preferând să emigreze în Bulgaria. Negustorimea şi muncitorii însă, gândesc altfel. Dacă se vor înfiinţa bănci şi mai ales dacă în învăţământ se vor introduce programe adaptate intereselor şi împrejurărilor actuale, întreaga populaţie de afaceri se va ataşa de cultura şi stăpânirea românească, de la care ştim mai dinainte că se pot aştepta la o mai bună stare românească. Ceea ce dă însă oraşului Silistra un caracter cu totul străin, făcând pe oricine să creadă că se găsesc pe un teritoriu bulgăresc este biserica – unică în oraş – unde nu se rosteşte nici o vorbă românească, unde de la preot şi până la paracliser sunt bulgari neaoşi, având aerul că nici nu vor să ştie că se găsesc sub dominaţie românească. Acolo, obiceiuri, elevi în uresc; iar funcţionarii români, magistraţii, ofiţerii, profesorii şi familiile lor sunt condamnaţi să asculte rugăciunile într-o limbă străină, aceeaşi limbă care se aude şi în bisericile din Basarabia! Se propun următoarele măsuri:

- Înfiinţarea a două şcoli secundare în Silistra cu directori şi doi profesori români, restul din foşti profesori bulgari, cei mai docili, care însă vor fi înlocuiţi treptat. Profesorii români să cunoască limba bulgară. Internatul să aibă 100 elevi, din care 50 % să fie absolvenţi din ţară, iar ceilalţi din Cadrilater, cu uniformă românească. Încetul cu încetul şi aceştia vor învăţa limba română mult mai repede. Să se înfiinţeze o şcoală secundară de fete cu internat şi cu majoritatea absolventelor din ţară, cu un program profesional şi de menaj, în care ţesăturile, broderiile cu motive româneşti să predomine, pentru ca astfel gustul şi caracterul românesc să pătrundă cât mai adânc, în familiile bulgare.
- Şcoala primară să fie de 5 ani, în care ultimii doi cu aplicaţii serioase la pomicultură şi viticultură, cu un maestru specialist. Acest program va fi precedat de un curs frobeliane, de cel puţin doi ani.
- La Silistra să se numească un preot român paroh, secondat de alţi doi preoţi români, iar restul bulgari. Serviciul Duminica, în zilele de sărbătoare şi zilele naţionale să fie numai în româneşte.
- Administraţia materială a bunurilor şcolare şi chiar de cultură să fie, pentru întreg Cadrilaterul, încredinţată unui delegat al ministerului. În centrele principale, el să fie secondat de un comitet cultural administrativ, compus din funcţionarii locali cei mai de seamă. Atribuţiunile acestui comitet să fie faţă de şcoală identic cu cel al eforiilor bulgăreşti, aşa cum sunt primăriile din ţară. Comitetul cultural administrativ, compus din persoane civile, în afara şcolii, va avea darul să crediteze buna reputaţiune a instituţiunilor noastre faţă de populaţia civilă băştinaşe, care, la rândul ei, va purta un mai mare interes şi căpăta ataşament pentru ele.
- Să se înfiinţeze o şcoală de adulţi şi un organ de publicitate, pentru interesarea populaţiei la reformele ce trebuie să se introducă.
- Factorii principali ai autorităţilor locale să aibă un contact mai des, o apropiere mai democratică cu fruntaşii populaţiei. Se observă că funcţionarii noştri tratează cu indiferenţă şi dispreţ populaţia locală. Deci, formarea de cercuri, societăţi literare, muzicale etc, ar putea contribui în mai mare măsură la sădirea culturii şi civilizaţiei româneşti în noul teritoriu cucerit.

12. *Turcii din Bulgaria, fiind persecutaţi de autorităţile bulgare, trec în mod clandestin graniţa, în România*

12/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Brigada Specială Dobrici Nr. 39 din 2 Noiembrie 1913. [1)]

/.../. Locuitorii otomani, supuşi bulgari, din comunele situate în apropierea nouei graniţe româneşti, fie că sunt persecutaţi de autorităţile bulgare, fie din alte temeri, mai mult sau mai puţin justificate, au părăsit căminurile lor intrând fraudulos pe teritoriul

---

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913

nostru, de unde au plecat la Constanța și dându-se drept locuitori în Dobrogea, au și obținut de la Consulatul Otoman pașapoarte cu care emigrează. Până în prezent suntem informați că au trecut în acest mod un număr de aproximativ de 15 familii. Din cele expuse mai sus, precum și din constatarea ce zilnic o facem dela instalarea brigăzei prin anchetarea persoanelor intrate fraudulos în țară rezultă, domnule director, că paza frontierei noastre spre Bulgaria este insuficient făcută, așa că urmează neapărat să se avizeze la măsuri mai serioase.Șeful Brigăzei, Comisar /ss/ Indescifrabil

13. *Statul român cumpără terenuri agricole de la musulmani*

13/1. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
Brigada Specială Dobrici. Nr. 40 din 2 Noembrie 1913. [1]

Cu privire la curentul de emigrare al populațiunei musulmane din acest județ avem onoare a vă aduce la cunoștință următoarele: Ministerul Agriculturii și Domeniilor, prin organele sale, cumpără în prezent diferite terenuri din județ și pentru a hotărî populațiunea a se preta la aceasta, subinspectorul Zadic a însărcinat pe un hoge, Haadil, ca să facă propagandă în acest sens. Astăzi chiar, cu ocasiunea trecerei prin oraș a D-lui Secretar General dela Domenii au fost aduși aci, toți acei musulmani, locuitori în majoritate aproape de linia frontierei, pentru ca să îndeplinească formalitățile cuvenite de vânzare-cumpărare. Statul însă, natural că, caută să cumpere și de la bulgari, dar aceștia fie din causa credinței ce se păstrează încă, de retrocedare a cadrilaterului, fie din causă că doresc să ridice prețul terenurilor sunt greu de convins.

Rezultă deci că întreaga populațiune musulmană cu drept cuvânt își pune întrebarea de ce Statul român caută să îi forțeze la emigrare prin cumpărarea terenurilor lor. În această privință se impune a se lua dispozițiunile cuvenite, cum de asemeni se impune să se aibă în vedere – pe cât posibil – și prescripțiunile religioase ale musulmanilor care sunt cu totul în contradicție cu măsurile noastre sanitare sau unele administrative întrucât și acestea sunt cause care îi decid tot la emigrare. Șeful Brigăzei /ss/ Indescifrabil.

Rezoluție: 4 Nov. 913. Raportat. /ss/ Panaitescu

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 42/1913

14. *Comitagiii și spionii bulgari*

14/1. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
Notă din 2 Noiembrie 1913. Agent P. P. [1]

Sinteză: *Comitagiii sunt în număr de vreo 400 în Silistra, Dobrici, Balcic, Acadanlar, Esibei.*

Rezoluție: 4 Nov. Se va comunica Brigăzilor respective

14/2. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
Poliția orașului Călărași. Notă din 2 Noiembrie 1913. [2]

/.../. Guvernul bulgar are trimiși o mulțime de spioni în Dobrogea, cea mai mare parte deghizați în bragagii și covrigari și că acești spioni sunt recrutați dintre ofițeri îmbrăcați în haine de macedoneni. În special insistau asupra podului de la Cernavodă, spunând că acesta este piedica cea mare pentru ei, dar în jurul podului sunt bragagii și covrigari, ofițeri Bulgari.

Rezoluție: 4 Nov. 913. Se va scrie Brig. Cernavodă și se va vesti Brigăzile Dobrici și Silistra. /ss/ I. Panaitescu

14/3. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
Silistra. /Fără dată – n.n./ [3]

Sinteză: *Funcționarii bulgari cari servesc ca agenți ai statului bulgar sunt profesorii bulgari, ofițerii de rezervă din armata bulgară și avocații bulgari din localitate. Profesorii bulgari continuă și în prezent să primească salariul de la statul bulgar.*

15. *Administrația română nu ține seama de unele facilități ale sătenilor, de care aceștia au beneficiat în vechea administrație. Abuzul de putere al jandarmilor*

15/1. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
Brigada de Siguranță Turtucaia.
Raport No.1 din 6 Noiembrie 1913. [4]

Populația turcă și cea bulgară din satele, cătunele și comunele din Plasa Turtucaia și în general din jud. Silistra se plâng că de la ocuparea acestui ținut de către români nu se mai bucură ca în trecut de oarecari înlesniri și anume: De unde până în prezent erau îngăduiți să se aprovizioneze cu lemne din pădurile comunale, plătind 1 leu de căruță, astăzi le este interzis. De asemenea li s'au

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913
4) F.D.P.S.G. - DOSAR 213/1915

luat dreptul de a-şi păşuna vitele prin ostroave şi terenuri comunale, precum şi tăierea stufului de prin bălţi, neecesar la acoperirea căşilor. Cât priveşte nevoile locuitorilor de naţiune turcă şi bulgară, care diferă de la sat la sat, precum şi neajunsurile pe care le pot întâmpina o parte din ei de la militari şi diferiţi funcţionari ai statului român, am onoare a vi le expune mai jos, în ordinea satelor vizitate: - soldaţii grăniceri le iau oi şi alimente în mod samavolnic, dându-le preţuri derizorii sau nu le dau de loc; - li se dau fel şi fel de amenzi fără a li se elibera chitanţe; - autorităţile bulgare, înainte de ocupaţie, le-au rechiziţionat vite şi acum, când se prezintă după ele, acele autorităţi îi pun pe fugă; - şeful de jandarmi le-a interzis să meargă în oraş pentru a-şi vinde produsele, luându-le el cu preţuri derizorii; - jandarmii permit trecerea graniţei în România contra unui ciubuc, fără a controla actele respectivilor; - grănicerii se îmbată aproape zilnic, cer mâncare gratuită locuitorilor, cer să le aducă apă cu sacalele, se iau de femeile acestora şi îi ameninţă cu împuşcarea.

16. *Dificultăţi funciare*

16/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Şeful Poliţiei Turtucaia.Notă confidenţială.8 Noembrie 1913. [1]
O stare îngrijorătoare se creează faţă cu dreptul de proprietate al pământurilor pe teritoriul cucerit. Bulgarii, încă de la începutul consolidării statului lor au lucrat în aşa mod să silească pe Turci, ce formau masa populaţiunei ca sub regim de teroare să fugă, abandonându-şi proprietăţile sau dându-le pe nimic. A ajuns un timp în care ţinutul, rămânând despopulat, aşa că pământurile refugiaţilor Turci, s'au repopulat cu bulgari aduşi de aiurea, iar autorităţile lor sub o formă de licitaţie sumară i-au făcut proprietari adjudecându-le cumpărarea chiar cu rate de 2 lei decarul de pământ. Bulgarii, ocupând asemenea pământuri s'au întins şi pe locurile comunelor şi altor instituţiuni, aşa că astăzi agenţii domeniului vor întâmpina mari dificultăţi în alegerea domeniilor cuvenite statului şi comunelor şi cu această ocazie prevăd a se crea o stare anormală de agitaţie, care va provoca statului bulgar un mijloc de protestare contra statului nostru putând exploata cazul ca asuprire. Unii din refugiaţii Turci reîntorşi, cei cari şi-au găsit locurile şi le-au reluat, ocupând şi pe ale altora nereîntorşi, întinzându-se astfel şi pe domeniile statului, mai ales acum cu

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913

ocazia ocupărei.

17. *Bănuieli în ce priveşte introducerea de către bulgari a armelor şi comitagiilor în Cadrilater*

17/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Telegramă cifrată Nr. 35173 S. din 9 Nov. 913
Şefului Brigăzei de Siguranţă Dobrici. Telegrama 63 [1]
V'am expediat telegrafic 180 lei pentru Rădulescu; să plece în judeţ şi faceţi-l atent asupra intenţiunei bulgarilor de a introduce arme şi bombe şi a le depozita în cadrilater şi chiar comitagii. Să caute a afla depozitele eventuale pe marginea frontierei. În acelaşi sens lucraţi şi Dv. cu agenţii şi cu ajutorul hogilor. Brigada Silistra îmi semnalează apariţia a 3 regimente de infanterie pe graniţă la Balbunar; Dv. aveţi vreo ştire în spre judeţul Dv.? Se remarcă o stare de iritaţie a bulgarilor mai mare ca de obicei?
Director, /ss/ Panaitescu

17/2. Telegramă cifrată prezentată la Oficiul Dobrici No. 704 din 15 Nov. 1913. Către Ministru de Interne Bucureşti. Primită la D.P.S.G. la 15 Nov. 1913 – Nr. 51317 bis. [2]
Se observă agitaţie printre locuitorii din judeţ şi o mare nemulţumire din cauza păşunatului oprit; populaţiunea turcă de asemenea, fapt ce face pe bulgari a-i aţâţa în contra noastră şi a-i îndemna la emigrare. Această măsură ar trebui moderată mai cu seamă că era foarte permisă la bulgari şi ocupaţiunea cea mai mare a lor. Prefect Dobrici, /ss/ Fălcoianu Nr.13 s.d.

17/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă din 16 Noiembrie 1913. [3]
/.../. În plasa Turtucaia trăieşte o populaţie turcească de cca 30.000 locuitori. Această populaţie se ocupă exclusiv cu creşterea vitelor. De la stabilirea dominaţiunei române, locuitorii sunt împiedicaţi de a-şi paşte vitele ca şi mai înainte. Unii primari şi jandarmi au transformat această prohibiţiune legală într-o resursă de venituri ilicite. Locuitorii turci, din această cauză sunt disperaţi. Muftiul din Turtucaia este zilnic solicitat să intervie pe lângă autorităţi pentru a se găsi o soluţiune care să împace legea cu

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 42/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 42/1913
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 42/1913

nevoile locuitorilor. Până acum nu a făcut nici un demers, deoarece legalmente nu este recunoscut muftiu.

Rezoluție: 16.11.1913. Se va comunica Dlui Ministru de Domenii. A se avea în vedere şi celelalte rapoarte primite în această privință de la brigăzi şi cel de la cancel. Aj. Bârzescu. /ss/ I.Panaitescu.

17/4. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă. /*Fără dată – n.n.*/ [1]

Sinteză: *Datorită interzicerii păşunatului vitelor turcilor pe domeniile statului, aceştia sunt ațâțați de către bulgari contra noastră şi sfătuiți să emigreze. Se recomandă ministrului ca această măsură să fie moderată deoarece bulgarii le-au permis întotdeauna turcilor să păşuneze liber, deoarece păstoritul este ocupația de bază a turcilor.*

18. *Militari corupți*

18/1. Ziarul „Minerva" Nr. 1769 din 16 Noiembrie 1913. Articolul: „*Situația în Cadrilater. Jandarmii şi grănicerii nu-şi fac datoria*"

Am scris acum câteva zile asupra stărei de lucruri din Cadrilater arătând unele fapte de o revoltătoare neglijență administrativă şi mai ales procedarea necorectă a jandarmilor care spoliază prin toate mijloacele, pe locuitori. Primim noui ştiri asupra acestei intolerabile situațiuni /.../.

Publicându-le atragem atențiunea d-lui ministru de interne asupra lor cu credința că va lua imediate măsuri pentru suprimarea răului ce-l semnalăm. Astfel ni se aduce la cunoştință că autoritățile centrale neglijează cu desăvârşire pe funcționarii trimişi în noul teritoriu. Nu li s'a trimis lefurile şi nici nu s'au luat măsuri pentru înzestrarea serviciilor înființate cu mobilierul necesar. Nu există mese de scris, lipsesc sobele pentru încălzit. Din această cauză funcționarii sunt nevoiți să-şi facă slujba prin cafenele, singurele localuri unde îşi pot scri câteva rânduri /.../.

Un fapt însă asupra căruia atragem în deosebi atenția d-lui ministru de interne şi comandamentului jandarmeriei este procedarea mai mult decât necorectă a jandarmilor şi grănicerilor. Astfel ni se aduc la cunoştință că familii întregi de turci emigrează, jandarmii protejând – bine înțeles nu dezinteresat – pe bulgari în detrimentul populației turceşti.La frontieră paza este iluzorie, de

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 42/1913

oarece grănicerii lasă liberă trecere oricui, în schimbul unei taxe de 5 lei în profitul lor personal. De acest lucru profită în primul rând comitagii bulgari cari aşteaptă în bandă pe la graniță ca să poată trece în noul teritoriu şi să facă opera lor de propagandă antiromânească şi cu vorba şi cu fapta.

19. *Diferite aspecte şi comportamente ale bulgarilor*

19/1. Telegramă cifrată nr. 36.033 S din 16 Noiembrie 1913 Către Prefectura Dobrici şi Silistra. [1]

Sunt informat că în cea mai mare parte din cârciumile din comunele rurale ale acelui județ sunt ținute de bulgari macedoneni şi că servesc ca locuri de întâlnire şi găzduire a diferiților emisari şi propagandişti bulgari. Rog alcătuiți şi înaintați o statistică pe comune de cârciumile existente cu arătare pentru fiecare, cine o ține, dacă e bulgar macedonean sau de altă naționalitate, de când o ține şi de la cine o are arendată.

P. Ministrul de Interne /ss/ I. Panaitescu.

19/2. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă. /Fără dată – n.n./ [2]

Sinteză: *În Cadrilater se vând, de către comercianți, arme şi muniții oricui, fără nici un fel de restricții.*

19/3. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă. /Fără dată – n.n./ [3]

Sinteză: *În multe sate, bulgarii dețin arme şi cartuşe îngropate pentru a le folosi la nevoie.*

19/4. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă. /Fără dată – n.n./ [4]

Sinteză: *Nu s'au găsit arme sau cartuşe.*

19/5. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Secțiunea Secretariatului.
Telegramă cifrată Nr. 36784 din 21 Noiembrie 1913. [5]
Domnului Comisar Şef al Brigăzei de Siguranță Dobrici

Înaintați raport detaliat asupra organizării eforiilor şcolare bulgare pentru biserici şi şcoale sub regimul bulgar cu numele celor cari

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 34/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 34/1913
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 34/1913
4) F.D.P.S.G. - DOSAR 34/1913

compuneau eforiile la Dobrici, Balcic şi Cavarna.
Directorul Siguranţei Generale, /ss/ I. Panaitescu

19/6. Telegramă cifrată prezentată la oficiul Dobrici cu Nr.161 din 23 Nov. 1913.
Către Direcţia Siguranţei Generale Bucureşti
Primită şi înregistrată la Nr. 52767 din 23 Nov. 1913 [1)]

Suntem în posesia unei scrisori adresată din Varna unui învăţător de aci prin care îi dă oare care instrucţiuni cu privire la şcoalele din Circumscripţia Dobrici; se spune ast-fel că Inspectorul şcoalelor din Varna cere institutorilor să rămână la posturi, să facă ori şi ce ca să deschidă şcoalele, iar dacă nu reuşesc, să aştepte la posturi până la rezolvarea chestiunei, întrucât lor li se socotesc numirile de la Septembrie şi îndată ce vor trimite listele vor primi salariul şi subvenţiunile. Li se cere apoi să se adreseze comitetelor şcoalelor spre a fi înscrişi în listele ce se prepară şi îi obligă să stea fiecare în satul său; aceia care vor reuşi să deschidă mai repede şcoalele vor fi recompensaţi, iar dacă sunt urmăriţi să plece la Varna. Aceleaşi instrucţiuni sunt şi pentru şcoalele din oraşe. În legătură cu aceasta, poliţia punctului Cuiugiuk omunică intrarea, în ultimele trei zile a unui număr de opt învăţători; urmează raport detaliat şi originalul scrisoarei. Şeful Brigăzei, /ss/ Dragomir.

19/7. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă din 24 Noembrie 1913. Agent 9. [2)]

Eri când se băteau tobele în oraş, prin care se anunţa deschiderea şcoalelor **române** şi că au început înscrierile la şcoli, în populaţiunea bulgară se manifesta mari nemulţumiri, mai ales pentru motivul că se spunea că cei ce nu vor trimite copii la şcoală vor fi amendaţi. Ast-fel în cafeneaua lui Caprel, unde se găseau şi câţi-va profesori, se arătau nemulţumiri şi unii spuneau, că mai bine să-şi facă copii pescari, de cât să-i dea la şcolile româneşti. În toate părţile unde s'au bătut tobele populaţia bulgară era la fel nemulţumită şi îşi arătau indignarea, că Românii cu sila vrea să-i înveţe româneşte. Pe când turcii erau mulţumiţi, bulgarii lăsau să se înţeleagă că vor lupta mereu pentru această causă.

5) F.D.P.S.G. - DOSAR 42/1913
1) F.D.P.S.G. - DOSAR 42/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 42/1913

20. *Austro-Ungaria îngrijorată de emigrarea românilor ardeleni în Dobrogea*

20/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă din 28 Noiembrie 1913. [1)]

O importantă comunicare a sosit astăzi la Consulatul Austro-Ungar dela legaţiune. Legaţiunea Austro-Ungară a fost întrebată dacă în adevăr agenţi români fac propagandă prin Transilvania şi Bucovina printre români din acele ţinuturi să emigreze în Quadrilater, de oarece guvernele austro-ungare au fost informate de către autorităţi de aceşti propagandişti. În Transilvania toţi agenţii sunt urmăriţi, însă până în prezent n'au fost prinşi. Ministerul de Externe austro-ungar a informat legaţiunea n'ar fi străin de aceste propagande. Legaţiunea din Bucureşti a fost însărcinată a face cercetări în această direcţiune. Statul austro-ungar consideră aceasta ca un pericol cu atât mai mare cu cât succesul propagandiştilor s-a întins şi prin judeţele săcuilor din Transilvania. Pentru aceste motive legaţiunea a intervenit şi pe lângă consulatul austro-ungar din Bucureşti să facă cercetări discrete în această privinţă.

20/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Brigada Dobrici. Notă din 30 Noembrie 1913 [2)]

Sinteză: *Mulţi locuitori îşi trimit copiii la şcoli în Varna, nevrând a-i înscrie la şcolile româneşti din Cadrilater*

21. *Diferite rapoarte asupra cercetărilor în teritoriul cedat*

21/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
12 Decembrie 1913. Raport asupra cercetărilor făcute în teritoriul cedat, în chestiunea bulgară. [3)]

În ziua de 28 Noembrie cor. plecând din Bucureşti am mers la Turtucaia - unde am stat 2 zile. În acest timp am întâlnit pe un cunoscut al meu numit Diamandoff, originar din Turtucaia, fost inspector vamal, iar actualmente fără ocupaţiune. După ce mi-a afirmat mişcarea comitetului revoluţionar a adăugat că este şeful comitetului din Turtucaia având tovarăş şi pe Mavrodinoff fost deputat precum şi pe Jeneff şi Ivancio Abraşoff, toţi din Turtucaia. Relativ la mişcările comitetului revoluţionar mi-a declarat că

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 78 vol.1/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 235/1913
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913

guvernul român până în prezent n-a luat nici o măsură serioasă la frontiera nouă româno-bulgară, aşa că intrarea din Bulgaria în România este foarte uşoară şi că dese ori au corespondenţe prin oameni speciali cu comitetul din Rusciuk. Intrarea acestor oameni speciali se face prin punctul de frontieră Turc-Smil, noaptea pe lângă vamă.De asemenea au corespondenţă şi cu comitetul din Şumla, care corespund la Turtucaia prin punctele: Chiose-Abdi, Saliler şi Sarmenchioi; iar înlesnirea trecerei prin aceste puncte se face de plutonierul grănicerilor dela această frontieră. Trecerea e înlesnită - după cum mi-au spus bulgarii - de către plutonierul Nedelcu Ivan (Ion) de la Chiose-Abdi, care e cumpărat cu bani. În Turtucaia am aflat că notabilii acestui oraş cari s-au dus la Sofia nu s-au înapoiat încă. Din Turtucaia am mers la Silistra cu un vapor ungar. În vapor am întâlnit pe notabilul Hristo Tomoff unul din cei cari au fost la Sofia pentru organizarea răscoalei şi revoluţiunei în Quadrilater. Tomof era însoţit încă de alţi 4 bulgari, toţi din Silistra.

Vorbind cu Tomof, care mă cunoştea din Sofia, mi-a spus că putem vorbi liber fără să ne temem de ceilalţi 4 însoţitori ai săi, de oarece sunt toţi oameni de încredere ai lor, recomandându-mă şi pe mine tot ca un om de încredere. Însoţitorii lui Tomoff se numesc: Sava Peneff, Hristo Ivanoff, Hristo cum vom putea lucra pentru reuşirea programului nostru şi mi-a declarat că totul este pregătit şi nu se aşteaptă decât luarea în primire a fondurilor dela guvernul bulgar, lucru ce se face de ceilalţi notabili bulgari ce au rămas la Sofia.Mai mi-a afirmat că un fond însemnat s'a strâns în teritoriul cedat prin oameni speciali trimişi de comitetele din Sofia şi Varna. Dintre aceştia fac parte: faimosul căpitan Vuceff şi Samoil Mefanoff. Am mai întrebat pe Tomoff care sunt ceilalţi representanţi ai comitetului în judeţul Silistra şi mi-a spus că la Acandanlar este Todor Hagi Stoioff; la Bei-Bunar, Raicio. La Dobrici este Ilie Curdoroff.

Apoi ne-am despărţit. Voind să plec din Silistra, m-am dus să caut o trăsură la hanul Hristo Peneff. Aci am găsit din nou pe Tomoff. Intrând în conversaţie cu Peneff în privinţa mişcărei comitetului, am arătat acestuia că o să fie cam greu pentru reuşirea programului din cauză că Bulgaria se găseşte astăzi într-o stare critică, la care Peneff mi-a răspuns că nu va fi greu de oarece şi România se va găsi într-o aceiaşi stare în urma căderei actualului Guvern, după care va avea loc o mare revoltă românească.În acest scop - arată - că s-au trimes din Bulgaria oameni speciali pentru a face propagandă în satele din interiorul ţărei.

Din Silistra am plecat la Acandanlar, aci am întâlnit pe Todor Hastoioff, representantul comitetului din acest loc cu care vorbind mi-a declarat cam la fel cu cele aflate dela Tomoff. Din Ancandalar am mers la Beibunar, aci am căutat pe Raicio, pe care nu l-am găsit deoarece se dusese la moară. Am vorbit însă cu hangiu Ivan Boceff care mi s-a recomandat că este român macedonean din Strumiţa. Din cercetările făcute am stabilit că acesta nu este român macedonean ci bulgar din com. Popina, jud. Silistra şi face parte şi el din comitet.Tot la Bei Bunar am găsit vre-o 5-6 tineri bulgari cari au luat parte la răsboiul balcanic şi după ce s-au înapoiat la casele lor au plecat la Varna de unde şi-au procurat paspoarte bulgare, după care s-au înapoiat iar la Beibunar.D-l Subprefect respect. cercetându-i de ce şi-au scos paspoarte bulgăreşti, numiţii i-au răspuns că sunt bulgari şi vor muri tot bulgari; dacă nu le permite să stea în satul lor natal, n-are decât să le spue să plece. Plecând din Bei Bunar am mers la Dobrici unde am stat 3 zile. În tot acest timp am întâlnit pe Dumitru Popoff originar din com. Zelenicevo, jud. Costur (Macedonia), care a avut la Tulcea o fabrică de băuturi spirtoase şi a fost isgonit fiind descoperit că este membru în comitetul revoluţionar bulgar. Numitul a venit în Dobrici la 22 Noembrie a.c.

Din convorbirea avută cu el mi-a afirmat că la primăvară în teritoriul cedat va fi o mare răscoală pentru care totul este pregătit. Dumitru Popoff domicilia în Dobrici la hanul lui George Nicola Gunguli, un bulgar macedonean tot din Costur. Având şi cu acesta o convorbire mi-a spus că în com. Bogdali-Ceamurli s'a trimes din Varna un preot bulgar, un macedonean originar tot din Costur, care are şi însărcinarea de a face propagandă de răscoală în satele dinprejur.Preotul se numeşte Nicola Petrof. Plecând din Dobrici, am mers la Balcik descinzând la hotel Bulgaria, unde am fost vizitat de notabilii acestui oraş pe care i-am văzut la Sofia unde am făcut şi cunoscinţă. Aceştia se numesc Vasile Neicef şi Vârlo Ivanoff, cu care intrând în discuţie mi-a spus că s-au înapoiat cu notabilul avocatul Anghel Lutzcanof. Acesta a plecat din nou la Sofia tot în scopul ştiut. Mi-a mai spus că aci în Balcik mai au în comitet şi pe bancherul Zlate Atanasof, pe Jancu Janachieff şi Hagi Pavlov. Despre mişcările şi programul comitetului spunea că totul este gata şi aşteaptă fondurile necesare dela guvernul bulgar, pentru care s-a dus din nou la Sofia avocatul Lutzcanoff. În Balcik am mai întâlnit şi pe voivodul Risto Traicoff bulgar macedonean originar din Ghergheli, Macedonia, care a fost cu banda lui Lefterof (voevod).

Pe Traicoff l-am cunoscut în Salonic. În Balcik este stabilit cu familia şi mi-a spus la fel, adăugând că aceste locuri le vor relua în curând bulgarii. În Balcik am mai găsit şi pe cunoscutul revoluţionar din 1902 A. Nasipoff care a făcut parte din comitetul lui Sarafof, şi care a fost expulsat din Bucureşti.De asemenea se mai găseşte în Balcik un ofiţer bulgar numit Iuda Hazmanachi, israelit, şi care se ocupă cu comerţ de grâne şi lână. Acesta are la Varna pe socrul său care este foarte bogat. Se bănueşte că sub forma de grânar numitul Hazmanachi, face propagandă şi spionagiu.Tot în Balcik am mai aflat că în com. Iridge se găseşte un alt ofiţer bulgar numit Pavel Ivanoff. La plecarea mea din Balcik notabilul Vasile Neiceff mi-a dat o scrisoare pentru notabilul Rafail Mandofski din Kavarna în care mă recomanda că sunt omul lor de încredere. Sosind în Kavarna, am dat scrisoarea personal numitului Rafail Mandofski cu care vorbind mi-a afirmat la fel cu cei lalţi şi că ei primesc ordine din Balcik.În Kavarna am mai întâlnit şi pe un înfocat naţionalist şi revoluţionar bulgar numit Kost Uzunof care mi-a afirmat că merge dese ori la Bucureşti unde vizitează pe ministru bulgar S. Radeff. Din Kavarna prin via Mangalia m-am dus la Constanţa. /ss/ „**L.**"

N.B. Că Iuda Hazmanaki şi Pavel Ivanof sunt ofiţeri bulgari în activitate din Varna m'a informat nu numai bulgarii din Balcic cu cari am fost în relaţiuni ci şi doui notabili bulgari din acel oraş, proprietari de vapoare comerciale pe cari i-am întâlnit la hotel Bulgaria. /ss/ „**L.**"

Rezoluţia 1: 14 Dec.1914. Raportat. Se va rezolva fie care chestie în parte. A se vedea rezoluţiile de mai jos puse în înţelegere cu D-l Secretar General. /ss/ Panaitescu.

Rezoluţia 2. Se va da ordin pref. să ia măsuri pentru cercetarea şi verificarea acestei inf. /*vezi Bei Bunar - n.n.*/ noi fiind hotărâţi dacă se adevereşte să-i expulsăm din ţară. De asemenea şi pe Boceff dacă nu va fi devenit român. /ss/ Panaitescu.

Rezoluţia 3: 16 Dec 913. Se va da ordin telegrafic Pref. de Dobrici pentru arestarea şi percheziţionarea ambilor oficeri /ss/ Panaitescu. /*Mai sunt câteva rezoluţii necitețe - n.n.*/.

21/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
13 Decembrie 1913. Raport. [1]

Ca urmare şi completare a raportului meu cu data de 12 cor. Comunic – după cum am aflat de la Neiceff – că la 22 Nov. a.c. s'a încărcat la Sofia 6 vagoane, din care trei cu puşti mauser şi trei cu

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913

cartuşe, din cele luate de la turci la Kârklisse şi au fost trimise în următoarele localităţi: 1 vagon de arme şi cu cartuşe la Varna; 1 vagon cu puşti şi 1 cu cartuşe la Şumla şi restul la Rusciuk. Aceste arme şi cartuşe sunt destinate a fi introduse în Cadrilater.Tot el mi-a spus că până acum nu s'a introdus nici arme, nici cartuşe, nici bombe de către Comitet în Cadrilater, introducerea lor va începe când Comitetul va pune mâna pe banii promişi de guvernul bulgar. La Iali Ciorba, un sat de găgăuţi situat lângă Kavarna, este un moşier bulgar, Dumitrof din Kotel, care e membru în Comitetul din Kavarna. În sat are o cârciumă care e condusă de un fiu al lui. La Durani-Culak sunt doi membri ai Comitetului din Varna. Am cunoscut pe unul din ei, anume Stefan Cuiumgief, care mi-a spus că mai are un alt tovarăş, dar nu mi-a spus numele. Amândoi se dau drept reprezentanţi ai unei societăţi agricole, dar în realitate sunt însărcinaţi a strânge fonduri pentru Comitet şi a face propagandă.

21/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Raport nr. 8 din 20 Decembrie 1913. [1]

Sinteză: *Populaţia din Balcik este eterogenă, compusă din bulgari, turci, armeni, greci şi găgăuţi. Majoritatea o formează turcii. În şcolile româneşti (două şi una foebeliană) se simte lipsa oricărui fel de material didactic.*

21/4. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Raport nr. 14. /*Fără dată – n.n.*/ [2]

Sinteză: *În oraşul Cavarna este necesară o şcoală de adulţi şi trimiterea a 500 abecedare româneşti.*

21/5. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Raport nr. 15. /*Fără dată – n.n.* /. Scurt istoric al înfiinţării şcoalelor primare ale comunităţilor: [3]

Învăţământul bulgar diferă de cel român, nu numai prin prea mare extensiune ce i s-a dat şi prin solicitudinea cu totul deosebită de care se bucură, ci şi prin organizarea lui ca toate celelalte instituţiuni naţionale din Bulgaria şi învăţământul se caracterizează prin intervenţia însemnată a iniţiativei private în conducerea şi sprijinirea lui, prin sistemul de descentralizare şi prin popularizarea

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 24/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 24/1913
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 24/1913

lui. Poporul nu numai că se înfruptă din binefacerile şcoalei, dar participă în chip efectiv la conducerea şi administraţia ei. Încă de pe vremea turcilor, când statul nu avea nici un rol în crearea şi administrarea şcoalelor creştine din imperiu, au existat comunităţi şcolare – aşa cum există în Ardeal şi la românii grecomani din Macedonia – care-şi sprijineau şcoalele lor.

Aceste comunităţi îşi administrau şcoalele prin mandatari aleşi din sânul ei, care constituia Eforia şcolară. Această organizare este prin tradiţie moştenită de la grecii bizantini,de pe vremea când turcii au acordat tuturor creştinilor din imperiu autonomia şcolară şi bisericească, pusă în jurisdicţia Patriarhului Ecumenic, sub a cărui autoritate confesională au stat bulgarii până la 1869, când s-a declarat schisma şi s-a înfiinţat Exarhia. Autoritatea confesională a Patriarhului este reprezentată prin Episcopia de Eparhie în jurul căreia se adunau numai din sânul Comunităţii, formată din elementele creştineşti, fără deosebire de neam, iar limba care se învăţa în şcoală şi se citea în biserică era, bineînţeles, cea grecească. Asemenea consilii există numai la reşedinţia episcopilor. Din sânul acestor consilii se delegau persoane care formau Eforia şcoalelor de o parte şi alţii care formau Epitropia bisericei. În celelalte oraşe şi sate existau comunităţile din sânul cărora se alegeau de-a dreptul eforii şcoalelor şi epitropii bisericilor, care se confirmau de către Episcopul respectiv.

Odată cu constituirea statului bulgar, guvernanţii, în loc de a centraliza învăţământul au organizat mai complet aceste comunităţi generalizându-le în toate oraşele şi satele, iar mai târziu, care corespunde cu epoca înfiinţării comitetelor revoluţionare pentru trimiterea de bande în Macedonia şi Tracia, bulgarii au schimbat titlul de eforie şcolară prin cel de comitet şcolar, care devine organ executiv al comunităţilor respective şi mai târziu degenerând, au servit de comitete teroriste, care urmăreau şi încurajau scopurile revoluţionare şi formând bande pe care le aprovizionau până în punctele cele mai puţin cunoscute din Macedonia şi Tracia.

Totuşi, aceste comitete nu au lipsit de la chemarea lor reală de a îngriji şi susţine şcoala din satul respectiv. În fine, la 1902 se editează un regulament, prin care se stabileşte, până la cele mai mici amănunte, modul de constituire şi funcţionare al acestor comitete, se regulează îndatoririle şi drepturile lor, se stabilesc raporturile lor cu şcoala, cu învăţătorii, cu autoritatea comunală, cu autoritatea administrativă superioară, cu inspectorul regional sub controlul căruia trebuie să funcţioneze şcoala etc. Iată pe scurt

dispoziţiunile din acest Regulament:

Comitetele sunt instituţii elective autonome. Alegerea lor trebuie să fie confirmată la inspectorul şcolar regional. Comitetul se compune din un preşedinte, un secretar ales dintre învăţătorii din comună şi un casier contabil. Fondurile comitetului şcolar se formează din:

I) Averi imobiliare ca ţarini, grădini, păduri, livezi, clădiri, prăvălii, mori, fabrici de cherestea etc. etc., care au fost tăiate de către locuitorii filantropi din comună sau de aiurea.

II). Din ajutoarele pe care le votează comuna în fiecare an, după modalităţi amănunţit reglementate de lege, din daruri etc. Este de notat că statul bulgar, în ultimul timp a obligat prin lege pe fiecare comună ca din izlazul său să constituie un quantum de hectare pentru şcoală.

Din veniturile acestea se întocmesc anual bugetele conform cu indicaţiile legii, după care se plăteşte personalul şcolar, personalul de serviciu, mobilier, cărţi, construcţii noi sau reparaţiile la clădirile de şcoală etc. În comunele unde comitetul respectiv nu poate suporta toate cheltuielile, atunci vine în ajutorul său Statul şi completează suma cu care se acoperă toate cheltuielile. Pentru fiecare categorie de cheltuieli, regulamentul stabileşte condiţiunile în care să se efectueze, cuprinzând şi dispoziţii precise asupra modului cum trebuie administrată această avere, asupra dreptului de control al Statului prin organele sale administrative şi prin autoritatea superioară şcolară, cum şi dispoziţii asupra penalităţilor

22. *Bulgarii pregătesc tulburări în Cadrilater. Din nou despre indiferenţa guvernului român faţă de situaţia din Cadrilater. Direcţia Siguranţei. îşi face totuşi datoria*

22/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Secţiunea Secretariatului Nr. 42244 S din 25 Decembrie 1913.
Strict confidenţial. [1)]
D-lui comisar şef al Brigăzii Speciale de Siguranţă Silistra.

Suntem informaţi că comitetele revoluţionare din Bulgaria corespund /*corespondează - n.n.*/ cu cele din teritoriul cedat, prin oameni speciali, cari trec fraudulos frontiera prin diferite puncte.Trecerea prin aceste puncte le-o înlesneşte plutonierul de grăniceri Nedelcu Ivan dela Chiose Abdi care e cumpărat cu bani.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 235/1913

Din Silistra suntem informați că a fost de curând la Sofia pentru a organiza răscoale din Cadrilater, Hristo Tonef, însoțit de Sava Peneff, Hristu Ivanof, Hristu Peneff și Hristu Ghiortzof. Pentru reușita programului revoluționar se zice că comitetele din Cadrilater nu așteaptă decât să le sosească sumele de bani necesare promise de guvernul bulgar. Afară de aceste fonduri, însemnate sume de bani suntem informați că s'au strâns și din Cadrilater prin oamenii trimiși la timp din comitetele de la Sofia și Varna. Printre aceștia figurează faimosul căpitan Vuceff și Samoil Mefanoff. Reprezentant al comitetului revoluționar pentru Silistra este Tudor Hagi Stoiof și Acadanlar.

23. *Colonizarea Cadrilaterului*

23/1. Ziarul „Dimineața" No. 3527 din 26 Decembrie 1913
Sinteză: *Colonizarea Cadrilaterului se face prin români macedoneni*

23/2. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
Brigada Specială de Siguranță Silistra.
Nr.777 din 27 Decembrie 1913. [1]
În luna Nov. a.c. la Constantinopol s'a constituit mai de seamă voievozi din toate ținuturile din Macedonia și Bulgaria. Bandele care operează în prezent în Macedonia și Albania sunt conduse de Iany Sandanschy, comandant suprem.

23/4. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
/Fără număr și dată – n.n./ [2]
Sinteză: *Administrația română n'a dispus confiscarea sau predarea armelor, așa că aproape toți bulgarii au arme și muniții ascunse.*
23/5. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
Notă: Corupția funcționarilor bulgari și români din Cadrilater.
/Fără număr și dată – n.n./ [3]
Sinteză: *Se trec fraudulos mărfui de contrabandă din Bulgaria mărfuri de contrabandă de tot felul de produse din Bulgaria*

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 235/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 235/1913
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 235/1913

24. *Preoții bulgari din teritoriul cedat sunt chemați treptat la Rusciuc unde primesc instrucțiuni pentru sustragerea obiectelor de valoare aflate în biserici.*

24/1. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
Raportul Șefului Brigăzii Speciale al Siguranței Dobrici
No. 450 din 30 Decembrie 1913. [1]
Pe 28 Decembrie 1913 în Dobrici a sosit IPSS Episcopul Bartolomeu cu 6 preoți cu care a oficiat serviciul divin pe 29 Decembrie 1913, la ambele biserici din localitate, luându-le în primire și dându-le protoereului județului, părintele N. Gheorghiu. Înainte de oficierea serviciului, IPSS a chemat pe preoții bulgari cărora le-a propus să servească */slujească - n.n./* împreună cu preoții noștri, ei în limba slavonă, iar ai noștri românește. Preoții bulgari au arătat că nu le convine întru cât n'ar înțelege nici credincioșii și nici ei n'ar putea oficia în acest mod, tot din cauza necunoașterei limbii; au cerut însă să li se aprobe a servi cu săptămâna alternând ei cu preoții noștri. Propunerea le-a fost refuzată și atunci ei au cerut timp pentru a se consfătui și a aduce rezultatul înțelegerii lor.

25. *Multe nemulțumiri ale românilor, care se simt nedreptățiți...*

25/1. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
/Fără număr și dată – n.n./ [2]
Sinteză: *Medicii români sunt nemulțumiți, deoarece au drepturi mai puține decât cei bulgari. Ei nu primesc nici un fel de indemnizație pentru chirie, transporturi ale familiei din România până acolo. În afară de acestea medicii bulgari au o clientelă mare, clinica lor e mai mare, mai bine dotată și întotdeauna plină, pe când a noastră nu are decât câțiva soldați răniți și turci etc.*

25/2. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
Cabinetul Directorului No. 581 S. din 7 Ianuare 1914.
Dragomir, Seful Brigăzii Siguranței Dobrici. [3]
Sunt informat că mare parte din agenți vor să părăsească

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 235/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913
3)F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913

serviciul, unii din cauză că şi-ar fi găsit ocupaţiuni mai rentabile, iar alţii că sunt siliţi prea mult de Dv. să producă peste puterile lor având în vedere timpul scurt de când se găsesc în localitate şi faptul că oraşul fiind mic sunt cunoscuţi acum.

Comunicaţi-mi telegrafic cum stau lucrurile şi dacă este aşa cum sunt informat, căutaţi să-i convingeţi să rămână pe cei buni, făgăduindu-le îmbunătăţirea situaţiei şi ne forţându-i să producă când nu este omeneşte posibil. Căutaţi să vă procuraţi informatori serioşi şi sinceri şi în oraş şi în judeţ şi sumele necesare vi le voi pune la dispoziţie. Faceţi tot posibilul să nu se descomplecteze personalul, căci este foarte greu să vi-l complectez de aici şi nu trebue să ne surprindă primăvara care poate să ne aducă mari dificultăţi, cu un personal descomplectat şi nepregătit. Ataşaţi-vă pe cei buni prin purtare afabilă, prin atenţiuni în diferite ocaziuni şi prin acordarea consideraţiunilor cuvenite culturii şi rargului social pe care l-a avut în societate înainte de a intra în serviciul nostru. Celor cari sunt buni şi nu pot pătrunde acolo unde credeţi că trebuie, daţi-le posibilitatea să-şi recruteze indicatori, punându-le sumele necesare în acest scop la dispoziţie. Celor pe cari îi trimiteţi în afară de Dobrici, le veţi pune la dispoziţie sume mai mari ca până în prezent, după situaţia fiecăruia având în vedere şi alte cheltueli stricte de întreţinere şi transport ca să culeagă informaţiuni. Puneţi în vedere agenţilor că cu începere din această lună vom acorda gratificaţii speciale băneşti celor ce se vor distinge în cursul lunei şi în afară de aceasta şi recompense băneşti în chestiunile importante pe cari le-ar descoperi. Director, /ss/ Panaitescu.

26. *Spionaj. Iredentism bulgar*

26/1. Ziarul "Universul". (Turtucaia, 18 Ianuarie 1914). Articolul: *„Atentatul unor bulgari contra unor funcţionari români"*

Acum câteva zile, secretarul comunei Viscioi a fost insultat chiar în localul primăriei, de către locuitorul bulgar Raiciu Iordanof. Secretarul, cerând anchetarea cazului, ieri s-a prezentat la primărie dl subprefect Ionescu, care a chemat la primărie pe Iordanof. Acesta a venit înarmat cu un cuţit şi chiar în faţa subprefectului a încercat să-l lovească pe secretarul comunei. Pe când subprefectul încerca să-l dezarmeze pe atentator, au intrat în primărie încă vreo treizeci de bulgari, care au insultat şi ameninţat pe subprefect. Iordanof, profitând de ocazie, s-a făcut nevăzut. Jandarmii comunei

şi ai unui alt post vecin, sosiţi în grabă, au arestat pe 15 dintre bulgari. Arestaţii au fost duşi la Sarsalar. S-au luat măsuri pentru prinderea lui Iordanof.

26/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Brigada Specială de Siguranţă Dobrici No. 156 din 20 Ianuarie 1914. 1)

La Sofia, populaţia spune că România a avut o purtare incalificabilă, necavalerească faţă de Bulgaria şi se nădăjdueşte într'o revanşă. În Bitolia, bulgarii macedoneni sunt într'o continuă agitaţie din cauza maltratărilor ce sufăr din partea grecilor şi sârbilor, ceea ce i-a determinat la formarea cetelor de comitagii, colaborând cu albanezii. După cele ce spun bulgarii macedoneni, este sigur că în primăvară va avea loc revoluţie generală. Se mai spune că oamenii politici din Sofia se silesc a atrage prietenia şi neutralitatea României, ca apoi Bulgaria, aliată cu Turcia - alianţă despre care se spune că va fi sigur - contractată să lupte contra grecilor şi sârbilor, lăsând însă să se înţeleagă, că de neutralitatea României se vor servi numai la nevoie, iar dacă vor reuşi se vor îndrepta contra noastră.

Acesta este curentul ce se formează şi se discută acolo. Grecii şi sârbii însă simţind alcătuirea acestor mişcări macedo-sârbeşti, în teritoriile cucerite de ei, au luat energice măsuri contra populaţiei bulgare, ţinându-i în supraveghere continuă şi caută să zădărnicească formarea bandelor de comitagii. Se mai spune că bulgarii îi vor convinge pe politicieni şi guvernul să rupă relaţiunile cu România, căci ei având aproape sigură alianţa cu Turcia vor reuşi a căpăta Dobrogea. Scopul alianţei turco-bulgare este în primul rând autonomia Macedoniei şi Albaniei sub suzeranitatea Turciei. Turcia stăpânită actualmente de bulgari o să se dea Turciei, împreună cu Salonicul, iar Bulgaria să ia teritoriile cucerite de la sârbi şi greci şi parte din Macedonia, iar dacă vor reuşi se vor întoarce contra României. Aceste toate însă trebuie făcute grabnic, pentru ca să nu apuce să se organizeze România în noile teritorii. Cum însă Bulgarii se tem de Rusia, se vorbeşte că vor trimite doi oameni politici de marcă să ia înţelegere cu Austria şi Japonia spre a face ca aceste două puteri să ţie în loc pe Rusia.

26/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Brigada Specială de Siguranţă Dobrici No. 446 din 21 Februarie 1914. D-sale D-lui Director al Poliţiei şi Siguranţei Generale.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913

Confidențial. [1)]

D-le Director, În referire la raportul nostru No.364 din 14 Februarie a.c., am onoare a vă raporta că agentul Rădulescu ne comunică că tinerii bulgari ce fug din Cadrilater, din cauza armatei, fac armata în Bulgaria, în mod excepțional 6 luni de zile. Pe de altă parte ni se comunică că aceşti tineri sunt primiți ca voluntari, dar că li se pune în vedere că nu pot cere vreo favoare nici înainte, nici după eliberare; li se spune însă că, după terminarea serviciului, aceia care vor fi meritoşi, vor putea fi reangajați ca instructori, conform legilor militare bulgare.

Şeful brigăzii de siguranță /ss/ Indescifrabil.

26/4. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă din 25 Februarie 1914. Extras din raportul agentului "L" trimis în misie la Constantinopole. [2)]

În privința Cadrilaterului mi-a declarat că dacă România s'ar fi mulțumit să ia numai teritoriul care i-a fost cedat şi pe care-l are alipit acum, Bulgaria ar fi putut să uite repede acest lucru, de oarece ar fi câştigat mult în Macedonia. Din cauză însă că România a înaintat cu armata aproape de Sofia şi a capturat o mulțime de trenuri cu hrană şi munițiuni, făcând imposibilă acțiunea militară a bulgarilor contra armatelor duşmane, grăbind catastrofa Bulgariei, lucru care nu poate fi uitat cu nici un chip de bulgari. Ei vor organiza bande puternice de comitagii, vor trimite bombe şi vor organiza mişcări care să dea mult de lucru României. Bandele vor fi comandate de 12 voevozi, dintre care şi căpitanul Vuceff.

26/5. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Brigada Specială de Siguranță Silistra
No. 443 din 12 Martie 1914. Personal-Confidențial. [3)]

Cu ocazia razei din 7-10 Martie a.c., agentul acoperit H. Sa. din comuna Alfater, în referire la raportul nostru No.234 din 6/2.914, ne informează despre unele consfătuiri, pentru constituirea în bande de comitagii. Capul mişcărei este Rascu Gheorghief din acea comună. La o astfel de consfătuire a luat parte şi locotenentul Nicola Coltsicof, semnalat cu raportul No., cu ocazia trecerei sale prin comuna Alfatar îndemnând a se organiza în bande /.../. Bandele ar fi conduse de voevozii Talef Cuzman (cunoscut

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 18/1914

Direcției) şi Taniu Colef (Nicolof); acest din urmă voevod este foarte popular în Bulgaria; are la adresa sa mai multe poezii populare şi este cel mai înverşunat duşman al lui Iani Sandanschi

Agentul ne informează că în satul Cirecci, pendinte de comuna Usulchioi şi Țar Asen, pendinte de comuna Senir Eni Mahle, toți locuitorii bulgari au arme şi nu aşteaptă de cât momentul oportun pentru a să uni cu comitagii, cari ar năvăli în Cadrilater, informație de altfel culeasă şi de agentul 181, la punctul de frontieră Ibrahim Mahle, de la Ilie Ivanof din satul Cirecci, care a luat pe acest agent, ca unul din ai lor şi căruia i s'a dat un jurnal bulgar, de agent, pentru a-i căpăta încrederea; fapt comunicat (numai acesta) şi D-lui şef al Poliției acelui punct, pentru a-l avea în supraveghere (prevăzut în raportul general de razie). Agentul acoperit şi-a procurat pentru suma de lei 60, două puşti militare "Mauzer" în cea mai perfectă stare, de la locuitorul Haralamb Minciu (unde fusesem cu Dl sub Prefect al plasei şi făcusem o observație domiciliară, lăsându-l în supraveghere), şi aşteaptă a să da gloanțe, pe care le-ar avea în păstrare numitul Buzduganof Ştefan, fost comisar, acum comerciant de băuturi spirtoase, în comuna Alfatar. Agentul ne spune cum să procedeze, pentru că i s'a propus a i să vinde încă trei puşti "Mauzer" pentru acelaşi scop, a câte 60 lei bucata. /.../

Şeful Brigadei de Siguranță /ss/ Indescifrabil

27. Comportamentul evreilor în Cadrilater

27/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Ciornă No. 1024 din 19 Martie 1914. [1)]

D-lui Comisar Şef al Brigăzii de Siguranță Silistra. Confidențial.

Brigada de Siguranță Dobrici ne-a raportat că după încheierea tratativelor de la Petersburg, când se hotărâse ca Silistra să fie cedată României, primarul oraşului Silistra, în asociație cu un evreu din Bucureşti, ar fi recrutat mulți evrei din țară în schimbul unor însemnate sume de bani şi i-a înscris în registrele primăriei, ca fiind stabiliți acolo înainte de ocupațiunea română /.../. Făcându-se cercetări s'a stabilit că în adevăr /.../ mai mulți evrei au cumpărat deja locuri în Silistra înscriindu-se la primăria locală ca cetățeni.

28. Conducerea de la Sofia îi încurajează pe bulgari să emigreze din Cadrilater

28/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Biroul

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911

Secretariatului No. 12546 S. din 2 Aprilie 1914. [1]

D-lui Comisar Şef al Brigăzii de Siguranţă Silistra.

Suntem informaţi că guvernul bulgar ar fi oferit bulgarilor cari ar emigra din Cadrilater în Bulgaria, locuinţe şi pământuri în comuna Popova şi Balbunar din apropierea Rusciukului şi că autorităţile bulgare de la frontieră ar avea instrucţiuni de a le da tot concursul şi a le face toate înlesnirile posibile la trecerea frontierei. Tot în acest scop s'ar fi constituit şi un comitet în acele comune spre a face propagandă printre populaţiunea bulgară pentru a emigra în Bulgaria unde i se va face mari înlesniri şi vor scăpa de persecuţiile autorităţilor române. După ce se vor stabili în Bulgaria, guvernul bulgar va interveni pe lângă cel român spre a permite bulgarilor emigraţi să-şi vândă avutul ce-l mai au în Cadrilater.

29. *Societatea "Dobrogea" a bulgarilor, din teritoriul ocupat de România, cu sediul în Sofia face propagandă antiromânească*

29/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Sofia, 14 Aprilie 1914. [2]

/.../. Printre agitatorii din Dobrogea s-a ivit o dezbinare vizibilă şi iniţiatorii acestei mişcări sunt, din cauza aceasta, foarte deprimaţi. Pe lângă societatea culturală "Dobrogea" s-a format o "Înfrăţirea Dobrogei", care exercită o activitate mult mai febrilă şi are deja un organ de presă al său - deocamdată apare bilunar. În primul număr al acestui organ, care se numeşte şi el "Dobrogea" să publică un "apel către toţi bulgarii" în care se spun printre altele următoarele: „Astăzi se exercită în teritoriul Dobrogei subjugat de România, o teroare ne mai pomenită faţă de fraţii noştri cari nu au nici un sprijin; bătrâni, văduve şi orfani, blestămă soarta, care după ce le-au luat fiii şi părinţii i-a lăsat fără sprijin în mâinile unei naţiuni degenerate, care nu cunoaşte sentimentul uman, sentimentul milei şi al dreptăţei. Teroarea, violarea, furturile, corupţiunea, spionajul şi înjurăturile formează în Dobrogea un sistem. Toate şcolile sunt închise şi toate bisericile în mâinile româneşti. Proprietăţile şcolilor şi bisericilor au fost confiscate în favoarea Statului."

Primul număr al organului "Dobrogea" publică şi statutul înfrăţirei, care este deja în general cunoscut. Scopul înfrăţirei este: ridicarea

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 235/1913

2) F.D.P.S.G. - DOSAR 53/1914

culturală a bulgarilor din Dobrogea nouă subjugată şi unirea lor cu bulgarii din Bulgaria liberă, apoi sprijinirea morală şi materială a dobrogenilor şi să fiinţeze pentru o intervenţie politică spre îmbunătăţirea situaţiei bulgarilor din Dobrogea subjugată şi pentru menţinerea libertăţii şcolare, bisericească şi politică. Mai departe se spune că înfrăţirea "Dobrogea" în afară de ziarul său mai are şi un drapel propriu şi o zi de sărbătoare a societăţei şi anume o zi de doliu - ziua încherei păcei de la Bucureşti. Merită să mai amintim în detaliu şi anume că organul oficios al ministerului de răsboi "VOJENNI IZMESTIJA", în ultimul său număr, cu ocazia precizărei locului natal al unei persoane militare, spune: "Numitul e originar din comuna X din Dobrogea furată Bulgariei".

<u>Rezoluţie</u>: 27 Apr.914. La dos. Soc. "Dobrogea"

29/2. Ziarul "Adevărul" No. 8835 din 20 Aprilie 1914. Ultima oră. Articolul: *„Campaniile societăţii "Înfrăţirea Dobrogeană" în Parlament. Interpelarea d-lui Julian Vrăbiescu".*

Am arătat eri atacurile violente din presa engleză şi franceză mijlocite de societatea "Înfrăţirea Dobrogeană" din Sofia, împotriva Romîniei pe tema noui legi de organizare a teritoriului anexat. În loc să vedem în presa guvernului un răspuns la aceste atacuri şi să se arate cari sunt adevăratele intenţiuni ale guvernului faţă de populaţia din Dobrogea nouă, am avut azi la Cameră o interpelare adresată ministrului de externe de către un membru al majorităţei, dl. Julian Vrăbiescu de la Craiova, prin care ministrul de externe este întrebat ce măsură are de gînd să ia ca să înceteze campaniile societăţei "Dobrogea" din Sofia, campanii cari pot avea urmări grave. Deşi ministrul de externe era de faţă la şedinţă, d-sa nu s'a gîndit nici pe departe să primească a răspunde imediat dacă e dispus să intervie, ci s'a mulţumit să zîmbească şi interpelarea a fost depusă la birou pentru a fi pusă la ordinea zilei... după ce Parlamentul va fi dizolvat! /.../.

29/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă. Cum urmăresc bulgarii prietenia /*cu*/ România. Un document senzaţional. Curentul anti-românesc alimentat de oficialitate. Societăţi şoviniste bulgare. Bande de comitagii. Bombe şi explosibile în Cadrilater. Dovada uneltirilor bulgăreşti. Sofia, 28 Aprilie 1914. [1]

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 7/1914

Pentru cei ce trăesc în Bulgaria sau cari întâmplător trec prin această ţară, credem că nu mai este un secret faptul că cu toată bunăvoinţa românilor de a restabili relaţiuni normale şi de bună prietenie cu vecina sa, poporul şi oficialitatea bulgară nu pierd nici o ocazie, fie cât de mică, pentru a o insulta, preconizând revanşa, aşa de apropiată, după bulgari. Presa de toate nuanţele, în frunte cu cea oficioasă, publică zilnic articole injurioase la adresa României numind-o o ţară de briganzi laşi şi tâlhari. Insultele acestea sunt aşa de numeroase, încât ar trebui pagini întregi pentru a le reedita în fiecare zi. La Sft. Gheorghe generalul Cantardgieff a ţinut trupelor din Rusciuk un discurs aşa de trivial încât corespondentul nostru din acea localitate a fost nevoit să-l amelioreze, ca respect pentru ziar şi cititori. Alimentat din toate părţile şi mai ales de oficialitate, curentul anti-românesc în Bulgaria creşte pe zi ce merge, - în timp ce presa aruncă unt peste foc inventând pe socoteala autorităţilor româneşti din Cadrilater acte de teroare şi banditism faţă de locuitorii bulgari.

*

Dar toate acestea nu sunt îndeajuns. Şoviniştii bulgari aparţinând tutulor partidelor politice, în care unii joacă roluri importante, nemulţumiţi cu campania publică de ponegrire contra României, s'au hotărât să lucreze şi din umbră, pentru ca rapoartele dintre ambele ţări vecine să se înăsprească în aşa fel încât un viitor răsboiu să devie absolut inevitabil. În acest scop, şoviniştii în chestiune, au format societăţile "Dobrogea" şi "Înfrăţirea Dobrogeană" cu caracter ostil contra României, având drept scop afişat prin statute, strângerea de relaţiuni naţionale între bulgarii din patrie şi cei din Dobrogea, cum şi demascarea prin presa străină a ororilor imaginare, la care se dedau autorităţile române, faţă de bulgarii din Cadrilater. În ultimul timp ambele societăţi au fuzionat, pentru a lupta cu puteri unite contra României, alegându-se un nou comitet în care în afară de personalităţi de marcă din partidele opoziţioniste, fac parte şi d-nii Dr. Vaceff preşedintele Camerei şi R.V. Radeff liederul guvernului Sobraniei. Intrarea d-rului Vaceff prieten intim al primului ministru şi a deputatului R.V. Radeff, în comitetul acestei societăţi, dă un caracter de semioficialitate înfiinţărei ei. Pornirea şoviniştilor bulgari nu s'a oprit însă aci. Paralel cu acţiunea de ponegrire contra românilor, ei au hotărât să meargă cu îndrăsneala până a preconiza formarea de bande care

uzând de bombe şi exposibile, să transforme Cadrilaterul în a doua ediţie a Macedoniei de eri, unde măcelurile provocate de comitagii se ţineau lanţ. Intenţiunea aceasta resultă cu prisosinţă din următoarea împrejurare: În afară de organul său public, societatea "Dobrogea" are şi un alt organ secret numit "Obnovlenie" şi în care se comunică membrilor adevăratele intenţiuni ale societăţii.Acest organ care este redactat în întregime de foştii redactori ai ziarului guvernamental "Vecerna posta" care a încetat să mai apară, publică în numărul 12 dela 10 Aprilie cor. drept program următoarele: "Revista Obnovlenie" preconizează instituirea... unei organizaţiuni revoluţionare în teritoriile noui ocupate de români, sârbi şi greci. Noua organizaţiune are datoria de a se ocupa cu crearea de bande de comitagii, cu fabricarea bombelor şi explosibilelor, iar conducătorii al căror sediu va fi la Sofia, vor avea misiunea de a se pune în legătură cu toţi nemulţumiţii din noile provincii sârbe, române şi grece, cum şi cu diversele organizaţiuni revoluţionare, care funcţionează deja în Bulgaria, Macedonia şi Albania." "Obnovlenie" se ocupă apoi de modul cum vor decurge evenimentele după intrarea în acţiune a acestor bande şi termină preconizând războiul de revanşă.

<u>*Rezoluţie*</u>: Raportat. /ss/ Panaitescu.

30. *Studiu „În chestia colonizării Dobrogei Noi cu români din Transilvania, Ungaria şi Banat, semnat de preotul V. Luca, referitor la unele măsuri pentru împiedicarea emigrării românilor în America şi pentru înfăptuirea sistemului de colonizare a Dobrogei Noi cu elemente româneşti*

30/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. 10 Mai 1914. Promemoria. În chestia colonizării Dobrogei Noui cu români din Transilvania, Ungaria şi Banat [1)]

I. <u>Constatarea faptelor</u>.

1). E fapt, că mulţimea de români din toate provinciile Transilvaniei şi ale Ungariei emigrează în America.

2). Fiind această emigrare continuă şi neîntreruptă, nu să poate preciza exact numărul emigranţilor.

3). Din informaţiunile primite dela preoţii de ambele confesiuni cari păstoresc pe românii emigraţi, se calculează, să fie numărul lor peste 100.000.

______

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 72/1914

4). Cunoscând condiţiile grave /grele - n.n./ cari se cer pentru admiterea emigraţilor în America să poate afirma că persoanele cari emigrează, bărbaţi şi femei sunt indivizii cei mai harnici de lucru: sănătoşi, deştepţi, capabili de orice fel de muncă.

5). Aceşti emigraţi, toţi muncitori agricoli, acasă, în America sunt aplicaţi la lucrările cele mai grele, în uzine, în fabrici adesea pestilenţiale, în mine de cărbuni. E drept, că sunt bine plătiţi, câştigă mult, însă în puţină vreme, în câţiva ani, să enervează, să istovesc, slăbesc din toate puterile şi să întorc acasă cu bani, dar incapabili de orice muncă şi să prăpădesc înainte de vreme, în boalele contractate prin fabrici şi mine.

6). Emigraţii care rămân în ţară nouă, unde-şi agonisează case şi averi sau îşi înzestrează ateliere, să pierd în marea străină, se asimilează cu indigenii şi formează un contingent de cetăţeni valoroşi pentru Statele-Unite, însă perdut cu desăvârşire pentru naţiunea română.

7) Se constată în lunile mai recente că puterea guvernativă a Ungariei pe români îi împinge spre America şi-i opreşte a căuta o soartă mai bună în România, iar pe săcui şi pe maghiari din Sudul Ungariei îi îndeamnă spre România, şi aci îi ajută în tot chipul să se conserve în fiinţa lor etnică - naţională - maghiară. Scopul e evident şi nu e trebuinţă de explicaţiuni şi lămuriri.

8). E clar prin urmare că această chestie a emigrării românilor, trebue să formeze un obiect de preocupaţiune specială, pentru cei ce au sentiment patriotic pentru interesele românismului.

II. <u>Stabilirea unor principii fundamentale în chestia emigrării românilor din Transilvania şi Ungaria</u>.

1). Emigrarea românilor din Transilvania şi Ungaria, nu se poate împiedica fiind ca o urmare fatală din situaţia politică, etnografică şi economică a regatului ungar.

2). Prin urmare, chestia aceasta trebuie să fie regulată şi chivernisită, trebuie condusă în interesul românismului.

3). Această regulare şi conducere în spirit patriotic şi naţional român, o poate face exclusiv numai guvernul regatului român.

4). În Dobrogea nouă este lipsă arzătoare de o populaţie românească prin care numita provincie să fie legată de patria mumă, cu legături indisolubile ale sângelui şi ale intereselor naţionale. Acest element naţional românesc să poate câştiga prin îndreptarea emigraţiunei americane spre Dobrogea-Nouă.

5). Regularea practică a acestei afaceri pretinde înfiinţarea unui sistem bine organizat de colonizare, fără atingerea sau deşteptarea

susceptibilităţilor imperiului vecin şi în special a guvernelor Ungariei.

III. <u>Înfăptuirea sistemului de colonizare cu elemente naţionale româneşti în Dobrogea-Nouă</u>.

1). Modele de sisteme de colonizare avem multe şi variate înaintea ochilor noştri: ale italienilor în Argentina şi în zilele noastre, în Tunizia şi Tripolitania; ale francezilor în Maroc şi mai ales în Algeria; ale germanilor în Cameron; ale belgienilor în Congo; ale englezilor în Transvaal. Nu face pentru noi sistemul englez din Indii, sau cel olandez pentru provinciile sale coloniale, nici cel francez pentru Madagascar sau Cochinchina. Acestea sunt exploatări forţate ale bogăţiilor naturale din acele ţări în folosul stăpânitorilor.

2). Pentru scopurile noastre naţionale româneşti avem la îndemână şi sistemul de colonizare ce au întreprins şi realizat guvernele maghiare în Ardeal şi în Banat, în detrimentul elementului naţional românesc din acele provincii.

3). În Dobrogea Nouă pe averile întinse aquirate de statul român, se vor forma sau întemeia comune puternice române cu colonişti români, iar între masele de populaţie străină sunt a se forma colonii puternice de români cu organizaţie separată de viaţă bisericească, culturală-economică românească.

4). Pentru organizarea, apărarea şi desvoltarea acestor colonii este neapărată trebuinţă înfiinţarea unei secţiuni de sine stătătoare, în sânul ministerului de agricultură, combinat cu ministerul de interne. Această secţiune trebuie să fie înzestrată cu atribuţiuni speciale, după firea chemărei sau a misiunei sale.

5). Secţiunea aceasta de colonizare va aşeza în locuri acomodate familiile române, ce se vor strecura din Ardeal şi din Sudul Ungariei, cu toate piedicele ce se vor pune la cale din partea guvernelor maghiare.

6). Colonizare în proporţiuni mai mare se va face prin readucerea emigraţilor români din America. Calea este pregătită prin comunicaţia directă ce s-a inaugurat şi care trebue să se desvolte conform cerinţelor, între Constanţa şi America de Nord.Spre acest scop sunt a se aplica trei oameni devotaţi cauzei, discreţi şi aleşi pe sprânceană; foarte cinstiţi şi vrednici de o încredere necondiţionată.

7). Aceşti oameni în înţelegere cu secţiunea de colonizare pot să readucă familiile române emigrate în America şi pot să le aşeze deadreptul în Dobrogea Nouă pe locurile destinate pentru colonizare.

8). Cu modul acesta în decurs de câţiva ani se vor putea aşeza în

Dobrogea Nouă 50 mii familii române cari vor forma o fortificaţie vie şi neînvinsă a noului pământ românesc, fără să provoace susceptibilităţile vecine.

Pentru cazul când Înaltul guvern al României va primi această propunere bună, bucuros mă angajez să prelucrez un plan detaliat pentru secţiunea de colonizare, care va putea servi de bază pentru începerea lucrărilor eminamente politico-naţionale.
/ss/ Indescifrabil.

Rezoluţie: 11 Mai 1914. Dosar special. Originalul e la Dl. Ministru. /ss/ Panaitescu.

31. *Societatea „Dobrogea" îl felicită pe ministrul de externe englez pentru atitudinea luată împotriva guvernului român*

31/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Din ziarul "Dnevnic" No. 4235 din 16 Iunie 1914.
Articolul: *„Dobrogenii şi sir Eduard Grey".* [1]

Societatea "Dobrogea" a adresat Ministrului de externe al Angliei, Dl. Sir Eduard Grey, la Londra următoarea telegramă: "Societatea Dobrogea din Sofia, în numele populaţiunei bulgară din Dobrogea, este profund mişcată de îndrăsneaţa iniţiativă, a Excelenţei voastre de a lua apărarea drepturilor populaţiunilor asuprite în persoana Dv. tradiţionala politică a marei voastre patrii care este aceea a patrona pe cei slabi şi fără de apărare şi are profunda încredere că nu va fi lipsită de grija Dv. într'un moment când este supusă unui regim exclusivist încă necunoscut în istoria popoarelor balcanice.
/ss/ Pres. Dr. K. D. Spisarevski.

32. *Măsurile luate pentru preîntâmpinarea unor atentate contra regelui Carol puse la cale de Societatea „Dobrogea", sub influenţa atentatului de la Sarajevo*

32/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Direcţia Presei şi a Interpreţilor. Sofia 17 Iunie 1914. [2]

Domnule Grigorescu, Cred de cuviinţă să vă comunic, că eri s'a ţinut o şedinţă la Societatea "Dobrogea" din Sofia şi s'a hotărât uciderea regelui Carol. Dacă doriţi pot să vă fac cunoscut şi alte lucruri de la societatea Dobrogea. Adresa Dv. o am de la un

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 53/1914
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 52/1914

cunoscut din Sofia.

Amicus. p. conformitate /ss/ Indescifrabil.

Rezoluţie: S'a citit de Dl. Ministru prin Dl. Prefect Corbescu.

32/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Secret. Notă din 29 Iunie 1914. [1]

B.L. din Balcic deţine o informaţie dela unii bulgari din acest oraş, după care cei din fruntea societăţei "Dobrogea" intenţionează să pună la cale, în Bucureşti, o serie de atentate în contra tuturor acelora cari într'un fel sau altul s'au manifestat pînă în prezent ca duşmani ai unei mari Bulgarii. Aceste atentate sugerate de asasinatul dela Sarajevo au de scop să răspîndească o adîncă teroare şi în România. /ss/ **V.I.**

Rezoluţie: 30 Iunie 1914. Raportat D-lui Ministru. S'a comunicat D-lui Prefect Corbescu, cu rugămintea de a raporta D-lui Prim Ministru, anunţând D-sale şi denunţarea din Sofia. Se vor reînnoi ordinele date Brigăzii Sinaia p. măsurile de siguranţă din localitate. Ordine noi la frontiere să fie vigilenţi la intrarea persoanelor suspecte cu destinaţia Sinaia-Bucureşti. Se va da ordin Brigăzii Bazargic să angajeze provizoriu pe indicatorul despre care face menţiunea în raportul No… şi să-l însărcineze cu verificarea acestei informaţiuni ca unul ce face parte ca membru al Soc. Dobrogea Nouă. În acelaş scop, se va trimite mâine vorbă prin aj. Petru Toli lui H.S. aflat acum la Constantinopol să plece imediat la Sofia. Se va atrage atenţiunea asupra activităţei societăţii Dobrogea Nouă şi Brig. Silistra /ss/ Indescifrabil.

32/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă din 16 Iulie 1914. [2]

Joi, la orele 8 dimineaţa voind să plec la Sumla mi s'a spus în gară că trenul nu pleacă în acea direcţie din cauza inundaţiilor cari au stricat podurile. Tot aci am aflat că jumătate din oraşul Eskrigiuma este sub apă. Înapoiat la Varna m-am dus la cafeneaua macedonilor vis-a-vis de primărie şi aci am întâlnit pe Gh. Mihailoff cunoscut personal de mine, fiind originar din aceeaşi comună cu a mea. El primise în aceeaşi zi o telegramă din Sofia din partea lui Protoghroff prin care-l chema la Sofia. Cuprinsul telegramei era următorul: „Du-te Burgas, opreşte-te Iamboli, vino Plovdiv şi apoi Sofia." Am văzut şi eu acea telegramă. I-am cerut explicaţiuni şi

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 52/1914
2)F.D.P.S.G. - DOSAR 21/1914

numai după multe insistențe mi-a spus că mai mulți comitagii sunt însărcinați de comitetul Societății Dobrogea să comită o serie de atentate în România ca să provoace încurcături şi că vor profita acum când atențiunea generală este îndreptată la evenimentele de la ordinea zilei, ca să se strecoare în țară neobservați. Nu l-am putut decide în nici un chip să-mi arate în contra căror persoane vor fi îndreptate atentatele.

Refuzul mi l-a justificat prin jurământul ce l-au depus în Sofia. Atentate se vor face şi în Serbia şi în Grecia. Am reuşit însă să obțin numele celor însărcinați cu atentatele. Ei sunt următorii: 1). Gh. Mihailoff, fost sublocotenent în armată, 33 ani, mustață mică, blondă, ochi căprui, statura înaltă. 2). Arsenoff, 26 ani, statura potrivită, oacheş, mustață mică, robust, păr mare dat pe spate (chikă). 3). Miloş Petcoff, gras, mustață căruntă, 40 ani, sprâncene stufoase, căutătură fioroasă, vorbeşte gros, oacheş, stat potrivit. Aceştia doi din urmă mi-au fost recomandați în cafenea de Mihailoff, precum şi 5). Pavloff (fost prin oraşul Dobrici), pe aceşti doi nu i-am văzut.

33. *Starea de spirit a populației din Cadrilater nefavorabilă statului român, supravegherea persoanelor suspecte pentru propagandă naționalistă bulgară. Contrabanda cu arme şi muniții*

33/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Brigada Specială de Siguranță Silistra No. 1185 din 28 Iulie 1914. [1]

Am onoare a vă raporta rezultatul raziei făcută în zilele de 24 şi 25 Iulie a.c. în satele Alfatar, Babuc şi Calipetrova, însoțit de Dl. Tuliu Apostolescu, translatorul Brigăzei. Agentul acoperit H. Sa. din Alfatar, acum o săptămână ar fi avut de gând să introducă din Bulgaria, bombe. Astăzi verificând informația, agentul ne afirmă că şi dânsul face parte din comisiunea compusă din: Mihal Mocanu şi Raiciu Gheorghief, însărcinată a transporta bombele de la graniță în Alfatar. Bombele sunt aduse la graniță la un pichet bulgar, între Ibrahim Male şi Omurgea de către şeful de bandă Calcicof Locot. de rezervă bulgar, de fel din Tard-Lenovo, acest județ, care şef de bandă face parte din Comitetul din Alfatar, fiind în acelaş timp şi în banda lui Iani Sandanschi. Până în prezent au fost în două rânduri la graniță, pentru a ridica bombele, dar n'au reuşit să le treacă, din cauza armatei române ce se afla acolo. Astă-zi li s'a comunicat, că

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 21/1914

ar fi un oare-care, Gheorghe, la vamă, care în schimbul sumei de şase mii lei, pe care i-a pretins, le va înlesni trecerea lor. În seara de 27 Iulie a.c. pentru aducerea bombelor, se va ține consfătuire, de către capii comitetului din Alfatar.

/.../. În tot timpul raziei m-am interesat de starea de spirit a populației musulmane, în actuala situație şi am constatat că sunt foarte deprimați văzând mişcările bulgarilor şi versiunile care circulă printre ei; fiind amenințați de bulgari, că imediat ce armata lor va năvăli în Cadrilater, toți turcii vor fi măcelăriți, din cauză că până acum au luat partea românilor. /.../. Din toate cercetările făcute, populația turcă, la o eventuală mişcare din partea României, contra Bulgariei, va rămâne neutră, dacă în caz nu ar lua partea Bulgarilor, şi acest fapt se poate constata că această populație împreună cu copiii lor, care până acum o lună erau cei mai buni patrioți români, azi îi vedem de la mare până la mic liniştiți şi cu capul plecat, fără ca să mai rostească o vorbă, în contra bulgarilor. /.../.

Comisar Ajutor /ss/ D.C.Popescu.

33/2. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. T. Apostolescu, translator. Notă din 30 Iulie 1914. [1]

Am onoare a depune alăturata traducție a scrisoarei care mi-a fost dată de către agentul acoperit H. Sa., care scrisoare a fost adusă din Bulgaria de către Mihal Mocanu din Alfatar.

Şeful brigadei de siguranță, /ss/ Indescifrabil.

"Domnului Ganazof, Dacă întrebați despre noi, noi sântem bine şi bine organizați. N'avem de la voi nici o scrisoare. Ce faceți? Scrieți-mi câte persoane sânteți în bande şi câte puşti aveți? Vă e de ajuns, ori nu? Dacă nu ajung comunicați-mi să pregătesc. Bombele sânt gata, scrieți-mi când veți veni să le luați ca să pregătesc şi puştile ca să le luați toate împreună. Ce mai face fratele Raiciu şi de ce n'a venit de loc pe la noi şi nici Petăr Bojinof. Să ne spui ce faceți; ce fac tovarăşii din Babuc, Calipetrovo şi din Cara Osman. Ştiți că noi ne găsim la Gicoel-Dag vreo 300 de inşi aici gata. Mă întrebați de Sandanschi. Ştiți că el a venit până aici şi iarăşi a plecat pentru Macedonia /.../. Prietenul vostru /ss/ Calcişcof.

34. *Se fac pregătiri pentru apărarea teritoriului*

34/1.Telegramă cifrată. Direcția Poliției. Biuroul Secretariat

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 21/1914

No. 35125 S. din 3/X/914. Cheia circulărilor. [1]
D-lui Prefect al Judeţului Durostor.
Vă rog să luaţi măsuri pentru grăbirea lucrărilor de apărare naţională ce se execută la Turtucaia, să se pună la dispoziţiunea direcţiunei acestor lucrări, un număr de 500-600 lucrători civili, cari sub conducerea maiorului Negru Atanase să extragă şi să transporte materialul lemnos necesar la construcţia adăposturilor acestor lucrări. Ministru de Interne /ss/ Indescifrabil.

35. *Încercări de spionaj militar*

35/1. Ministerul de Război. Marele Stat Major.
Secţia I. Biroul 1. No. 6645 din 2 Octombre 1915 – Secret [2]
Către Ministerul de Interne.
Cetăţenii din Cadrilater, care serveau în armata bulgară ca grade inferioare sau ofiţeri şi care au renunţat la supuşenia bulgară au fost (cei dintâi) înscrişi în controalele armatei noastre, dar nerepartizaţi. Ofiţerii însă au fost repartizaţi la trupele din C.1 şi 4 A. Nici unul nu a fost însă concentrat şi s'au dat ordine speciale ca această categorie de militari să nu fie chemaţi decât atunci când se vor da ordine anume. Cu toate acestea însă, unii din ei, sub pretextul că sunt chemaţi, îmbracă uniforma şi caută a pătrunde chiar prin părţile unde se execută lucrări militare, cu scopul de a afla tot ce se face acolo. Roagă pe ministrul de interne să ia măsuri să-i aresteze pe cei care s'ar găsi în această postură.

35/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Brigada 1. Notă din 1 Decembre 1915. Agent 13 [3]
August Viceoff, zis Viciulescu, zis Dumitrescu, supus bulgar, originar din Turtucaia, refugiat la noi înainte de a se fi anexat noul teritoriu, are afaceri cu contele Montefortte, reprezentantul Persiei în Capitală, cu care face afaceri de paşapoarte, înlesnind trecerea multor bulgari sub protecţia Persiei, în schimbul unor sume de bani.

35/3. Prefectura Judeţului Durostor No. 71
din 4 Februarie 1916. Secret. Către Ministerul de Interne. [4]
Cea mai mare parte din corespondenţa locuitorilor băştinaşi cu

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 50/1914
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 52/1914
4) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911

Bulgaria se face de curieri, care, pornind din satul lor de reşedinţă, se strecoară pe fundul văilor până dincolo de frontieră, fără ca să treacă prin sate şi fără ca să fie expuşi a fi văzuţi de autorităţi sau de jandarmerie. Natura terenului îngăduie aceasta, deoarece văile, povalele între ele sunt dirijate de la Nord la Sud, perpendicular pe Dunăre, alcătuind o legătură neîntreruptă între Dunăre şi frontieră: Văile sunt pustii, prăpăstioase şi sălbatice. Este lesne de prevăzut că aceasta va fi calea firească aleasă de locuitorii potrivnici intereselor noastre naţionale şi pentru trecerea treptată a vitelor lor mari şi mici în Bulgaria, de îndată ce vor simţi că se apropie ceasul mobilizării generale în România. Numărul văilor care străbat astfel Cadrilaterul este de 10-12. S'a dovedit că este aproape imposibil pentru grăniceri de a păzi încontinuu comunicaţiunile lor cu Bulgaria. /.../. Ne permitem a propune ca să se înfiinţeze posturi fixe de câte 3 la 5 grăniceri în 2 sau 3 puncte din văile cele mai inaccesibile circulaţiunei obişnuite şi la o depărtare destul de mare de frontieră şi unul de altul. S'ar construi pentru aceste posturi bordeie provizorii, la fel cu cele care adăpostesc posturile de pază ale lucrărilor de artă de pe şosele.

36. *Urmând exemplul grecilor şi bulgarii au început prigoana aromânilor*

36/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă din 27 Februarie 1916. [1]
În cercurile macedo-române din Capitală se agită ideia de a începe o campanie de protestare contra represaliilor barbare la care sunt supuşi fraţii lor macedoneni din teritoriile ocupate de bulgari. Aceasta în urma celor povestite de macedo-românul Th. Narte, interpretul român al Consulatului din Bitolia care a fost silit să părăsească teritoriul bulgar şi a sosit la Bucureşti, unde povesteşte suferinţele poporului macedonean îndurate din partea autorităţilor bulgare, care îi expulzează sau depărtează din căminele lor pe simple bănueli politice trimiţându-i sub escortă nu se ştie în ce loc, şi fără a mai şti de soarta lor.

37. *Contrabanda bulgarilor*

37/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Informaţiuni. 23 Martie 1916. [2]

1) F.D.P.S.G – DOSAR 1637/1915
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911

La legațiunea bulgară din Capitală s'a întocmit un tablou /tabel - n.n./ cu numele tuturor bulgarilor din Cadrilater cari fac contrabandă cu vite sau cu diferite articole, prohibite, pe cari le trec în Bulgaria. Prețul vitelor pe cari le trec dincolo se plăteşte la legațiunea bulgară. Punctul pe unde se fac contrabandele este unul singur iar grănicerii din partea locului sunt bine plătiți.

Rezoluție: Din ordin s'a comunicat D-lui Prim Ministru, Ministru de Interne şi D-lui Secretar General al Ministerului de Răsboi

/ss/ Indescifrabil.

37/2. Brigada Specială de Siguranță Silistra
No. 1107 din 1 August 1916. [1]
Către Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.

La ordinul telegrafic No. 65874 S./1916 făcând cercetări la frontieră asupra celor raportate de sub-brigada Turtucaia, relativ la bande de comitagii, organizate, nu să poate preciza, circulă însă svonul că aceste bande puse sub comanda unor oameni, cunoscând bine pozițiile Deliormanului (județul Caliacra şi Bazargic) vor coopera în caz eventual de război cu trupele regulate, aceasta mai mult pentru a produce efecte morale asupra populațiunei de aci, cu deosebire musulmană. Că astfel de bande s'ar afla în satul Mungilar, nu s'a putut stabili exact.

În Mungilar se află o companie din reg.19 infanterie. În ce priveşte pe Gheorghe Marin Neicof şi Radi Ivan Neicof, avem onoare a vă raporta: ambii au locuit în comuna Cadichioi, acest județ, fiind ținuți în supraveghere în tot timpul cât au locuit. Din aceste supravegheri rezultă că numiții fac propagandă antiromânească; primul, Gheorghe Marin Neicof a fost expulzat în anul 1914 (prevăzut actualmente în buletinul de urmărire No.48 din 1 Decembrie 1914), iar al doilea, Radi Juan Neicof, sub. Lt. de rezervă fiind repartizat la Reg. 2 Vâlcea, în luna Sept.1915, a trecut frontiera în mod fraudulos, luând cu sine şi uniforma română, iar după informațiile făcute în urmă, ar rezulta că s'ar fi înrolat în Reg.5 inf. Rusciuk /.../. Cunoaşte limbile română, turcă şi bulgară.

Şeful Brigadei de Siguranță. /ss/ Indescifrabil.

38. *Despre instalarea autorităților române în Dobrogea şi Cadrilater.*

38/1. Locotenent Popescu Ioan către Marele Cartier General

---

1) F.D.P.S.G – DOSAR 2/1916

(Secția Informațiilor). ***/6.12.1918 – n.n./*** [1]

Am onoare a vă raporta că o parte din această ocaziune am putut afla mici episoade petrecute cu ocazia instalărei autorităților române în Dobrogea şi Cadrilater. Faptele pe care le voi povesti mai jos deşi sunt mai mult chestiuni de amănunt totuşi din ele se poate vedea clar starea de lucruri care domneşte astăzi în Dobrogea şi Cadrilater.

La Silistra. Un funcționar din poliția secretă dela prefectura județului Durostor mi-a spus următoarele: În ziua de 6.XII.918 ora 5.30 p.m., 140 funcționari împreună cu Domnul Prefect (General Castriş) şi 60 jandarmi au sosit cu vaporul dela Călăraşi şi Silistra. Până la ora 8 seara au trebuit să aştepte în vapor spunându-li-se că nu pot debarca. Generalul Englez a ordonat ca jandarmii români să depună armele în camera corpului de gardă a soldaților englezi din port */dezarmarea detaşamentului român, care intrase în propria lui țară, a constituit o gravă jignire adusă nu numai armatei române, dar şi statului nostru, jignire adusă de un stat „aliat" - n.n./* apoi santinelele engleze să conducă pe funcționarii şi jandarmii români la liceul din oraş unde trebuieau să petreacă noaptea. După ce au intrat în localul liceului - peste o jumătate de oră s'au adunat la ferestre o ceată de elevi de liceu care au dat cu ho. Soldații englezi i-au împrăştiat. A doua zi jandarmilor români li s'au dat armele şi au fost împărțiți pe la posturile lor, totul petrecându-se în ordine.

La Ostrov. Acelaş agent povesteşte că cu ocazia trecerii aliaților în Dobrogea, un român a arborat un tricolor la Ostrov. Atunci un bulgar fruntaş din Ostrov s'a repezit şi a rupt drapelul zicând: "N'a sosit timpul vostru şi încă Dobrogea nu este a voastră", au sărit mai mulți români şi au tras bulgarului o bătae bună. Întâmplarea făcând ca tocmai atunci să treacă o patrulă engleză liniştea a fost restabilită. Bulgarul din Ostrov care a făcut trebuşoara asta se cheamă Nicolau şi este om cu stare.

Județul Constanța. Comandantul companiei de jandarmi din județul Constanța mi-a spus că comandantul francez din Constanța are o atitudine foarte bine voitoare față de români dar nu mai puțin față de bulgari.

Cazul dela Inam-Ceşme. Se ştie că bulgarii din sat au întâmpinat cu focuri pe jandarmii români. Aducându-se cazul la cunoştința Colonelului Boneaut, comandantul francez din Constanța, acesta a declarat în fața prefectului Negulescu şi a Căpitanului de jandarmi Panaitescu că va lua măsuri represive pentru a da un exemplu

---

1) F.D.G.P. - DOSAR 46/1919

celorlalte comune. A doua zi 60 de jandarmi români, o companie franceză şi o secţie de mitraliere pornesc spre Inam-Ceşme. Locotenentul Francez care comanda acest detaşament în loc să intre în sat şi să aresteze pe capii rebeliunei şi să dezarmeze satul, a oprit detaşamentul mult afară din sat şi a trimis parlamentari. Bulgarii în loc să vie şi să stea de vorbă cu parlamentarii, s'au apucat să tragă clopotele, alarmând satul, eşind fiecare cu furci, topoare, ghioage ţintuite, ocupând tranşeele. Li s'a spus parlamentarilor neted că primesc pe francezi dar nu primesc pe români şi că dacă printre francezii care vor intra în sat va fi un singur român, vor trage cu armele. Faţă de acest răspuns dârz compania franceză şi jandarmii români n'au intrat în sat şi s'au întors înapoi. Raportându-se aceasta Colonelului francez, acesta a ordonat Locotenentului francez să meargă să dezarmeze satul şi să instaleze jandarmii români. Locotenentul francez a venit din nou în sat şi s'a mulţumit să strângă 20 arme şi 300 cartuşe pe care bulgarii au bine voit a le da. N'a putut instala jandarmi români. Colonelul Boneaut a făcut o aspră observaţiune Locotenentului care nu-şi îndeplinise misiunea şi atâta tot.

Cât priveşte despre măsurile represive pe care le-a promis în faţa prefectului român, Colonelul francez îşi schimbase acum complect ideile. El spunea acum că trebuie să se facă tot posibilul pentru a se evita orice conflict care ar da naştere la vărsare de sânge. Ca atare a propus ca el împreună cu prefectul şi Căpitanul de jandarmi să facă un raid prin comunele cu pricina din judeţul Constanţa. Rezultatul acestui raid îl va comunica Căpitanul de jandarmi.

La Potur. Întâlnindu-mă cu învăţătorul român din Comuna Potur mi-a declarat că în sat toţi bulgarii au arme şi că trag noaptea cu puştele. Şi bulgarii din Potur sunt hotărâţi să nu primească jandarmii români.

Preotul bulgar din Constanţa. Este un preot înalt, voinic, ţanţoş, bine îmbrăcat şi cult. Vorbeşte la perfecţie româneşte. A fost şi este un spion bulgar de prima clasă. Se găsea în Constanţa înainte de începerea răsboiului. Şeful brigăzei siguranţei din Constanţa, Dl. Duca i-a făcut o percheziţie acasă, unde s'au găsit mai multe probe de spionajul ce-l făcea. Între lucrurile ce i s'au confiscat este şi un caet intitulat "spovedania mea", unde sunt trecute zi cu zi impresiile lui din ziua de când a venit în Constanţa.

Caetul se traduce la siguranţa din Constanţa. Acest preot a afurisit în altarul bisericei bulgare poporul român zicând: "aşa cum sting eu lumânarea aceasta aşa să se stingă poporul românesc, amin" şi zicând aceste vorbe a întors lumânarea cu flacăra în jos stingând-o de masa altarului.

Ceilalţi bulgari din oraş (puţini la număr) au o atitudine rezervată evitând contactul cu românii.

Oraşul Constanţa. Oraşul are o înfăţişare tristă. Case incendiate, dărâmate, bombardate, locuinţe pustii, geamuri sparte, cam acesta este aspectul oraşului. Centrul se menţine mai bine, periferia şi în special cartierul dinspre Anadolchioi este trei sferturi distrus. Şcoalele şi hotelurile au fost devastate. Regimentele 34 şi 74 Infanterie, 5 Obuz., 13 şi 18 Art., 9 Călăraşi, Cercul Militar, Comandamentul Corpului 5 de Armată, Comenduirea în stare bunişoară; ferestrele şi uşile sunt încă în fiinţă, lipseşte numai mobilierul.

Cazinoul dărâmat şi devastat. Cuibul Reginei devastat. Din tot mobilierul luxos al defunctei Regine n'a rămas decât arcurile de sârmă ale fotoliilor şi cioburi de oglindă. În ceia ce priveşte averea cetăţenilor, cine a plecat din oraş, a pierdut tot, cine a rămas a mai scăpat câte ceva. Povestirile locuitorilor din Constanţa despre cruzimile şi nelegiuirile făcute de bulgari la sosirea lor în oraş nu se mai isprăvesc. Toţi întreabă când vine Armata Română pe care o aşteaptă cu mare nerăbdare.

Portul. În bună stare. Am văzut cărbuni suficienţi. În port tocmai sosise dela Sulina cargoboturile: Iaşi, Bucegi şi Milcov care aşteptau ordinul de plecare la Marsilia pentru a aduce mărfuri. Se mai aflau şi vapoarele Turnu-Severin şi Împăratul Traian. Vaporul Împăratul Traian avea amenajate paturi pentru soldaţii francezi şi cabine pentru ofiţeri, pentru a face drumul în bune condiţiuni la Marsilia. 400 de permisioneri francezi şi 20 de ofiţeri au şi plecat cu acest vas în ziua de 22 Decembrie 1918.

Comandantul vasului spunea ofiţerilor francezi că în 5 zile vasul ajunge la Marsilia. În port se afla şi vaporul bulgar "Boris" sub pavilion francez, dar cu echipaj bulgăresc. Era un vas rechiziţionat. Venea din Sebastopol şi a descărcat la Constanţa: ceai, cafea şi făină. Tot atunci sosise şi vaporul francez "Seine" (3500 tonaj), vas modern, frumos şi armat cu tunuri; venea dela Salonic. Se mai aflau 2 torpiloare bulgare, unul cu echipaj francez, altul cu echipaj bulgar, ambele sub pavilion francez, cel dintâi capturat, cel de-al doilea rechiziţionat.

Aceste două torpiloare au fost construite în anul 1904, în Şantierul naval francez dela Chalon-sur-Saonne. Aceste torpiloare construite au fost demontate şi transportate cu calea ferată în

Bulgaria şi apoi montate în Marea Neagră. În dimineaţa zilei de 21.12.1918 a apărut în faţa portului Crucişătorul Italian "Roma" pe care l-am lăsat staţionând în afară de port. Ofiţerii italieni spuneau că vasul are misiunea să îmbarce prizonieri italieni. În magaziile portului am văzut mai multe lăzi care purtau câte o etichetă roşie cu inscripţia: "Raviatilement de la Roumanie". Paza portului se face cu soldaţi francezi.

Cadrilater. În ziua de 10.XII.1918 ora 8 dimineaţa autorităţile române împreună cu două sute cincizeci şi doi de jandarmi am plecat din Medgidia la Bazargic. La ora 4 p.m. am ajuns în Bazargic. Deşi s'a anunţat aproape în fiecare staţie venirea autorităţilor române în Bazargic, totuşi la gară nu era nimeni să le întâmpine. Ba încă mai mult, au fost împiedicaţi de a debarca de către ofiţerul englez din gară sub cuvânt că nu are nici un ordin relativ la primirea autorităţilor române.

Funcţionarii români şi jandarmii au fost siliţi să aştepte 4 ceasuri în tren până la 8 seara, când li s'a permis să debarce. O delegaţiune românească s'a prezentat Generalului englez */parcă am fi fost în Anglia, nu în România! - n.n./* care i-a primit foarte bine. Generalul englez a spus: "ştiam că autorităţile române vor veni, însă nu ştiam când; */dacă generalul englez ştia că românii vor veni, de ce i-a lăsat să aştepte 4 ore în tren, după ce a aflat că aceştia se găsesc în gara Bazargic? Fără comentarii - n.n./* în orice caz nu mă aşteptam să sosiţi atât de curând.

Am dispus să fiţi cartiruiţi provizoriu la un hotel."Seara pe întunerec jandarmii şi funcţionarii români au fost conduşi la hotel. În noaptea aceea patrulele bulgare au umblat din casă în casă vestind bulgarilor să ia parte cu mic cu mare la manifestaţia */de ostilitate - n.n./* ce urma să aibă loc a doua zi. A doua zi la ora 9 toate prăvăliile din Bazargic erau închise contrar obiceiului. Manifestanţii s'au adunat în număr mare în piaţa publică şi de acolo cu 4 drapele mari negre au pornit la locuinţa Generalului englez. Acesta nu s'a arătat de loc manifestanţilor care cereau să vorbească cu el, şi n'a voit să primească deputaţiunea bulgară, în schimb a spus să i se aducă drapelele negre şi să împrăştie mulţimea. În acest timp funcţionarii români se aflau închişi în hotel, înfricoşaţi de urletele bulgarilor; jandarmii români făceau cu curaj paza în afara hotelului.

Cartiruirea. Funcţionarii români încep să caute case pentru locuit. Bulgarii nu voesc să le dea locuinţe spunând că nu au case de închiriat pentru români. Funcţionarii români umblau de colo până colo, umiliţi, lipsiţi de autoritate şi batjocoriţi de bulgarii care făceau

cerc în jurul lor vorbind bulgăreşte şi râzând de ei în chip ostentativ. */Datorită guvernului român, care s-a dovedit incapabil de a lua măsurile ce se impuneau în acea situaţie - n.n./.* Atunci s'a adus la cunoştinţa Generalului englez că bulgarii nu voesc să dea locuinţe pentru români, acesta a luat atunci următoarea dispoziţie: La comenduirea pieţei engleze se găsea un tablou */tabel - n.n./* cu un număr de case pentru încartiruire împărţit în trei categorii: foarte bune, bune şi bunişoare. Din prima categorie s'a cedat 7 case pentru şefii de servicii şi înalţii funcţionari, iar din categoria a II-a, s'au cedat toate casele pentru funcţionarii români; ofiţerii englezi urmând să-şi găsească alte locuinţe.

Chestiunea primăriei (la Bazargic). Bulgarii au spus că în conformitate cu proclamaţia lui Berthelot vor preda autorităţilor române tot aparatul administrativ de stat, afară de biserici, şcoli şi primărie, de care românii nu trebuie să se atingă căci altminteri se face vărsare de sânge. Primăria nu o predă deoarece primarul, ziceau bulgarii, este ales de Comună şi nu este numit de Stat. Generalul englez, care după cum se vede, nu prea cunoştea lucrurile, a spus românilor: "Primăria nu o veţi ocupa căci aici sunt numai bulgari". "Dle General, noi n'am venit să ocupăm nici o palmă din teritoriul bulgar, acest pământ pe care am venit să-l administrăm acum, a făcut parte din corpul României la 1916". Atunci Generalul a cerut instrucţii dela Comandamentul englez dela Varna, iar autorităţile noastre au telegrafiat Ministerului de Interne la Bucureşti. După multă ciorovăială, bulgarii au trebuit să cedeze şi primăria. Cu şcolile şi biserica nu ştiu cum a rămas.

Papagalul bulgăresc. Pe pereţii primăriei era lipită o gravură în culori intitulată: Papagalul. În acea poză România era reprezintată călcată în picioare de bulgari, turci şi germani. I s-a atras atenţia primarului bulgar zicându-i-se: Îţi place dumitale poza aceasta ca estetică? Nu mai vorbim de incompatibilitatea de fapt în care se găseşte azi Bulgaria, ci numai ca chestiune de estetică. Cum poate rămâne această bâzgâlitură pe pereţii primăriei?" Cum nici Anglia şi Franţa nu erau mai frumos zugrăvite în acel tablou, primarul s'a grăbit să-l ridice.

Ofiţerii englezi. Sunt bine primiţi în familiile bulgăreşti, regalaţi, ospătaţi cu vin şi friptură de curcan. Se dau baluri, serate, unde ei iau parte. La un bal s'a cântat pe lângă cântecele naţionale bulgăreşti şi cântece antiromâneşti. "Na Dobrogeanschi krai". Atrăgând atenţia ofiţerilor englezi că bulgarii manifestează făţiş contra României, au răspuns: "ei, bine, nu sunt bulgarii liberi în ţara

lor?" Se pare că ofiţerii englezi nu cunosc altă istorie decât aceea englezească /dacă o cunoşteau şi pe aceea! - n.n./. Aşa, unii ofiţeri abea îşi dau seama că România este aliata lor; iar unui ofiţer englez când i s'a vorbit de Mărăşeşti a început să exclame: "What, What", habar n'avea de Mărăşeşti. În aceste condiţiuni este uşor de înţeles de ce englezii atunci când li se dă de mâncat şi băut din belşug simpatizează cu bulgarii.

Vama. Un judecător din Cadrilater îmi spunea: „Guvernul român a trimis în Cadrilater funcţionari vamali. Ce vor face aceşti funcţionari, nu ştiu, atâta vreme cât nu există soldatul grănicer român, şi atâta vreme cât nu este trasată graniţa să se ştie de toţi că aici e România şi dincolo Bulgaria."

Ziarele bulgăreşti. Presa bulgară a început o campanie înverşunată pentru susţinerea dreptului lor asupra Dobrogei. Aceste ziare se vindeau la Bazargic, ca şi la Sofia, în ochii englezilor, fără a se împiedeca aceasta. Nu mai vorbim de celelalte broşuri scrise în franţuzeşte, unde bulgarii ne ponegreau în faţa străinilor arătându-ne ca barbari. O ordonanţă a prefecturei judeţului Caliacra a interzis aceasta /în zadar, deoarece englezii nu au luat măsuri de aplicare a ordonanţei - n.n./.

Concluziuni. a). Manifestul dat de Generalul Berthelot către populaţia dobrogeană, susceptibil la interpretări, a făcut mai pretutindeni ca populaţia Bulgară să aibă o atitudine agresivă faţă de autorităţile româneşti şi în special contra jandarmilor români b). Comandamentul francez şi în special cel englez nu se poartă faţă de populaţia bulgărească din Dobrogea şi Cadrilater ca faţă de o ţară învinsă, ci se poartă aproape ca cu nişte aliaţi. c). Generalul englez a dat după cum sunt informat un manifest şi patru ordonanţe; ar trebui să avem şi noi un exemplar din acestea, căci numai aşa putem cunoaşte precis situaţia.

39. *După instalarea autorităţilor române în Cadrilater*

39/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Biuroul Presei şi Interpreţilor. Serviciul de Informaţiuni Francez din Varna No. 407. Bucureşti 27 August 1919. Traducere din limba franceză. Copie. Varna 30 Iulie 1919. Notă. [1)]

Stavro Constantin Papadopulo, supus grec a făcut următoarea declaraţie: Eu domiciliez la Dobrici (Bazargic), unde exercit meseria de spoitor. Acum 15 zile m-am dus cu gazda casei mele, birjarul

---

1) F.D.G.P. - DOSAR 46/1919

Ivan Gali, în satul Vladimirovo (Cadrilater) pentru a cumpăra cositor. La întoarcere noaptea pe când treceam în drumul dealungul frontierei la o distanţă de 3 km. am fost arestaţi de vreo 10 comitagii bulgari, cari – cu toată rugămintea lui Ivan Gali, care îi cunoştea, mi-au legat mâinile şi m-au bătut într-un mod sălbatec.

Dânşii mi-au furat şi 6000 leva, care îi aveam asupra mea. Deasemenea ei au vrut să mă omoare, însă Ivan Gali le-a atras atenţia că absenţa mea va fi comentată, aşa că dânsul va fi ţinut responabil la înapoierea lui în Bazargic. Comitagii, în fruntea cărora era Volcio Todorof, ne-a trecut dincolo de frontieră şi m-a predat în mâinile polţiei bulgare din satul Corcut. Sergentul de poliţie Mincio, după ce m-a bătut cu ultima cruzime m-a trimis în satul Emirovo, iar sergentul din acest sat m-a condus până în târguşorul Borişni, de unde comisarul de poliţie, declarându-şi incompetenţa în cazul cu mine, m-a înaintat Prefecturei de Poliţie din Varna. După multe şovăieli am fost eliberat provizoriu depunând garanţie 1000 de leva.

Susnumitul mărturiseşte şi următoarele: Numitul Sava Chircof, pericolos comitagiu bulgar, fugit din România, unde este şi urmărit, a trect cu banda sa de comitagii în număr de 10 în satul de la frontierea bulgară Crumovo, de unde continuă să treacă frontiera în Dobrogea furând şi asasinând drumurile puţin păzite ale acestei părţi a Cadrilaterului.

Cazuri: Acum 20 de zile, supusul grec Pandeli, pe când mergea din Bazargic spre un sat din Cadrilater, în drum a fost prins de această bandă, jefuit de o sumă de 10 000 leva şi transportat în zona bulgărească, unde a fost asasinat. Doi din rudele lui Pandeli, bulgarii Pavel Nenof şi Diaco Ivanof din Bazargic, aflând imediat de asasinarea lui Pandeli s-au dus să reclame la autorităţile bulgare din Varna şi să ceară arestarea criminalilor. În drum dânşii au fost arestaţi de Sava Chircof, care i-a obligat să sape groapa pentru ruda lor. Aceştia pot arăta locul mormântului. /.../. /ss/ Şeful postului

39/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale
Brigada de Siguranţă Turtucaia.
Notă din 16 August 1919. Agent No. 297 [1)]

Bulgarul Denico Sargarof din Comuna Sărsănlar ne informează acum vre-o 2-3 săptămâni, Dl. Alexandrescu şeful poterei ce urmăreşte comitagii bulgari a venit în acea comună şi a cerut numitului să-i arate pe bulgarii ce sunt în legătură cu bandele de comitagii el a arătat pe Ivan Petrof, Ivan Cazacof, Draşco Zlatcof,

---

1) F.D.G.P. - DOSAR 46/1919

Niculae Gh., Agi Stanian şi pe Dima Pancef.

După ce i-a cercetat le-a spus că, dacă dă ceva bani le dă drumul, de frică a dat fiecare cât a putut: Ivan Petro 400 lei, Ivan Cazacof 600 lei, Niculae Gh. 500 lei şi Dima Pencof 600 lei. Bani s-a primit prin bulgarul Safcio Sazarof care umblă împreună cu Dl. Alexandrescu. Şeful Brigăzei /ss/ Gh. Al. Florecu

39/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Brigada de Siguranţă Turtucaia. Notă din 19 August 1919. Agent No.172 [1]

Femeia Atina Bone Cosef din localitate, Str. Belica No. 6, ne informează în timpul retragerei armatei noastre un soldat s-a ascuns la dânsa în casă. Bulgarul Ivan Ţancu dimpreună cu fiul său Petre Ivan Ţancu din localitate şi aceiaş stradă văzându-l l-a scos şi l-a împuşcat în lemne fiind ascunşi încă câţi-va soldaţi cari au voit să fugă i-a prins şi pe aceştia voind a-i împuşca însă nişte soldaţi bulgari i-a ferit în urmă a spus soldaţilor bulgari să o împuşte şi pe sus numita că este romancă şi că a ascuns soldaţii românii în casă însă soldaţii bulgari au lăsat-o în pace, ei au plecat cu armele în mâini pe străzi strigând după soldaţii români ce-i întâlnea. S-a comunicat şi Poliţiei p. Cercetări.

Şeful Brigăzei /ss/ Gh.Al. Florescu

Rezoluţie: D. 2.IX. Să-mi comunice rezultatul cercetărilor /ss/ Indescifrail

39/4. Telegramă: Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. No. 28698 bis. Primită la 22 August 1919 [2]

Eri a sosit în localitate Dl. Locotenent Diaconescu din marina militară având ordinul Marelui Cartier General să ia măsuri pentru aranjarea pontoanelor necesare debarcărei trupelor diviziei 10-a în acest oraş. Cu această ocazie raportăm că din informaţiile ce le avem, aceste trupe împreună cu trupele Diviziei 3-a vor înlocui armata franceză de ocupaţiune la Rusciuc şi Sofia, care urmează a se scoborî spre Tracia şi Macedonia.

Şeful Brigăzei /ss/ Florescu no. 522/919

Rezoluţie: Comunicat D-lui Min. de Interne.

39/5. Ministerul de Război /*Fără dată şi număr – n.n.*/ [3]

Înaintează raportul Diviziei 9 prin care arată că populaţia din

1) F.D.G.P. - DOSAR 46/1919
2) F.D.G.P. - DOSAR 46/1919
3) F.P.C.M. - DOSAR 70/1920

Cadrilater este terorizată de bandele de comitagii, care atacă populaţia, furându-le vitele şi comiţând chiar omoruri. Populaţia este agitată din cauza revoluţionarilor bulgari, pe care numai starea de asediu şi teama de instanţele militare şi măsurile luate de Comandament le mai potoleşte activitatea. /*Şi ca întotdeauna, măsurile se lăsau aşteptate – n.n.*/. Ridicându-se starea de asediu, propaganda ar fi mai intensă, după cum este cazul deputatului Boris Stefanoff, care ţine întruniri şi împarte afişe comuniste. Cere a se lua măsuri pentru a se pune stavilă iredentismului bulgar şi este de părere a se menţine starea de asediu.

39/6. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 23 August 1919. /*Fără semnătură*/. [1] **D-lui Corbescu, D-lui Ministru de Război, M.C.G.**

Compania de Jandarmi Durostor raportează că în ziua de 14 c. în comunele Atchioi şi Chiosi-Abdi, pe frontieră, o bandă de 19 bulgari înarmaţi au atacat din marginea pădurei cu focuri de armă pe o Patrulă de jandarmi din postul Atchioi, omorând pe jandarmul caporal de gardă Constantinescu Vasile şi rănind grav pe soldaţii Socol Ion şi Udrea Ion, cari făceau parte din acea patrulă.

Rezoluţie: 25/8. Comunicat

39/7. Prefectura jud. Caliacra. Serviciul Administrativ. No. 3920 din 25 Aug. 1919. Buletin zilnic. [2] **Domniei-Sale Domnului Gh. Mârzescu, Ministru de Interne.**

Postul de Jandarmi Duvan-Iuvassi raportează că azi 23 August a.c. pe şoseaua Balcic-Teke s-a găsi cadavrul sergentului de poliţie Ionescu Serim, din poliţia Balcic, împuşcat în noaptea de 19-20 August a.c. de la postul său de pază din Balcic. Cercetările s-au făcut de poliţia respectivă, bănuiţii sunt arestaţi. Se va cerceta şi de şeful postului /.../. p. Prefect /ss/ Indescifrabil

39/8. Ministerul de Răsboiu. Cabinetul Ministrului. Nr. 12956 din 1 Octombrie 1920. Confidenţial - Personal. Către Preşedintele Consiliului de Miniştri. [3]

Sinteză: *Se cere reintroducerea stării de asediu şi cenzurei în Cadrilater, ca şi în Basarabia, pe o zonă de 30 km lăţime, de-a lungul frontierei sud-dobrogene*

1) F.C.R. - DOSAR 3/1925
2) F.C.R. - DOSAR 3/1925
3) F.C.R. - DOSAR 7/1921

40. *Despre bandele de comitagii*

40/1. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale. Notă din 17 Noembrie 1921. [1]

Inspectoratul general de Siguranță Constanța raportează că actualmente, în județul Durostor, există două bande de comitagii, care operează sub conducerea lui Petre Encef și Colciu Dobref. Acestea se compun din /.../. Înainte toate bandele care cutreera județul Durostor, erau întrebuințate de societatea „Dobrogea" din Kemanlar, de sub conducerea lui Anghel Papoff și Drune Matef urmărind un scop politic și fiind încurajate de guvernul bulgar. Văzând însă că prin acest mijloc nu vor putea ajunge la nici un rezultat decât numai a înrăutăți relațiunile româno-bulgare, societatea „Dobrogea" a hotărât ca nici o bandă să nu mai treacă granița, în urma cărui ordin toate bandele s'au retras de pe teritoriul nostru. În urmă însă, după dezbinarea ce a avut loc în sânul societății „Dobrogea" și anume între comitet și Petre Encef și Anghel Popof, aceștia din urmă, împreună cu Drume Matef, s'au retras și și-au format bande pe socoteală proprie, luând cu ei și toată arhiva și averea societății din Kemanla. Președinte al acestei formațiuni a fost ales Petre Encef, încă din luna Aprilie a.c. Aceste bande ar fi protejate de comisarul Tancu Colef, maiorul Boiagief și Petre Săulescu din Kemanlar, cu care își împart banii luați dela locuitorii jefuiți. P. Săulescu este acela care face naveta Varna, Rusciuc, pentru a schimba aurul adus de bande. Pichetele de grăniceri români 3-25, aflate între satele Saraman și Atchioi și cel bulgăresc dela Saladiu și Eski Balabanlar, ar fi în legătură cu bandiții, căci prin acel punct este locul lor de trecere"

Comunicat: Dlor M.I.; SG.MR; MSM.b.2 Comp. Jandarmi."

40/2. Bazargic Nr.1301 p 100 18/12 17. Universul, București [2]

Sâmbătă noaptea 20 bandiți înarmați cu arme manlicher, revolvere și cuțite în uniformă militară bulgară au atacat casa locuitorului Constantin Deatcof din Ghiursuciuc. Șase din bandiți au pătruns în casă și înțepat cu cuțitele pe acesta, soția și fiica sa fiind simțiți de caraule și jandarmi în urma unui viu foc schimbat de ambele părți bandiții au dispărut fără urmă și fără a putea jefui unul din bandiți a fost recunoscut în persoana lui Athanase Lefterof din acel sat fugit în Bulgaria. Din ordinul procurorului Frumușeanu sau

---

1) F.C.R. - DOSAR 7/1921
2) F.D.G.P. - DOSAR 41/1925

format puternice potere pentru prinderea lor. /ss/ Petrescu.
<u>Rezoluții</u>: C. M.R., M.Ext. 20/XII. Comunicat /ss/ Indescifrabil

41. *Neînțelegeri între liberali și averescani în Cadrilater*

41/1. 1 Decembrie 1923 „Stimate Domnule General" /*Generalul Averescu – n.n./* [1]

La Tutova lupta este grea, din pricina luptei cu ură pe care o duce partidul liberal contra noastră; Toată administrația e în picioare și a început a face tot felul de neajunsuri și persecuții; aflu de la un liberal bun prieten al meu că de la centru au ordin formal a ne distruge, - și numai așa îmi explic, venirea aici, în timpul congresului nostru la București – a Generalului Moșoi, care a cutreierat județul întovărășit de Simionescu Vicepreședintele camerei liberale și șef al organizației liberale în Tutova. Primul gest de abuz, efect al vizitei lui Moșoi, a fost percheziționarea Dlui Lupașcu fost secretar al nostru de jandarmi la /*indescifrabil – n.n.*/, în comuna sa – sub pretext că are mână forte contra guvernului – în ziua când el revenea de la congresul nostru. Faptul mai grav este că au falsificat listele electorale, omițând din listele din 1922, dată alegeri de azi, numai la orașul Bârlad, peste 1200 alegători din 3100 total, toți averescani și bănuiți averescani sau maniști. La fel sunt date instrucții la țară la comunele rurale. Cu toate aceste mari greutăți pentru noi – vom lupta hotărât. Vi le comunic acestea ca să știți și Dvs. – căci fiind eu la București – mi s'a afirmat de acei de ai noștri căci au raporturi cu liberali fruntași și cu Ministerul de Interne, că liberalii să dezinteresează la Tutova și Caliacra. La Caliacra da, - căci acolo legea proprietății – nu le dă 100 de voturi; la Tutova e lupta pentru a se afirma puterea liberală în masa țărănească, cu speranța a justifica alegerile comunale. Vă rog a-mi scrie dacă sunteți dispus să veniți 2-3 zile, de mers prin județ, prezența Dvs. fiindu-ne un foarte mare ajutor. N'am găsit prea multă bună voință din partea multor amici politici din alte județe – la cari apelasem telegrafic și în scris, a ne da concursul; nu mă pot plânge de Tecuci, Vaslui și amicul Pogonatu de la Iași, care astăzi vine la Bârlad pentru câteva zile a ne ajuta. Ajutorul bănesc ne va fi necesar, cel puțin 250.000 lei. Eu am mare nădejde în reușita noastră, cu toate greutățile, puse de guvern, - și de opoziția unită, toți fiind de acord a lupta contra noastră. /ss/ T.Cudalb

---

1) F.D.G.P. - DOSAR 41/1925

42. *Comercianții și industriașii doresc ridicarea stării de asediu*

42/1. Notă. ***/Fără emitent, dată și număr – n.n./*** [1]

Comercianții și industriașii din orașul Silistra fac o plîngere către primul ministru în care arată:

„Vremurile turburi de după războiu, a avut ca consecință că un timp oare care după încheerea păcii să domnească starea de asediu în regiunea noastră, ca și în alte părți ale țării. Încetul cu încetul însă măsurile severe dela început s'au îndulcit și starea excepțională n'a mai fost menținută decât pe teritoriul coprins în întindere de 20 kilometri cu toate bandele ce mișunau în județ și atacau în toate părțile destul de des. Astăzi, deși din luna Aprilie a.c. bandele nu mai există și nici atacurile asupra satelor și la drumul mare nu se mai produc în urma incidentelor regretabile dela Pașabalâ și Satul Vechiu, s'a instituit din nou și dăinuiește încă starea de asediu pe aproape întreg teritoriul județului Durostor. Prin crearea și menținerea situației excepționale și ca o consecință firească a măsurilor severe luate, viața economică lâncezește, locuitorii sunt stingheriți în mișcările lor și împiedicați de a lucra în mod normal pământurile lor, producătorii agricoli, mai ales acei din părțile unde recolta a fost mediocră, suferă lipsă din faptul că sunt impuși a preda o cotă importantă din bucatele lor armatei, care trebue să'și procure în mod imperios cele necesare hranei oamenilor și animalelor. Din cauza îngreunărei circulației, căci fiecare locuitor este dator să se prezinte posturilor de jandarmi, ca să vizeze bilete de liberă eșire din sate – aducerea produselor pământului la oboare se face cu mare greutate și astfel mișcarea economică este ținută pe loc, iar orașul nostru ale cărui resurse se trag dela populația rurală, se vede amenințat de un adevărat dezastru. Prin măsuri vexatorii, prin încătușarea libertății individuale, munca este redusă, producția se micșorează și locuitorii acestei regiuni nu vor mai putea, decât prin ruina lor, să'și achite obligațiunile, precum și dările către Stat. Dacă noi, comercianții și industriașii purtăm pe umerii din ce în ce mai îngreunați consecințele crizei ce a mers tot crescând din an în an, ne vedem puși în imposibilitate de a mai lucra și trăi azi, când la criza financiară se adaogă și urmările dezastruoase ale stării de asediu, polițele se păstrează tot mai multe, falimentele se anunță numeroase, avutul nostru irosește zi de zi sub apăsarea unei situații cu desăvârșire neprielnice. Dacă

1) F.P.C.M. - DOSAR 15/1924

înlăturarea crizei reclamă din partea Onoratului Guvern chibzuială și măsuri ale căror binefăcătoare rezultate nu se pot vedea decât mai târziu, ridicarea stării de asediu, care ne înăbușe, poate fi ordonată, de îndată consecințele sale vor fi eradicate și vom putea astfel vedea o ameliorare imediată a situației în care ne găsim. Faptul că pe tot lungul frontierei și de o parte și de alta a șoselelor și drumurilor s'au tăiat pe o lărgime destul de mare pădurile, faptul că o administrație înțeleaptă și dreaptă ia toate măsurile ca să asigure liniștea, buna ordine și siguranța în general, constituie la un loc o garanție că bande nu vor mai exista și atacurile atât de dese altă dată, nu vor mai avea loc. Prin reprezentanții ce delegăm a vă comunica doleanțele noastre, vă rugăm respectuos și cu toată insistența, Domnule Prim Ministru, să binevoiți a face ca starea de asediu să se ridice complet, sau cel puțin până la o adâncime care să meargă la linia dela zece kilometri de-a lungul frontierei. Salvați industria și comerțul, salvați liniștita desvoltare a vieței economice în județul nostru /.../.

Semnează câteva zeci de persoane.

43. *Congresul organizației „Refugiații Dobrogeni"*

43/1. Copie de pe hotărârile luate de congresul organizațiunei refugiaților Dobrogeni care a avut loc în orașul Târnovo în zilele de 26-27 și 28 Septembrie a.c. ***/1925 – n.n./*** [1]

1) Sforțările internaționale ale guvernanților și popoarelor din Europa pentru a deține pacea în viitor prin încheerea de tratate de granițe și instituirea arbitrajului obligatoriu, câștigă teren.

2) Liga Națiunilor nu a rezolvat însă până în prezent, în mod echitabil și drept, chestiunea minorităților din diferitele state Europene.

3) România și celelalte state vecine Bulgariei, care stăpânesc minorități străine și în special Bulgaria, caută să amâne la infinit rezolvarea chestiunei minorităților și să pareze toate sforțările făcute de minorități în Direcțiunea de a li se acorda drepturile prevăzute în tratatele de pace aflate în vigoare.

4) Că influența opiniei publice din statele apusene asupra deciderei chestiunei minorităților a început să aibă un rol determinant în hotărârile diferitelor conferințe internaționale, ce au avut loc și vor mai avea pe viitor. Față de constatările enumărate mai sus, congresul hotărăște:

1) F.D.G.P. - DOSAR 41/1925

Să se întreprindă o largă propagandă în străinătate asupra regimului inchiziţional aplicat minorităţilor bulgare din Dobrogea. Această propagandă urmează să fie întreprinsă, în cel mai scurt timp posibil, prin presă şi conferinţă pentru aducerea la cunoştinţă în Bulgaria şi străinătate a regimului minorităţei bulgare din Dobrogea. Se va căuta ca folosindu-se influenţa cercurilor politice bulgare şi străine, chestiunea Dobrogeană să fie rezolvată în acord cu doleanţele congresului. 2) Să se pretinză cu energie că situaţia economică a bulgarilor din Dobrogea să fie îmbunătăţită. De asemenea să se întreprindă o acţiune pentru locuitorii bulgari din Dobrogea să obţină drepturi civile şi politice egale cu ale locuitorilor din vechea Românie, ca şi pentru aprobarea legilor care distrug dreptul de proprietate şi libertate politică populaţiunei Dobrogei.3) Să se întreprindă o vie acţiune pentru împiedicarea colonizărei Dobrogei cu români şi macedoneni în care scop comitetul suprem al organizaţiunei refugiaţilor Dobrogeni să urmărească de aproape desfăşurarea evenimentelor internaţionale şi să profite la timpul oportun de aceste evenimente pentru a putea astfel rezolva chestiunea Dobrogană, care constă în eliberarea Dobrogei de sub jug Românesc.

44. *Fărădelegiile comitagiilor*

44/1. Copie după telegrama Prefecturei Jud. Durostor No. 6395/13 Octombrie 1925, adresată Ministerului de Interne. [1]

Astă noapte o bandă de 30-40 comitagii atacând satul Daidâr au jefuit pe cârciumarul Petre Arnăudof. Un jandarm din patrula de jandarmi a comunei Balica şi o caraulă în luptă au fost împuşcaţi mortal. Banda a atacat şi satul Mesle Mahle jefuind pe locuitorul Vasile Iordanof. Urmează raport prin poştă. P. Prefect de Durostor /ss/ M.T. Huşanu. p. conformitate /ss/ Indescifrabil

44/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Inspectoatul General de Siguranţă Circ. II-a din Constanţa
Nr.14845 din 16 Dec. 1925

În referire la ordinul Dvs. No.55391 din 28 Octombrie a.c., avem onoare a vă raporta, că dela 1 Ianuarie până în prezent s'au săvârşit 93 atacuri şi jafuri pe teritoriul judeţului Durostor, unele asupa satelor, altele la drumul mare. În luptele duse cu jandarmii şi caraulele, unii bandiţi au fost identificaţi şi recunoscuţi că sunt din

1) F.D.G.P. - DOSAR 1/1917

Bulgaria. La alte atacuri, în lupte, au căzut prin împuşcare bandiţi, care au fost ientificaţi şi dovediţi că sunt de asemenea veniţi din Bulgaria.

Pentru dovedirea celor 93 atacuri ale bandelor, anexăm copii depe rapoartele de evenimente, iar pentru dovedirea, că bandiţii au fost în mare număr, că după atac s'au retras în Bulgaria, că bandiţii erau îmbrăcaţi în uniformă militară bulgară, că bandele formate din refugiaţi dobrogeni erau ajutaţi şi susţinuţi în luptă de către soldaţi bulgari, anexăm 13 declaraţiuni (un dosar cu 31 file).

Inspector General Delegat /ss/ Indescifrabil
Şeful biuroului /ss/ Inescifrabil

44/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Inspectoratul General de Siguranţă Circ. II-a din Constanţa
Nr. 14878 din 18 Decembrie 1925 [1]

Avem onoare a vă raporta rezulatul obţinut de către D-l Colonel Stănescu Comandantul Regimentului 1 Grăniceri, cu privire la anchetarea incidentelor depe frontieră.

În ziua de 2 Decembrie a.c., a sosit în oraşul Turtucaia D-l Colonel Stănescu şi apoi a mers la punctul de frontieră Turkşmil, unde a luat contact cu Colonelul bulgar Penef şi Căpitanul bulgar Ofcearoff Comandantul Sectorului de grăniceri.

Colonelul Penef comunicând D-lui Colonel Stănescu că în afară de D-sa se mai află în Comuna Bräslea şi Locotenentul Colonel bulgar Pantofceff, Comandantul Corpului de grăniceri depe frontiera jud. Caliacra, Prefectul Judeţului Rusciuk şi Comandantul Garnizoanei Ruşciuk care ar dori să ia contact cu D-l Colonel Stănescu, a primit propunerea şi fiind anunţaţi după 20 minute au sosit şi D-lor.

Prefectul Jud. Ruşciuk luând cuvântul a citit două rapoarte transmise de Ministrul bulgar din Bucureşti din care reeşea că Marele Stat Major, român, aduce la cunoştiinţa Ministerului de externe român, că bandele de comitagii ce bântue în Cadrilater se organizează în mod făţiş pe teritoriul bulgar şi cu ştirea autorităţilor, iar conducătorii bandelor sunt Hristu Naceff şi Tone Toncef, cari ar fi şi funcţionari ai statului bulgar. După teminarea cetirei acestor rapoarte D-sa combate această informaţie şi explică că aceşti indivizi nu sunt conducători de comitagii şi nici odată n'au fost în vre'o slujbă a statului bulgar, tot ce ştie însă despre dânşi este că sunt nişte hoţi evadaţi din închisoarea „Lovici", şi că au săvârşit mai

1) F.D.G.P. - DOSAR 41/1925

multe atacuri în interiorul Bulgariei, fapt ce a determinat autoritățile bulgare să-i urmărească; unul din ei a fost omorât, iar unul grav rănit şi se află închis în unul din aresturile bulgare. Şi-a exprimat dorința ca Şef al Judeţului, împreună cu cei prezenți, că vede necesitatea unei strânse colaborări, între autoritățile de frontieră româno-bulgară, cu ocaziunea cercetărilor ce fac asupra atacurilor de bande şi numai atunci se va obține rezultatul dorit, de ambele părți.A mai arătat că statul bulgar luptă de ani de zile contra Comunismului şi contra formidabilului partid agrarian (Stambuliinski), că Bulgaria a pierdut 384 de vieți omeneşti printre care 14 Generali, 50 ofițeri, în plus persoanele oficiale asasinate, că a făcut atâtea jertfe pentru menținerea ordinei în statul bulgar şi că Bulgaria este călăuzită de ideia să poată avea o legătură strânsă cu statul vecin pentru a le da putința să progreseze şi să se achite de poverile ce le are depe urmele războiului şi că nu doresc alt-ceva de cât pacea, iar în ceia ce priveşte chestiunea de ordin superior, lasă să fie tranşate la Bucureşti şi Sofia. După aceasta D-l Colonel Peneff şi D-l Prefect al Judeţului Ruşciuk, au mai spus că tot ce a fost până acum, să se lase la o parte, iar de aici înainte se va da ordine severe pentru a nu se mai întâmpla nimic. Apoi au hotărât ca a doua zi să se întrunească Comisiunea pentru a proceda la facerea cercetărilor asupra incidentelor petrecute. Întrunindu-se au dresat un proces-verbal depe care anexăm copie.Inspector General Delegat /ss/ Indescifrabil.

Şeful biuroului /ss/ Indescifrabil.

<u>Rezoluţii</u>. 9 Ian. 926. Com. D-lui Ministru Tătărescu şi D-lui General Broşteanu. /ss/ Indescifrabil 18.I.926.

44/4. Regimentul 1 Grăniceri Serviciul Pazei către Corpul Grănicerilor Serviciul de Stat Major. No.72/9 Martie 1926 [1]

Urmare raportului nostru No.4903 din 7 Martie a.c. */1926 - n.n./*. Am onoare a înainta aici alăturat copie după raportul Confidenţial No. 80 din 8 Martie a.c. al Sectorului 3 Grăniceri pază Turtucaia, prin care raportează modul cum s'a produs atacul şi asasinarea celor doi soldaţi ai noştri de către comitagii. /.../. De asemenea reese clar şi complicitatea ofiţerilor bulgari, care păzesc frontiera /.../ se constată că autorităţile bulgare nu dau nici un concurs aşa după cum ei au propus la ancheta care a avut loc în luna Decembrie 1925 /.../. Din contră ei alimentează şi sprijină bandele de comitagii contra noastră. Dacă aceştia comit această crimă

1) F.D.G.P. - DOSAR 41/1925

contra Statului Român, vina lor nu este atât de mare, ca a Casei Pădurilor.

Raportând Domniei Voastre omorârea celor doi soldaţi, pe lângă cei mulţi care au fost în trecut, aceste crime nu vor înceta decât în ziua când, Casa Pădurilor va fi chemată a răspunde de ce nu lasă să se defrişeze pădurile pe o zonă de 1 km. la frontieră, în dreapta şi stânga drumurilor câte 200 m. şi parcelarea pădurilor mai mari de 100 hectare. Aceste cereri de cinci ani le solicităm cu stăruinţă şi nimeni nu ne aude iar soldaţii noştri cad victime. /.../. Noi ofiţerii şi soldaţii care avem răspunderea pazei frontierei şi viaţa ne este veşnic în pericol, cerem a se hotărâ de alţii mai mari asupra acelora ce nu înţeleg că prestigiul Ţărei e lovit de atâta vreme. Eri 8 curent vorbind cu Domnul Director al Casei Pădurilor deşi i-am spus crima a arătat aceeaş rea voinţă ca întotdeauna. */Precum ieri este şi astăzi, în toate domeniile de activitate – n.n./* /.../.

Comandantul Regimentului I Grăniceri, Colonel /ss/ Stănescu

<u>Rezoluţii</u>: No.83 din 9 Martie 1926, Corpul Grănicerilor către Ministrul de Interne, Domnului Tătărăscu Subsecretar de Stat. Am onoare a înainta în original raportul de faţă, care dacă nici de astă dată, nu va raporta imediata şi energica soluţionare favorabilă, apoi de sigur sacrificiile de viaţă ale grănicerilor, privite cel puţin cu indiferenţă de Casa Pădurilor, pot submina aparatul de devotament şi de jertfă al grănicerilor de care dau dovadă, cu atâta tenacitate. Comandantul Corpului Grănicerilor, General de Divizie /ss/ Broşteanu. Dacă în mod ostentativ suntem lipsiţi de concursul şi solicitudinea organelor de Stat, atunci ce vor face oare grănicerii care vor constata aceasta? /ss/ Indescifrabil

44/5. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale J. 42431. Notă din 1 Iulie 1926 [1]

Serviciul Special de Siguranţă Giurgiu aportează că la congresul refugiaţilor dobrogeni, ce a avut loc la Plevna în zilele de 20-22 Iunie a.c. s'a atacat fără menajament România, indicându-se mijloacele violente de luptă contra ţărei noastre, ca răspuns la pretinsele atrocităţi comise în Cadrilater de funcţionarii români şi coloniştii macedoneni.

Congresul, s'a făcut dovada elocventă, că a fost sub auspiciile guvernului bulgar. Astfel, au participat ca delegaţi ai diferitelor filiale din provincii, un mare număr de înalţi demnitari şi funcţionari ai statului bulgar, cărora li s'au acordat concedii speciale. Toţi

1) F.D.G.P. - DOSAR 30/1926

conducătorii mai principali ai mişcării iredentiste, au călătorit în mod cu totul gratuit cu permise liberate de Ministerul comunicaţiilor /.../. Congresiştilor li s'au făcut o primire oficială la Plevna, iar autorităţile le-au acordat mari avantaje.

/.../. Primele cuvântări au fost începute de H. Stefanoff, preşedintele comitetului suprem al organizaţiei, care a arătat că motivele ce a determinat pe comitet să convoace acest congres în Iunie, nu în Septembrie după cum prevedea statutul, a fost că sistemul de exterminare al elementului bulgar din Dobrogea a luat extensiuni înspăimântătoare în ultimul timp şi pentru a se putea aviza cât mai curând la măsurile ce trebuesc adoptate, pentru a pune capăt ororilor din Dobrogea.

44/6. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale Nr. 77711 din 16 Nov. 1927 [1)]

Suntem informaţi că în Bulgaria s'au organizat în ultimul timp 5 bande de comitagii, instruite şi comandate de ofiţeri de rezervă bulgari, care îşi vor începe activitatea între 22 - 25 Noembrie a.c. De asemenea se lucrează şi pentru formarea a două bande în interiorul Cadrilaterului, cu a căror organizare a fost însărcinaţi Gh. Stancov, din comuna Babuk, fost locotenent în armata bulgară şi Marin Teodorof Colef, din satul Alfatar, fost sub-locotenent de rezervă. Cele două bande din interiorul Cadrilaterului vor lucra de comun acord cu cele din Bulgaria. Centrul de adunare a bandelor este pădurea Caracuz. S'au luat măsuri. Inspector General /ss/ Stefu Rezoluţii: 15 Noembrie 927. Com şi Cdm jandarmi /ss/ Indescifrabil 15. Nov. 927. Comunicat.

44/7. Ministerul Afacerilor Străine. Direcţiunea Politică. No. 46718 din 24 Iulie 1928 [2)]

Domnului Ministru de Interne (Siguranţa Generală)

Am onoare a Vă trimite aci alăturat, în copie, raportul pe care'l primesc de la Consulatul nostru din Varna sub No. 355 din 6 Iulie a.c., relativ la atacul banditesc din comuna Viişoara.

Ministru /ss/ Indescifrabil Director /ss/ Indescifrabil.

Rezoluţii: 26 Iulie 928. Cu lucrările ce avem de la Insp. Gl. C-ţa şi intervenţii la Externe /ss/ Indescifrabil. 27 Iulie 928. În copie Insp. Gl. Constanţa. 28.VII. 928. Comunicat /ss/ Indescifrabil

Copie de pe raportul Consulatului nostru din Varna No. 555 din 6

1) F.D.G.P. - DOSAR 72/1927
2) F.D.G.P. - DOSAR 72/1927

Iulie 1928 către Ministerul Afacerilor Străine înregistrat sub Nr. 46718 din 12 Iulie 1928

Domnule Ministru, În noaptea de 23 Iunie trecut, o bandă de 6-7 indivizi s'a introdus în satul Viişoara (fost Umurkioi) jud. Caliacra şi a atacat locuinţa locuitorului Muzechia Halil, de la care au luat, cu ameninţare cu moartea, suma de 230 mii lei, salbe de aur şi alte obiecte de valoare. În fuga lor din sat banditii au întâlnit pe paznicul satului, Mitiu Atanase, pe care l'au împuşcat, înainte ca acesta să fi avut timpul a face uz de armă. Chiar în aceiaşi noapte, ei au reuşit să revie pe teritoriul bulgar, prin apropiere de satul Botievo, unde au dat de patrulă, cu care – după informaţiunile mele particulare – neînvoindu-se asupra recompensei ce li s'a cerut spre a fi lăsaţi în libertate, au fost conduşi la pichet şi de aci predat autorităţilor competinte din Varna, ceea ce n'a întârziat a se afla, atât aci, cât şi la autorităţile noastre din Bazargic.

Îndată după întoarcerea mea la 2 curent, am văzut pe Prefectul judeţului şi i-am cerut să-mi comunice informaţiunile ce ar avea asupra acestor arestări, rugându-l în special să-mi comunice, dacă din declaraţiile banditilor s'ar putea afla numele complicilor, ce de sigur ei trebuie să aibă pe teritoriul nostru. Spre surprinderea mea, Prefectul mi-a răspuns, că a aflat şi dânsul din ziare de acest atac, dar că n'are nici o cunoştinţă de arestarea bandei în Bulgaria, deşi încă de Marţi 26 Iunie ei fuseseră aduşi în Varna şi deţinuţi mai întâi la circumscripţia IV poliţienească şi apoi în arestul Siguranţei Generale de aci, autorităţi depinzând direct de dânsul.

Trebue să adaog aci, că a doua zi după săvârşirea atacului agenţii Soc. iredentiste „Dobrogea" din Bazargic şi de aci au răspândit svonul că atacul ar fi opera coloniştilor macedoneni, atât spre a-i compromite şi spre a deruta autorităţile noastre. Ziarul local „Varnenschi Novini" a publicat chiar aci-alăturata informaţie în acest sens, ce i-a fost dată de comitetul Soc. Dobrogea.

Banditii arestaţi sunt în număr de 5 şi anume: /.../ cu toţi originari din Cadrilater, unii dezertori din armata noastră, stabiliţi de cât-va timp pe aci. Cei dintâi trei au fost până acum 2-3 luni agenţi poliţieneşti, al patrulea în serviciul flotei. Numitul Boiciu Atanasof a făcut parte şi din banda de care am vorbit în raportul meu No.711 din 18 August 1927 şi care după ce a săvârşit mai multe jafuri şi nelegiuiri în Dobrogea Nouă şi chiar aci a fost achitat de Tribunalul local... din lipsă de dovezi, deşi acuzaţia se baza pe mărturisiri proprii. /.../. Banditul Ivan Ianakief mai are o condamnare de 3 ani, pentru un omor săvârşit aci; este liberat sub garanţie, procesul se

află pendinte la apel; aceasta n'a împiedicat autoritățile de aci ca să-l numească agent polițienesc, în care calitate a funcționat până acum de curând, precum am spus.

/.../. Şeful Siguranței mi-a declarat, că asupra bandiților s'au găsit numai 21 mii lei, despre care sumă ei declară că le-a fost dată de rudele lor din Dobrogea, la care se duseseră. /.../. Or, din informațiile pe care le am, întreaga sumă a fost găsită asupra bandiților; ea însă a ajuns în casa Soc. „Dobrogea" la fondul pentru construcția „Casei Dobrogenilor", în schimbul apărărei de care vor beneficia din partea Preşedintelui şi membrilor din Comitetul Societății. /.../. În tot cazul, atitudinea actualului Prefect, care în loc în a-mi cere concursul spre a-i procura prin autoritățile noastre informațiuni de natură a contribui la descoperirea adevărului, s'a menținut într'un mutism absolut, lasă loc la toate presupunerile.

/ss/ C. Meta

Acest raport a fost înaintat şi Legațiunei noastre din Sofia.

44/8. Direcția Poliției şi Siguranței G-le. Serviciul Special de Siguranță al Jud. Durostor No.1321 din 2 Decembrie 1928 [1]
Către Directorul General al Siguranței Statului

Urmare raportului Nr.1327 de azi: Cu ocazia cecetărilor făcute pentru identificarea cadavrului banditului comitagiu Enciu Milanoff, cercetând asupra activităței bandelor de comitagii, am stabilit următoarele:

Sediul prncipal al bandelor din sectorul de frontieră român Chili-Câdâ, Ujulchioi, este comuna Beştepe cu ramificațiune în satele Givel, Buromlar, Sofular, Mahmuzilia şi Chiuciuc-Ahmet din Bulgaria.

Aceşti comitagii – cum s'a făcut dovadă sunt echipați milităreşte dupe informațiuni sigure – chiar de plutoanele de grăniceri bulgari cu sediul în Beştepe, Givel şi Mahmuzilia. Grănicerii bulgari au ordin a le permite şi înlesni trecerea; iar în ce priveşte frontiera română în aceste locuri fiind prea accidentată cu teren păduros şi lăstăriş des şi nedefrişat, este greu de supravegheat. /.../. Tot după aceste informațiuni, de către organizatorii bandelor s'a admis o nouă tactică de atacare a satelor româneşti de către bande.

Aceste bande sunt formate numai de 3-5 oameni bine echipați şi făcând parte dintre refugiații comunelor respective atacate şi aceasta din motivul că cunosc bine configurația terenului pentru ca eventual să bată în retragere, cum şi victimele ale căror nume în

1) F.D.G.P. - DOSAR 72/1927

cele mai multe cazuri sunt bine determinate...

Şeful Serviciului de Sig. Durostor /ss/ Stroian

45. *O cârtiță s-a introdus în Serviciul de Siguranță Constanța*

45/1. Copie de pe raportul Serviciului de siguranță Giurgiu No. 91 din 7 Ianuarie 1929
Către Inspectoratul Gl. de Siguranță Constanța [1]

Începând din anul 1924, prin nenumărate rapoarte adresate Onor Direcțiunei Generale, am semnalat faptul că multe din informațiunile acestui Serviciu, cari prin natura lor urmau să rămână secrete, se publică în întregime adliteram în ziarul „Cuvântul" din Bucureşti, după 15-20 zile dela trimiterea lor autorităților superioare în drept. Concomitent cu semnalarea acestui fapt, am cerut instituirea unei severe anchete, pentru a se stabili cine anume furnizează ziarului „Cuvântul" informațiunile în chestiune.

Onor Direcțiunea Generală ne-a răspuns numai la unul din aceste rapoarte, în sensul că informațiunile inserate de „Cuvântul" sunt reproduse din ziarul „Pravda" din care probabil au fost luate şi de noi. Am cerut atunci să ni se indice localitatea unde apare „Pravda" întrucât în Europa există trei ziare cu acest nume, dar şi acest raport al nostru a rămas fără răspuns. Faptul că ziarul „Cuvântul" inserează în condițiuni arătate mai sus, informațiunile acestui Serviciu, s'a raportat şi Dvs. în cursul anilor 1927 şi 1928.

La începutul lunei Ianuarie 1929, ziarul „Cuvântul" a publicat deasemenea adliteram, informația trimisă cu raportul nostru No. 8398/21/12/1928, iar „Universul" a înregistrat aceiaşi informațiune în numărul dela 6 Ianuarie 1929, cu mențiunea că o deține dela Inspectoratul General de Siguranță Constanța. Cum Onor Direcțiunea Generală atribuie acestui Serviciu vina că ar fi furnizat ziarelor „Cuvântul" şi „Universul" informațiunea comunicată Dvoastre cu susmenționatul raport, am întreprins cercetări amănunțite din cari rezultă:

1. Informațiunea apărută în ziarele „Cuvântul" şi „Universul", n'a fost comunicată zhiarelor în chestiune de personalul acestui Serviciu.
2. Că nici unul din agenții şi informatorii noştri n'au legături nici directe, nici indirecte cu aceste ziare.

1) F.D.G.P. - DOSAR 72/1927

3. Că până anul trecut informațiunile primite de noi și publicate în ziarul „Cuvântul" erau furnizate de Dl Costin pe atunci redactor la acest ziar și însărcinat cu procurarea știrilor dela Ministerul de Interne și Direcțiunea Generală a Siguranței Statului.

Pentru stabilirea responsabilităților, vă rugăm să binevoiți a ordona o severă anchetă, pentru a se dovedi cine anume furnizează aceste informațiuni ziarelor din București, cu atât mai mult cu cât „Universul" și-a permis să afirme că informațiunea publicată în numărul dela 6 Ianuarie 1929, o deține dela Inspectoratul de Siguranță Constanța. /.../. Cu această ocazie mai raportăm că și acest serviciu a întreprins o anchetă pentru stabilirea persoanelor, cari înlesnesc posibilitatea, în special ziarul „Cuvântul", să publice informațiunile, ce trimitem confidențial autorităților în drept. Șeful Serviciului /ss/ Gh. Elisevici

46. *Dare de seamă asupra activității bandelor de comitagii*

46/1. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale
Inspectoratul General de Siguranță și Poliție Circ. II-a
Constanța No. 429 din 16 Ianuarie 1929 [1]
Domnului Director General al Poliției și Siguranței Generale

/.../. Dare de seamă asupra incursiunilor și atacurilor bandelor de comitagii bulgari, trecuți peste frontieră din Bulgaria în județul Durostor, în intervalul dela 1 Ianuarie 1928 și până în prezent.

1. În seara zilei de 11 Februarie 1928, un număr de 3 comitagii bulgari au atacat, pe șoseaua Silistra-Bazargic, la km. 68, un convoi de căruțe, jefuind pe locuitorii /.../, după care luându-le și 4 cai, au trecut peste frontieră în Bulgaria. În timp ce bandiții jefuiau pe numiții locuitori, fiind surprinși de o patrulă de 5 soldați, din compania mobilă Durostor, au deschis foc de armă rănind grav pe soldații Burlacu Ignat și Enache Marin, primul încetând din viață, secundul rămânând cu o mână fracturată */De unde se trage concluzia că patrula era neinstruită, de îndată ce ea i-a surprins pe comitagii pe care putea să-i omoare, mai ales că raportul de forțe era de 5/3, dar în loc să se întâmple aceasta, soldații din patrula românească au avut pierderi, comitagii scăpând nevătămați – n.n./.*

2. În seara zilei de 12 Februarie 1928, a fost atacat prin focuri de armă, jandarmul caporal Neagu Ion /.../ de către 7 comitagii bulgari. /.../; jandarmul a reușit să se retragă prin fugă, neatins, la postul său.

1) F.D.G.P. - DOSAR 194/1929

3. În naptea de 16 spre 17 Martie 1928, doi comitagii necunoscuți, veniți din Bulgaria, au jefuit casa locuitorului turc Ali Agi Amet din comuna Carameli, județul Durostor. /.../. În noaptea de 17-18 Martie 1928, pe șoseaua între Turtucaia – Ahmatlar,alți trei comitagii bulgari /.../, au jefuit pe locuitorul Asan Mahmut, din comuna Ahmatlar.

4. În noaptea de 9 Aprilie 1928 o altă bandă, compusă din 8 comitagii înarmați /.../ au fost împiedecați de o patrulă de jandarmi, cu care au avut schimb de focuri de armă.

5. În aceiași seară, o bandă compusă din 5 comitagii bulgari, îmbrăcați în uniformă militară bulgară, au jefuit pe locuitorul Petre Tiningief, din comuna Casinlar-Durostor, luându-i suma de 12000 lei și obiecte casnice.

6. În noaptea de 13 Aprilie1928, o bandă de 14 comitagii /.../ au atacat casa locuitorului Aliman Suliman, din satul Harmanchioi, comuna Atchioi, județul Durostor luându-i suma de 30.000 lei /.../.

7. În ziua de 12 Aprilie 1928, un număr de 3 comitagii înarmați au jefuit un convoi de căruțe /.../ ducând cu ei 3 locuitori până la frontiera bulgară, după care, luându-le bagajele, i-au lăsat liberi /.../.

8. În noaptea de19-20 Aprilie 1928, făcându-și apariția în comuna Cainargeaua-Mare, județul Durostor, o bandă compusă din 5 comitagii, la alarma făcută, a fost capturat de jandarmi comitagiul Rade Gheoghief /.../.

9. În noaptea de 20-21 Mai 1928, pe când patrula postului de jandarmi Asfatchioi, județul Durostor, traversa șoseaua, a fost atacată de o bandă numeroasă de comitagii /.../.

10. În noaptea de13-14 Iunie 1928, o bandă din 6 comitagii /.../, a jefujit pe locuitorul Ivan Caraivanof din satul Ceatalagea, județul Durostor, luându-i suma de120.000 lei și siluind și pe o noră a sa.

Concluziuni. În cursul anului 1928, s'au dat în total 27 de atacuri din partea bandelor de comitagii; iar în cursul anului 1929 numai unul, acela din comuna Siahlar. Au fost arestați 21 indivizi, în curs de cercetare.

47. *Stare de spirit agitată în Cadrilater*

47/1. Brigada de Informațiuni. Referat din 1 Octombrie 1929 [1]

Printre coloniștii din Cadrilater, în special, printre macedoneni există o agitație foarte mare din cauza măsurilor luate de guvern pentru a verifica aceste colonizări și de a lua unei anumite categorii

1) F.D.G.P. - DOSAR 194/1929

de colonişti pământurile cu care au fost împroprietăriţi şi cari le-au muncit până acum.

Agitaţia care era pronunţată a crescut şi mai mult atunci când s-a răspândit svonul că treimile din pământurile „mirie" cari de drept trebue să aparţină statului şi nici de cum bulgarilor, vor fi retrocedate vechilor stăpâni, cari prin fraudă şi le au apropiat, de oarece nici astăzi nici în trecut ei nu intraseră în stăpânirea lor cu vre o formă ci erau toleraţi numai să muncească pământul beilor şi paşalelor din „Paşalâcul Silistrei", care până la 1878 a fost turcesc.

O altă cauză care a contribuit la înăsprirea stărei de spirite este şi aceia că, probabil persoane interesate au răspândit printre macedoneni versiunea că ei fiind deposedaţi din Cadrilater vor fi colonizaţi în alte ţinuturi ca Basarabia, Bucovina şi Maramureş, localităţi unde ei nu se pot acomoda. Elementul bulgar din acea regiune, în loc să stea liniştit caută să aţâţe şi mai mult această stare de spirite şi astfel fricţiunile pot deveni din zi în zi mai violente şi să dea loc la fapte deplorabile.

Astfel printre macedoneni se vorbeşte că comitagii bulgari chiar, au început, în atacurile ce fac, să se îmbrace cu costume asemănătoare cu cele ale macedonenilor şi astfel inducând autorităţile în eroare şi să se ea măsuri de represiune contra lor şi deci să fie consideraţi ca rău făcători. După alte versiuni aceştia mai spun că pe timpul verei ar fi venit din Bulgaria un număr de vre o câteva sute de bulgari din cei ce părăsiseră Cadrilaterul de bună voe, vânzând terenurile ce au, iar acum posând drept victime aşteaptă să li se retrocedeze pământurile. Faţă de această stare de spirite înăsprită am căutat să stabilesc pe cât posibil intenţiunile de viitor şi resultatul este următorul:

Coloniştii macedoneni susţin că guvernul deşi ameninţă cu luarea pământurilor totuşi până în cele din urmă văzând agitaţia ce s-a produs în ultimul timp va sfârşi prin a renunţa la deposedarea lor de pământurile ce li s-au acordat; Treimile rămase încă în suspensie şi care se lucrează şi acum de bulgari desigur că vor fi luate de la aceştia şi vor fi date altor colonişti cari se află neîmproprietăriţi sau cari vor mai sosi ulterior. Dacă guvernul va căuta să-i colonizeze în altă regiune ei nu se vor duce sub nici un motiv.

Dacă însă în adevăr se va lua pământul ce li s-a dat unora dintre ei atunci nu numai că nu se va putea executa hotărârea luată, dar cu preţul vieţei lor vor apăra acel petec de pământ şi nu se ştie dacă în această apărare nu vor face uz de armă contra acelora cari vor executa deposedarea sau care ar fi cauza acestei deposedări.

Odată ce se va ajunge la acte de violenţă ele nu se ştie dacă nu vor fi comise şi asupra locuitorilor pe cari îi cred că sunt cauza acestor deposedări.

Rezoluţii: 3.X.929. Verificare prin serviciile de siguranţă Silistra şi Bazargic. Copii se vor da şi D-lor subinspectori M. Frădulescu, ataşat pe lângă Comisarul guvernului. /ss/ Indescifrabil 3.X. 929. D-lui Popa Sotir pentru a face lucrările /ss/ Indescifrabil

47/2. Brigada de Informaţiuni. Referat din 13 Octombie 1929 [1)]

În anul 1924, în oraşul Veria din Macedonia grecească, s'a început propaganda pentru colonizarea Cadrilaterului cu elemente române din Macedonia, propagandă care a fost îmbrăţişată şi susţinută de macedonenii din ţară. Pe la începutul anului 1925, avocatul Vasile Muşi, din Bucureşti, a plecat la Salonic, unde a tratat cu conducătorii românilor macedoneni asupra condiţiunilor de plasare în Cadrilater şi apoi revenind în ţară, în unire cu profesorul Noe Constanti, fostul senator Pineta şi profesorul Petre Marcu, au început să facă demersuri la autorităţi spre a se admite imigrarea elementului român din Macedonia.

Odată imigrarea admisă s'au început transporturile necesare şi în dimineaţa zilei de 26 Octombrie 1925 a şi sosit în Constanţa primul transport cu colonişti, care a fost separat în două eşaloane, ce s-au îndreptat unul spre Bazargic şi altul spre Silistra. Colonizările începute, s'au pus în stăpânirea pământului parte din colonişti iar alţii din lipsa disponibilităţilor nu au fost împroprietăriţi la timp, ceiace a provocat nemulţumirile celor sosiţi. Pe măsură ce se iveau disponibilităţi, ele se dedeau celor îndreptăţiţi şi astfel în inerval de patru ani de zile, aproape toţi coloniştii au fost satisfăcuţi cu pământul necesar culturei.

În această importantă operă a coloniştilor nu s'a ţinut seamă de locuinţele necesare celor ce veneau, fapt care a provocat nemulţumirile şi ale coloniştilor şi a băştinaşilor, - prin aceia că primii fiind plasaţi cu locuinţa la băştinaşi, nu se mulţumeau cu ceiace li se dedea şi pretindeau partea cea mai bună şi mai încăpătoare. Această elementară neprevedere a dus de multe ori la conflicte regretabile, cari au provocat o serie întreagă de neînţelegeri.

Pe de altă parte, unii dintre conducătorii coloniştilor şi anume dintre aceia cari se afla în ţară încă înainte de răsboiul balcanic, au început să facă agitaţii printre colonişti, în scop de a-i face agresivi

1) F.D.G.P. - DOSAR 194/1929

față de populația bulgară sau chiar turcă, pentru a o determina să-și vândă averea ce poseda și a emigra în Bulgaria sau Turcia, ceiace în parte le-a și reușit. /.../.

Comisar de Siguranță /ss/ Indedscifrabil

48. *Al 13-lea congres al organizațiilor dobrogene din Bulgaria.*

48/1. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale
Notă din 21 Februarie 1930 [1]

În zilele de 8,9 și 10 XI. 1929, a avut loc la Razgrad al 13-lea congres al organizațiilor dobrogene din Bulgaria. Președintele organizației /.../ observă că /.../ numai propaganda în străinătate nu a avut de suferit, din cauză că a fost subvenționată de ministerul de Externe bulgar.

Membrii organizației sunt împărțiți în două tabere, majoritatea pleacă dela principiul că mișcarea dobrogeană fiind națională, are drept scop liberarea Dobrogei, care va avea ca formă de guvernământ pe aceia ce va alege populațiunea sa, altă fracțiune, numită „de stânga" care e în minoritate și formată din federaliști și cosmopoliți ce vor o Dobroge liberă care să facă parte din federația statelor balcanice.

Stoianoff mai arată că România a luat toate libertățile politice, culturale și economice bulgarilor dobrogeni și că s'au adus bande de țânțari pentru colonizare. */Macedo-românii erau denumiți „țânțari" – n.n./* /.../ s'au ținut mai multe cuvântări de îndemn la unire și jertfă pentru salvarea dobrogenilor, căci puterile străine, vor jefui pe bulgari, dar nu le vor putea fura niciodată, conștiința că sunt bulgari. /.../.

În afară de discursuri, s'au citit la desbateri și următoarele moțiuni:

1. Moțiune-apel către opinia publică și Liga Națiunilor */Liga Națiunilor a fost înființată de către organizația mondială franc-masonă. A se vedea volumul despre masonerie – n.n./*, în care se arată că România nu respectă tratatele de pace și a luat toate libertățile bulgarilor dobrogeni. Guvernul Maniu nu-și ține cuvântul dat și nu tranșează echitabil chestiunea minorităților ci continuă teroarea ce o exercita partidul liberal. Liga Națiunilor ar trebui să intervină spre a stabili ordinea așa că refugiații dobrogeni să se poată întoarce la căminurile lor.

1) F.D.G.P. - DOSAR 30/1926

2. O moțiune-apel către minoritățile asuprite din România, în care congresul constată suferințele ce le îndură și că guvernul Maniu nu și-a ținut promisiunile date la Alba Iulia. Congresul salută pe intelectualii combativi, admiră stoicismul lor și îi îndeamnă să-și coordoneze acțiunile lor, împeună cu ale Congresului la Liga Națiunilor.

3. O moțiune-protest asupra situației din Dobrogea, în care congresul constată că guvernul Maniu nu a curmat teroarea și anarhia ce domneau în Dobrogea și cere Europei civilizate să intervie pentru încetarea acestui sistem și a vandalismelor ce se exercită de societatea „Acțiunea Românească" și „Cultul Patriei".

După terminarea desbaterilor publice ale congresului, conducătorii organizației au avut o consfătuire secretă cu delegații comitetului revoluționar macedonean, veniți la congres, hotărând să facă intervenții comune asidue la Liga Națiunilor și să înceapă lupta teroristă în Dobrogea, de astă dată fără a cruța coloniștii macedo-români.

49. *Alte crime ale comitagiilor în Cadrilater*

49/1. Din ziarul Țara No. 183 din 11. IX. 1930. Articolul:
„Crimele comitagiilor bulgari. Cum au fost asasinați cei doi copii ai coloniștilor din satul Arbagi.Un copil a fost decapitat, altul a fost ciopârțit"

Din cauza stării de spirit care domnește în populația românească – români din regat ca și macedoneni -, de teama unor dezordini, autoritățile au refuzat autorizația cerută de coloniști pentru înmormântarea la Silistra a cadavrelor celor doi copii măcelăriți de bulgari la Arabagi. Cadavrele lor au fost readuse și înmormântate în sat. Jalea mamelor este de nedescris. Cei doi copilași erau veri. Unul din ei era orfan, tatăl său fiind asasinat de un bulgar la Guimaia-Bulgaria. /.../.

130 bulgari, 13 români. Iată acum câteva amănunte cum a fost executat oribilul asasinat. Satul Arabagi este locuit de 130 bulgari. Aci au fost așezați 13 coloniști macedoneni, refugiați din ținutul Giumaia-Bulgaria, unde erau persecutați de bulgari și zilnic somați să-și părăsească locul natal. Din acești 13 coloniști o parte au fost împroprietăriți, iar restul așteaptă să li se dea pământ. Pentru nevoile lor ei au cerut ocolului silvic să le dea să taie lemne din pădurea din apropiere. Acum câteva zile, într'o după amiază, cei doi copii au fost trimeși la pădure ca să vază dacă lemnele au fost

tăiate spre a se trimite căruțele să le încarce.

Un turc dă copiilor struguri, iar altul pere. Copiii au pornit veseli şi zglobii pe şosea. Înainte de a se apropia de pădure au trecut pe la via unui turc, care a chemat pe copii şi le-a dat struguri. Copiii ciugulind boabele au plecat mai departe. Un alt turc, întâlnindu-i pe şosea le-a dat pere şi i-a văzut depărtându-se. În apropierea pădurii se aflau şase bulgari din satul Arabagi, din care trei comitagii – adică din cei refugiați din Cadrilater în Bulgaria, care se înapoiază şi fac incursiuni armate.

Canibalii pândesc. Cum i-au văzut apropiindu-se unul din bulgari, s-a repezit la băiatul de 11 ani şi l'a apucat cu o mână de păr şi cu celaltă i-a retezat capul cu un cuțit, aşa că îi atârna numai de o bucată de piele. Un al doilea cu o baionetă a vrut să lovească pe băiatul de 14 ani în gât. Baioneta ricoşând, l'a rănit la față. Băiatul, deşi rănit a rupt-o la fugă. Ceilalți doi bulgari însă i-au tăiat calea şi punând mâna pe el, şi după ce l-au asasinat, au scos cuțitele şi l-au ciopârțit, în văzul mai multor bulgari, care lucrau la o cărămidărie din apropiere.

Comitagii fug peste graniță. Complicii lor se duc liniştiți în sat. Odată oribila crimă făptuită, cei trei comitagii au fugit peste graniță, iar ceilalți trei din satul Arabagi s'au dus liunişti̦ți acasă, unde şi-au schimbat hainele. Din fericire, însă, turcul care dăduse pere băeților, observase, că atunci când copiii se apropiau de pădure, erau în apropiere nişte bulgari. Făcându-se cercetări o fată a putut spune că avăzut pe doi săteni care se spălau de sânge. Făcându-se percheziție în casele sătenilor s'au găsit ascunse hainele pătate de sânge pe care le purtau în ziua crimei. Cei trei bulgari au fost arestați. Cercetările continuă. /.../.

III. POLITICA BULGARILOR FAȚĂ DE ROMÂNIA ŞI DE MACEDO-ROMÂNI.

1. *De unde se vede cum au fost primiți, în România, bulgarii refugiați înainte de anul 1830, (şi n'au fost puțini la număr) şi cum ne-au mulțumit (nu după mulți ani), cum ne-au răsplătit ei pentru că le-am salvat viața, i-am dotat cu de toate, au găsit refugiu politic, economic şi moral - mulți dintre ei s-au îmbogățit în țara noastră -; li s-a dat tot sprijinul spre a-şi organiza lupta pentru crearea statului național bulgar; i-am ajutat să devină un stat independent - cu multe sacrificii umane din partea României. În continuare, documentele de arhivă arată care le-a fost "recunoştința" față de România*

1/1. Condițiile aşezării greco-bulgarilor. [1]

/.../ "spre a da un sigur adăpost ticăloşilor /*sărmanilor - n.n.*/ sârbo-bulgari care astăzi, totodată cu mântuirea lor, cearcă în creştinătate pe lângă îndreptarea pierdutei lor stări şi aşezarea unei mai statornice soarte decât aceia ce au avut până acum, urmează socotința în gios adică: tot streinu lucrătoriu de pământ ce ar veni să se statornicească în Moldova, unul ca acest, neputând cu asemenea însuşiri atârna de o streină protecție, se va scrie întru osebire şi în curgire de cei întâi tri ani va fi numitul scutit de toată darea iar după trecerea acestui termen în 7 ani următori va plăti giumătate din capitațiile /*birurile - n.n.*/ hotărâte pentru ceilalți birnici ai țărei; iar după împlinirea a 10 ani socotiți din ziua statornicirei sale i se va trece numele în rândul celorlalți dajnici şi va plăti birul deopotrivă cu ceilalți de loc; fără nici o havale altă sau adăogire în bani, decât va mai da câte 4 parale de leu care se vor pune în cutia sătească ce ar fi în mâna aleşilor de a ei purtare de grijă şi iarăşi pentru a lor îndemnare când s-ar întâmpla vreunuia din ei scădere de vite sau vreo altă nenorocită scăpătare. Pe la locurile unde vor fi biserici bejenarii aceştia împreună cu ceilanți lăcuitori vor purta de grijă pentru biserici a le ține în bună stare iar pe unde nu vor fi biserici vor fi datori a avea preuți ca să poarte lor de grijă pentru cele sufleteşti până când fără prelungire sânt datori a-şi face biserici după închipuirea ce vor avea şi a le păzi în cuviincioasă

1) F.C.R. – Inventar 727 - Carol II – DOSAR 128/1938 – ALBINA ROMÂNEASCĂ nr.58, Iaşi, 31 Iulie 1830, p.248-250, extras.

stare. Acestea fiind datoriile fieştecărei familii către ocârmuirea locului, urmează apoi pe acelea de către stăpânii moşiei pe care se vor aşeza şi datoriile stăpânului moşiei către fieştecare din aceste familii bejănărite, adică proprietarul este datoriu de a da fieştecăruia lăcuitor a moşiei sale următoarele:

1) Un loc de casă şi cuviincioasă îngrăditură şi locul grădinei de legume în casnica sa trebuinţă cuprinzând toate aceste patru sute stânjeni pătraţi la partea câmpului, iar la partea pădurii şi de munte până la 200 stânjeni; asupra acestui loc nu se va lua de la dânşii nici o dijmă iar de vor face livezi pe acest loc vor da dijmă; aceste aşezări lăcuitoreşti vor fi alăturate una către alta şi la locul însemnat de proprietariu.

2) Proprietarul va rândui locul păşunii cât o falce şi giumătate de sătean ce va avea vite cinci însuşi ale sale sau de ar avea mai puţine, locul păşunei se va da după analoghia vitelor ce va avea. În acest număr de vite lăcuitorul este dator a avea 4 boi de giug sau cai de înhămat şi o vacă iar în locul vacii este în voia sa de a ţine 10 oi sau capre.

3) Una falce şi giumătate iarbă de coasă pentru iernatecul vitelor sale; lăcuitorului ce va avea 4 sau 5 vite i se va da un fânaţ pentru vitele acelea ce va avea.

4) Se va da fieştecăruia să semene, având vite sau neavând, câte una falce şi giumătate pământ pentru arătura lui trebuincioasă.

5) La moşiile unde vor fi codri, proprietarul va da voie lăcuitorilor a lua lemne de foc numai pentru încălzirea caselor lor din lemnele căzute la pământ, fără a se atinge de pădure, dumbrăvi sau arături cât de puţin iar nefiind căzături se vor învoi cu proprietarul pentru păduri.

6) Lăcuitorii din partea lor sânt datori a da pădurari trebuincioşi de la unul până la trei, după întinderea pădurei; aceşti pădurari vor fi scutiţi de lucru a 24 zile de peste an iar dacă proprietarul ar avea trebuinţă de mai mulţi pădurari, atunci pe lângă scutirea zilelor boierescului şi alte slujbe a sale va plăti capitatea lor. Cât pentru parii şi nuelele spre îngrăditură le aduce de aiurea, ori de a îngrădi cu şanţuri. Lăcuitorii ce vor avea mai multe decât acele mai sus arătate ori că ar voi să are o mai mare parte din loc peste acel loc rânduit, se va învoi prin bună tocmală cu proprietarul şi se va urma după învoială. Fieştecare sătean este datoriu a lucra 24 zile într-un an proprietarului moşiei ce lăcuieşte. Acest lucru este pentru locul aşezării sale, a grădinei casnicii sale trebuinţe şi pentru păşunatul vitelor ce sânt pentru hrana familiei sale, pentru iconomia sa, la

care 4 până la 5 vite sânt îndestule; pentru acest loc nici o dijmă nu se va da.

7) Spre înlesnirea lăcuitorilor se împart acele 24 zile a datornicului lor lucru în 4 timpuri ale anului, adică: 7 de primăvară, 7 de vară, 7 de toamnă şi trei de iarnă. Fac ştiut că fieştecare sătean va lucra acele 24 zile cu plugul, carul şi vitele sale ce va paşuna pe moşia satului şi în lipsă de vite va împlini zilele lucru sloboda sau cu mâinile.

8) O a şasea parte din falce sau 480 stânjeni pătraţi araţi în moină se socotesc, pentru doi boi lucru de o zi, sau în ţelină o a opta parte din falce sau 360 stânjeni pătraţi.

9) Giumătate falce arătură gată, semănatul şi grăpatul se socoteşte o zi pentru doi boi.

10) Pentru toată semănătura ce ar trebui prăşită la cea întâie praşă, a opta parte din falce se va socoti drept o zi iar la a doua prăşeală a 5-a parte.

11) La seceriş fieştecare lăcuitor va secera două clăi fie grâu, secară, mălaiu, ovăz sau orz. Claia va fi câte de 30 snopi şi fieştecare snop va fi câte de 4 palme împrejur măsurat la legătură; acest lucru cu căratul la arie va fi socotit drept o zi iar fără această cărătură lăcuitorul va fi dator a secera două clăi şi giumătate.

12) Culesul şi dezghiocatul de frunze a unui ogor de păpuşoiu în măsură fălcească de 30 prăjini sau 1080 stânjeni pătraţi, cu căratul la coşierul de pe acea moşie, se va socoti drept o zi.

13) Cosirea şi clădirea în stog o giumătate de falce iarbă se va socoti drept două zile deci acest lucru pentru o întreagă falce iarbă este socotit drept 4 zile, cuprinzându-se şi îngrăditul fiecărui stog.

14) Săteanul întrebuinţat la lucru de vie sau ori care altul ar economisi pământeşte (afară de acele mai sus zise) va lucra din răsărit şi până la apusul soarelui cu răpaos de trei ore pe zi împărţit în două răstimpuri vara şi de două ori răpaos în zi de toamnă şi iarnă. Se înţelege că la lucrarea acestor 24 zile nu va fi întrebuinţat săteanul la tăiere de piatră, nici la ectolcaţie de metaluri precum nici la cărătura de lemne mari de pe munţi afară numai când ar urma-o de bună voie tocmală.

15) Tot lăcuitorul însurat, având loc de hrană, hotărâm chiar de va lăcui sub acelaşi acoperământ cu tatăl său, va fi supus a lucra proprietarului datornicele 24 zile. Tot flăcăul neînsurat care ar urma a lăcui împreună cu tatăl său va fi scutit de datornicul lucru a zilelor în câtă vreme va trăi părintele său.

16) Un sătean cu carul său îngiugat de 4 boi va putea fi trimis în

depărtare de 12 ceasuri, socotindu-se câte 2.500 stânjeni fieştecare ceas şi se vor scădea 5 zile din acele 24 zile pentru mergere şi întoarcere, în socoteală de 6 ceasuri pe zi şi una zi pentru încărcat şi descărcat. Săteanul cu îngiugarea de doi boi nu va putea fi trimis decât în depărtare de 6 ceasuri şi această cărătură cu dusul şi întorsul se va socoti trei zile. Dacă săteanul va fi întrebuinţat la aşa cărătură în vreme de iarnă, proprietarul îi va da fânul trebuincios socotit câte 10 oca de bou pe 24 ceasuri iar când ar fi a se trimite mai multă depărtare nu s-ar putea face decât prin o de bună voie tocmală.

17) Zilele lucrului vor fi chibzuite în toate timpurile cu un chip, încât pământeasca iconomie atât a proprietarului cât şi a săteanului să se facă în vreme cuviincioasă.

18) Sătenii vor da de pe locurile de arat şi de cosit hotărâte lor numai dijma, din rodul semănăturilor şi a ierbii cosite, care dijmă o va şi căra la locul însemnat de proprietari pe aceeaşi moşie precum s-au urmat.

19) Fieştecare lăcuitor cu trăsura sa va fi datoriu peste acele 24 zile de a tăia şi căra din codrii ce îi va da stăpânul în depărtare până la 6 ceasuri numai un car lemne socotit a şasea parte dintr-un stânjen cubic (adică din toate părţile câte o palmă domnească) sau în locul carului de lemne în aceleaşi depărtări lăcuitorul va căra un car cu fân sau cu grăunţă sau cu băutură, iar dacă depărtarea va fi îndoită, doi lăcuitori vor uni trăsurile lor pentru o singură cărătură socotită pentru fieştecare.Cât pentru eziturile spre ţinerea moşiilor şi a eleşteiurilor, fiindcă slujesc şi pentru adăparea vitelor sătenilor şi întru aceasta să-şi găsească adevărate folosinţe la iconomiile lor, vor fi datori sătenii a face numai dergirile trebuincioase spre ţinerea lor în bună stare. Tot agiutoriul ce s-ar da venetecilor sârbo-bulgari din partea proprietarilor de moşii pe care se vor statornici fie în boi, vaci, cai şi orice altă, trebuie a se preţui în bani chiar în ceasul ce se vor da şi veneticii din scris acele pe seama ce vor cuprinde acele lor date, vor fi datori a plăti acele sume în curgere de trei ani adică pe fieştecare an câte o a treia parte din suma peste tot. Iar când din întâmplare şi-ar putea plăti pe fieştecare an suma analoghisită, atunci în locul plăţei va putea lucra pentru acei bani proprietarului afară de zilele 24 a moşiei, asemenea cu cazul cu boi sau cu sloboda în lipsă de boi, la tot aceia ce proprietarul ar avea trebuinţă şi se vor scădea din datoriile omului, socotindu-se ziua de lucru după preţul curgătoriu în anul şi timpul ce se vor lucra.Pe lângă acestea se vor lucra şi la obşteasca ţarină hotărâtă la

fieştecare sat spre întâmpinarea lipsei anilor nerodnici. De sine se înţelege că strângerea pânei aceştia se cuvine însuşi lăcuitorilor. Cu acest aşezământ se vor statornici şi pe locurile mânăstireşti iar dacă bulgarii vor voi de a se statornici la târguri vor plăti ca şi ceilalţi târgoveţi de acolo. Dar însă dacă aceşti strămutaţi străini nu vor voi sau nu vor afla putinţă a se statornici în Moldova, pe acest pământ, apoi li se dă lor dreptate de a se merge în Valahia sau în Basarabia făcând însă cunoscut mai de înainte scopul lor deputatului ce se trimite şi nu mai târziu decât până la 15 iulie.Aşezământul pentru primirea bulgarilor era a fi tălmăcit în limba bulgărească şi-l voi sili să arate că numai această alcătuire ce este îmbunătăţită de către ocârmuire, va fi primită cu adevărat şi că în urmă dacă s-ar isca oareşcare giudecăţi şi învoiri între bulgari şi între stăpânitorii de pământ, atunce toate alcătuirile ce vor fi făcute nu după întocmai noima acestui aşezământ nu se vor primi de legiuite de către stăpânire şi de giudecătoriu, toate aceste de mai sus n-au atingere decât numai către veneticii bulgari, neavând nicicum atârnare către lăcuitorii ţărei. Se înţelege de sine că dreptăţile proprietăţei nici întru aceste precum nici într-o întâmplare nu pot fi jignite, fiind şi rămânând proprietariul slobod a primi sau nu asemenea lăcuitori. Iscălit, Catargiu vist (ier) vel logofăt."

1/2. Înştiinţare. 1832, Martie 7/19 Piteşti [1]

"Se dă în cunoştinţă la toţi băjenarii bulgari, lăcuitori prin oraşă şi târguri a acestui Prinţipat, ce uneltesc neguţătorii sau meserii, cu prăvălii şi fără prăvălii şi care au venit în Prinţipat nu mai înainte decât de la 30 aprilie încoace al anului 1828, că întorcând stăpânirea luare aminte asupră-vă pentru multe nevoi ce aţi încercat în vremea părăsirii caselor voastre, măcar că prin exemplurile ei s-a obosit la anul 1830 pentru asidosia băjenarilor bulgari se vorbeşte numai pentru muncitorii de pământ a fi apăraţi de dreptele răspunderi către stat, pe vremea şi cu chipul ce se hotărăşte prin Organicescul Regulament, iar pentru cei ce vor unelti neguţătorii sau meserii şi se vor aşeza prin oraşă sau târguri nu pomeneşte nimic, din care pricină şi se putea dregătoriile locale a lua patenta cu plată de taxă cuvenită îndeletnicirii fiecăruia, dar după o nouă chibzuire a Sfatului Administrativ Extraordinar, prin

1) Comitetul carantinelor, 1854 Iulie 9/21, Brăila, Colecţia microfilme Bulgaria, r.11, c 452 (Narodna biblioteka „Kiril Metodii, FOND nr. 28 Ivan Seliminski) Arhivele statului, Piteşti, Fond acărmuirea judeţului Argeş, pachet V - DOSAR 6157, fila 128, Martie 9

jurnalul încheiat la 24 februarie a curgătorului an, s-au hotărât că prin curgerea de trei ani socotiți de la punerea în lucru a reformei, adică de la 1 iulie a anului 1831 să vă iarte şi pe voi de taxa patenţelor după următoarele legiuiri:

1-i. Câţi veţi uneltind neguţătorii sau meserii, cu prăvălii sau fără prăvălii, sânteţi datori să vă întrupaţi în corporaţiile pământeşti. După firea negustorii sau a meserii fiecăruia, să cunoaşteţi stărostiile acestor corporaţii şi să ia fieştecare din voi patentă cuvenită îndeletnicirilor sale pentru care nu va plăti nimic în pomenita curgere de trei ani.

2-lea. Slugile voastre sau calfele, cari pentru neajungerea capitalului ori a meşteşugului nu ar fi în stare a învârti sau a unelti de sineşi neguţătoria sau meşteşugurile lor, unii ca aceştia socotindu-se din orânduiala celor nepuşi la capitaţie vor avea toate acele drepturi câte s-au legiuit prin obştitele exemplare pentru băjenarii bulgari muncitori de pământ, până când vor veni în stare de a primi şi ei patente, potrivit cu paragraful (al) 2-lea ce se coprinde mai sus.

3-lea. Orânduirile locale făcând alegeri de toţi asemenea vouă pe temeiurile de mai sus arătate şi după o încredinţare vrednică pentru sosirea fiecăruia din voi în Prinţipat ori în biletурile carantinelor pe unde veţi fi trecut, de la malul drept al Dunării, sau şi din alte dăstoinice dovezi pentru cei ce vor fi trecut până a nu se întocmi carantinele, ca aceasta să nu poată amesteca păntre cei veniţi din nou bulgari şi de acei streini ce vor fi aşăzaţi în această ţară mai nainte de începerea trecutului război din anul 1828, se va împreuna la ale voastre corporaţii şi se va da patente cuvenite fieştecăruia, făcându-vă să înţelegeţi milostivirea stăpânirii şi că numai împuterniciţi cu asemenea patente veţi putea unelti ale voastre neguţătorii sau meşteşuguri, dobândind toate acele drepturi ce au negustorii şi meseriaşii pământului, fără a plăti vreo taxă de curgere de trei ani socotiţi de la 1 iulie a anului 1831.

4-lea. Dacă, pe alocurea vreunii din ocârmuitorii judeţelor sau din starostii corporaţiilor, împlinind de la patentari banii taxelor pe trimestrurile trecute, vor fi luat şi de la voi, să vi se întoarcă înapoi, de vreme ce apărarea de trei ani ce vi s-a dat se socoteşte de la 1 iulie a anului 1831 epohă în care este începerea împărţirii patentelor. Iar în condicile ce se vor alcătui pentru patentari, atât pentru venitul Visterii în total, cât şi pentru Ocârmuire în parte, să se treacă şi numele voastre, însă fără bani, precum să trece şi al privilegiaţilor cu intitularea supt aceştia (apăraţi pe o scurgere de

trei ani).

Drept aceia primind cu bucurie această părintească milostivire a stăpânirii, să vă siliţi cu denadinsul întru sporirea negoţului şi meşteşugurilor voastre (1832, martie, 7, Secţia I nr.856.

<u>Rezoluţia Ocârmuirii judeţului Argeş</u>: "Secretaru! îndată să chieme / *în faţa - n.n/*. Ocârmuirii starostii Corporaţiilor şi ai meseriaşilor din oraşul Piteşti ca să li se arate părinteasca milostivire a stăpânirii revărsată asupra băjenarilor sârbi, aflându-se de-odată faţă şi aceşti băjenari, cărora pe temeiul acestei porunci să li se întoarcă atât banii taxelor ce s-au primit de la dânşii pe trei trecute trimestre, cât şi calfelor şi ucenicilor lor ce era trecuţi în rândul capitaţii plugarilor. Să li se dea şi copie adeverită de Ocârmuire după alăturata înştiinţare, ca să o publicarisească în zile de târg la toţi deobşte. Şi la aşternerea socotelilor să se scază Ocârmuirea cu banii acestora, după duhul poruncii. Iar la primirea poruncii să se întoarcă raport cinstitei visterii. /ss/ Cătuneanu 1832.

1/3. Dlui doctor al judeţului Brăila. [1)]

*) Comitetul carantinelor, 1854 Iulie 9/21, Brăila, Colecţia microfilme Bulgaria, r.11, c 452 (Narodna biblioteka „Kiril Metodii, FOND nr. 28 Ivan Seliminski) Arhivele statului, Piteşti, Fond acărmuirea judeţului Argeş, pachet V - DOSAR 6157, fila 128, Martie 9

/Este vorba de Ivan G. Seliminski:1797-1867, stabilit definitiv în România, din 1846 şi numit doctor al judeţului Brăila. În perioada 1853-1856 organizează detaşamente de voluntari pentru Războiul Crimeii - n.n./. "De vreme de pe raportul cu nr. 70 zicese că s-a găsit de cuviinţă că dv. însoţiţi pe bejenarii bulgari până la Reni spre a le da ajutorul doctoricesc la întâmplare de boală, apoi şi comitetul încuviinţează această găsire cu cale şi totodată vă pune înainte că îndată după întoarcerea dv. să-i raportaţi despre rezultat." /ss/ N.Gusi, N. Bobescu.

1/4. D. Georges Rakovsky

(Colecţia microfilme Bulgaria, r.9 c.171 (Narodnaia biblioteka „Kiril i Metodii" FOND nr.1, G.S.Rakovski) Original, MINISTERUL DE INTRU, Brevet Nr.42, 1863 Iulie 31/August 12, Bucureşti)

1) Comitetul carantinelor, 1854 Iulie 9/21, Brăila, Colecţia microfilme Bulgaria, r.11, c 452 (Narodna biblioteka „Kiril Metodii, FOND nr. 28 Ivan Seliminski) Arhivele statului, Piteşti, Fond acărmuirea judeţului Argeş, pachet V - DOSAR 6157, fila 128, Martie 9

Domiciliat în Bucureşti, făcând declaraţiunea prevăzută la & 30 şi 31 de la cap. II, partea II din Legea presei pentru fondarea unui jurnal bulgaro-român intitulat "Viitorul" ("Bâduştnost") care va apărea de două ori pe săptămână aici în capitală sub garanta responsabilă a dlui Tache Vasilescu, i s-a dat acest brevet de către noi, ministru secretar de stat la Departamentul de Intru, asemănat celor prevăzuţi la art. 14 din Regulamentul de aplicare a Legii asupra presei." Ministru, Şeful secţiunii 1-a /ss./ Indescifrabil.

1/5. 4/16 August 1863 Brăila.
Onor Prefectura judeţului Brăila [1].

Domnule prefect, La adresa domniei voastre cu nr. 5486, urmată după ordinul domnului ministru de interne sub nr. 14.841 şi aceasta după nota celui al judeţului cu nr.10.608, subscrisul cu onoare răspunde prin aceasta că toţi articolii politici ce se publică în "Albina Bulgară", foaie periodică editată aici în dialectul, sau mai corect, în limba bulgară, sânt totdeauna reproduşi după alte ziare streine şi locale şi fără comentarii din partea redacţiunii, astfel încât "Albina Bulgară", niciodată nu poate cădea în nici unul din delictele prevăzute în Regulamentul Legei de presă, al guvernului local. "Albina Bulgară", domnule prefect, în tot timpul cât va avea fericirea de a fi în ospitalitatea acestei frumoase ţări, îşi va îndeplini conştiincios misiunea ce are de a culege în linişte miere din florile sale, fără a împunge niciodată pe nimeni de aici. Pentru acest cuvânt, domnule prefect, subscrisul crede că, luând în consideraţiune argumentele de mai sus îl veţi dispensa de îndatorirea ce puneţi prin citată domniei voastre Bulgare" şi traducţia fidelă în limba română dupe articolii politici ce ea va conţine. Primiţi, domnule prefect, asigurarea perfectei mele consideraţiuni. Al dtră cu respect, Ispas Popescu."

Rezoluţie: "Să se recomande procurorului." /ss./ Indescifrabil

2. Altă categorie de spioni

2/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Prefecturilor de judeţe după malul Dunărei,
cu Constanţa şi Tulcea şi Prefectura Poliţiei Capitalei

Sunt informat că un număr de bulgari agitatori din Macedonia travestiţi în musicanţi sau altfel, caută să treacă pe la noi

1) Arhivele statului, Brăila, Fond prefectura judeţului Brăila DOSAR 2110/1863, fila 13, Original

îndreptându-se spre Constantinopole unde au intenţiuni se provoce mişcări şi să useze de explosibile. Această materie se arată că va fi ascunsă chiar în instrumentele musicale. Rog privegheaţi cu multă băgare de seamă, şi punând mâna pe vre unul din tr'enşi arestaţi-l şi însciintaţimă imediat. /ss/ Ministru Perekyde.

2/2. Copie după raportul Prefecturei Poliţiei Capitale
No. 13862 din 14 Februarie 1900 (j.Arh.1430/900)
clasat în Dos. 25/900. [1]
Domnului Ministru de Interne.

Indivizii Traiciu Svetcof, Anghel Pop, Arsof Voivod şi Cote Zamfirof, câte-şi trei membrii în comitetul revoluţionar macedonean din Bucureşti, acum depuşi provizoriu în penitenciarul Văcăreşti, precum şi Ivan Ivanovici, Teodor Gabrovschi, Dumitru Colarof, Mihail C. Botcevarof şi Hristu Florea (Svetcof) asociaţi ai comitetului revoluţionar macedonean, fiind pericoloşi ordinei şi siguranţei generale, prin agitaţiile revoluţionare ce fac în Capitală cu onoare vă rog să binevoiţi a aproba expulzarea lor din ţară, binevoind a cunoaşte, Domnule Ministru, că printr'un alt raport, vom mai interveni şi pentru expulzarea altor indivizi, asociaţi ai suszisului comitet, pe cari îi vom constata că prin existenţa lor în Capitală caută a ameninţa ordinea şi siguranţa publică. /.../.

Prefect /ss/ Gl. I. Algiu

3. Evoluţia naţiunii bulgare

3/1. Serviciul S. Iridenta bulgară. Istoric. [2]

Epoca preromană. Cu două milenii înainte de era creştină se pomeneşte de către istoricii şi geografii antichităţii de o expediţie a Fenicienilor (istoricul Laetus) în părţile Dunării de jos şi de o expediţie a Egiptenilor în chiar regiunea gurilor Dunării. Istoricii suedezi afirmă că şi strămoşii Scandinavilor s'au stabilit câtva timp pe lângă coastele Mării Negre şi în regiunea Dunării de jos; istoriceşte însă este dovedit că aceste popoare, în trecerea lor, au găsit statornicite în Dobrogea seminţii de origină tracică: Traci, Daci (aceştia din urmă cunoscuţi în deobşte pe malul drept al Dunării sub numele de Geţi), Bessi, Carpi şi alţii, precum şi triburi de origină necunoscută ca Tribali, Pigmei, Trogloditi, etc., aşa că

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 1/1910
2) Fond Ministerul de Război – Cabinet – DOSAR 11

Tracii, cu popoarele înrudite constituiau majoritatea populației din Dobrogea antică având ca sâmbure permanent neamul getic. Istoricul Herodot ne descrie pe Geți ca fiind tribul tracic cel mai de seamă, cel mai viteaz și cel mai înclinat spre cele spirituale. Pământul Dobrogei a fost de pe atunci supus unei nenumărate fluctuațiuni de popoare. În secolul al VII-lea înainte de Christos, s'au stabilit pe coasta Mării Negre Grecii din Milet, ispitiți de grânele pământului getic și de peștele Dunării. Ei au întemeiat Histria sau Istriopolis, port înfloritor la Marea Neagră (astăzi satul Istria). Cu un secol mai târziu, alți Greci din Asia Mică veneau să întemeieze în Dobrogea așezările comerciale: Tomis (Constanța), Calatis (Mangalia), Tirizis (Caliacra), Bizone Sionysopol (Balcic). Grecii au debarcat în calitate de negustori și întemeetori de orașe-porturi, nu cu gândul de cuceriri teritoriale. /.../.

Dar penetrația cea mai bogată în urmări a fost aceia a Sciților, despre care geograful Strabon spune că au trecut Nistrul și Dunărea (Tyras și Ister) din partea Sud-Estică a Rusiei de astăzi, așezându-se dincolo de acest fluviu, în Dobrogea. N'a fost o invazie trecătoare, ci o pătrundere lentă, treptată, încât la un moment dat au format majoritatea populației și au dat întregei regiuni numele de Scytia Mică. Sciții se așează în Dobrogea și pun stăpânire pe ea între secolele VI-IV înainte de Christos. Împotriva lor întreprind expediții Regele Darius al Persiei și Filip II Macedoneanul.

Acesta din urmă ocupă toată Dobrogea în secolul al IV-lea. /.../. Stăpânirea macedoneană este turburată de continuile revolte ale Geților și Sciților și Alexandru Macedon a trecut Dunărea, atacând pe răsvrătiții dela Vest (Muntenia de astăzi). Lysimach, un alt rege al Macedoniei, înfrânge pe Traci și Geți, după ce aceștia opuseseră o îndelungată rezistență alături de cetățile grecești autonome. A urmat năvala Celților, cari ocupă toată Tracia, inclusiv Dobrogea, înlătură stăpânirea macedoneană (anul 280 a. Chr.) și se așează dealungul Dunării întemeind orașele Durostorum (Silistra), Arrubium (Măcin), Noviodunum (Isaccea).

Stăpânirea Celților este trecătoare, Geții și Tracii îi gonesc, reintrând în stăpânirea teritoriului lor. Dar în curând își fac apariția, coborând dela Vistula spre Dunăre, Bastarnii, barbari de origină germanică, cari ocupă ținutul dintre Carpații moldoveni și Nistru, trec apoi Dunărea, așezându-se la gurile ei. După lupte îndelungate, Traco-geții și Sciții, adică locuitorii băștinași sunt învinși.

Epoca romană. Între timp, puterea crescândă a Romanilor sfârșise a se ciocni cu popoarele din nordul Dunării, îndeosebi cu Dacii din Dacia propriu zisă și cu popoarele tracice din Dobrogea, Scythia Minor, cum o numeau Romanii. Scythia Minor a fost cucerită de Romani în urma unor serii de răsboaie purtate împotriva Daco-Geților. /.../. După unii istorici, Scythia Minor a fost anexată definitiv în anul 46 p. Chr. de către Împăratul Claudius, care a instalat garnizoane în toate cetățile. /.../. În secolul II p. Chr. începe răspândirea creștinismului și în Scythia Minor /.../.

În concluzie: Dobrogea antică a făcut parte succesiv din Tracia, Geto-Dacia, Scythia, Macedonia și din Imperiul roman. /.../. Sciții, iranieni de origină, au găsit în Dobrogea pe la 700 a.Chr. pe Traci, a căror prezență aci datează cu mult mai dinainte. În al doilea mileniu a. Chr. întreaga Europă Sud-Estică era traco-daco-getică, după cum restul Europei Occidentale era celto-germano-traco-ilirian. /.../. Pe la 1000 a. Chr., Tracii aveau o civilizație strălucită, întreruptă numai de năvala Sciților, care aduce o eclipsă trecătoare, dar în veacul IV a. Chr. începe renașterea getică sub auspicii celtice /.../. Între timp, puterea Imperiului roman începe să șovăe sub loviturile barbarilor dela Nord-Est și Nord /.../. Lupta durează timp de secole. Dobrogea se găsește iarăși în calea năvălitorilor barbari /.../.

Barbarii și epoca bizantină. Primii barbari, care au pătruns în Dobrogea pe la Nord la începutul secolului III din era creștină, au fost Goții, un popor de origină germană /.../. Au mai trecut prin Dobrogea Carpii, veniți din Moldova (295 p. Chr.) și Avarii în secolul IV /.../. În secolul VI p.Chr., apar în Dobrogea Slavii cari pradă, dar nu se așează definitiv decât în regiunea lacurilor (spre gurile Dunării).

În anul 660 p.Ch r. apar în număr de numai 40.000 Bulgarii, goniți din regiunile Volgei și se așează la început în sudul Basarabiei. De aci, luptând contra armatelor imperiale, ei năvălesc în Dobrogea și ajung în expedițiuni de pradă până la Varna. O parte din ei rămân în jurul Varnei și mai la Sud în Balcani, ca„federați" ai Imperiului, iar grosul se retrage în Basarabia, de unde își continuă incursiunile în Imperiu până ce se așează definitiv în Peninsula Balcanică, slavizându-se și constituind vreme de secole un pericol permanent pentru Imperiul Bizantin. Locul lor în Basarabia a fost luat de către Unguri.

Se arată apoi Pecenegii, cari se stabilesc o parte în nordul Dobrogei și gurile Dunării, altă parte dealungul malului drept al

Dunării. Imperiul îi tolerează şi pe aceştia ca „federaţi" /.../. În 904 p. Chr. îşi fac apariţia în Dobrogea Cumanii, cari însă sunt bătuţi şi împinşi peste Dunăre de armatele Imperiului. Urmează apoi năvala Tătarilor, cari se aşează sporadic în Dobrogea. E demn de reţinut faptul că în timpul lui Ion Asan, Dobrogea era numită Vlahia Albă.

Principate româneşti. Pe la 1330 a existat în cuprinsul Dobrogei un unic principat cuasi independent, condus de prinţul Balica – roman de origină – cu capitala Carbona (Balcicul de astăzi), fost la origină Ducat sub independenţa Imperiului, apoi aliat cu acesta. Bulgarii revendică pe prinţul Balica pentru ei. După Balica urmează fratele său Dobrotici (1357), care a fost câtva timp stăpânitorul litoralului Mării Negre şi al Zagorei şi se intitula: „Arhonic Prinţ" sau „Despot". În 1831 Dobrotici murind îi urmează fiul său Ivanco. În timpul acestuia Genovezii – profitând de slăbiciunea Imperiului Bizantin – pun stăpânire pe căile maritime ale Mării Negre şi pe întreaga Dunăre până la Calafat.

Dobrogea sub Mircea cel Bătrân. Pe când Ivanco stăpânea numai împrejurimile Varnei, partea de miază-noapte a ţări lui Dobrotici, era în stăpânirea lui Mircea cel Bătrân, Domnul Ţării Româneşti. În calitate de stăpânitor al acestei provincii, Mircea avea în emblema sa pajura bizantină, cum se poate vedea pe chipul său dela Cozia, ceiace ar dovedi că el luase Dobrogea şi cu învoirea Imperiului Bizantin. Titlul său de stăpânitor apare întâiu la 1837 şi se repetă în multe hrisoave până la sfârşitul domniei sale. Mircea se intitula:

„Eu, cel întru Christos Dumnezeu, bine-credinciosul, bine-cinstitorul şi de Christos iubitorul şi singur stăpânitorul, Io Mircea Mare Voevod şi Domn, cu mila lui Dumnezeu şi cu darul lui Dumnezeu stăpânind şi domnind toată ţara Ungrovlahiei şi părţile de peste munţi, încă şi spre părţile tătăreşti şi Almaşului şi Făgăraşului herţeg şi Banatului dela Severin Domn, şi de amândouă părţile de peste toată Dunărea, până la Marea cea Mare şi cetăţii Dârstorului stăpânitor". În diplomele latineşti, titlul sună: "Despot al ţării lui Dobrotici şi Domn al Dârstorului „. /../. Dela 1388 şi până la 1390 Silistra căzuse în mâna Turcilor, dar a fost restituită lui Mircea în anul 1393. În acelaş an statul bulgar este desfiinţat şi ocupat de Turci, cari ocupă şi Dobrogea pentru prima oară, spre a restitui lui Mircea la 1403 şi a o recuceri apoi şi ocupa definitiv la 1420.

Dominaţia turcă. Această dominaţie durează dela 1420 până la 14 Noembrie 1878, prin urmare mai bine de patru secole /.../. Imediat după cucerirea Dobrogei de Turci s'au aşezat peste

populaţiile aflătoare aci, Turci, Tătari şi Ţigani. /.../. Sub dominaţia otomană, Dobrogea a avut de îndurat consecinţele unei administraţii orientale, care a distrus toată opera civilizatorie. /.../. În cursul secolelor XVIII şi XIX, Dobrogea a fost teatrul neîntreruptelor răsboaie dintre Ruşi şi Turci şi ţinut de pradă pentru cetele de Cerghezi, Lazi sau de turco-tătari. În urma răsboiului din 1877-1878 şi a congresului dela Berlin, partea de Nord a Dobrogei trece sub stăpânirea României, care ocupă ţinutul în ziua de 14 Noembrie 1878. În anul 1913 Dobrogea românească este reîntregită cu Cadrilaterul, o parte din ţinutul Deliormanului

II. Populaţia Dobrogei sub dominaţiunea turcă şi românească. Pe lângă Românii băştinaşi, găsiţi de Turci în Dobrogea, au mai venit nenumăraţi români din stânga Dunării sub Mihai Viteazul şi, mai cu seamă în timpul domniei fanarioţilor /.../. Ciobanii ardeleni – aşa numiţii mocani – au trecut secole dearândul cu oile lor, unii pe la Chilia în Delta Dunării, alţii /.../ se stabilesc pe malul dobrogean /.../. Într'un studiu publicat la Rusciuk de P. Iankoff în 1897, el recunoaşte că până la sfârşitul răsboiului ruso-turc din 1854-56, în Silistra nici nu putea fi vorba de element bulgăresc. /.../.

Turco-Tătarii. După bătălia dela Varna (1444) Turcii au venit în masse mari, colonizând Bulgaria orientală şi Dobrogea. Tătarii au fost aduşi din bugeacul Basarabiei în secolul XVI şi erau organizaţi milităreşti. După 1856 s'au stabilit în Dobrogea şi Tătarii din Crimeea; ei au schimbat numele târgului Carassu în acel de Medjidia.

Cazacii Zaporojeni şi Lipoveni. După ce Ucraina din stânga Niprului a fost redată Moscovei, de către Polonia în 1866, Cazacii nemulţumiţi şi în continuă răsvrătire împotriva nouei stăpâniri au fost duşi de Miscoviţi în Sudul Cubanului, dar o parte din ei au reuşit să scape şi s'au refugiat în Dobrogea. /.../.

Germanii. Au apărut pentru prima oară în Dobrogea, în anul 1841, venind din Berezina, Leipzig şi din alte colonii basarabene, stabilindu-se la Măcin şi Acpunar; câteva familii s'au stabilit în Silistra. /.../. Un mare număr de Şvabi cataloici s'au stabilit în Tulcea după 1842 şi în comuna Malcoci. /.../. În vara anului 1848 /.../ fondează comuna Atmagea /.../. În 1857 au mai venit familii germane din Galiţia şi Germania de Nord. În 1873 – au venit câţiva din Rusia, iar între anii 1873-1874 au venit 44 familii germane – în majoritate şvăbeşti.

Cerchezii. Veniţi în număr mic în secolul XVIII şi XIX, ei s'au stabilit în Alibeichichi, Malcoci, Sarapcea, Punar Topolog-cerchez,

Decebal, Dolufari, Silva-cercheză etc.

Găgăuții. Au venit în Dobrogea dela Sud în cursul secolului XVIII, aşezându-se în câteva sate de pe țărmul Mării Negre. Origina lor este necunoscută. /.../.

Lazii. De origină musulmană, au venit din Asia Mică în Dobrogea, unde se îndeltnicesc cu cultura tutunului înfiinţând satul Lazmahale.

Grecii. Aceştia sunt stabiliți în porturile maritime. /.../.

Hircoii sau Jircoii. Aceştia erau considerați de turci ca aborigeni şi erau stabiliţi în număr mic în Nord-Estul Dobrogei, de origină necunoscută.

Bulgarii s'au stabilit în Dobrogea ca coloniști în cursul secolului XIX. O parte din ei au venit dinspre Nord, şi anume din Sudul Basarabiei, iar altă parte dela Sud, din Balcani şi din împrejurimile Varnei, în preajma anului 1850 şi anii următori /.../. Specialistul bulgar Miletici recunoaşte că numeroşi Bulgari au venit din regiunile Şumla, Provadia şi Razgrad, în urma răsboiului ruso-turc din 1828 şi că numeroase aşezări noui din Dobrogea şi din județul Silistra au fost întemeiate de aceşti emigranți.

În rezumat: Înainte de 1828 elementul bulgar nu s'a arătat în Dobrogea decât în mod sporadic şi disparat: câțiva negustori, câțiva muncitori. Jumătate cel puțin din actuala populație bulgară a provinciei nu s'a constituit decât printr'o înfiltrare neîntreruptă, de dată recentă: în mare parte posterioară anexiunii şi mai ales în 1882. Această infiltrație a fost favorizată de restabilirea ordinei şi siguranței în Dobrogea, de belşugul pământurilor acaparate de Bulgari şi de toleranța noastră împinsă până la incurie şi neprevedere.

III. Activitatea bulgară în Dobrogea. 1. Între 1878-1913. /.../. Din punct de vedere economic, în momentul anexării Dobrogei, găsim această populațiune cu o situație predominantă, îndeosebi în ceiace priveşte marea proprietate agricolă /.../. Sub raportul cultural, elementul bulgar nu s'a manifestat în nici o direcțiune până în 1878. Aceasta se datoreşte pe de o parte asupririi turceşti, iar pe de altă parte faptului că populația bulgărească avea un caracter accentuat rural /.../. Sub raportul religios, Bulgarii s'au găsit tot timpul în stare de inferioritate față de celelalte populațiuni din cauza caracterului lor închis, nesincer şi invidios. /.../. Abia după anexarea Dobrogei la România, datorită preponderenței economice şi libertăților largi acordate de statul român, populația bulgărească începe a se manifesta sub raportul cultural /.../, trezirea conştiinței naționale bulgăreşti, / *Statul bulgar a înființat şcoli primare şi*

secundare bulgăreşti, societăți culturale, biblioteci, cluburi, societăți sportive şi de cruce roşie – în centrul economic şi cultural bulgăresc Tulcea – în care a trimis profesori şi învățători şi alți intelectuali – n.n./ marchează începutul unei acțiuni ofensive, /.../ /*mergând chiar până la sfidarea autorității de stat* /.../. *Bulgarii din această provincie se simt sprijiniți şi încurajați în acțiunea lor de către Statul bulgar – n.n./.* se dedau la manifestații violente şi provocătoare arborând steagul bulgăresc cu ocaziunea sărbătorilor naționale bulgăreşti şi româneşti, considerându-se Stat în Stat şi uitând că sunt cetățeni români. /*Sesizându-se de această ofensivă împotriva românismului, guvernul român a luat unele măsuri de corectare a modului prea indiferent al administrațiilor locale, liniştind populația bulgară, însă numai până în 1913 – n.n./.*

2. Între 1913-1916. /.../. După 1890 /*bulgarii din Dobrogea – n.n.*/ încep toate presiunile pentru a se intra în posesiunea proprietăților turcă-tătare prin amenințare, jafuri şi omoruri /.../. Statul român repetă greşeala din 1878 şi recunoaşte bulgarilor din această provincie toate drepturile de proprietate asupra terenurilor smulse prin jaf şi violență. Prin aceasta se întăreşte econimiceşte elementul bulgar în detrimentul elementului tătărăsc şi turcesc în special, element loial şi de ordine. /.../. Terenurile luate de Bulgari în mod abuziv reprezintă proporția de 90-95% din totalul proprietății bulgăreşti din noua Dobroge. După anexarea Dobrogei noui la România, centrul de activitate bulgăresc se mută dela Tulcea la Bazargic.

Între 1916-1918 (ocupația bulgară). Chiar în momentul isbucnirii răsboiului din 1916, populația bulgărească din Dobrogea nouă, tratată de Statul român cu atâta toleranță, a adoptat o atitudine duşmănoasă fățişă, ajutând trupele bulgare în înaintarea lor, atacând trupele româneşti din spate şi dedându-se la atrocitățile cunoscute asupra soldaților români răniți şi prizonieri şi asupra populației româneşti rămasă fără apărare. /.../. În urma trupelor bulgare care înaintau în Dobrogea, populația bulgărească s'a constituit în bande, cari au atacat populația de altă origină şi în special populația românească omorând şi distrugând din temelie sate întregi şi jefuind tot ce aparținea acestei populații, ca: vite, alimente, îmbrăcăminte, etc. Dacă populația nebulgărească din Dobrogea a fost scăpată de exterminare totală, aceasta se datoreşte în mare parte comandamentului german şi în oarecare măsură celui turc. După ocuparea întregei Dobroge, Comandamentul trupelor bulgare de ocupație a încredințat rolul

politic şi administrativ societăţii „Dobrogea", care a început o acţiune de teroare, desfiinţând societăţi, închizând şcolile şi nepermiţând să se vorbească altă limbă afară de cea bulgară. Chiar în biserică au impus să se slujească numai în limba bulgară. În locul şcolilor româneşti s'au deschis imediat numai şcoli bulgăreşti. /.../. Populaţia bulgărească iese din acest război întărită economiceşte, graţie aceloraşi procedee întrebuinţate în timpul războiului din 1877-1878.

IV. Iredenta şi revendicările bulgare după 1918. */Se arată în documentele ce urmează – n.n./.*

4. *Scurtă istorie politică a Bulgariei*

4/1. Pagini din istoria politică a Bulgariei. Caracterizarea luptelor politice în năzuinţa lor spre normalizare constructivă şi însănătoşire morală de Vanghele C. Hriscu - fost ataşat de presă la Sofia. Martie 1938. [1)]

Epoca renaşterii naţionale.

După aproape cinci secole de sclavie sub turci, sub înrâurirea evenimentelor politice de prefacere socială din Occident, pe la începutul veacului al XIX-lea, popoarele balcanice încep a se trezi din letargia lor, pornind lupta pentru scuturarea jugului asupritor. Pe când grecii şi sârbii au păşit direct la revolte armate, poporul bulgar, asupra căruia stăpânirea fusese mult mai reală - pus deci în condiţiuni de inferioritate morală - şi-a mărginit lupta numai în cadrul unei independenţe cultural-religioase. /.../.

În ajunul formării statului bulgar. În Europa evenimentele politice se succedau cu multă repeziciune. Turcia "omul bolnav" al Europei, devenise terenul unde se încrucişau interesele Occidentului şi mai ales ale Angliei, Rusiei şi Austriei. O zguduire internă a Imperiului Otoman convenea unora din aceste state. Rusia, prin departamentul său aziatic, alimenta cu fonduri mişcarea revoluţionarilor bulgari. Pe când lupta pentru independenţa cultural-religioasă a fost dusă de unanimitatea conducătorilor poporului bulgar, aceea pentru neatârnarea politică i-a împărţit pe aceştia în două tabere. Astfel "tinerii" (bonjouriştii noştri, de altădată) grupaţi în majoritatea lor în jurul comitetelor de acţiune în Bucureşti şi inspiraţi de ideile liberale ale tinerilor conducători români, cereau cu orice preţ revoluţia, ca mijloc pentru eliberarea Bulgariei. Neîncrezători în puterea sentimentului naţional, "bătrânii" sau "ciorbagii" (boerii) preconizau pasivitatea, cerând unele reforme mai liberale, ce dealtfel erau prevăzute, în bună parte, în noua Constituţie a Imperiului Otoman, elaborată de marele vizir Midhod Paşa, fost mulţi ani guvernator la Rusciuk şi oaspe statornic al Bucureştiului. Evenimentele şi-au urmat însă cursul lor. Prin sacrificiul Ruso-Român, războiul din 1877 aduse eliberarea poporului bulgar.

1) F.C.R. – DOSAR 1/1898

Începuturile vieţii politice în noul stat bulgar. Consecventă politicii sale tradiţionale de expansiune înspre Strâmtori, Rusia obţinu dreptul de ocupaţiune în Bulgaria. Toate instituţiile civile şi militare au fost ocupate şi conduse de ruşi. /.../. Prinţul Dandeicov-Korsacov fu însărcinat /.../ de a prezida şi prima Adunare Naţională bulgară ce urma să voteze Constituţia şi să aleagă pe viitorul demnitar, el însuşi fiind unul din candidaţii cei mai serioşi.

Această primă Adunare Naţională şi-a deschis şedinţele la Târnovo, în ziua de 10 Februarie 1879. În afară de aleşii populaţiunii din principatul liber, au participat şi delegaţi de ai bulgarilor din Bucureşti, Brăila, Galaţi, Giurgiu şi alte oraşe din România. Sub vraja entuziasmului nimeni nu se putea gândi la naivitatea sentimentală pe care o prezentau aceste delegaţiuni, după cum nimeni nu se gândise încă la o viaţă de partid.

Ziua de naştere a primelor partide politice. Comisiunea parlamentară însărcinată cu elaborarea proiectului de Constituţie şi-a prezentat raportul în ziua de 4 Aprilie 1879, dată ce poate fi considerată ca ziua de naştere a partidelor bulgare.

Primele partide politice. În felul acesta s'a ajuns la formarea primelor două partide politice în Bulgaria: Partidul Liberal, în frunte cu P. Karavelof şi Partidul Conservator, în frunte cu C. Stoilof./.../.

Primul guvern. După acceptarea definitivă a Constituţiei de la Târnovo, prinţul Alexandru Batenberg, ales de Adunarea Naţională ca Domnitor al Bulgariei, a depus jurământul prevăzut în această Constituţie şi semnă decretul pentru numirea primului guvern bulgar, în frunte cu N. Burmof. /.../

Încep luptele dintre cele două partide. /.../. Suspendarea Constituţiei. Încurajat de conservatori, ca şi de prietenii săi intimi, prinţul Batenberg dădu în ziua de 27 Aprilie 1881 prima lovitură de stat, suspendând Constituţia, dizolvând Parlamentul şi concediind guvernul Karavelof. În fruntea noului guvern a fost numit generalul rus Ehrenrot, un amic devotat al prinţului. /.../. Karavelof şi partizanii săi încercând să se agite în contra Coroanei şi guvernului, se produseră în multe locuri răscoale şi turburări. /.../.

Guvernul Dragan Tzancof. În ziua de 7 Septembrie 1883, după eliberarea din închisori a şefilor opoziţiei, Prinţul Batenberg încredinţă formarea guvernului unuia din conducătorii opoziţiei, Dragan Tzancof. /.../.

Detronarea Prinţului Alexandru Batenberg. Nemulţumit de politica Prinţului Batenberrg, guvernul rus speculează marea influenţă pe care o avea în viaţa politică a principatului şi asigurându-şi complicitatea câtorva ofiţeri din garnizoana Sofiei, pune la cale detronarea acestuia. /.../.

Contralovitura lui Stambulof. Ştefan Stambulof era preşedintele Camerei. Fiind în provincie şi aflând de cele petrecute la Sofia el reacţionează imediat şi ridicând garnizoanele din provincie se îndreaptă cu ele asupra Capitalei. Aflând că prinţul a debarcat la Reni, îi telegrafiază cerându-i a se înapoia în ţară spre a-şi relua tronul. Stambulof, la rândul său, formează un guvern în frunte cu Karavelof, pe care îl însărcinează a conduce ţara până la consolidarea situaţiei. Câteva zile mai târziu, înapoindu-se în Bulgaria, Prinţul Batenberg face toate încercările spre a câştiga încrederea Rusiei şi a factorilor politici din ţară, dar nereuşind şi convingându-se că totul e pierdut, a abdicat, de data aceasta în mod formal, lăsând în urma sa o regenţă compusă din Stambulof, locot. colonel Mutcurof şi B. Karavelof.

Au urmat câteva guverne, după care a fost ales Prinţul Ferdinand de Coburg. /.../. Marea Adunare Naţională proclamă în ziua de 2 August 1887 ca Domnitor al Bulgariei pe Prinţul Ferdinand de Coburg. /.../.

Din nou s-au succedat câteva guverne. Războiul Balcanic. Cu toate frământările prin care a trecut, până la 1912, Bulgaria făcuse un real progres politic şi economic, ajungând la situaţia de a fi considerată un important factor în Balcani. Nu vom cerceta în amănunţime motivele care au stat la baza declarării războiului Balcanic. Trebue reţinut însă că ambiţiile regelui Ferdinand şi uneltirile organizaţiunei macedonene au avut un rol important în declararea războiului. Ameţiţi de succesele obţinute în contra armatei turce insuficient pregătită şi mai ales prost comandată, conducătorii politici bulgari cuprinşi de megalomanie ajunsă la paroxism, se pierdură în labirintul marilor aspiraţiuni şi se angajară într'o vrie totală care a provocat războiul interaliat din 1913. Era începutul catastrofei.

Guvernul Marelui Război. Sub apăsarea evenimentelor grave ce se precipitau, nemai putând face faţă situaţiei extrem de grele, guvernul Gheşof şi apoi, acel de scurtă durată, al lui Danef, se retrag de la conducere, după ce încheie pacea de la Bucureşti, făcând loc unui guvern de concentrare naţională liberală, sub preşedinţia lui V. Radoslavof. Adus la putere de regele Ferdinand, guvernul acesta avea misiunea precisă de a pregăti revanşa în contra vecinilor, încercând a-şi asigura în acest scop sprijinul Austro-Ungariei. Sub inspiraţiile directe ale regelui Ferdinand, Radoslavof pregătea în mod inconştient "misiunea" Bulgariei în marele război.

Perseverenţa răzbunărei. În manifestul său adresat la 13 August 1913 trupelor demobilizate, regele Ferdinand spunea: "încolţiţi din toate părţile, am fost nevoiţi să semnăm tratatul dela Bucureşti. Istoviţi şi obosiţi, nu însă şi învinşi, noi va trebui să înfăşurăm falnicele noastre steaguri pentru zile mai bune..." Iar la 1-14 Octombrie 1915, la intrarea Bulgariei în marele război, regele Ferdinand nu uită trecutul şi reamintind ordinul său pentru "înfăşurarea steagurilor", vesteşte sosirea "zilelor mai bune" şi ordonă atacarea Serbiei, "vecina vicleană şi laşă".

În marele război. Timp de aproape 3 ani, poporul bulgar se zbate şi face maximum de sacrificii pentru realizarea idealului său naţional: "Bulgaria dela Gurile Dunării la cele patru mări". Cu cât perspectivele realizărei promisiunei lui Radoslavof că "pământul pe care a călcat picior bulgar va aparţine Bulgariei" se îndepărtau, iar războiul continua, cu atât în sufletul poporului îşi făcea loc mai cu temeiu dezamăgirea şi amărăciunea. Felul cum a fost tratată de aliaţii săi la Brest-Litovsk şi mai ales la Bucureşti, unde a fost stabilit condominiumul în Dobrogea atât de râvnită, a produs în sufletul poporului şi armatei bulgare o rană grea. De acum încolo, guvernul Radoslavof culegea roadele politicei sale nefaste. Odată cu insuccesele pe fronturi se apropia şi catastrofa sufletească. În cuprinsul ţărei - o pronunţată mizerie economică; cu populaţia înflămânzită, cu armata pe front deprimată, înfometată şi neîmbrăcată, soarta războiului era de acum hotărâtă pentru bulgari. /.../.

Documente istorice. În raportul său din 10 Iunie 1918, adresat regelui Ferdinand, generalisimul Jecof, ce fusese rugat de către Suveran să verifice moralul trupelor de pe front, acesta spunea: "Situaţia este de aşa natură că unităţile de pe front au pierdut orice speranţe şi încredere în guvern. Se pare că, profitând de această stare de lucruri, elementele extremiste fac cu succes agitaţiile lor...", iar ca concluzie generalisimul cere "un guvern de mână tare,

un guvern solid şi cinstit, un guvern ce ar avea ca deviză Patria şi nu Partidul. Iată ce-i trebuie ţării."/*Ce ne trebuie şi nouă, astăzi – n.n.*/ În ziua de 21 Iunie 1918, regele Ferdinand însărcinează cu formarea noului guvern pe dl. Malinof dându-i misiunea de a salva situaţia, Bulgaria fiind expusă unor pericole ce ameninţau chiar existenţa ei ca stat.

Pace cu orice preţ. În faţa acestei perspective atât de grave, la Consiliul de Coroană din noaptea de 24 Sept. 1918, cu toată opunerea regelui şi a Marelui Comandament, guvernul ia hotărârea de a face demersuri neîntârziate pentru încetarea ostilităţilor, chiar împotriva asentimentului aliaţilor de până atunci. Evenimentele ce au urmat au grăbit deznodământul. În noaptea în care la Sofia se ţinea Consiliul de Coroană, un grup numeros de soldaţi fugiţi de pe front atacă Marele Cartier al Armatei instalat în Chiustendel, maltratând pe ofiţerii aflaţi acolo. În zilele următoare grupurile fugarilor devin tot mai numeroase, se fac chiar încercări de a fi organizate în unităţi compacte cu intenţiunea ca sub presiunea lor Sofia să fie silită a cere încetarea ostilităţilor.

Zorile revoluţiei. Frământările acestea erau prevestitorul revoluţiei ce urma să se declanşeze în curând./.../.

Republica. Detronarea Regelui Ferdinand. În noaptea de 27 Septembrie, Stambolinschi se declară de partea răsculaţilor şi punându-se în fruntea lor proclamă Republica, adresând armatei şi poporului o proclamaţie, în care, între altele, spune: "Azi, 27 Septembrie 1918, fostul rege Ferdinand, Dinastia şi guvernul Malinof sunt înlăturaţi. Bulgaria a fost proclamată republică". /.../. Republica n'a durat decât 13 zile. În luptele ce au avut loc au căzut peste 8000 de oameni. După înfrângerea lor, "republicanii" s'au împrăştiat.

Demobilizarea. În faţa situaţiunei atât de grave, trimişii guvernului Malinof reuşesc, în noaptea de 29 Septembrie să semneze cu comandantul francez al frontului dela Salonic armistiţiul şi să ordone demobilizarea generală. A fost unul din marile merite ale lui Malinof, scăpând în felul acesta ţara de sângeroase frământări interne.

Abdicarea regelui Ferdinand. /.../. Situaţia Regelui Ferdinand devine tot mai critică. El se pune sub protecţia unităţilor germane aduse special pentru paza sa şi a Palatului. Aceasta însă nu mai poate dura multă vreme. În seara zilei de 3 Octombrie, Malinof fu chemat la Palat, unde Regele îi înmânează abdicarea Sa în favoarea Principelui Boris. /.../.

Evacuarea Dobrogei provoacă demisia guvernului Malinof. În ziua de 19 Noembrie 1918, comandantul trupelor aliate de ocupaţie din Bulgaria a adresat guvernului Malinof Nota Nr.1188/2, prin care cerea ca cele două divizii bulgare aflate încă în Dobrogea, să fie retrase neîntârziat pe linia graniţelor impuse Bulgariei prin tratatul de la Bucureşti din 1913. În faţa acestei grave situaţiuni, a cărei răspundere guvernul nu se încumeta să şi-o asume, Malinof răspunde Comandamentului Francez că îi este imposibil să aducă la îndeplinire cererea adresată, motivând aceasta prin faptul că guvernul D-sale şi-a prezentat demisia. /.../.

Tratativele de pace de la Neuilly. Conferinţa păcii şi-a început lucrările la 18 Ianuarie 1919. Delegaţii bulgari, în frunte cu primul-ministru T.Todorof, au sosit la Neuilly abia în Iulie. La 19 Septembrie au fost invitaţi la şedinţă spre a lua cunoştiinţă de clauzele tratatului ce urma să fie semnat.

Bulgaria îşi recunoaşte greşeala în mod oficial. Cu acest prilej primul ministru al Bulgariei a rostit în şedinţă o cuvântare ce poate fi socotită ca un important document în istoria statelor balcanice. Recunoscând în mod oficial politica greşită urmată până atunci de către guvernele ţării sale, Todorof spunea: "Dacă poporul bulgar - în majoritatea sa - este nevinovat de imensul rău ce a fost comis în numele său, Statul bulgar este însă răspunzător. Noi nu am venit aici ca să apărăm numai drepturile Bulgariei, noi vrem să recunoaştem şi greşelile făcute. Suntem acuzaţi că în 1913 am trădat pe aliaţii noştri şi că în 1915 am trecut de partea Puterilor Centrale. Recunoaştem în totul greutatea acestor acuzaţiuni." Atitudinea adoptată nu i-a înduioşat pe membrii Conferinţei. /.../. După multe şi îndelungate pertractări şi conciliabule în jurul chestiunei formării guvernului ce ar fi urmat să semneze şi tratatul de pace, în ziua de 7 Octombre Regele Boris trece această însărcinare partidului Agrarian. /.../.

Urmă la guvernare Stamboliischi, care fu şi el înlăturat la 9 iunie 1923, printr-o lovitură de stat a opoziţiei, condusă de profesorul Al. Tzancof.

Un precursor al desfiinţării partidelor. În lucrarea sa "Partide politice sau organizaţiuni de breaslă", ca şi în aceea intitulată "Moarte vechilor coterii politice", Stambolinschi expune pe larg vederile sale asupra inutilităţii partidelor, vederi pe cari a încercat să le aplice în decursul guvernării sale. El susţine încontinuu că în Bulgaria au drept la viaţă numai trei grupări politice şi acestea nu ca partide politice, ci ca exponente a diferitelor clase sociale. Acestea

ar fi: 1) Uniunea meseriaşilor şi micilor agricultori. 2) Uniunea organizaţiilor profesionale a muncitorilor şi 3) Uniunea organizaţiilor de breaslă - comercianţi, industriaşi, bancheri, avocaţi, medici etc.

Inutilitatea partidelor. "Toate celelalte organizaţiuni politice trebuiesc desfiinţate sau oprite prin lege - spune Stamboliischi - pentru că ele au degenerat în coterii mărunte cari nu au avut şi nu au importanţă politică în viaţa noastră socială decât atâta timp cât s'au folosit de bunăvoinţa Suveranului de a obţine puterea şi a-şi continua existenţa. Această existenţă nu a folosit nici Suveranului, pentru că ele au scăzut prestigiul Coroanei în faţa poporului, nici ţării care a fost pentru politicieni doar obiect de jaf şi acumulare de milioane. În ziua de 27 Noembrie 1919, Stambolinschi semnează la Neuilly tratatul de pace.

Reforme fatale. Sprijinit pe încrederea maselor populare el face o curbă îndrăzneaţă în politica externă de până atunci a ţării sale, căutând în primul rând înţelegere şi colaborare cu statele vecine. Pe cât de înţeleaptă a fost intenţiunea aceasta la politica externă, pe atât de fatală i-a fost dorinţa de a aplica în interior reformele sale îndrăzneţe. În acţiunea sa contra partidelor politice, Stambolinschi reuşi să reducă la minimum influenţa acestora în massa poporului. Ameninţate în existenţa lor, pierzând speranţa de a mai putea veni la putere pe calea încrederii poporului, vechile partide recurseră la sistemul luptei conspirative.

Lovitura de stat din 9 Iunie 1923. Formând aşa-zisul "bloc naţional" şi având sprijinul ofiţerilor de rezervă, numărul lor se ridica la vreo 12.000, precum şi al puternicei organizaţiuni macedonene, opoziţia, condusă de profesorul Al. Tzancof, dădu lovitura de stat din noaptea de 9 Iunie 1923. Actul acesta provocă o mare turburare în massele poporului bulgar şi în multe sate şi târguri se dădură lupte sângeroase între agrarieni şi "uzurpatori", lupte ce s'au soldat cu nenumărate jertfe din ambele părţi. Stambolinschi şi mulţi din tovarăşii săi au fost ucişi /.../ alţii au fost trimişi în închisori, iar o altă parte a trecut frontiera, în statele vecine şi în special în Jugoslavia, de unde au continuat să ducă lupta în contra guvernului Tzancof. În zorii zilei de 10 Iunie, conspiratorii au putut obţine prin ameninţări semnătura Regelui Boris pe Decretul pentru formarea noului guvern din care făceau parte reprezentanţii tutulor partidelor "vechi"./.../.

Grave tulburări interne. Regruparea aceasta a forţelor politice a cuprins doar căpeteniile partidelor. Poporul şi mai ales adepţii comunismului şi agrarienii au rămas simpli spectatori. Voind să şteargă orice urmă de opoziţie, guvernul recurse la acte de teroare.

Închisorile, localurile de poliţie, până şi şcolile, au fost îndesate de deţinuţi politici. Măsura aceasta a dat însă rezultate contrare celor scontate. În toată ţara se formează comitete secrete, în scopul de a pregăti lupta contra guvernului Tzancof. În multe regiuni apărură bande înarmate ce începură lupta de guerilă în contra partizanilor guvernului. Atentate, maşini infernale, asasinate politice, conspiraţiuni, transformară ţara într-un adevărat infern. Adversarii guvernului erau foştii comunişti şi agrarierni. Luptele acestea de distrugere au ajuns la capătul nebuniei şi cruzimei în luna Septembrie 1923. Guvernul susţinea că Rusia şi Belgradul pregătesc revoluţia în Bulgaria. Revolta se produse la începutul lunei Septembrie. Ea a cuprins aproape întreaga Bulgarie, fiind mai pronunţată în regiunile Bercoviţa, Ferdinand, Vidin, Nova Zagora etc. A curs mult sânge, s'au îndoliat multe cămine. Revoluţia aceasta a lăsat în urma sa 25 mii morminte.

Atentatul de la Catedrala Sfeta Nedelea din Sofia. Cu toate că revolta a fost repede şi sângeros înăbuşită, spiritele au rămas tot neliniştite. Atentatele continuau şi zilnic erau ucişi pe străzi oameni politici, deputaţi, foşti militari. Atmosfera se înfierbânta din nou. În ziua de 17 Aprilie 1925 s'a produs groaznicul atentat de la catedrala din Sofia. O maşină infernală, aşezată în podul catedralei, face explozie şi o transformă în ruine, sub molozul cărora îşi găsesc moartea sute de victime nevinovate, între cari şi 37 generali.

Autorii atentatului ştiau că vor veni la biserică membrii guvernului, deputaţii şi însuşi Regele Boris, spre a se închina înaintea rămăşiţelor unui fruntaş al guvernului, ucis de dânşii cu două zile mai înainte. Represiunea şi de data aceasta a fost îngrozitoare. Au urmat lungi şi sângeroase lupte şi exterminări reciproce, al căror sfârşit nu se putea prevedea. Starea aceasta a durat până în 1927, când conducerea guvernului a trecut în mâinile lui Andrei Liapcef.

Partidele politice pierd tot mai mult legătura cu poporul. /.../. Dezgustat de căderea morală a conducătorilor săi politici, înşelat în aşteptările sale şi mânat de instinctul său sănătos, poporul bulgar începu să părăsească rândurile partidelor spre a-şi căuta alţi conducători. În fenomenul acesta de dizlocare în masă a straturilor politice, o bună parte din ele îşi căutară salvarea în extremism. Tineretul progresiv trecu în rândurile partidului muncii - comunist -, iar bătrânii, mai conservatori, în rândul partidului profesorului A. Tzancof.

Spre noui lovituri de stat. Încurajat de aceste succese şi sprijinit

de anumite cercuri financiare, ca şi de teroriştii macedoneni ai lui Vancio Mihailof, profesorul Tzancof şi amicii săi începură să pregătească o nouă lovitură de stat. De data aceasta nu pe calea loviturei armate, ei nu merg asupra Sofiei. În realizarea planului său el convocă congresul partidului său ce trebuia să aibe loc la Sofia, în ziua de 20 Maiu 1934, când ar fi urmat să dea jos guvernul, să suspende unele legi şi să proclame dictatură. În fața pericolului acestei lovituri, ce părea că va fi mai straşnică şi mai sângeroasă decât aceea cu câțiva ani în urmă, elementele democratice în cari se putură strecura şi comunişti, formară comitete antifasciste "spre a rezista pericolului".

Pregătirile celor două tabere prevesteau furtuna. Atmosfera politică era saturată de electricitate şi toți aşteptau cu nelinişte ciocnirea norilor şi trăsnetul care ar fi anunțat dezlănțuirea tulburărilor./.../. În goana lor după fotolii ministeriale, şefii politici s'au dedat la scene din cele mai îngrozitoare. Au fost certuri şi chiar bătăi între foştii miniştri ca între ultimii hamali din port. Nici un sentiment de răspundere socială şi nici o pudoare personală. Statul, cu nevoile sale, dispăruse sub valul măruntelor ambiţiuni politice. O stare haotică, un cerc vicios din care nu se mai putea eşi decât printr'o zguduire puternică.

Cercul "Zveno". Înşelați în speranțele lor de normalizare a vieții politice şi nemulțumiți de teroarea guvernului Tzancof, un însemnat număr de ofițeri ce au luat parte la lovitura de stat din 9 Iunie 1923, în frunte cu fostul ministru, colonel Chimon Gheorghief, formară în 1927 cercul "Zveno". Fără a se amesteca în politică, "Zveno" era mai mult un cerc de studii "pentru regenerarea vieții politice". /.../. La 14 Iunie 1931 "Zveno" adresează poporului bulgar un nou manifest. De acum încolo, cercul "Zveno" se intitulează "cerc politic" şi are adepți în toate oraşele. Teoreticienii zvenari resping cu energie acuzarea că ar fi adoptat ideile fascismului sau ale național-socialismului. Ei susțin că zvenismul este sudura dintre oraşe şi sate, între clasele sociale, chiar şi între partidele politice. Față de acestea "Zveno" avea intenţiuni radicale. /.../.

Lovitura de stat din 19 Mai 1934. În dorința lor de a evita catastrofa în fața căreia se afla din nou Bulgaria, Chimon Gheorghief, colonelul Damian Velcef şi conducătorii zvenari precipitară evenimentele dând în zorii zilei de 19 Mai lovitura de stat. Sub comanda ofițerilor devotați zvenarilor, unitățile garnizoanei au blocat şi ocupat principalele instituții oficiale. Totul s'a petrecut fără niciun incident. În primele 24 ore de la instalarea sa, guvernul

procedă la o serie de măsuri energice şi decisive. Astfel a procedat la o nouă împărțire administrativă a țării creând în locul celor 22 județe 7 directorate, a restabilit prestigiul statului în toată țara, a luat măsuri pentru protecția economiei naționale, ca şi o serie întreagă de reforme tinzând la refacerea morală şi politică a țării.

Desființarea organizațiilor revoluționare macedonene. Între primele măsuri luate a fost şi aceea de mare curaj a desființării puternicei organizațiuni macedonene care, timp de 50 ani, avusese un rol din cele mai importante în politica internă şi externă a vecinilor noştri. Merită a fi semnalat aci amănuntul că la dizolvarea ei, organele guvernului au putut confisca următorul armament, găsit în depozitele organizațiunei: 11.000 arme model nou, 47 mitraliere, 637 puşti automate, 3 aruncătoare de mine şi 700.000 cartuşe.

Desființarea partidelor. Printr'un Decret-lege, guvernul a pus în afara legilor toate partidele şi organizațiunile politice existente până atunci. În acest moment Bulgaria avea /.../ nu mai puțin ca /.../ 52 grupări şi partide politice. Până la ce grad ajunsese repulsia poporului față de politicianism şi cât pierduseră din autoritatea şi influența lor partidele, se vede din faptul că țara a primit cu indiferență decretul pentru dizolvarea lor, fără a manifesta nici cea mai mică reacțiune sau protest. /.../. În ziua de 22 Ianuarie 1935, guvernul este înlăturat şi înlocuit prin acela prezidat de generalul Zlatef. /.../.

Curent republican. Fapt este că sub presiunea ligei "căpitanilor", precum şi a unor factori externi - Belgradul - Chimon Gheorghief şi colonelul Damian Velcef nu excludeau eventualitatea proclamării republicii.

O intervenție a ministrului României. Mijlocisem şi asistam la întrevederea dintre dl. Vasile Stoica - pe atunci ministru al României la Sofia - şi dl. I. Pencef, ideologul "reînnoirei" şi colaboratorul cel mai apropiat al primului ministru. Refuzase să facă parte din guvern, spre a se ocupa mai liber de organizarea țărei. Venise la Legația României în numele primului ministru, spre a afla părerea reprezentantului României asupra evenimentelor Bulgare. La un moment dat, dl. Stoica pune următoarea întrebare:

- Monsieur Pentcheff, est-ce que vous etes dynastique?

După o clipă de ezitare acesta îi răspunse:

- Oui, par necessite.

La răspunsul acesta al lui Pencef, dl. Stoica îi spuse energic că numai instituția monarhică va putea salva Bulgaria dela surprize şi complicațiuni adăugând că în cazul unei eventuale încercări de

schimbare a regimului monarhic, România va avea a-şi spune cuvântul. Câteva zile mai târziu, am fost chemat de către fostul ministru Boian Smilof, şeful partidului Național-liberal, la D-sa acasă, care mi-a spus între altele: "Spune-i ministrului dumitale că avem motive să-i fim recunoscători. Poate că D-sa nici nu ştie că a pus o piatră grea la temelia monarhiei noastre." Iată unde trebuiesc căutate adevăratele motive pentru înlăturarea guvernului Chimon Gheorghief.

Schimbarea guvernului Zlatef. Nici guvernul Zlatef n'a putut scăpa de tutela "căpitanilor". Câteva luni mai târziu, la 21 Aprilie 1936, a fost înlocuit prin guvernul prezidat de fostul diplomat Toşef. Spre a evidenția mentalitatea "căpitanilor" citez un fapt elocvent care depăşeşte orice închipuire: Colonelul Crum Celef, membru al "conventului", era ministru de interne în guvernul Zlatef. Declarându-se criza de guvern acesta n'a voit cu nici un chip să demisioneze. A fost nevoie să fie chemat la Palat şi reținut acolo cu forța, până a doua zi seara, după ce se formase guvernul Toşef. /.../. Colonelul Velcef, care fusese expulzat în Jugoslavia, având sprijinul câtorva ofițeri superiori iugoslavi, trece, în ziua de 2 Octombrie, frontiera în mod fraudulos, ajungând în orăşelul Slivnița, la 18 km de Sofia. Stabilind legătura cu comandantul Regimentului 25 Infanterie din localitate, îl convinge să pornească cu regimentul, în timpul nopții, spre capitală, să o ocupe, şi să instaleze un nou guvern militar. Din cauza unei defecțiuni de ultim moment, complotul a eşuat, iar colonelul Velcef, comandantul R.25 I şi mai mulți ofițeri superiori au fost arestați chiar la Slivnița. Judecați de către Curtea Marțială din Sofia, au fost condamnați la moarte, pedeapsă comutată apoi de rege în închisoare pe viață.

O privire asupra trecutului. Din cauza dezbinărilor politice - la căderea guvernului Muşanof Bulgaria era fericită cu 52 partide şi grupări politice - sământa dihoniei ajunsese până acolo încât mulți fii nu vorbeau de ani de zile cu părinții lor, frații cu surorile şi rudele între ele. Țăranii, altă dată harnici şi pacinici, a căror grije fusese când-va numai prosperitatea materială şi culturală, lăsau acum la o parte aceste inițiative, dedându-se cu totul politicei şi trândăviei. Mulți săteni înstăriți şi-au irosit averea numai spre a întreține legături cu partidul şi numeroşii agitatori politici.

Bacilul corupțiunei şi dezagregării ajunsese până acolo încât nimeni nu se mai gândea la bunul obştesc, iar aşa zisa elită politică şi ea era preocupată de calcule meschine personale. Miniştrii şi anturajul lor, compus din parveniții politici şi aventurieri, erau

corupți. Ei împărțeau serviciile din subordinea lor în perimetri şi dispuneau de ele ca de moşiile lor. Funcționarii statului erau supuşi persecuțiilor de tot felul.

De teamă a nu fi concediați ei deveneau servili în fața mărimilor de tot felul, în dauna intereselor statului şi poporului, aducând în felul acesta dezagregarea întregului aparat administrativ./*Situația aceasta este mult asemănătoare cu cea existentă astăzi în România – n.n./*. Sistemul diurniştilor ajunsese zenitul. În toate ministerele şi instituțiile de stat şi comună mişunau diurniştii numiți de cluburile politice, primind salarii mari fără a munci. Între aceştia erau şi din aceia ce primeau câte 5-6 salarii din diferite locuri. Ministrul agrarian Ghicef îşi numise bucătarul într-o înaltă funcțiune fictivă la departamentul său.

După lichidarea politicianismului. Marele folos din lichidarea sistemului politic în Bulgaria, în forma şi aspectul în care era până la 19 Mai 1934, este atât de evident, în cât nu are nevoie de nici un argument. Rezultatele schimbării se simt în toate domeniile vieții publice. Bulgaria nu mai este azi arena crimelor şi asasinatelor politice. Dela 19 Mai încoace nu a fost înregistrată nici o crimă politică; poporul s'a consacrat muncii creatoare şi nu manifestă nici un interes față de soarta conducătorilor săi politici de până ieri; nu mai există decât ca amintire luptele şi violențele politice ale trecutului; sătenii se interesează acum de traiul lor ca şi de raționalizarea muncii agricole; muncitorii de contractele colective; funcționarul este mulțumit că a scăpat de persecuțiile permanente şi concedierile provocate de către politicieni; orăşenii sunt mulțumiți că pot circula în linişte pe străzi fără a risca să fie atinşi de gloanțele ucigătoare ale teroriştilor; meseriaşii şi comercianții că li se dă posibilitatea de a forma organizațiunile lor profesionale asigurându-şi viitorul lor şi al copiilor lor. Într-un cuvânt, toate breslele şi straturile sociale sunt mulțumite de schimbarea produsă şi nici un om cu judecată nu vrea reîntoarcerea acelui trecut ruşinos în forma în care era înainte de 19 Mai 1934.

Aspectul satelor. Satele sunt acum cu totul transformate. După aplicarea legii administrative, în dispozițiile căreia se prevede numirea iar nu alegerea primarilor, viața satului a luat un mare avânt. Un învățător cu care am stat de vorbă, cu prilejul ultimei mele călătorii în Bulgaria, îmi spunea: "Au trebuit să vie vremurile noi de acum, ca să ne aducă ordine şi linişte în sat. Eram turbați de pasiunea politicei. Sub regimurile trecute, satele noastre zăceau în întuneric, mizerii şi lipsuri.

Beam apă murdară şi umblam până în genunchi în noroi. În vremea partidelor politice, satele erau terorizate de politicienii locali. Eram împărţiţi în 18 tabere, cu 18 păreri şi 18 steaguri. Acum satele noastre au un singur steag: tricolorul. Satul nostru a ajuns de nerecunoscut.

Avem apă potabilă şi drumuri bune. Toată lumea se interesează de problemele culturale şi gospodăreşti. Săteanul îşi vede de treaba lui şi nu mai stă prin cârciumile cari erau transformate înainte în sucursale ale cluburilor politice, în arene de învrăjbire între fraţi."

Nemulţumiţii. Nu sunt mulţumiţi numai şefii politici şi sateliţii acestora, cari făcuseră din politică o profesiune rentabilă pentru existenţa şi viaţa lor desfrânată, pe seama celor 6 milioane de contribuabili.

În ancheta mea la faţa locului, am constatat că cetăţeanul bulgar preferă fără ezitări noua formă politică, deoarece numai la ea speră să-şi asigure mai multă pâine, muncă, viaţă omenească, prosperitate culturală şi economică.

Bineînţeles că pentru realizarea acestor năzuinţe ale sale, poporul nu contează în nici un caz pe foştii săi conducători politici. Înainte de eliberare şi după formarea statului bulgar, poporul avea încredere în conducătorii săi şi a luptat alături de ei pentru că ştia că îi sunt prieteni şi că au lucrat cu idealism şi sacrificiu pentru prosperitatea lui economică şi culturală.

Oamenii aceştia erau însă cu altă mentalitate şi alte concepţiuni. St. Stambulof, Dragan Tzancof, Petco Caravelof, Slavoicof şi alţii erau fruntaşii renaşterii bulgare - toţi aceştia trăiseră tinereţea lor la noi, în România, unde şi-au putut forma caracterele la şcoala precursorilor noştri politici, ca C. A. Rosetti, Ion Brătianu etc */Subl. n./.* - iar nu de calibrul actualilor conducători politici cari au adus Bulgariei două catastrofe naţionale, datorii de miliarde, o grozavă dezbinare politică şi anarhie.

Aceasta e în bună parte cheia secretului, care explică şi justifică indiferenţa poporului faţă de soarta acelora ce s'au dovedit că nu au fost în stare să se ridice deasupra intereselor personale sau de club şi să conceapă spiritul vremurilor noui.

Situaţia actuală a guvernului Chioseivanof. În acţiunea sa de normalizare a situaţiei politice, Chioseivanof a avut de înfruntat greutăţi aşa de mari încât a fost nevoit să recurgă în mai multe rânduri la remanieri spre a-şi asigura sprijinul vreunuia din conducătorii partidelor dizolvate sau simple remanieri pentru

reînnoirea foştilor.

În dorinţa sa de a da ţărei o democraţie "dirijată", guvernul a admis facerea alegerilor parlamentare.

Acestea s'au terminat eri, 27 Martie /1938/.

5. România a fost deseori gazdă sau a constituit teritoriul de tranzit al străinilor. Aveam legi prea blânde pentru orice nepoftit... Sau, cele care erau mai drastice, nu se aplicau.

5/1. Notă cifrată din 23 Decembrie 1907. Prefecturilor de judeţe după malul Dunărei, cu Constanţa,Tulcea, Prefectura Poliţiei Capitalei. [1]

Întrebând pe un Român Macedonean cine e acest bulgar, mi-a spus că e de mult pe aci, are cu ce trăi şi fumează tutun numai pe la cârciume şi e nelipsit de la orice bucurie, nuntă, logodnă pe la ţărani. Iată pentru ce cea mai mare rezistenţă s-a observat cu răscoalele chiar în părţile Băileştiului. De multe ori poşta ne-ar putea da pe mână pe aceşti periculoşi instigatori şi spioni.

De aceea e necesar din când în când câte o revizie la toate scrisorile suspecte ce ies şi intră în ţară prin punctele: Giurgiu, Turnu Măgurele, Zimnicea, Constanţa. În fine, sunt multe procedee prin care am putea descoperi multe din iţele ce ţes inamicii neamului şi ţărei Româneşti. Subsemnatul, ca unul ce cunosc limbile Bulgară, Sârbă, Greacă, Turcă, Franceza şi ca unul ce am multe şi foarte multe cunoştinţe, atât aici cât şi în Bulgaria şi Serbia, mă ofer a servi Siguranţa Statului în această direcţiune. De aceea, vă rog domnule Ministru a dispune să fiu numit ca detectiv pe lângă Oficiul de Siguranţă al Statului, cu promisiunea de a mă achita cu cea mai mare conştiinciozitate posibilă. Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea osebitei mele stime şi perfectului meu devotament, Tucerea, fost profesor la Liceul Român din Bitolia.

Bucureşti, 15 Aprilie1907.

6. Câteva considerente referitoare la unele categorii de spioni ce se aflau pe teritoriul României. Obiective urmărite

6/1. Notă din 15 Aprilie 1907. [2]
Domnule Ministru de Interne,

E notoriu şi bine stabilit că ţara Românească a fost şi este ţinta

1) F.C.R. – DOSAR 1/1898
2) F.C.R. - DOSAR 71/1908

asupra căreia se îndreaptă toate privirile răutăcioase şi invidioase a tutulor ţărilor orientale, în special cele limitrofe. Şi tocmai Regatul Român e acela care a adăpostit şi adăposteşte încă pe cei ce numai bine nu i-au dorit, atât lui ca stat cât şi neamului Românesc. Puţini din răuvoitorii noştri au putut să fie urmăriţi, spionaţi sau anihilată acţiunea lor. Toate statele Balcanice limitrofe, precum şi Rusia, au oamenii lor aici în ţară, cu care ne spionează toate mişcările. Unele din ele nu-şi mărginesc acţiunea lor numai a spiona, ci şi a răzvrăti pe ţăranul român în toate direcţiunile. Spionagiile sunt întru câtva legitimate pentru orice ţară şi în special pentru ţările învecinate nouă.

Dar aceste spionage se pot diferenţia, căci altfel ne va spiona Germania, Franţa etc. Şi cu totul în alt mod vom fi spionaţi de Bulgaria, Serbia şi Rusia, ţări limitrofe şi interesate direct asupra tuturor mişcărilor noastre. Toate ţările interesate îşi au spionii lor aci la noi, spioni legitimaţi şi care nu sunt decât consulii lor respectivi, ataşaţii lor etc. Nu aşa însă şi nu pe această cale oficială suntem spionaţi de Bulgari, Ruşi, Sârbi şi Greci. Primele trei popoare ar dori să ne vadă mereu în plină anarhie şi slabi în toate, ca după urma acestor anarhii să poată profita care cum poate. Spionagiul lor e vătămător, e incorect, e subversiv. Spionii lor mişună sub diferite forme şi bine deghizaţi, atât prin oraşe cât şi prin sate şi noi cu greu îi putem descoperi şi urmări, lipsiţi fiind de o poliţie specială pentru spionagiul internaţional.

De multe ori aceşti spioni sunt înarmaţi cu toate formele legale cerute de orice administraţie poliţienească şi deci e liber a te spiona în bună voie, fără a-l putea expulza ori da în judecată. Acestui fel de spioni, cel mai adoptat sistem este de a-l anihila ori spiona la rândul tău, spre a-i descoperi toată filiera, după care se va urma distrugerea sediului de spionaj aci la noi. Deci, nu mai încape îndoiala că suntem îndeajuns spionaţi şi în special de către Bulgaria şi Serbia, cele mai interesate de orice a văzut spre bine şi orice anarhie spre rău suferită din diferite împrejurări sau de ori care slăbire sau vânt de distrugere ce s-ar dezlănţui asupra Regatului Român, de multe ori având ca cauză chiar spionagiul şi investigaţia spionilor lor.

1) În armata Bulgară există spioni destul de abili, care cunosc bine limba Română şi nu pierd nici o ocazie de a veni deghizaţi, fiind însărcinaţi cu diferite misiuni. Pe aceşti spioni trebuiesce bine urmăriţi.

2) Studenţii Bulgari ce urmează facultăţile noastre, iarăşi

trebuiesc spionaţi, căci sunt cei mai periculoşi.

3) Turcii stabiliţi în Bulgaria sunt de multe ori întrebuinţaţi ca spioni aci la noi de către Bulgari, fiind bine plătiţi. Sediul lor este Rusciuk, Siştov, Nicopoli, Varna, Burgas. Iar azi la noi vin ca păzitori, angajaţi de moşieri, şi unii vin chiar ca comercianţi de vite.

4) Mulţi Greci, chiar stabiliţi din copilărie în Bulgaria servesc ca spioni bulgarilor, mai ales în Dobrogea. Aceşti spioni de multe ori critică şi insultă poporul bulgar, spre a nu fi bănuiţi de autorităţi. Şi această speţă de spioni sunt cei mai periculoşi, căci sunt greu de descoperit.

5) O altă speţă de spioni şi instigatori sunt Bulgarii cârciumari sau mulţi cu dare de mână şi fără ocupaţie, care nu pierd ocazia de a ne spiona şi aţâţa ţăranul Român la răzvrătire. Şi când câte un ţăran mergând la cârciumă se plânge de boier sau administraţie, atunci începe individul a-l blama şi a-l încuraja la rezistenţă şi anarhie. Un caz tipic ce s-a întâmplat chiar anul acesta în comuna Băileşti şi întrebând pe un Român Macedonean cine e acest bulgar, mi-a spus că e de mult pe aci, are cu ce trăi şi fumează tutun numai pe la cârciume şi e nelipsit de la orice bucurie, nuntă, logodnă pe la ţărani. Iată pentru ce cea mai mare rezistenţă s-a observat cu răscoalele chiar în părţile Băileştiului. De multe ori poşta ne-ar putea da pe mână pe aceşti periculoşi instigatori şi spioni. De aceea e necesar din când în când câte o revizie la toate scrisorile suspecte ce ies şi intră în ţară prin punctele: Giurgiu, Turnu Măgurele, Zimnicea, Constanţa. În fine, sunt multe procedee prin care am putea descoperi multe din iţele ce ţes inamicii neamului şi ţărei Româneşti. Subsemnatul, ca unul ce cunosc limbile Bulgară, Sârbă, Greacă, Turcă, Franceză şi ca unul ce am multe şi foarte multe cunoştinţe, atât aici cât şi în Bulgaria şi Serbia, mă ofer a servi Siguranţa Statului în această direcţiune. De aceea, vă rog domnule Ministru a dispune să fiu numit ca detectiv pe lângă Oficiul de Siguranţă al Statului, cu promisiunea de a mă achita cu cea mai mare conştiinciozitate posibilă. Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea osebitei mele stime şi perfectului meu devotament,

Tucerea, fost profesor la Liceul Român din Bitolia.
Bucureşti, 15 Aprilie1907.

6/2. Marele Stat Major. Secţia II. Biroul 6. nr.230/ Aprilie 1907. Confidenţial. Către Ministrul de Interne. [1]

În oraşele Brăila, Galaţi şi împrejurimi, observându-se zilnic o

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1907

mulțime de ofițeri și persoane civile străine, a căror însărcinare nu se cunoaște, cu onoare vă rog să binevoiți a dispune ca, pe lângă serviciul de stat major al C.3 A., în Galați, să fie în permanență detașat un agent secret pentru a supraveghea acele persoane.

Rezoluție: "Se va răspunde că din lipsă de personal și de fonduri nu putem satisface această cerere, dar ca să se adreseze, la nevoie, Direcției Legiunii Generale din Ministerul de Interne, care va satisface cererea în limitele posibilului." /ss/ Manolescu.

6/3. Șeful Serviciului Siguranței Generale, I. Panaitescu Către ministrul de interne. Spionajul militar bulgar pe linia forturilor Focșani-Nămoloasa. 12 Noembrie1907 [1]

/.../ bulgarii fac pe o scară întinsă spionajul militar în țara noastră și că din această cauză se simte absolută nevoie ca M.St.M. al Armatei să înființeze un serviciu de contraspionaj, care să fie bine organizat spre a putea demasca cu înlesnire pe spionii care mișună în țară. Bulgarii sunt la curent cu tot ceea ce se face și pune la cale în armata și marina noastră, și sosesc la timp spre a urmări și a se informa de ceea ce îi interesează. Voi cita în sprijinul acestei informațiuni două cazuri, cele mai recente și anume: a). Când a început montarea monitoarelor în șantierul de la Galați, bulgarii s-au grăbit a trimite spioni care să observe cum și în ce condițiuni se face montarea. b). În ziua când s-au început exercițiile de tragere cu noile tunuri la Dadilov, s-au înființat doi ofițeri bulgari și câțiva subofițeri de artilerie, îmbrăcați civil, care, sub pretext că umblă să cumpere fân pentru armată, s-au învârtit prin împrejurimile poligonului de tir, părăsind repede terenul și uitând de pretinsa lor misiune de a cumpăra fân de îndată ce au simțit că sunt bănuiți, căci pusesem agenți care îi urmăreau pas cu pas".

6/4. Copie de pe raportul confidențial nr. 323 din 22 Noembrie 1907 al Inspectoratului Comunal al Plasei Ivasca județul Tecuci. [2]

La adresa nr. 5172/24 Octombrie 1907, s-a constatat că în jurul forturilor din Hanu Conachy se găsesc 2 cârciumi ținute de 2 bulgari: Țenoff și Sergheievici. S-a constatat că din vânzarea produselor nu și-ar putea scoate nici cheltuielile. Țenoff are abonament pe CFR pe linia Conachy-Galați, cu toate că afacerile comerțului său nu-i îngăduie asemenea cheltuieli. Dl. Mellas,

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1907

2) F.D.P.S.G. - DOSAR 113/1907

cunoscutul spion rus vine foarte des prin Hanul Conachy, unde se zice că ar fi având afaceri cu domnii Verona.

6/5. Memoriu asupra afacerii spionajului din fortul Hanul Conachi - căpitan C. Sterea, comandantul Fortului fortificat Nămoloasa. 1 decembrie 1907. [1]

"Încă din luna martie a anului curent subsemnatul avea bănuieli asupra indivizilor Costache Sergheievici, tatăl lui Iancu Ștefănescu, care ține cantina situată lângă Detașament în pct. A. În primăvara anului curent, hanul d-lui Veron Jean, situat în pct. B, a fost cedat lui Țenoff, un bulgar venit din Independența. Acesta este om de încredere al lui Veron. A deschis o cârciumă, trăiește foarte confortabil față de venitul său, are două nepoate aduse cu scopul de a ademeni prin ele pe ofițerii locali. Acesta adăpostește și protejează o sumă de bulgari, despre care autoritățile nu știu dacă au acte în regulă. Acesta are tendința de a-i face pe ofițeri să-i fie datori rugându-i a lăsa "să se facă o sumă mai mare", pe care n-o mai cere. Țenoff, foarte inteligent și mult mai prudent, cunoaște fortificațiile noastre încă de când se construiau. Mi-a vorbit de podul mobil de fier de la Lungociu, pod pur strategic, dându-mi detalii de construcții uimitoare asupra fortificațiilor și podului. Costache Sergheievici este însărcinat de d-na Pia Veron și de Jean Veron a vedea de pădurile lor, așa că veșnic se află sub acest motiv în incinta forturilor și poate ști orice mișcare sau manevre ce se fac pe timpul concentrărilor. D-na Pia Veron are moșia și casele moșiei (conacul) arendate d-lor Paul Guirard și Gargiovani, însă a păstrat o viișoară de 2-3 ha, care se află la 30 m. departe de fortul nr.7, deși sunt sigur că i s-a oferit pentru această vie prețuri de arendă splendide. Aceasta m-a îndreptățit a crede că este numai un motiv ca omul de afaceri, așa-zisul reprezentant al d-nei Pia Veron, numit Mellas, să poată veni mai des în localitate, sub pretextul de a-și vedea de vie și a o munci. De câte ori a venit în Hanul Conachi, numitul Mellas, l-am urmărit cu precauție, însă de la gară s-a dus direct la conacul (casa Veron) moșiei. A vorbit bulgărește cu Sergheievici, care de obicei îl însoțea, cum și de bulgarul Petcu, care are un bordei în pct. D, și care trece drept păzitorul leșilor de porumb. Până azi nu știu dacă acești indivizi au acte în regulă. Șeful gării, I. Ștefănescu, este de origine rus, căsătorit cu bulgăroaica Chiraca Ivanovici. Este de 12 ani aici în gară, care l-a avut în gazdă pe dl Mellas, omul și reprezentantul d-nei Pia Veron.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 113/1907

Acest Mellas mi-a făcut impresia unui om cult, foarte rezervat, cunoscând multe limbi şi care dispune de mulţi bani. Am remarcat la el o tabacheră de argint masiv, lucrată în briliante şi safire, încrustate în capac şi cu o inscripţie slavă. Acest om caută să-mi capete prietenia, ce şi-a exprimat-o prin şeful gării către mine. Astăzi, 1 decembrie, a venit în gara Hanu Conachi dl Jean Veron, care a fost întâmpinat de Ţenoff, Sergheievici, Petcu, Marcoff şi alţi indivizi ce nu i-am cunoscut.

Concluzie. Cred că Jean Veron şi Pia Veron, cu omul său Mellas, sunt spioni ruşi sau bulgari în ţară, introduşi în cea mai înaltă pătură socială a noastră. Se zice că d-na Pia Veron are intrare şi la palatul Princiar. Că indivizii Ţenoff, Sergheievici cu fiii Ion, Iancu şi Fani, precum şi Petcu, Marcoff şi alţii sunt agenţii lor în incinta fortului Nămoloasa, supraveghind orice mişcare, sistemul de pază şi efectivele noastre. Mai cred că I. Ştefănescu şi Ţenoff, care au abonamente pentru Galaţi, Brăila sunt în legătură cu alţi agenţi în acele localităţi.

6/6. Marele Stat Major. Secţia II. Biroul 6. nr. 280 din 22 Ianuarie1908. Copie de pe raportul secret al ataşatului militar din Sofia cu nr. 55 din 8 Decembrie 1907.
Către Ministrul de Război. 1)

Marele număr de ofiţeri bulgari cărora li se acordă concedii pentru streinătate, mi-a atras atenţia din primul an al numirii mele în postul de ataşat militar, făcându-mă să ţin o însemnare /*evidenţă - n.n.*/ de aceşti ofiţeri, cu scop de a ajunge să-mi pot explica cauza acestor concedii numeroase.

Din însemnările ce am ţinut pe ultimii doi ani, rezultă că în cursul anului 1906, s-a acordat concediu pentru străinătate la 196 de ofiţeri, iară în cursul anului curgător la 198 ofiţeri. Dintre aceştia din urmă, la 30 de inşi este indicat, în Decretul cu care se aprobă concediul, că se trimit peste frontieră în interes de serviciu; la toţi ceilalţi concediul este motivat prin interesele particulare ale ofiţerului sau cauză de boală.

Cunoscând spiritul de economie al ofiţerului bulgar, care duce o viaţă sobră peste limitele admise în armatele ţărilor civilizate, privându-se la tot numai pentru a realiza economii băneşti, am bănuiala că ministerul ajută pe ofiţerii dispuşi a trece frontiera sau poate chiar îi trimite spre a face recunoaşteri sau a aduna ştiri care pot interesa studiile statului major bulgar asupra ţărilor vecine.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1907

Sunt încredinţat că în Bulgaria nu se nesocoteşte acest mijloc de a căpăta informaţiuni: la una din conferinţele de la şcoala militară asupra datoriei militarului de a se jertfi pentru ţară, colonel de stat major Dermanceff a spus elevilor că în tinereţea sa a trăit împreună cu alţi doi camarazi ai săi, ca lucrător şi vânzător la forturile din jurul Bucureştiului; dintr-o altă informaţie ştiu că ofiţerii bulgari "emigranţi", între care gen. Radku Dimitrieff au făcut recunoaşterea fortificaţiilor de la Nămoloasa şi Galaţi, pe când se aflau în serviciul armatei ruseşti.

Anul acesta, 32 de ofiţeri bulgari au avut concediu pentru România; în plus, un foarte mare număr dintre acei cu concediu pentru Rusia sau Austria, au trebuit să treacă prin ţară. O cercetare la autorităţile noastre de pe fruntarii ar putea să arate dacă aceşti ofiţeri au intrat în ţară cu paşapoarte care indicau numele şi poziţia lor, care au făcut paşapoarte false, punându-se astfel în poziţiune de a ne lămuri asupra cauzei adevărate a acestor vizite numeroase" /*urmează un tabel cu numele ofiţerilor, gradul şi unitatea militară - n.n.*/. Notez că din decretele ce se publică în "Voenni Zvestia" constat că la mulţi ofiţeri bulgari, pe care îi ştiu originari din România, li se acordă concedii pentru Francia sau Elveţia, pe când altora, ca de pildă lt. col. Şalabaşeff din cavalerie, care a stat vara aceasta 7-8 zile în comunele din judeţul Vlaşca, trecând frontiera cu paşaport fals, li se acordau prin decret concediu pentru alte ţări (la lt.col. Şalabaşeff concediul era pentru Francia).

Semnează mr. N. Petala.

„/.../. Cu onoare vă rog domnule ministru să binevoiţi a dispune ca orice ofiţer şi grad inferior străin, imediat de la intrarea în porturile sau punctele noastre de frontieră, să fie urmăriţi zilnic pe tot timpul cât vor sta în ţară, făcându-ne şi nouă cunoscut: gradul, numele, arma din care face parte, din ce garnizoană vine şi în care localitate va petrece concediul".

Rezoluţie: Se va răspunde că o supraveghere în sensul intervenirii din adresa de faţă este imposibil de făcut, din cauza lipsei de personal. Se va răspunde însă că am dat ordin frontierelor ca să ne anunţe de intrarea în ţară a oricărui ofiţer străin spre a-l semnala poliţiei locului unde se va duce. Ar fi bine, însă, ca în ceea ce priveşte mai ales pe ofiţerii bulgari, să ia domnul ministru de război dispoziţiunea ca ataşatul nostru militar la Sofia să ne comunice orice aprobare de concediu publicată în Monitorul Oficial bulgar ofiţerilor bulgari şi, de va fi posibil, semnalmentele, ceea ce

ne-ar înlesni mult urmărirea şi supravegherea lor.

6/7. Fortul militar Hanul Konachy. No.12 din 14 Decembre 1907. Raport confidenţial al agentului special Grigore I. Rădulescu. Către I. Panaitescu, Şeful Siguranţei Generale a Statului, relativ la cestiunea străinilor de pe lângă Fortul Militar Hanul Konachy. [1]

Timpul şederii la fort, deghizat ca sergent plutonier, este de la 5 decembrie până la 14 decembrie a.c.

Petru Ţenoff. /.../. Este gazda spionilor de mai sus şi a lui Tănase Gheorghief, fotograful contabil la moara Foltescu. Cunosc legile ţării noastre perfect, a structurii armatei pe care o critică în toate discuţiile, laudă armata bulgară. La un pahar de vin, împrietenindu-mă cu el, mi-a spus că astăvară, a fost vizitat de un frate al lui, ofiţer în Bulgaria, de un căpitan de stat major din armata bulgară şi un magistrat. Au venit la Hanul Conachi însoţiţi de un ofiţer al nostru. Ofiţerul nostru i-a spus că aceştia sunt spioni. Ţenoff, impacientat, a zis că nu-i adevărat. Ce să spioneze în România, când la forturile româneşti drumul trece prin incinta fortului şi chiar un simplu om poate trece cu căruţa pe lângă cupolele sau uvrajele fortului. La noi, în Bulgaria, nu este aşa. Nu-ţi dă voie de la 1 km să te apropii de forturi. /.../. Şi-a dorit să-l atragă şi pe căpitanul Sterea în puterea lor.

Fotograful, Tănase Gheorghief, contabil la moşia d-lui Verona Jean, de la Folteşti, jud. Brăila, este un mare specialist în această meserie. Sigur că individul este un spion foarte cult, foarte periculos. Avea fotografiat fortul Hanul Conachi, cu uvraje şi tunuri. Este necesară o percheziţie la domiciliul său./ss/ Agent special Rădulescu.

Adnotările căpitanului C. V. Sterea: Adaugă că guardul cl.III (slt) de artilerie Panaitescu, în serviciul R.1 Cetate la Depozitul de muniţii Focşani, a fost susţinut băneşte, protejat şi chiar făcut ofiţer, prin intervenţia lui Jean Veron. Asupra drumurilor ce trec prin forturi, cum vechea cale ferată (terasamentul), trec chiar la 1 m. de una din bateriile grupului 7, iar şoseaua noastră de centură trece la 10 m. de o baterie de obuziere şi serveşte ca drum de trecere la Nămoloasa. Şoseaua naţională ce trece prin Hanu Conachi şi merge spre Tecuci, prin Ioneşti, taie Bt. a II-a din grupul III în două. Asupra investigaţiilor făcute acum 7-8 luni am adus la cunoştinţă verbal, apoi scris şefilor mei.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 164/1908

6/8. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Divizia I. Comisar special. Raport din 10 Aprilie 1908. [1]

Îmi permit a vă aduce la cunoştinţă faptul că mai la toate muzicile regimentelor din Capitală sunt angajaţi ca gagişti o mulţime de bulgari, care servesc puţin timp şi pe urmă se reîntorc în patria lor. De asmenea, la noi toate regimentele din ţară sunt îngăduiţi a-şi face negoţul bulgarii bragagii şi grecii plăcintari. Ei pot, ca la un moment dat, să constituie un întins focar de spionaj şi în privinţa lor trebuiesc luate măsuri urgente.

6/9. Raport al comisarului şef al Diviziei 1 din 17 Mai 1908. [2]

Rezultatul cercetărilor făcute în privinţa streinilor adăpostiţi pe la cazărmile din capitală este următoarea: La R.6 Mihai Viteazu, în interiorul cazărmii; la B. 6 Vânători şi Compania arsenalului; la B.2 Vânători, la poartă; la Arsenalul armatei şi închisoarea militară, afară; la Cp. de geandarmi pedeştri, în interiorul cazărmii; la R: 41 Eforie 2 I, la poartă; la Şcoala specială de art. şi geniu, la poartă; la R.2 şi 10 art. şi 3 Călăraşi se află o cantină ţinută de Gh. Panaitescu, în legătură cu bragagiul bulgar Margan Dumitru, de la care se aprovizionează cu bragă şi altele, prin mijlocirea a 2 bulgari. Tot ei furnizează şi la Manutanţa Armatei şi Spitalul Militar; la cazarma geandarmilor - la aceste unităţi militare sunt bulgari care vând bragă. De asemenea, la podul Malmaison sunt două cantine bulgăreşti, cantina din poarta R.1 de geniu este ţinută de un bulgar. /.../. Prin faptul că sunt în contact zilnic cu soldaţii, ei sunt în curent cu tot ce se petrece în cazărmi. Mulţi din ei fac dese ori călătorii în patria lor unde duc, pe lângă obiectele ce li se vând pe nimic, probabil, şi diferite informaţiuni, cu care poate sunt însărcinaţi de cei interesaţi. /.../.

6/10. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Divizia III. Brigada V. Notă din 10 Octombre 1908. Agent nr. 41 [3]

/.../ din Sofia a plecat un număr mare de ofiţeri în rezervă în Macedonia, având sarcina din partea guvernului bulgar de a face o propagandă întinsă între poporul bulgar din Macedonia, pentru ca să fie pregătit în momentul unui război şi al doilea mi-a spus că guvernul ştie toate mişcările armatei României, prin oamenii lor, care-i au aci în România, şi care sunt în serviciu în armata română

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1907
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 120/1987
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1907

şi aceştia sunt muzicanţi bulgari, care sunt angajaţi pe la diferite regimente.

6/11. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Divizia III. Brigada V. Notă din 12 Octombrie 1908. Agent nr. 41. [1]

/.../. La toate regimentele din ţară au fost angajaţi între 5 şi 15 bulgari gagişti. Mulţi grădinari bulgari şi zarzavagii se întâlnesc cu militarii, în scop de spionaj. De asemenea fac şi contrabandă (Gura Siretului, Galaţi, Giurgiu etc.). Mulţi bulgari vin în România pe motiv de tratament la medicii români (Bucureşti, Galaţi, Giurgiu, Medgidia). Mulţi ofiţeri bulgari se plimbă prin diferite localităţi din ţară, unde iau legătură cu cetăţenii de origine bulgară, găgăuză, greacă, cu care discută. Cei sosiţi duc o vie propagandă în rândul bulgarilor din ţara noastră, în special a celor de lângă graniţa bulgară şi rusă, în oraşele şi comunele de lângă Dunăre, Siret.

7. *Comitetul bulgăresc din Tulcea, după ţinerea unei şedinţe cu o parte din cetăţenii români de origine bulgară, a adresat o plângere prim-ministrului Bulgariei împotriva unor măsuri luate de guvernul României pentru stoparea extinderii scarlatinei în oraş*

7/1. Domnului Preşedinte-Ministru Daneff - Sofia. Tulcea, 17 Decembre 1908. [2]

Domnule Ministru, Comitetul Bulgăresc din Tulcea, astă zi vine prin aceasta, înaintea Domniei Voastre spre a Vă ruga să fiţi aşa de buni, spre a lua sub protecţiunea Domniei Voastre averea Comitetului Bulgăresc din Tulcea, care este foarte mult ameninţată din partea Statului şi Regatului Român şi mai cu seamă din partea D-lui Prefect Athanasiu şi aceasta din următoarele motive: ştiţi foarte precis că în oraşul nostru Tulcea, sunt construite două şcoli Bulăresci, în ograda bisericei bulgăresci Sfântul Gheorghe şi în care şcoli au frequentat anual câte 1500 copii. Aceste două şcoli au fost deschise încă din timpurile Imperiului Otoman, cu toate drepturile pline, şi de la venirea Regatului Român au fost deschise până acum 7 ani când pentru regretele întregei naţiuni Bulgăresci, fără nici un motiv, au fost închise (în acest moment am luat serioase măsuri pentru redeschiderea lor) şi au silit întreaga populaţiune

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1911
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1911

(Bulgară) să-şi presinte şi înscrie copii în şcoalele lor (Românesci) şi cari pentru cea mai mică lipsă sunt daţi în judecată de autoritatea şcolară şi sunt puşi la diferite amenzi, tot de-o dată este interzis a vorbi şi limba Bulgărească. Astfel fiind aceste şcoli tot închise, în mai multe rânduri autorităţile de aici ne-au făcut diferite propuneri spre a le ceda pentru şcoli Româneşti şi noi tot d'auna ne-am ţinut serioşi la locul nostru respingând propunerile şi până acum, mai cu seamă, anul acesta 1908 în 24 Noembrie, Comitetul şcoalei a primit două adrese formale una din partea Primarului şi cea l'altă din partea D-lui Prefect în care ne face cunoscut şi ne propune să cedăm aceste clădiri de şcoli ca să facă în ele spital pentru boala molipsitoare Scarlatina, lucruri ce Comitetul a refuzat categoric, încunoştiinţând imediat pe Dl Prefect formal că aceste clădiri de şcoli nici odată şi sub nici un motiv sau formă nu pot fi cedate de obşte pentru sus zisa propunere; regretând roagă pe D-l Prefect să lase aceste şcoli, Bulgăresci şi averea lor în pace ca să-şi slujească locuitori Bulgari, în ele, diferite serate şi diferite adunări pentru resolvirea diferitelor interese ale obştei. Dar aceasta n'a fost pentru lungă durată căci după câteva zile Comitetul primeşte din nou alte adrese tot pentru mai sus zisa propunere prin care D-l Prefect ne face mare răspundere, şi ne vorbeşte că Comitetul obştei Bulgăresci n'are nici o dreptate ca să deţie aceste construcţii şcolare închise, şi că o să ia măsuri serioase în contra acestuia făcându-ne responsabili pentru tot cea ce se va întâmpla. Astfel văzând că autorităţile iau în fieşte care zi măsuri foarte serioase pentru ca cu deasila să ocupe aceste construcţii ale obştei; ne-am decis ca să anunţăm adunarea generală a locuitorilor Bulgari care s'a făcut în zioa de 14 Decembre 1908 în localul şcoalelor la care a luat parte mai mult de 500 locuitori Bulgari. La începutul deschiderei Adunărei s'a cetit aceste două adrese care ne-au fost trimise de mai sus zisele persoane şi toată adunarea la auzul acestora a început a striga că nu primeşte sub nici un cuvânt şi sub nici o formă sau a ceda aceste localuri pentru spital făcându-ne cunoscut şi rugând pe D-nii Epitropi să facă cunoscut autorităţilor în drept din acest oraş că Adunarea Obştei locuitorilor nu primeşte ca să cedeze aceste şcoli pentru spital. Atunci prin majoritate de voturi s-a ales pantru persoane cari să se înfăţişeze personal D-lui Prefect spre a-i înmâna formal resultatul la adresele lor, votat de întreaga adunare formându-se procesul verbal subscris de toţi de faţă, cele patru persoane s'au presentat D-lui Prefect care la primirea lor le-a spus: Că întreaga obşte se joacă cu autorităţile şi

totul este de geaba. Autoritățile vor lua măsuri serioase contra noastră şi că nu voeşte a şti de nimic. Ast-fel văzând că totul ce noi am stăruit rămâne călcat şi fără nici un sprijin şi ca să nu se calce tot ce este Bulgăresc şi din sudoarea Bulgărească, astăzi ne înfățişem înaintea Domniei-Voastre şi înaintea tuturor Bulgarilor şi înaintea întregei națiuni Bulgăresci, din împărăția Bulgărească să ne protejați până cât veți putea, nu ca supuşi Bulgari dar ca o națiune Bulgărească care cu regrete a rămas deslipită de împărăția Bulgară şi care e lăsată, ca uitată de frați lor, să amorțească sub autorități străine şi care este forțată să-şi piardă totul şi mai cu seamă limba maternă care pentru noi este ca sfântă. Pentru aceasta Vă rugăm să bine voiți, dacă e posibil să intrați în apropieate tratative cu Regatul Român când veți bine voi a ruga să fie atât de bun şi să nu se amestice nici să calce această liniştită populațiune Bulgărească. Credem că ați primit adresele primite de noi, din partea autorităților locale care vi le-am expediat personal (prin o persoană). Comitetul.

8. *Bulgarii din Dobrogea erau organizați în diferite cluburi, comitete, societăți etc pentru a face o mai eficientă propagandă antiromânească, precum şi pentru spionaj, sabotaj, diversiune politică, instigare împotriva conducerii statului român etc.*

8/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Brigada Specială de Siguranță Județul Tulcea
No.120 din 20 Decembrie1908. [1)]
Domnului Director al Poliției şi Siguranței Generale

În referire la raportul nostru No.94, în urma cercetărilor făcute asupra clubului Bulgar din oraşul Tulcea, comercianților Bulgari, în Tulcea, o asociație sub denumirea de "Societatea Bulgară" care se reorganizează la 9 Aprilie 1895 şi ia numirea de "Societatea Bulgărească Unirea din Tulcea". Sub masca de a da ajutor copiilor săraci şi a conlucra la desvoltarea intelectuală a orăşenilor Bulgari, scopul acestei asociațiuni nu a fost şi este numai strângerea legăturilor populațiunei Bulgare şi procurarea unui local unde, fără teamă de control, să pue la cale cestiunile şoviniste sau să aranjeze aşa zisele lor idealuri naționale.

Afară de statutele acestei societăți, cari nu s'au redactat decât

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1911

numai pentru a da acestei asociațiuni aparența unei societăți, clubul Bulgar posedă un registru protocol, în care s'a prevăzut scopul intim al societății, în care se trece toată activitatea societății şi care se păstrează în cel mai mare secret. Aproximativ, pe lângă numărul de 68 membri fondatori se crede că figurează în clubul Bulgăresc înscrişi, peste o sută membri cari frequentează neregulat clubul. Această asociațiune este condusă actualmente de un comitet compus din cinci membri şi anume: /.../.

Din informațiunile ce avem, informațiuni cari par a se adeveri, sediul acestei asociațiuni formează cuartierul general de unde pornesc propagandele, instrucțiunile şi după cât se spune aderările şi sprijinurile morale şi materiale la lupta națională a poporului Bulgar. Foarte bine păzit, accesul persoanelor străine este riguros interzis şi în club nu figurează de cât Bulgarii cei mai înverşunați propagatori ai sentimentelor Anti Româneşti. Originalul statutului ce am putut obține tipărit în 1895 în limba Bulgară, s'a înaintat onor Prefecturei de județ în raportul nostru No.119 cu rugămintea de a binevoi, ca după ce va lua cunoştință de cuprinsul lui, să-l înainteze Dumneavoastră spre a dispune. Binevoiți vă rog Domnule Director a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni. Şeful Brigăzei. Rezoluții: 1). Se va cere statutul de la prefectură /ss/ Indescifrabil. 2). S'a cerut statutul cu ord.4020 din 25 /II/1909.

9. *Spionaj militar prin infiltrarea unor ofițeri bulgari în armata română. Cu toate că Siguranța Generală făcuse informări asupra acestora, Parlamentul României îi împământeneşte, acordându-le drepturile de cetățean român. Redăm câteva documente*

9/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale No. 5132
S – 9 Martie 1909. Personal-Confidențial. [1)]
Dlui Şef al Marelui Stat Major

Domnule General, Spre satisfacerea cererii, adreselor Dv. No.392 şi 394/909, am onoare a vă comunica informațiunile ce mi-a fost posibil a le culege până acum asupra căpitanului George B. Ghenceff din armata bulgară. Numitul oficier mi-a fost semnalat încă din vara anului 1907, pe când era locotenent şi când a venit în țară prin Giurgiu, spre a-şi petrece concediul în Brăila. Pus atunci în supraveghere nu mi s'a semnalat nimic suspect. /.../. La 14 Feb.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 173/1908

a.c. poliţia portului Giurgiu mă avizează din nou despre venirea cpt. Ghenceff, îmbrăcat tot civil ca şi mai înainte având paşaport No.7352/908 liberat din Şumla. La intrarea în ţară a declarat şefului poliţiei că voeşte a se stabili în România la Bucureşti sau Brăila, de oare ce a demisionat din armata bulgară fiind nemulţumit de unele nedreptăţi ce a avut de suferit acolo şi nemai putându-se împăca cu viaţa din Bulgaria unde nu mai are nici o legătură familiară. Şeful poliţiei portului Giurgiu mă mai informează în acelaşi timp că în ziua de 14 Februarie, înainte de a intra în ţară, căpitanul în cestiune a fost văzut la Rusciuk, în compania unui colonel Bulgar, cu care a convorbit într-un hotel de acolo timp de o oră şi jumătate, eşind împreună. /.../. La 2 Martie ora 4.45 p.m. a intrat la Cancelaria Cons. de Min. unde s-a interesat de soarta cererii ce a adresat Guvernului pentru împământenire. /.../. Din cele ce preced, rezultând că numitul căpitan este cunoscut foarte bine în cercurile noastre ofiţereşti şi chiar de dl General Averescu, şi că a făcut şi cerere de împământenire, am dispus a se înceta măsurile de supraveghere ce luasem în contra sa.

/Semnăturile/

9/2. Copie dupe raportul Personal-Confidenţial al Poliţiei Constanţa No.14952. /*August 1909 – n.n.*/ [1]
Către Prefectură.

Ordinului Ministerului de Interne N.18662 – S – din 5 August 1909 privitor pe Iordan Denef pe care vi-l înapoiem. Această poliţie încă n'a cerut nici unei autorităţi a lua măsuri contra lui Iordan Denef, totuşi el a fost cercetat asupra următoarelor puncte de acuzare:1) Amestecul său într-un furt de monezi de nichel negăurite sustrase de pe vaporul belgian. Fiind denunţat şi ca revoluţionar, şi ca strângător de bani pentru bandele bulgare, i s-a făcut o percheziţie amănunţită, însă n'am găsit la el nimic compromiţător. Că acest Iordan Denef însă, Siguranţa Statului ar putea fi periclitată din alte puncte de vedere şi anume: El atrage prin toate mijloacele posibile la hotelul lui pe ai săi conaţionali, veniţi individuali sau în grupe (muncitori). Paşapoartele acestora mai tot d'a una sunt lăsate la el, şi ia angajamentul a le scoate bilete de liberă petrecere de la Prefectura locală, tot el trimite la regulare paşapoarte la Consulatul Bulgar din Capitală, lui i se remite din nou, Iordan Danef fiind astfel recunoscut atât de autoritatea Română cât şi cea Bulgară, fără a fi legitimat în scris când de una când de alta, e recunoscut zic ca

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 93/1909

agent cu agentură în regularea daravelilor Bulgăreşti. La el am găsit mai multe paşapoarte pe care le anexez aici într'un tablou /*tabel - n.n.*/ şi ne e declarat indentic după cum am arătat mai sus, a se revizui regulamentul pentru liberarea biletelor de liberă petrecere, care face pe Iordan să fie găsit forţamente şi el în regulă cu agentura sa, căci regulamentul autoriză ast fel de operaţiuni şi bilete roşii, zise de liberă petrecere, constituie prin felul liberării un pericol şi social şi pentru siguranţa statului, căci cu acest mod orcare poate veni la noi în ţară să comită o crimă, fiind chiar cunoscut criminal, noi i-am da şi bilet de liberă petrecere, căci nu pe el l-am vedea ci pe intermediatorul Iordan Denef sau altul. La ce mai serveşte cercetările în număr atât de mare prin care ni se semnalează criminali de orce soi, dacă autoritatea nu are putinţa de a controla pe aceşti indivizi şi ale lor acte individuale? N'ar fi oare mai bine ca aceste bilete roşii şi eliberarea lor să facă obiectul unei Discuţiuni în sânul Direcţiunei şi Siguranţei Generale, căci convinşi suntem că s'ar lua măsuri de modificări radicale a actualului sistem cât şi contra regulamentului în vigoare. Încă un inconvenient: Mulţi din lucrători veniţi individuali sau în grupe, după câteva zile de lucru la X sau Y în judeţ, fie pentru maltratare, fie chestia hranei, fie a plăţei, pleacă şi se reîntoarce în ţara sa, fără a mai da pe la Iordan Denef, deţinătorul paşaportului şi a biletului roşu, după cum se presintă cazul chiar în specie. Cum a ieşit acel lucrător? Răspunde autoritatea de frontieră, dar că a eşit suntem siguri. Oare, dacă Iordan Denef ar fi de rea credinţă, n'ar putea abuza de acele paşapoarte, foarte în regulă, vizat, cu bilet roşu anexat la el etc. şi să-l întrebuinţeze într'o direcţiune foarte dăunătoare siguranţei statului? Tot aci credem nimerit a mai releva încă un pericol – este următorul: Bulgar, Sârb, Turc sau Grec, etc. etc. este suficient să ceară Ministerului de Justiţie împământenirea şi eliberarea unui certificat care se eliberează de îndată, apoi lepădându-se de supuşia naţionalităţei are drept la paşaport român etc. etc. Încă o îngrădire mai mult pentru străini a lucra la adăpost contra ţărei noastre fără a putea fi găsiţi de cât graţie unei împrejurări sau după ce a comis fapta. Ce bine ar fi dacă Onor Minister de Justiţie să trimeată toate cercetările de această natură Prefecturilor respective, iar aceasta poliţiilor pentru a da cele mai pozitive informaţiuni asupra individului sau individei care se leapădă de naţionalitatea sa. Credem Domnule Prefect că ne am făcut pe deplin datoria arătând toate cele mai sus arătate prin presentul raport şi pe care-l încheiem cu asigurare că Iordan Denef şi or care

altul nu vor fi nici o dată deranjaţi întru nimic de subalterni noştri, cât timp vor respecta legile, regulamentele şi ordonanţele în vigoare şi pe cât timp'şi vor căuta de comerţ în dulcea noastră ţară fără a se preocupa de paşapoartele şi introducerea streinilor. /.../

Poliţai /ss/ Petru C.Paladi.

9/3. Deciziunea ministerială din Monitorul Oastei No. 41 din 29 Septembrie 1909.I.D.No. 2593 din 17 Septembrie a.c. [1]

D. Ghenciu Gheorghe, căpitan demisionat din armata bulgară, se primeşte în armata română în arma cavaleriei, pe ziua de 11 Sept.1909, cu gradul de căpitan, însumându-se pentru soldă la regimentul 5 Ialomiţa şi ataşat cu serviciul la regimentul 1 Roşiori, din cauza lipsei de vacanţă în arma cavaleriei, deducându-i-se timpul petrecut în misiune.

10. *Întrunirile secrete de la club*

10/1. Notă din 18 Septembrie 1909
D-lui Director al Poliţiei şi Siguranţei Generale [2]

Avem onoare a vă raporta că în ziua de 19 Septembrie a.c. la clubul bulgar din localitate a avut loc o adunare la care au luat parte 21 membri. Dumitru Atanase Demiroff citind un articol din ziarul Universul intitulat „vecini bulgari" spune: Vedeţi D-lor ce scrie? atunci cu toţii au început a striga jos România, căci nu e dreptul ei a ţine acest petec de pământ aurit care a aparţinut tot d'auna bulgariei şi nici de cum României, cu toate că ei susţin, că au domnit cu timpuri aci, dar vechile legende dau dovezi foarte lămurite cine a pus piciorul şi cine a domnit întâi în această provincie. Dumitru Al. Demiroff ţine următoarea cuvântare: „Aceşti ne cioplţi cari se pretind cei mai mândri din toată Europa, nu au temei în această provincie, precum nu au avut nici turcii, nici ruşii şi de oare ce vedem că toate aceste publicaţii se descarcă asupra noastră, trebue să trimitem un număr din acest ziar D-lui Malinoff spre ştiinţă, căci el susţine tot d'auna că românii sunt naţiune simpatică şi că din tot d'auna caută să fie în deplină armonie cu naţiunile streine aflate în Regatul său" /.../.

Şeful Brigăzei /ss/ Indescifrabil.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 173/1908
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1911

10/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Brigada Specială de Siguranţă Tulcea No. 760
din 23 Septembrie 1909 Personal. Confidenţial [1]
D-lui Director al Poliţiei şi Siguranţei Generale.

În ziua de 21 Septembrie a.c./.../ la clubul bulgar din localitate a avut loc o întrunire /.../ cari au discutat asupra unui articol din ziarul "Vecerna Poşta" corespondenţă primită de direcţia sus zisului ziar din Constanţa. Stoiciu Malcef şi Ivan Ivanoff foarte agitaţi spune că: din nou a sosit momentul ca să reînceapă conflictul între România şi Bulgaria şi că ar trebui ca comitetul bulgar din Constanţa să fie invitat în Tulcea spre a se ţine o conferinţă în secret spre a se lua măsuri de a se ţine în curent autorităţile bulgare despre tot ce se lucrează de autorităţile locale şi în general tot ce se va auzi. Totodată să angajeze câţiva agenţi plătiţi de comitet, cari să cutreere prin toate comunele populate de bulgari, Ruşi şi Lipoveni pentru a observa toate ne ajunsurile aduse de autorităţile Româneşti şi a le transmite comitetelor din Constanţa şi Tulcea. Acest comitet va purta denumirea "Slavianca Mădrost" (Gloria Slavă) şi se va susţine din fondurile colectate din ambele judeţe fiind ajutat şi de guvernul bulgar şi va avea ca misiune supravegherea populaţiunei Bulgară şi Rusă /.../. Ivan Gabunsky spune: ei fraţilor, au început şi fraţii noştri Constănţeni să stea cu duiumul arestaţi la poliţie fără a şti pentru ce. Aceasta e prima simptomă care se iveşte pentru reînceperea conflictului între România şi Bulgaria. Un confrate de la legaţiunea noastră din Bucureşti, anume Gheroff, mia scris ca să observăm aci cum merg autorităţile, aşa că nu va trece mult şi o să avem multe neplăceri însă să nu vă fie frică, că acum avem la cine ne plânge, etc.

11. *Serviciul Secret bulgar pentru România*

11/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă din 13 mai 1910. [2]

Pe lângă Statul Major General al Armatei Bulgare funcţionează un biurou Special care se ocupă cu informaţiuni militare în streinătate. Acest biurou este împărţit în 4 secţiuni, cu următorii:

I. Secţiunea pentru România, cu oficerii: /.../. Pe lângă aceşti oficeri funcţionează în biurou amploiaţi civili şi agenţi particulari cari însă - adică aceştia din urmă - nu se arată nici odată pe la biurou.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1911
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911

II. Secțiunea pentru Rusia: /.../.
III. Secțiunea pentru Serbia:/.../.
IV. Secțiunea pentru Turcia: /.../. Rezoluții: 13 Maiu 1910. Care dintre aceştia este cunoscut ? /ss/ Indescifrabil. 22 Maiu 1910. Am comunicat cele aci cuprinse Dlui min. de Răsboiu, Gl. Crăiniceanu şi din ordinul Dsale, Dlui Gl. Remus Boteanu, şeful Stat Major gl. al Armatei, ad interim şi au rămas a studia chestiunea înființării unui serviciu secret militaro-civil (adică ofițeri din Stat Major şi personal al Dir.Sig. G-le) pentru serviciul de spionagiu şi contraspionagiu militar. Director /ss/ Panaitescu.

12. *O reclamație*

12/1. Domnule Director General *I25 mai 1910 – n.n.I* [1]

Mai mulți comersanți, cu respect venim a vă ruga următoarele: Prin luna iulie 1909 s-a reclamat la Poliția din Constanța pentru individul Arghir Mungief, de naționalitate grec, fiind implicat într'o bandă grecească din Macedonia, care regulat primia corespondența, însă fiind denunțat la poliție sa procedat la arestarea sa, a stat vreo 16 zile închis, ştim că i sa cerut expulzarea, dar ce sa mai făcut nu se ştie, numitul se vede că a ştiut cum să se poarte cu funcționarii spre a fi lăsat în pace, ştim bine că şi astăzi zace un dosar cu feluritele sale opere prin raftul poliției noastre din Constanța, vă rugăm Dle Director cereți Domnia Voastră acel dosar şi controlați credem că veți fi siguri că nu sunteți aduşi în eroare. Vă rugăm Domnule Director procedați Domniavoastră la această anchetă de se poate personal. Vă salutăm cu respect. *Rezoluție*: 26/5/910. Se va cere Prefecturii de Constanța să se comunice hotărârea justiției în privința supusului strein Arghir Mungief.

13. *Spionaj militar*

13/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă din 10 Iunie 1910. [2]

Sinteză: *În trupele de la Babadag se află un rezervist bulgar, concentrat (Chiru A. Chircof, subdirector şi secretar al clubului bulgar din Tulcea), care deține schițele şi planul taberei de instrucție Babadag, notițe asupra desfăşurării trupelor, instrucția lor, ordinele de zi pe tabără asupra mişcărilor şi exercițiilor militare, cu tabelele respective. Sunt mulți comercianți bulgari care fac*

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 93/1909
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911

spionaj pentru armata bulgară.

13/2. Prefectura județului Constanța. Serviciul Administrativ Nr. 11681 din 14 Iulie 1910. [1]

Domnule Ministru, Ca rezultat la ordinul Domniei voastre Nr.12267 S, din 1 Iunie a.c. am onoare a raporta după cum ne asigură D-l polițai al oraşului cu Ocolului urban Constanța, sub No.1332, în ziua de 26 Noembre 1909, Arghir Mundgief a fost achitat de orice penalitate, nefiind vinovat şi că acest Arghir Mundgief, posedă certificatul Ministerului de justiție sub No. 5652 din 10 Martie 1908, prin care se vede că a făcut cererea de împământenirea lui în țară.
Prefect /ss/ Indescifrabil. Director /ss/ Indescifrabil.

13/3. Prin jurnalul No.1182 din 4 August 1910. [2]

Consiliul de Miniştri aprobă expulzarea numitului Arghir Mungief, supus bulgar.

14. *Spionaj de pe vapoarele de pe Dunăre, în apropierea țărmului M. Negre şi din porturi*

14/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Brigada Galați. Notă din 9 Septembre 1910. [3]

Ni se comunică că aproape la fiecare vapor austriac sau ungar mişună, de un scurt timp, agenți bulgari, care intră în vorbă cu pasagerii din România şi în special cu soldații români, întrebându-i de noutăți de prin armată, cine le sunt comandanții etc. Agenții vorbesc bine româneşte şi spun că sunt dezertori din țară.

14/2. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă din 17 Septembrie 1910. Agent 79 [4]

Din convorbirea ce am avut cu secretarul Legației bulgare, anume Maslaroff, între altele, numitul a declarat că ministrul de externe bulgar a dat ordin Consulatului bulgar din Bucureşti, ca să facă tot posibilul şi să organizeze un birou secret de spionagiu, ca să poată afla în mod pozitiv asupra convenției ce Turchea a făcut cu România. Numitul Maslaroff a spus că cu venirea noului consul bulgar în Bucuresci vor veni şi 2 agenți bulgari, care vor sta în permanență în Bucuresci.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 93/1909
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 93/1909
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1907
4) F.D.P.S.G. - DOSAR 115/1910

Rezoluție: S-a raportat d-lui Prim Ministru. – Se va comunica și D-lui Min. de Războiu.

14/3. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale. Notă din 20 Septembrie 1910. Agent 3 [1]

Agentul a aflat de la Consulatul Austro-Ungar că rechemarea ministrului plenipotențiar bulgar din București, colonelul de stat major Hesapcief, este în legătură cu presupusa convenție secretă între Turcia și România. Acestuia i se impută că nu a anunțat la timp despre demersurile ce se fac în chestiunea alianței. După cum sunt informațiile ce le deține funcționarul de la ambasadă, observațiile cele mai mari le-a făcut Anglia Bulgariei de marea neglijență a acestui Ministru că trebuia la timp să anunțe. Presupusa convenție secretă e socotită ca un fapt dăunător, în interesul Triplei Alianțe.

14/4. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale. Brigada Specială de Siguranță Galați. Nr. 3/ 59 din 28 Septembre 1910. [2]

/.../.Tot pe aceste vapoare s-au observat bulgari cu niște ocheane puse pe câte un trepied, cu care observă malurile românești și iau note într-un carnet. Acei bulgari urcă și coboară în porturile bulgărești.

15. *Atât cetățenii români de origine bulgară din Dobrogea, cât și cetățenii bulgari din România, precum și conducerea Bulgariei duc o asiduă propagandă antiromânească, iredentistă, șovină, în toate ocaziile ce li se ivesc și prin toate mijloacele de care dispun*

15/1. Notă. ***/Fără dată - n.n./*** [3]

Sinteză: *În Bulgaria școlile românești*

Sunt de multă vreme închise, slujbele în bisericile românești (construite de enoriașii români) sunt ținute în limba bulgară. Ca o contra măsură și la noi s-au dat ordine de a se proceda ca în Bulgaria.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 115/1910
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1907
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 115/1910

15/2. Din ziarul "Cambana" No.1058 din 14 Octombre 1910. Articolul: *Șicanele româno-bulgare.* [1]

Relațiunile dintre România și Bulgaria se înrăutățesc. Lucrul acesta era de așteptat, deși nu așa de curând. Altfel nici nu se putea, pentru că politica externă personală a lui Ferdinand */regele Bulgariei - n.n./*, a combinat astfel lucrurile, în cât trebuiau negreșit să se nască conflicte între vecinii noștri de la nord și sud. Mai rămân sârbii, dar cu aceștia ne putem ușor certa și nici acuma nu sântem bine. Convențiunea militară turco-română a trezit la noi opiniunea publică. De la început s'a căutat să se desmintă existența acestei convențiuni, dar nu s'a reușit. Nici chiar "Preporeț" n'a îndrăznit să se pronunțe categoric. Vrea să zică, această convenție militară, îndreptată în potriva Bulgariei, există într'adevăr. Și dacă e așa, actele dușmănoase în potriva vecinei noastre de nord trebuiau să-și facă apariția lor. Primul atac a fost început de presă. Ziarele cotidiane au dat semnalul, și să știe că cotidianele influențează mai mult asupra spiritului public de cât presa de partid. În cazul acesta însă, cea dintăi a fost influențată autoritatea și apoi organele ei. S'a scos la iveală afacerea școalei române din Turtucaia, pe care presa șovinistă de la noi, a exploatat-o cu iscusință. S'au descoperit agenții unei oare care organizațiuni de propagandă pe malul dunărean. S'au amendat cu câte o sută lei niște nenorociți pescari, cari de-abia își pot scoate hrana zilnică. Turbăciunea naționalistă a cuprins pe toți și nu e de mirare dacă vom vedea școalele românești închise în Bulgaria. Aceasta cere presa patriotică, care "montează" opiniunea publică. România răspunde cu aceeași sălbătăcie. Și ea a constatat propagandă bulgărească și încă în mijlocul Bucureștilor. Și acolo școala bulgărească nu se conforma regulamentelor în vigoare ale țării. Și acolo profesorii bulgari făceau aceleași falșificări, ca și cei români din Turtucaia. Ba ceva și mai mult, acolo bulgarii și-au permis să dea numelor terminațiunea <u>of</u>, în loc de <u>escu</u>. Și în București, presa patriotică imitează pe a noastră și cere închiderea școalei bulgare. Lupta gazetărească între România și Bulgaria a început. "Vecerna-Poșta" și "Adevărul" stau în primele rânduri. După dânsele vine artileria grea, administrația - care'și varsă veninul asupra nefericiților lucrători, pe cari în realitate nu-i interesează nimic altceva de cât asigurarea existenței zilnice. Până unde vor merge lucrurile vom vedea în curând. Dar de o cam dată trebuie să constatăm, că ambele guverne se șicanează reciproc și cred că fac

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 115/1910

politică înaltă. Într'adevăr, poate că ele săvârşesc o afacere practică, căci îşi prepară teren favorabil, căci vor cere noui credite pentru scopuri militare, noui sporiri în bugetul militar, noui fonduri nenumărate pentru scopuri patriotice; dar politica aceasta, practică pentru ei, este distrugătoare pentru popor. Iată că la noi a început să se scrie, că ministrul de război ar vrea să ceară un credit suplimentar de 50 milioane lei. Iar aceasta însemnează că trebuie să se facă un nou împrumut. Aceasta mai însemnează că, câţiva nesăţioşi iar se vor îmbogăţi "prin muncă cinstită" şi atunci va fi o raţiune pentru care să lase puterea. Pe lângă toate acestea, lupta surdă între România şi Bulgaria va continua. Iar jertfele ei vor fi românii de aici şi bulgarii de acolo, pentru că atâta vreme, cât convenţia turco-română va atârna asupra Bulgariei ca sabia lui Damocles, relaţiunile între ambele vecine nu vor fi nici odată sincer prieteneşti. Iar această stare de lucruri ne-o serveşte politica externă personală a lui Ferdinand. /.../.

P. Conform, Translator /ss/ Indescifrabil.

15/3. Brigada Specială de Siguranţă Cernavodă
No. 251 din 20 Octombrie 1910 [1]

Sinteză: *Bulgarii închiriază grădini în apropierea podului „Regele Carol I", a forturilor, a unităţilor militare, a terenurilor de instrucţie şi poligoanelor.*

15/4. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă de la agentul din Sofia. 24 Octombre 1910. [2]

Persoanele mai jos notate fac parte din poliţia secretă politică bulgară, au reşedinţă permanentă în Rusciuk şi sunt întrebuinţaţi în diferite misiuni în România:

- I.Taneff – originar din Şiştov;
- Dumitru Ştoeff – originar din Rakova;
- Dumitru Deneff – originar din Rusciuk;
- Kost. Altiparmakoff – originar din Rusciuk;
- St. Djeicoff – originar din Rusciuk.

Agentul şi-a luat obligaţia de a-mi comunica semnalmentele lor şi de a fi posibil fotografiile, şi cu ce paşapoarte vin în România.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 103/1910

15/5. Corpul II de Armată. Serv. Stat Major No. 782 din 17. 11. 1910. Confidenţial. Domnului prefect al Poliţiei Capitalei [1]

Acest comandament a ordonat o anchetă în privinţa supuşilor străini ce mişună în cazărmile militare cât şi în exteriorul lor, ca vânzători ambulanţi de diferite ingrediente şi alimente sau acelora ce sunt angajaţi cantinieri. S-a constatat în persoana acelora din exteriorul cazarmelor următoarele date ce se pot vedea în raportul alăturat /.../ delegat pentru această anchetă şi care ne trimite în copie cu rugămintea de a se lua măsurile ce se vor crede cu cale pentru îndepărtarea lor fiindcă numai astfel întreaga activitate ostăşească poate fi la adăpostul spionagiului intens ce se practică, iar stabilimentele ferite de a fi distruse, fiind cunoscut că aceşti venetici în cele mai multe rânduri au dat mult de lucru poliţiei. Cât priveşte în contra acelora de prin interiorul cazărmilor, s-au dat ordine riguroase în acest sens, iar pentru cei ce posedă contracte, a nu li se mai reînoi după expirare sub nici un motiv şi sub nici o condiţie fie ea cât de favorabilă. Măsurile luate de dv. vă rugăm cu toată insistenţa să binevoiţi a ni le comunica pentru a fi raportate Ministerului de Război.

(L.S.). Cdt. C. II A. Gl. de Div. şi Gl. adjutant (ss) Indescifrabil.

Rezoluţie: Se vor lua măsurile cerute şi se va face o supraveghere continuă. Prefect (ss) Emil Petrescu.

15/6. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă din 12 Decembrie 1910 [2]

Sinteză: *În toate staţiile de cale ferată sunt bragagii şi bombonari bulgari. Toţi fac parte dintr'un comitet din Bulgaria, care îi plătesc şi toţi au venit cu paşapoarte legale, pentru a nu bate la ochi autorităţilor române. Aceştia sunt subofiţeri bulgari care observă, în special, dacă în gări s'au făcut rampe de îmbarcare şi debarcare a trupelor.*

15/7. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale
Notă din 17 Februarie 1911 [3]

Dl. Şef al brigăzii de siguranţă Constanţa, cu ocaziunea ducerei sale în oraşul Mangalia a fost informat că în dreptul acelui oraş apare pe mare din când în când câte un vapor de răsboi bulgar care ar face recunoaşterea poziţiunilor dupe malul românesc.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 120/1908
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911

Aceste vase au fost văzute din portul oraşului staţionând în largul mărei, iar când curioşii se adunau pe cheiu să-l observe, imediat vaporul îşi lua drumul dispărând în largul mărei. Dl căpitan al portului precum şi şeful poliţiei Mangalia au aceleaşi informaţiuni, cari urmează să fie constatate.

15/8. Stat Major General. Biroul VI. Domnului Director al Poliţiei Generale şi Siguranţei.
Cerere de serviciu No.14 din 17 Maiu 1911. [1)]
Din informaţiunile primite se pare că serviciul de spionaj bulgar în ţară la noi este organizat astfel: 1). România ar fi împărţită în 5 secţiuni: I-a Oltenia, având ca şef pe Maiorul Boiadgef (şi are 3 posturi fixe). II-a Muntenia, având ca şef pe Maiorul Hr. Cotzeff (şi are 8 posturi fixe). III-a Moldova, având ca şef pe Maiorul I. Panaitoff (şi are 7 posturi fixe). IV-a Dobrogea, avînd ca şef pe Locot. D. Pădure (şi are 4 posturi fixe). V-a Bucureşti, având ca şef pe ataşatul militar bulgar (şi are 3 posturi fixe). 2). Reşedinţele posturilor fixe sunt: No.1 la Calafat; No.2 la Craiova; No.3 la Tg. Jiu; No.4 la Slatina; No.5 la T.Măgurele; No.6 la Giurgiu; No.7 la Piteşti; No.8 la Ploieşti; No.9 la Buzău; No.10 la Călăraşi; No.11 la Nămoloasa; No.12 la Galaţi; No.13 la Focşani; No.14 la Tecuci; No.15 la Bacău; No.16 la Roman; No.17 la Iaşi; No.18 la Bârlad; No. 19 la Cernavodă; No.20 la Ostrov; No.21 la Constanţa; No.22 la Tulcea; No.23, 24 şi 25 la Bucureşti. Posturile fixe sunt ocupate de oameni siguri, câte o dată chiar de ofiţeri activi sau de reservă care se ocupă cu un comerţ oarecare. 3) Alţi ofiţeri întrebuinţaţi ca spioni (agenţi ambulanţi) mai sunt: */se arată numele a 13 ofiţeri, regimentele din care fac parte şi localităţile unde funcţionează - n.n./*. Şefii de secţii şi agenţii ambulanţi stau legătura între Statmajorul general şi posturile fixe. Prin ei se dau ordinile, se primesc rapoartele şi se fac plăţile. 4). Intrarea în ţară a ofiţerilor arătaţi la No.1 şi 3, nu are loc totdeauna prin acelaşi punct. Câte o dată ei intră sub adevăratul nume, alte ori intră sub nume streine. Pentru a se putea lua cuvenitele măsuri de contraspionaj este necesar să se verifice de urgenţă informaţiunile de mai sus. Este dar de tot interesul să cunoaştem: a) Dacă există în realitate toate aceste posturi fixe; b). Persoanele care fac parte din ele, ocupaţiile aparente şi adresele lor în localităţile hotărâte pentru aceste posturi. În special se va observa cu cea mai mare atenţiune persoanele cari aparţin posturilor No.4, 9,12,14,19, 23, 24 şi 25 şi

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 38/1911

aceia ni se vor comunica imediat. Aceste posturi par a fi însărcinate cu distrugeri şi în acest cas trebuie să aibă asupra lor materialul necesar (bombe, explosibili, etc.). Cum firul spionajului trebuie să treacă prin ataşatul militar bulgar, rus şi poate francez, trebuie interceptate relaţiunile acestora cu ţara lor, cu agenţii lor din ţara noastră şi poate cu persoane aparţinând armatei noastre (în special de la Marele Stat Major şi Minister). c). Modurile cum posturile fixe comunică cu şefii de secţiune; a se observa şi recunoaşte agenţii de legătură. d). Cu care anume din persoanele aflate în localitate, postul fix întreţine relaţiuni; a se observa dacă nu se serveşte de persoane interpuse. Şeful secţiei II-a Colonel /ss/ Lupescu.

15/9. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale
No.11779 S - 25 Mai 1911. Strict Confidenţial Personal
D-lui Subcomisar şef al poliţiei portului Calafat. [1)]
Vă rog să faceţi cercetări şi să ne raportaţi dacă în zilele de la 10-15 Maiu a.c. bulgarii au dus la Vidin trei şlepuri încărcate cu muniţii de răsboiu. Ei le aduceau de la Samovitz şi în ziua de 15 c. cele trei şlepuri erau în marginea Dunărei sub Cetate. Să vă interesaţi ce fel de muniţiuni erau în şlepuri şi pentru ce scop erau aduse în Vidin. Veţi lua informaţiuni şi de la Dl. Florea Tănase agentul N.F.R. Cercetările să le faceţi cu cea mai mare discreţiune.

15/10. Brigada Specială de Siguranţă Tulcea
No. 274 din 12 Iulie 1911. Confidenţial [2)]
Dlui Director al Direcţiunei Poliţiei şi Siguranţei Generale
/.../ Tot agentul nostru având zilele trecute o convorbire cu studentul Calcef, acesta printre altele iar fi spus că Bulgarii aşteaptă să se mai facă o nouă revoluţie în România şi atuncea vor găsi şi ei momentul ca să'şi realizeze scopurile ce urmăresc şi dacă nici atunci Românii nu le vor da pace, o să facă chiar ei o revoluţie aci în Dobrogea mult mai mare ca cea din anul 1907; ia mai spus că comunitatea Bulgară din Constanţa lucrează în această privinţă cu de comun acord cu cea din Tulcea, având ca corespondent al lor pe un om de încredere /.../. Şeful Brigăzii

15/11. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă din 4 August 1911. Agent 32. [3)]
Sinteză: *Bulgarii au trimis doi subofiţeri, ca lucrători în cariera de*

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1911
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911

piatră de lângă Medjidia şi Cerna Vodă, pentru a spiona manevrele armatei române, ce se fac în Dobrogea.

15/12. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 24 August 1911. Agentul 65. [1]

Bulgarii fac manevre pe marginea Dunării prin exerciţii tactice, simulând apărarea în cazul creării unui cap de pod al trupelor române, pe teritoriul lor. Pentru aceasta fac un control sever tuturor pasagerilor ce vin din Dobrogea, pentru ca printre ei să nu existe vre-un ofiţer român, venit în scop de recunoaştere şi spionaj privind manevrele lor militare. De asemenea se mai fac manevre cu tema: "România atacând Bulgaria pe uscat".

15/13. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 6 Septembrie 1911. [2]

În referire la adresa noastră No.1532/9 Martie 1909 către Marele Stat Major se mai comunică: Cpt. Ghenceff lipseşte deseori noaptea de acasă - aceasta în ultimele 2 luni – reîntorcându-se foarte târziu şi de multe ori având hărţi cu dânsul şi scriind până spre ziuă. Comandantul regimentului şi maiorul Lupaşcu îl au în ochi de bine, deoarece Ghenceff a reuşit să le câştige încrederea prin severitatea îndeplinirii serviciului şi prin linguşire.

16. *Bulgaria se pregăteşte de război, România - nu. Despre comitagii. Războiul Balcanic şi Primul Război Mondial*

16/1. Poliţia Zimnicea. Nr.470 din 9 Octombrie 1911. Către Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale [3]

Sinteză: *Raportează că odată cu declararea războiului Italo-Turc şi ei s'au ocupat de aflarea informaţiilor despre mobilizarea din Bulgaria. Cu toate acestea nu s'a luat nici o măsură decât că la începutul conflictului s'a pus în vedere rezerviştilor – prin batere de tobă - ca într'un caz eventual să fie gata a se prezenta la corpurile respective, în cel mult 3 zile.*

16/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale Nr. 24514 S din 15 Octombrie 1911. Confidenţial Expres. Către şeful Statului Major General al Armatei. [4]

Pe întreaga frontieră bulgară dinspre Turcia sunt mişcate

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 173/1908
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 173/1908
4) F.D.P.S.G. - DOSAR 38/1911

nenumărate trupe care zi şi noapte sapă şanţuri şi ridică fortificaţii. De asemenea şi în apropierea graniţelor cu România sunt trimise trupe care supraveghează mişcările de pe teritoriul nostru prin avangarde.

16/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale Notă din 27 Octombrie 1911. [1]

Sinteză: *Bulgarii au instalat fire telefonice şi telegrafice din interiorul Bulgariei (în special Varna) până la frontiera română din Dobrogea.*

16/4. Pr. 10 Noiembrie 1911 [2]

"D-le Panaitescu, /.../. mi-amintesc perfect că făcând o vânătoare oficială pe moşiile din jurul fortificaţiilor, la care invitasem pe d-nii generali Warthiadi, Zossima, Constantinescu şi pe alţi ofiţeri de la Focşani şi Galaţi, am invitat şi pe d-l Jean Veron, proprietarul unei părţi din locurile pe care aveam voie de a vâna până atunci şi, care, la invitaţia scrisă ce i-am trimis, mi-a dat o telegramă că "mă opreşte de a mai vâna" pe porţiunea D-sale; ba, anunţa şi primăria respectivă să trimită pe cineva pe teren, să ne facă proces de vom vâna. Nu ştiu în ce legătură ar putea sta acest fapt cu scrisorile ce le primisem, dar am rămas surprins, mai ales că d-l Jean Veron nu avea nici un motiv de a se plânge sau a se supăra pe mine, şi când proiectând o vânătoare oficială, nu numai pe moşia D-sale, îl invitasem cu o scrisoare şi pe D-sa, trimiţând la Brăila, acasă la D-sa un caporal cu invitaţia. Ca ştiinţă, vă mai pot comunica că medicul Stănculescu Stan, ce-l aveam ca locotenent medic la detaşament, şi de care vă comunicasem că era mereu în relaţii de intimitate cu bulgarul ce ţinea cârciuma (hanul din dosul gării Hanul Conachi), de pe moşia d-lui Jean Veron, a luat în căsătorie legitimă, pe una din nepoatele cârciumarului. Poate şi aci să nu fie nici o legătură între chestiunea despre care am vorbit cu dumneavoastră, atunci când eram la Hanul Conachi şi acum în urmă, însă v-am comunicat-o spre ştiinţă, mai ales că acum medicul cpt. Stănculescu, care ţine pe nepoata fostului cantinier (cârciumar în dosul gării), zis Ţenoff, am auzit că este medic la Galaţi, la marină sau la Arsenalul marinei, pozitiv nu ştiu.

Primiţi salutările mele, mr. Sterea, 9 Noembrie 1911".

Rezoluţie: "Secret. Se va comunica Marelui Stat Major în referire

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 38/1911
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 113/1907

la adresa noastră No..., partea privitoare la cpt. medic Stănculescu, cu rugămintea de a ne arăta la care anume Corp sau stabiliment al marinei face D-sa în prezent serviciul." /ss/ Panaitescu.

16/5. Poliția Portului Giurgiu No. 3744 din 11 Decembrie 1911. [1)]

După declararea războiului Italo-Turc, bandele bulgare din Macedonia au început din nou să se formeze, ajutate pe sub mână chiar de guvern, cu toată declarațiunea formală făcută de actualul cabinet, că va căuta să paralizeze formarea din Bulgaria a acestor bande. În Rusciuc, după cum suntem informați, s'au strâns sume importante de bani pentru echiparea acestor voluntari, fiecare contribuind cu plăcere, în limitele stării materiale, pentru atingerea acestui ideal național /.../ de la regimentele de infanterie s'au dat 20 arme şi 5 sau 10.000 cartuşe. O parte din aceşti voluntari au trecut frontiera sub conducerea unui oarecare Panait, cunoscut şef de bandă, de fel din Rusciuk.

Şeful poliției /ss/ Indescifrabil.

Sinteze: [2)] 16 Martie 1912. *Bulgarii cumpără mulți cai din țara noastră, din rasele mai bune, oferind prețurile ce li se cer. Cumpărarea se face în special de Petre Stoianof, Jelescu Stoianof, Gh. Stancoff.*

13 Mai 1912. *Caii sunt cumpărați din Dobrogea, din bâlciurile din Moldova şi bâlciul Drăgaica din Buzău.*

9 Iunie 1912. *Ruşii au trimis cai bulgarilor prin România.*

21 Iulie 1912. *Spre granița din Dobrogea, ofițeri bulgari topografi fac ridicări topografice spre România.*

17. *Câteva exemple referitoare la modul cum se executa spionajul de către bulgarii care erau stabiliți sau veneau temporar în țară, sub diferite motive (concedii, tratamente medicale, vizite la rude, zilieri în agricultură, simpli turişti etc), sau se angajau temporar în armată (ca gagişti) sau executau diferite servicii (bragagii, grădinari, cârciumari etc) în apropierea cazărmilor, sau chiar în interiorul lor (cantinieri), sau pe lângă fortificațiile militare. Măsuri luate de către Siguranța Generală şi Marele Stat Major.*

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 145/1911
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 47/1912

17/1. Secretariatul General al Ministerului de Război / Fără număr şi dată/ [1)]

Sinteză: *Se cere Siguranței Generale a Statului să fie informat dacă străinii ce au acces în cazărmi sau fac negoț în apropierea cazărmilor se îndeletnicesc şi cu spionajul. Aceştia să fie îndepărtați din jurul cazărmilor. Siguranța Generală a notat că s-a scris prefecturilor din țară despre această situație.*

17/2. Raport. Varna, 16 Martie 1912. ***/Fără număr – n.n./*** [2)]

Locotenentul Vinarof (din flotă) este absolvent al cursului de mine din Petersburg. Este inventatorul unei mine submarine, sistem propriu. În anul 1900 el a dat ideea distrugerii podului de la Cernavodă, în caz de război cu România, şi s'a oferit să ducă el la îndeplinire această misiune.

18. *Situația din Dobrogea*

18/1. Raport confidențial către Dl. I. Panaitescu privitor la chestiunile principale din Bulgaria şi chestiunile bulgăreşti din Dobrogea Nr. 15395 bis din 27 Aprilie 1912. Agent Nr. 29 din 26 Aprilie1912. [3)]

Conform ordinilor şi instrucțiunilor verbale ce am primit de la D-voastră de a face un voiagiu pe Dunăre şi a mă pune în contact cu persoane bine puse din Bulgaria ca ofițeri magistrați aci pipăind chestiunile principale ce ar interesa statul nostru am respectul de a supune la cunoştința D-voastră următoarele: /.../.

III. Chestiuni bulgăreşti din portul Hârşova. În oraşul Hârşova pe lângă casa Hagi Sima Ivanoff condusă de Teodor Conf şi Țony Țochef despre care am mai vorbit la timp sa pripăşit un bulgar anume Gheorghe Ghenu de fel din Dolna Oreahovitza Bulgaria acest bulgar ajutat cu bani de companionii săi mai sus citați a închiriat o grădină, cu toate că grădina îi aduce mai mult pierderi, el joacă la cărți şi pierde sume mari. A mai deschis şi o fabrică de tricotaje şi împletituri de lână pe numele unui frate de-al său din Hârşova, care a decedat acum două luni. Face chefuri întinse numai cu şampanie şi delicatețuri. La grădina sa a primit ilegal doi bulgari (unul criminal în Bulgaria), care au fost găsiți cu revolvere asupra lor. Gh. Ghenu se învârte printre bogătaşii bulgari din

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 120/1987
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 43/1912
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 49/1912

Hârşova, unde vin – trecând fără acte frontiera – mulţi bulgari suspecţi /.../. Familiile bogătaşe bulgare fac tot felul de afaceri necinstite, în complicitate – neprobată - cu şeful poliţiei. S'ar putea ca să fie mai mulţi poliţişti corupţi de către aceşti bulgari.

18/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 4 Mai 1912. [1)]

Din iniţiativa generalului Ficeff, care era zilele trecute la Rusciuk şi ca o impulziune a corpului ofiţeresc – în special dela Statul Major şi de la ministerul de răsboiu – se formează aci sub preşedinţia fratelui generalului Ficeff, care este bibliotecar în ministerul de răsboiu, o ligă cu reşedinţe în toată Bulgaria, pentru redeşteptarea conştiinţei naţionale. Între punctele imprimate în statute, se spune că trebuie să se ia Dobrogea dela români care a fost răpită Bulgariei, prin tratatul dela Berlin. Aceasta va fi tema principală a agitaţiunilor care încep în cursul lunei curente. Cred că presa noastră trebue să rămâie calmă şi la nevoe într'un ton care să planeze într'o sferă mai înaltă, - cum se cuvine unei colaboratoare a Austriei în Balcani – să trateze cu o autoritate părintească şi cu mustrare de natură educativă ingratitudinea celor din Bulgaria.

19. *Conflict bisericesc*

19/1. Ziarul "Universul" din 7 August 1912. Articolul: "***În Chestia conflictului dela biserica bulgară din Tulcea***.

Am publicat deunăzi ştirea asupra închiderei bisericei bulgăreşti din Tulcea, din ordinul P.S.S. Episcopul Nifon al Dunărei de Jos. Ordinul episcopal adresat protoeriei tulcene făcea cunoscut că "faţă de starea de anarchie ce se petrece la biserica Sf. Gheorghe din urbea Tulcea a cărei epitropie nesocoteşte ordinele mele foarte prudente şi blajine, voind să inaugureze o eră periculoasă ordinei ce trebue să domnească în Statul şi biserica română, şi considerând că obştea enoriaşilor acestei biserici, în cea mai mare parte, a primit încetăţenirea de români şi ca atare trebue să se supună legilor Statului român dispune: 1) Să se depărteze din postul de dirijor al corului bisericei Sf. Gheorghe din Tulcea, d. Avramoff, care funcţionează arbitrar, fără ştirea şi aprobarea noastră şi a ministerului de culte, potrivit art. 52 din reg. legii clerului mirean".

În petiţia prin care cei cari protestează împotriva închiderei

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 145/1911

bisericei bulgare din Tulcea ce o adresează d-lui ministru de culte, se spune că "biserica Sf. Gheorghe a fost închisă pe ziua de 30 Iulie a.c. prin ridicarea antimisului şi detaşarea preoţilor la alte biserici". Enoriaşii acelei biserici mai arată că ordinul episcopal "fu încercat a fi pus în executare de Prea cucernicul Protoereu al jud. Tulcea, încă în Duminica zilei de 22 Iulie, într'un mod lipsit de tactică şi anume: P.C., fără a aduce la cunoştinţa epitropilor bisericei ordinul episcopal, dă ordin preotului bisericei să nu mai oficieze Sf. Slujbă. Credincioşii aflaţi în biserică, surprinşi de faptul că, pe la orele 8 jum. dim., slujba nu începuse încă, au adus aceasta la cunoştinţa Onor. minist. cultelor cât şi P.S.S. Episcopului Nifon prin telegrame, în acea zi". Suplicanţii mai spun că în Duminica următoare s'a citit ordinul şi s'a întrerupt slujba în faţa credincioşilor, ceea ce a excitat spiritele, provocând noi proteste telegrafice pe lângă cei în drept. Se mai spune că protoiereul din Tulcea ar fi chemat poliţia în altar, dresând proces-verbal, ceea ce a revoltat şi mai mult pe credincioşi cari vedeau în aceasta un act de pângărire a altarului bisericesc. Petiţia se termină rugând pe d. ministru ca "pentru liniştea şi menţinerea păcei în biserică cât şi pentru a înceta această continuă agitare a spiritelor, prin suspendarea oficierei Sfintei slujbe în biserică, care ar putea avea urmări triste în sânul bisericei noastre, să dispună ca biserica Sf. Gheorghe din Tulcea să fie redeschisă şi să se satisfacă cererile credincioşilor". În ziua acestui incident, credincioşii bisericii s'au întrunit în localul fostei şcoli bulgare din Tulcea, unde au redactat un proces-verbal, înaintând şi ministerului un exemplar. În acest proces-verbal se arată că firmanul sultanului Abdul-Medjid, dat în 1854, când s'a construit biserica, - autoriză construirea bisericei şi cere autorităţilor să respecte ordinile date. Se mai vorbeşte în procesul-verbal de ordinul din 1894 prin care d. ministru al cultelor pune în vedere prefectului şi primarului din Tulcea că biserica se consideră particulară şi trebue să fie lăsată să fie condusă de comunitatea bulgară din localitate. Un alt ordin, în acelaş sens, a fost dat în 1903 de administraţia Casei Bisericei. În 1910 a fost cel din urmă comitet legal al bisericei care, în acest an, a predat unei comisiuni provizorii, delegată de primărie, toate scriptele cât şi cassa bisericei. Această comisie era chemată să aleagă o epitropie provizorie care să aducă la îndeplinire următoarele puncte: 1) Biserica Sf. Gheorghe să fie a tuturor cetăţenilor de origină bulgară cari numai ei vor fi alegători la această biserică fără delimitarea unei enorii. 2) Sf. Liturghie să se facă în limba slavă. 3) Biserica să

se întreţină din propriile ei fonduri şi donaţiuni, fără nici o subvenţie. 4) Se va proceda la hirotonisirea tânărului teolog Ilie T. Lungu. Comisiunea, după cum se arată în acelaşi proces-verbal, nu s'a ţinut de angajamentul ei. Credincioşii au hotărât, în ziua închiderei bisericei, să aleagă un comitet, care să îngrijească de stabilirea drepturilor bisericei spre a fi aşa cum au fost înainte de încălcarea lor. Ei cer acum: 1) Îndepărtarea preotului Popa Dima pe care-l socotesc ca cea dintâi pricină a neliniştei; 2) În altar, la strană şi cor, se va oficia în limba slavă: 3) Întreţinerea acestor oficii să rămână şi pe viitor în sarcina credincioşilor de origină bulgară. Dacă aceste toate nu se vor putea obţine de la autorităţile superioare bisericeşti, - atunci enoriaşii bisericei Sf. Gheorghe se vor pune la adăpostul unui alt cap bisericesc. Acestea sunt cererile pe care comunitatea bulgară din Tulcea le-a făcut d-lui ministru al cultelor şi instrucţiunei publice. Chestia stă deocamdată aci. Rămâne acum ca autorităţile superioare să ia măsurile pe cari le dictează conştiinţa noastră naţională şi spiritul de civilizaţie al vremei în care trăim. **„L.I."**

19/2. Notă. ***/Fără emitent şi dată – n.n./***

Bulgarul Goran Cialicoff stabilit la Tulcea, a făcut o vizită ministrului de externe din Sofia căruia i-a spus că românii urmăresc românizarea bulgarilor prin diferite măsuri luate, ca: slujbele care se ţin în biserica bulgară să fie în limba română, şcolile bulgare sunt închise.

19/3. Ziarul "Universul" din 9 August 1912.
Articolul: ***Chestia bisericească din Tulcea.***

Iată adresa înaintată de Episcopia Dunărei de jos d-lui ministru al Cultelor în chestia bisericei bulgăreşti din Tulcea. Domnule ministru, Avem onoare a înainta Domniei voastre în copie alăturatele cinci (5) acte, privitoare la chestiunea bisericii Sf. Gheorghe din oraşul Tulcea, biserică care a fost închisă de mine, pentru a se pune capăt desordinei, provocată în timpul din urmă, de către aşa zisul comitet bulgar din localitate. Chestiunea bisericii bulgare din Tulcea este o chestiune veche şi de mare importanţă pentru liniştea şi pacea în viitor a statului nostru, în judeţul Tulcea, unde elementul bulgar e destul de numeros, şi apoi, dela soluţiunea ce se va da acestei chestiuni, atârnă o întreagă altă stare de lucruri îmbucurătoare ori tristă pentru noi. Biserica Sf. Gheorghe din Tulcea nu este proprietatea exclusivă a bulgarilor; căci din actele

de pretinsă posesie, ce mi-au prezentat, şi pe care le-am studiat cu deamănuntul, nu reese aceasta, ci din contră, chiar în timpul dominaţiunei otomane, în acea biserică se slujea şi se cânta şi româneşte şi bulgăreşte; şi aceasta pentru motivul foarte logic, că de parohia Sf. Gheorghe din Tulcea, aparţineau atunci, ca şi acum şi bulgarii, dar şi foarte mulţi români. Astăzi, mai ales, ar fi inadmisibil, ca pe teritoriul Regatului nostru, românii, creştini ortodoxi să asculte slujba bisericească într'o limbă streină pe care ei n'o înţeleg. De când mi s'a încredinţat păstoria acestei de Dumnezeu păzite Eparhii ca Chiriarh al locului, am fost necontenit supărat de pretenţiunile bulgarilor din Tulcea; cari când vin în contact cu funcţionarii statului, ori sunt membri în consiliul popular sau judeţean, susţin că sunt mai români decât românii; pe când în realitate, lucrează mână în mână, pe sub ascuns, în contra intereselor Statului şi Bisericii noastre; şi totuşi, pentru a nu creia dificultăţi politice înaltului guvern român, am lucrat cu multă prudenţă şi răbdare, făcându-le chiar concesiuni. Aşa spre pildă, înainte de votarea legii, pentru acordarea drepturilor Dobrogenilor, convenisem cu comitetul bulgar a reconstitui în Epitropie, conform legii clerului mirean, a le da un preot paroh român şi un preot ajutător bulgar; şi păreau că sunt mulţumiţi cu această soluţiune, adică, de a sluji la biserica bulgară jumătate în bulgăreşte şi jumătate în româneşte. De îndată ce bulgarii au obţinut în massă încetăţenirea română şi ne mai având teamă de a fi expulzaţi, au devenit îndrăzneţi şi chiar rebeli; căci acum cu orice chip, că după cum au alungat cu forţa din biserică pe cântăreţul român, voesc să îndepărteze şi pe parohul român, ambii numiţi de mine şi recunoscuţi de d-voastră, inaugurând astfel o stare anarhică. Prin Biserică, bulgarii întreţineau şcoalele bulgăreşti - gimnaziul şi şcoala primară - în care şcoale se făcea propagandă duşmănoasă contra noastră; şi care lucru, constatându-se, guvernul român a dispus închiderea acestor şcoale şi închise au rămas pentru totdeauna. Rămânând acuma biserica singura citadelă, voesc printr'însa să-şi continue opera lor. Deşi au obţinut încetăţenirea, şi ca atare ar trebui să se supună întru toate legilor Statului român; totuşi ei nesocotind Epitropia, legal constituită, sunt grupaţi într'un comitet de acţiune, şi prin acest comitet voesc să alunge elementele româneşti din serviciul acelei biserici, spre a nu se şti de nimeni, ce se unelteşte de către dânşii. E admisibil, ca cetăţeni români să formeze comunităţi conduse de comitete aparte mai ales când credinţa lor este chiar credinţa dominantă în Stat? Aceasta nu

e cu putinţă, decât numai în cazul, când aceştia voesc să-şi arate făţiş duşmănia contra legilor organice ale Statului. Mai departe, e cu putinţă, ca un cetăţean român, care se bucură de plenitudinea drepturilor politice, să se sustragă dela legile organice ale Statului? Evident că nu. Bulgarii, enoriaşii bisericii Sf. Gheorghe din Tulcea sunt români; iar credinţa lor e credinţa bisericii dominante în Stat. Pot ei să nesocotească legile, cari cârmuesc biserica şi Statul? Desigur că nu. Numai într'o singură ipoteză s'ar putea, adică: când credinţa lor, ar fi alta decât aceia a Statului, în care ei îşi exercită drepturile cetăţeneşti; cum spre pildă este cazul, italienilor catolici din Cataloi, al nemţilor din Malcoci, al lipovenilor din Jurilovca, cari deşi sunt cetăţeni români, însă profesează o altă confesiune deosebită de religiunea dominantă a Statului. Aceştia din urmă, pot forma comunităţi religioase, căci libertatea Cultelor este garantată prin Constituţie. Nu putem însă recunoaşte, cetăţenilor români, dreptul de a forma în statul nostru o altă biserică ortodoxă. Astfel pusă chestiunea, bulgarii din Tulcea n'au dreptul a forma comunităţi şi comitete aparte; şi deci, trebue să se supună legilor organice ale bisericii noastre, căci dacă acest lucru s'ar nesocoti, consecinţele ar fi neplăcute. Atunci, ar urma ca şi bulgarii cetăţeni români, împroprietăriţi de stat în Dobrogea şi anume în satele: Caranasuf, Casapchioi, Potur, Giamurile de sus şi de jos, Hamangia, Başchioi, Nalbant, Enichioi, Cerna, Beidaud, Frecăţei, Hagilar, etc. să reclame aceleaşi drepturi; atunci ar urma ca şi bisericile ruseşti, din satele: Teliţa, Mahmudia, Chilia Veche, Dunăvăţ, Morughiol, Poşta, etc. să se emancipeze şi să revendice aceleaşi drepturi. Deci dar, dacă s'ar ceda bulgarilor asupra acestui punct, atunci întreaga activitate şi jertfele făcute de noi pentru Dobrogea, ar fi zadarnice. Pe temeiul motivelor de mai sus, şi văzând spiritul rebel cum şi starea de anarhie, ce se doreşte a se inaugura din nou în Tulcea, am ordonat protoiereului respectiv, să ridice din biserica Sf. Gheorghe, Sf. Autemis, spre a nu se mai putea sluji sfânta liturghie; iar pe cei doi preoţi să-i ataşeze la bisericile învecinate din acest oraş; şi aceasta numai până când epitropia numitei biserici va intra în legalitate, va reprimi pe cântăreţul român, ce l-au alungat, va ţine socoteală de dispoziţiunile luate de mine ca Chiriarh, şi de Domnia Voastră ca Stat, dispoziţiuni cari au la bază legile şi regulamentele, după care se conduce_sf. noastră Biserică ortodoxă autocefală română. Acesta fiind modul meu de a vedea şi lucra, ca Chiriarh al locului, am onoare a-l aduce la cunoştinţa Domniei Voastre, spre cele de cuviinţă. + NIFON, Episcopul Dunării de jos. Director Diac,

G. Tuinea.

19/4. Situaţia din Imperiul Ottoman şi din Bulgaria. Copie de pe raportul agentului trimis în Turcia şi Bulgaria pentru informaţiuni, de la 3 August până la 12 August 1912 [1)]

/.../. Dacă Bulgaria s'ar aventura într'un război contra Turciei, l-ar pierde. În primul rând armata turcă e numericeşte mai puternică decât a Bulgariei sau chiar a focului a două state contra ei; ţinând sub arme trei contingente, nu mai poate fi luată prin surprindere. Astfel, Bulgaria este puţin posibil s'o atace dacă nu este ajutată de Rusia. Aceasta fiind ocupată în Asia şi preocupată în întărirea flotei, nu se poate angaja într'un război balcanic. De asemenea, Bulgaria trebuie să se asigure de neutralitatea României. Ştie că orice întindere a lor spre sud, va avea ca urmare ocuparea de către România a Quadrilaterului până la Şumla. Şi le este mare frică pentru ca această eventualitate să nu se realizeze. Bulgaria, cu toate declaraţiile oficiale că a renunţat la Dobrogea, continuă să nutrească ideea de a recuceri şi această provincie. Ei socotesc drept frontieră naturală între România şi Bulgaria Dunărea. În ziua în care frontiera României s'ar muta mai la sud, adică la Şumla, această recucerire ar fi chiar imposibilă. Şumla constituie una din acele cetăţi inexpugnabile şi totodată o regiune întărită foarte puternică din punct de vedere natural şi a aşezării strategice naturale. De aceea manevrele bulgarilor la Şumla au loc. Bulgarii vor să-şi dea seama dacă o armată românească de invazie ar putea să forţeze localitatea şi ce forţe i-ar trebui pentru a rezista inamicului. Specialiştii militari bulgari afirmă că Şumla, pentru a fi atacată, trebuie să fie înconjurată din toate părţile de o armată de cel puţin 150.000 de oameni şi tot ar putea rezista. Manevrele în secret de aci, întărirea forturilor, aducerea unui armament puternic şi numeros, dovedesc marea bază pe care o pun pe această cetate întărită. S'au detaşat 100 de agenţi secreţi pentru supravegherea străinilor de aci. O alianţă între Bulgaria, Grecia şi Serbia pare de nerealizat. Dacă cu Grecia se poate înţelege, cu Serbia nu. Aceasta, deoarece Bulgaria şi Serbia au aceleaşi interese în Macedonia asupra unor regiuni, unde elementul bulgar este foarte puternic, şi pe care bulgarii nu le pot abandona cu nici un chip. Deci, numai după o înţelegere prealabilă a celor două state asupra Macedoniei, s'ar putea face o alianţă a celor două state împotriva Turciei. Datorită agitaţiilor războinice, băncile şi-au restrâns

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 49/1912

creditele, declanşând o criză puternică în mai toate afacerile ce ar putea duce la urmări foarte grave în activitatea economică. Turcii au hotărât să răspundă Bulgariei cu contra măsuri asemănătoare: Câţiva spioni au fost surprinşi de un cantonier bulgar când făceau pregătiri pentru aruncarea în aer a celui mai mare pod de cale ferată ce se află între staţiile Vacarel şi Ichtimal, dincolo de Sofia. Dând alarma, necunoscuţii, după ce au tras câteva focuri de revolver asupra cantonierului au dispărut. Din acea zi toate podurile, toate tunelurile şi staţiile de la gările mici sunt păzite de pichete de soldaţi care şi-au stabilit corturile în apropiere.

19/5. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale
Notă din 21 August 1912. [1]

Sinteză: *Guvernul din Sofia a trimis la Legaţia din Bucureşti doi agenţi, cu scopul de a se informa cu tot ce se petrece în România. De asemenea s'a întărit supravegherea de-a lungul Dunării, detaşându-se la Rusciuk un alt agent. Cei doi agenţi de la legaţie au racolat un locotenent român de origine bulgară /Păunescu - n.n./ dintr-un regiment din Craiova, care le va furniza date despre armată: concentrări, manevre, dotare, pregătiri eventuale de război etc.*

98/6. Telegramă. Copie. 24 August 1912. [2]
D-lui Titu Maiorescu, Prim Ministru, Sinaia.

În urma întrevederii ce am avut eri cu delegaţia bulgarilor din Tulcea sper că se poate considera ca aplanat incidentul. S'a convenit următoarele: 1) Slujba să se facă în biserică, jumătate în româneşte, jumătate în bulgăreşte. 2) Preotul Popa Dima să fie înlocuit cu un altul. 3) Cântăreţ al bisericii să nu fie deocamdată nici cel recomandat de bulgari, nici cel numit de Episcop, ci un al treilea care să fie recomandat de Epitropie şi recunoscut de Episcop. 4) Situaţia corului de asemenea va fi reglementată şi recunoscut de Episcop. 5) Toţi bulgarii cari nu ştiu româneşte se vor putea spovedi în limba bulgară preotului bulgar de la Biserica Sf. Gheorghe, deşi n'ar fi enoriaşi ai aceleiaşi biserici. 6) Chestiunea dacă biserica are un caracter particular şi trebue deci a fi administrată numai de Epitropii bulgari va fi examinată din nou şi rezolvată printr'o decizie a Consiliului miniştrilor, conform cu actele cele vechi şi cu documentele emanate de la Ministerul Cultelor în

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 2/1912
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 95/1911

anii 1894 şi 1905. Biserica va fi deschisă cu solemnitate la 2 Septembre, iar la serviciul divin va asista şi Ministrul Cultelor şi dacă se va putea şi un delegat al Episcopului.

Scrisă de mine după dictarea D-lui Ministru Arion. /ss/ Panaitescu

19/7. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă din 24 August 1912. [1]

De pe un vapor austriac, un inginer bulgar a făcut măsurători, cu luneta, a ostrovului românesc din faţa portului Corabia, a oraşului Corabia, a satelor Daşova, Selistora şi Gârcovu.

20. *Societăţile bulgare din Tulcea*

20/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă din 14 Octombrie 1912. [2]

Bulgarii au 4 societăţi în Tulcea.

1) Epitropia care are două grupe: una oficială şi alta particulară. Cea oficială are 2 epitropi. Unul numit de stat, dar recomandat tot de bulgari şi altul ales de bulgari. Ei au datoria de a supraveghea de afacerile bisericii, ţin socoteala de veniturile bisericii, satisfac cerinţele bisericii, plătesc leafa personalului bisericesc. Cea particulară are 4 persoane, care au grijă de avutul bisericii (biserica, două şcoale, case în oraş, prăvălii şi pământuri. Mai toate acestea nu sunt trecute în inventar, ci sunt încredinţate unor bulgari de vază. Iată cum se procedează cu aceste avuturi. De exemplu, moare X, care lasă prin testament 20 ha pământ pe numele bisericii bulgare. Biserica vinde acest pământ lui Y, om de vază din Tulcea. Formalităţile se fac oficial şi Epitropia declară că a primit banii pentru pământul vândut şi cu asta a scăpat de controlul legii. În fond, Y dă o poliţă deschisă (fără dată de scadenţă). Epitropii bisericii, lucrează pământul, iar venitul îl varsă Epitropiei, fără să conteze în reducerea sumei ce proprietarul trebuie s-o verse bisericii pentru pământul cumpărat. Aşa că în timp de câţiva ani venitul acelui pământ va întrece suma costului pământului, dar Epitropia, când va crede de cuviinţă, poate să-i ceară lui Y să achite suma pusă în poliţă şi acesta va achita. La moartea lui Y, pământul va fi cumpărat de o altă persoană şi aşa mai departe. O parte din venituri se întrebuinţează pentru reparaţiile localurilor şi întreţinerea lor, iar restul pentru fondurile bisericii. Banii, fondul sunt

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 2/1912
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 95/1911

în păstrarea epitropilor, care îşi însuşesc – de multe ori – o parte din el, fără să li se ceară cont de lipsa sumelor. Închizându-se şcolile, deoarece bulgarii nu au vrut să aplice în şcoli programul cerut de Ministerul Cultelor, una a fost transformată în locuinţa preotului, iar alta în club, sală de teatru, sală de repetiţie a comunei, ceea ce a dus la neputinţa românilor de a le închiria.

2) Clubul: care în prezent fiinţează sub numele de "Bibliotecă". Acesta dictează asupra situaţiei politice şi economice a bulgarilor din localitate. 75 de persoane sunt membri.

3) "Zadruga" (Amiciţia). Are 65 de membri. Scopul oficial este acela de a cultiva sentimentul muzical al membrilor (Are şi un cor). În realitate însă organizează serate culturale, baluri şi organizarea zilei naţionale a Bulgariei. Se mai ocupă şi de Revelion, când se strâng foarte mulţi bulgari. Numai copii sunt peste 100. Nu vorbesc româneşte aci, fiindu-le ruşine de aceasta. Se face o educaţie pur naţionalist-bulgărească.

"Nadejda" (Speranţa). Este formată numai din femei, care au o singură şedinţă pe an pentru pregătirea unui bal oficial. La acest bal vin oficialităţile române (prefect, primar, poliţai etc). Bulgarii le cer acestora anumite drepturi pentru comunitate.

20/2. Brigada de Siguranţă Cerna Vodă
Nr. 1671 din 5 Noembrie 1912. [1)]

În oraşele Tulcea şi Babadag există comitete secrete bulgăreşti, formate din bogătaşii bulgari. Au ca scop: apărarea drepturilor bulgarilor. Ele ţin o legătură strânsă prin scrisori şi curieri cu guvernul bulgar, armata bulgară, raportând tot ce se petrece în Dobrogea şi România.

20/3. Raportul şefului Brigăzii Speciale de Siguranţă. Tulcea
No. 1014 din 25 Noiembrie 1912. Personal – Confidenţial. [2)]
Către Directorul Direcţiunei Poliţiei şi Siguranţei Generale

Bulgarii din Tulcea, de la izbucnirea războiului, au o ură neîmpăcată contra a tot ce este român, mai cu seamă contra autorităţilor; şi această ură a crescut şi mai mult, de când s'a zvonit că România va cere compensaţii pentru atitudinea ce a avut faţă de evenimentele externe. Şi înainte aceste ure existau contra Românilor, însă nu se manifestau; acum însă, Bulgarii nu se sfiesc ca în plin public să şi le arate; ba ceva mai mult, intenţionat, caută a

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1912
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 95/1911

critica ţara, tocmai atunci când pe lângă ei se găsesc şi Români; caz analog despre care vorbeşte raportul nostru Nr. 949 din 8 Noembre 1912 /.../. Clubul acestora, dela începutul războiului, nu mai este localul unde veneau şi oameni pentru a petrece şi a ceti ziare, câteva ore libere; ci a devenit un birou de informaţiuni şi un cerc pentru înfocaţii naţionalişti bulgari. Într'un discurs se spunea: "De azi înainte nimeni nu va mai îndrăzni să vorbească contra poporului Bulgar, ci să fie mândru acela care astăzi este Bulgar /.../ să fie cu toţii gata ca să dea, în caz de nevoie, ajutor, căci nu e nimic mai sfânt şi mai nobil decât a putea să-ţi jertfeşti viaţa pentru patria ta /.../. Printre discuţiile lor s-a auzit şi faptul că în cazul unui eventual război între România şi Bulgaria, aceştia din urmă vor face o revoluţie şi vor da ajutor armatei Bulgare şi aceasta pentru că - spun ei – noi Bulgarii, în cazul unui război între România şi Bulgaria, chiar dacă am păstra cea mai mare linişte şi ne-am supune legilor ţării, totuşi vom fi persecutaţi, chinuiţi şi amărâţi, chiar de geandarmii rurali şi Poliţie; şi vor fi puşi în întâia linie de luptă ca carne pentru gloanţe. Or dacă toate acestea le ştim, de ce nu am muri mai bine cu toţi, cu arma în mână, luptând contra Românilor, care întotdeauna au căutat să ne facă rău, dând astfel ajutor fraţilor noştri de dincolo. Aceasta este una din idei ce o nutreşte cea mai mare parte din Bulgarii dobrogeni." De asemenea, unii din ţăranii bulgari, meseriaşii şi comercianţii fără capital, doresc să plece în Bulgaria, să ocupe pământurile părăsite de turci şi cele cucerite de bulgari. Tinerii – indiferent de avere – vor să plece crezând că în Bulgaria nu mai sunt tineri – murind în război - şi astfel vor găsi partide bune pentru a se căsători. Mulţi din bulgarii bogaţi vor să emigreze pentru faptul că comisiunea pentru acordarea drepturilor i-a respins. Din comuna Kogălniceanu, doi bogătaşi au spus: "Noi bulgarii din acest sat am trăit în cea mai bună armonie cu conlocuitorii noştri români. Am făcut armata cu dragoste în România şi ne-am supus cu sfinţenie legilor ţării. Ne-am măritat fiicele după flăcăi Români şi flăcăii după fete Românce. Am plătit dările regulat către stat şi am căutat cu toţi ca să ne învăţăm copiii limba românească, a ţărei unde s-au născut.

Odată însă cu venirea Comisiunei pentru acordarea drepturilor, am văzut că noi suntem consideraţi tot ca străini, deşi născuţi şi crescuţi în ţara Românească. Am prezentat mulţi din noi acte mai bune ca ale conlocuitorilor noştri Români şi totuşi am fost respinşi şi chiar acei cărora li s-a dat drepturi, deşi cea mai mare parte bogaţi, care ar fi trebuit să voteze la Colegiile I de Cameră şi Senat, totuşi

au fost trecuţi la Colegiul III, indirect. Această nedreptate ne-a făcut să ne punem pe gânduri şi am căutat chiar noi singuri să ne separăm de Români nemai permiţând fiilor şi fiicelor noastre să se căsătorească cu fete sau flăcăi Români.

Persecuţia a tot ce este bulgăresc a ajuns şi în armată, unde mulţi din tinerii noştri Bulgari deşi mai deştepţi uneori ca mulţi Români nu pot obţine un grad, pe simplul motiv ce-l credem, că este Bulgar. Acestea toate ne fac ca să plecăm din ţara asta în care ne-am născut şi am crescut, deşi avem averi frumoase, şi să ne ducem acolo unde ni se recunosc şi nouă drepturile." În ceea ce priveşte sentimentele ţăranilor Bulgari faţă de ţara noastră, mai cu seamă în actuala situaţie externă, sunt la fel ca şi ale orăşenilor şi discută şi ei cu aprindere victoriile armatelor bulgăreşti şi par foarte indignaţi şi ei, ba chiar revoltaţi pentru faptul că România cere ca compensaţii Rusciukul, Varna şi Silistra. În comuna Hagilor – populaţie numai cu Bulgari – s'a observat o adevărată ură contra Românilor. De moment tac din gură, de frica jandarmilor. "Dar să ferească Dumnezeu de un războiu, că toţi aceştia pe care îi vezi tăcuţi şi supuşi, se vor forma în bande contra Românilor". Un alt bulgar spunea: "eu unul sunt de acum bătrân şi nu mai pot lupta; celorlalţi însă, nu le trebue decât o noapte pentru a trece graniţa în Bulgaria; iar cei care nu vor avea timpul, munţii acoperiţi cu păduri dese, din împrejurimile Babadagului sunt destul de mari, pentru a ascunde în ele câteva bande de Bulgari". La Babadag un bogătaş bulgar a spus că stau rău, pentru că Bulgarii nu au un cuib al lor, unde să se poată aduna şi discuta chestiuni naţionale ; aveau de gând să facă unul, dar din cauza conflictului bisericesc din Tulcea, au renunţat la această idee pe moment. De o cam dată, bulgarii de acolo se adună şi discută sau la cârciumarul Georgi Cristu sau la comerciantul Ivan Panef.

20/4. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 9 Ianuarie 1913. Agent 86 [1]

Legaţiunea austro-ungară din Bucureşti a trimis M.E. din Viena următoarea informaţiune: În guvernul român sânt neînţelegeri relativ la regularea graniţei bulgaro-română. Dintre membrii guvernului sânt cari nu se mulţumesc cu informaţia dlui Tache Ionescu, adusă din Londra şi aceşti membri sânt de părere ca prin forţa armelor trebue să se caute satisfacerea dorinţei României. Dl. Tache Ionescu, Titu Maiorescu sânt contra acestei propuneri, caută

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 95/1911

o soluţie paşnică. S'a svonit că aceşti doi miniştri au ameninţat Cabinetul cu retragerea lor dacă opiniunea miniştrilor războinici nu se va schimba. Tot această înştiinţare spune că Rusia face mari sforţări pentru câştigarea României şi despărţirea ei dela tripla alianţă.

20/5. Contra sentinţă nr. 362 din 23 Februarie 1913 a Tribunalului Tulcea [1]

/privitoare la scandalul Bisericii Bulgare - n.n./ Bulgarii, făcând Apel, au câştigat Apelul.

20/6. Brigada de Siguranţă Tulcea No. 633 din 12 Mai 1913. [2]

Curtea de Apel din Galaţi, la 8 Mai 1913, în procesul intentat de P.P.S. Episcopul Dunării de Jos şi Protoereul Judeţului contra bulgarilor care au provocat scandalul în chestiunea Bisericii Bulgare din Tulcea, a pronunţat achitarea inculpaţilor, putând ţine slujba în limba bulgară. Totuşi, corul, pentru a funcţiona va trebui să aibă autorizaţia Episcopului Dunării de Jos.

21. *Alţi spioni bulgari*

21/1. Brigada Specială de Siguranţă Tulcea No. 736 din 8 Iunie 1913. [3]

Agentul nostru de la mişcarea bulgară, ne raportează că /.../ Guvernul Bulgar, a fost înştinţat despre sosirea, prin Dobrogea, a mai multor Corpuri de trupă şi că ar fi cerut Clubului Bulgar, din localitate, ca să'i comunice: câte regimente au sosit anul acesta în Dobrogea; din ce armă sunt; ce anume Regimente; de unde au venit; unde se instalează; pe unde se fac exerciţiile; pe unde au trecut Dunărea în Dobrogea; cât timp vor sta pe aci şi dacă trupele fac marşuri prin diferite localităţi, din Dobrogea, pentru a cunoaşte poziţiile locurilor. Şeful Brigăzei /ss/ Indescifrabil

21/2. Copie după Indicatorul de care se servesc spionii bulgari cuprinzând chestiunile asupra cărora ei trebue să caute informaţiuni 25 Iunie 1913. [4]

Generalităţi

Formaţiunile din timp de pace şi răsboiu. Armamentul existent la corpuri, magazii şi depozit. Muniţiunile de artilerie şi de infanterie ce

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 95/1911
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 95/1911
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 95/1911
4) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911

există în magazii, depozite, arsenal şi pirotecnie. Cantităţile de pulbere ce se fabrică în ţară sau se aduc din străinătate. Materialul existent, comande făcute. Sosirea oricărui fel de material. Calităţile şi defectele materialului.

Comandamentul

Comandamentul armatei (toate gradele dela general la maior inclusiv şi toţi ofiţerii de statmajor), valoarea lui; vârsta, sănătatea, puterea fizică, cultura generală şi militară, valoarea intelectuală şi morală, tăria de caracter. Are fond? Cunoaşte bine regulamentele? Le aplică în spiritul lor? Este sau nu iubit de inferiori? Are încrederea ofiţerilor şi trupei? Are ascendent asupra subalternilor sau acopere neştiinţa şi incapacitatea cu mojicii? Călăreşte bine? Cunoaşte conducerea celor trei arme? Joacă cărţi? Are datorii? Duce lipsă de bani? Este cinstit? Educaţia ca om şi ca soldat? Camaraderia între ofiţeri. Camaraderia între arme. Ofiţerii iubesc dinastia? Există un ataşament fidel al ofiţerilor faţă de familia Regală? Există mai mult spirit de armă sau de corp? Spiritul de disciplină? Spiritul de datorie? Ofiţerii fac politică? Au tendinţe socialiste şi republicane? Propaganda ar prinde?

Instrucţia

Instrucţia armatei se face în vederea răsboiului sau în vederea paradei? Metodele de instrucţie ce se întrebuinţează.

a) Infanteria. Infanteria merge bine? Disciplina în marş. Cum se comportă încălţămintea? Roade picioarele oamenilor? Se ajustează pe picior? Este solidă? Ţine la apă? Infanteria face exerciţii de tragere? Câte cartuşe a tras în cursul anului? Trage bine? Ce trageri a făcut în cursul anului? A făcut trageri de luptă? Ce rezultate a dobândit? Exercită serviciul în campanie? Face exerciţii în teren variat sau pe câmpul de exerciţiu? Face lupte de noapte? Cunoaşte lupta cu baioneta? În luptă se răspândeşte repede şi în linişte? Ştie să se folosească de teren? Ştie să întrebuinţeze lopaţa în defensivă şi ofensivă? Trupa are iniţiativă? Ofiţerii şi gradaţii se amestec mult? Liniştea în conducere? Disciplina focului este bună? Infanteria întrebuinţează telefoane în luptă? Serviciul semnalizării. Legăturile se stabilesc repede? Cum? Serviciul patrulării. Vizibilitatea uni-formei în luptă?

b) Cavaleria.

Caii sunt buni? Câţi de escadron? Cum încalecă trupa? Cavaleria merge bine? Se rănesc mulţi cai? Din cauza harnaşamentului sau din cauza neglijenţei oamenilor? Ofiţerii şi trupa încalecă mult? Ofiţerii încalecă în afara orelor de serviciu? Trupa face exerciţii cu

carabina, revolverul, sabia şi lancea? Exerciţiile de tragere cu carabina se fac serios sau de mântuială? Exerciţiile în escadron, divizion etc. se fac bine cu unitate şi precizie? Se păstrează ansamblu în mişcări? Se păstrează legăturile între diferitele unităţi? Ofiţerii ştiu să citească bine hărţile? Dar subofiţerii? Ofiţerii ştiu să execute recunoaşterile şi să raporteze la timp? Dar subofiţerii? Rapoartele ofiţerilor şi subofiţerilor sosesc la timp sau cu întârziere? Telegrafia şi telefonia la cavalerie. Cum şarjează cavaleria? Şarjează numai pe cavalerie sau şi pe infanterie? Lupta cavaleriei pe jos. Ştie să tragă? Lupta ei cu focuri dă impresiunea unei lupte de infanterie sau se cunoaşte îndată că este o luptă de cavalerie? Vizibilitatea cavaleriei când luptă pe jos.

c) Artileria.

Caii sunt buni? Câţi de baterie? Ies totdeauna toate tunurile şi chesoanele la instrucţia la câmp? Câţi cai se atelează la chesoane? Ofiţerii şi trupa încalecă bine? Se rănesc mulţi cai? Exerciţiile la tun se fac solid sau în mod mecanic? Aparatul de ochire aflat la tunuri este bine cunoscut? Ofiţerii cunosc materialul? Ofiţerii conduc bine bateria în teren variat? Pantele se ridică cu înlesnire? Cum intră artileria în poziţie? Cum trage de obicei artileria, descoperită sau acoperită? Regularea tragerei ţine mult? Ce exerciţii de tragere s'au executat în cursul anului? Câte muniţiuni s'au consumat de baterie la fiecare tragere? Ce rezultate s'au dobândit la fiecare tragere? Cum s'au comportat muniţiunile? Este legătură între acţiunea focului şi acţiunea tactică? Artileria păstrează legătura materială şi morală cu celelalte arme? Sau lucrează mai mult pe propria ei socoteală fără a ţine seamă de acordul întregului?Telefonia. Semnalizarea. Legăturile stabilite. În caz de mobilizare artileria va fi mobilizată cu cai mari? Sau se va recurge şi la cei mici? În asemenea caz ce se va înhăma cu ei? Tunuri? Chesoane? Sau alte trăsuri?

d) Trupe tecnice.

La fel cu infanteria, adăogându-se câteva chestiuni speciale.

e) Flota.

Instrucţia la tunuri, cupole, torpile, arme. Manevrele vaselor, viteza mişcărilor, înţelegerea între vase. Semnalele lor. Apărarea pe Dunăre. Apărarea pe mare. Sistemul de baraje, locul şi poziţia lor. Clasificări de vase şi maşini. Manevrele anuale făcute de flotă, pe Dunăre şi Mare. Flota lucrează de comun cu armata de uscat? Capacitatea ofiţerilor. Spiritul ofiţerilor. Valoarea lor. Valoarea trupei. Valoarea vaselor şi a materialului marinei fluviale şi de mare.

Manevrele

Organizarea manevrelor. Terenul manevrelor. Tema. Aducerea trupelor. Executarea manevrelor. Modul conducerei partidelor. A detaşamentelor, armelor şi serviciilor. Pregătirea şefilor. Valoarea lor. Spiritul lor ofensiv. Siguranța, hotărârea şi energia cu care conduc acțiunile. Calmul şi sângele rece în timpul acțiunei şi mai cu seamă în momentele de criză. Valoarea Statului-Major. Activitatea lui. Ajutorul pe care îl dă comandamentului. Critica exercițiilor şi manevrelor, făcută de diferiți şefi.

Cazarmarea

Starea cazarmelor. Sunt îndestulătoare pentru trupele puse în ele? Are fiecare soldat patul lui? Lavoarele. Apa. Căldura. Lumina. Cum sunt grajdurile? Câți cai pot încăpea? Manej închis există? Câte reprize pot face călărie pe zi? Câți oameni într'o repriză? Magaziele pentru echipament sunt bune? Se păstrează bine echipamentul? Magazie de mobilizare există? Cum se păstrează echipamentul în ele? Pe categorii de efecte sau pe oamenii mobilizabili? Magaziele de munițiuni ale corpurilor sunt bune? Se conservă bine munițiunile în ele? Există munițiunile pe efectivul de mobilizare? Dacă nu, atunci dela care depozit ar trebui aduse? Depozitele regionale. Ce conțin? Remizele corpurilor de trupă sunt bune? Câte trăsuri are corpul? Există toate trăsurile necesare corpului de mobilizare?

Comunicațiuni

Căi de comunicațiuni: ferate, şosele şi fluviale. Numărul locomotivelor, categoria lor. Numărul vagoanelor de cls.1,2,3, de marfă mari şi mici, vagoane deschise. Descripția detaliată a stațiunilor. Cheurile ce există în fiecare stație. Lungimea lor. Rampe mobile. Se pot îmbarca oameni, cai trăsuri şi tunuri? Câte vagoane se pot încărca de odată? Liniile de garaj existente în fiecare stație. Numărul şi lungimea lor. Aprovizionamentele cu cărbuni, lemne şi apă din fiecare stație. Câți funcționari sunt în fiecare stație? Soliditatea podurilor. Permit trecerea trenurilor militare ce pot avea până la 50 vagoane? Trenurile militare au sau nu împedicare la curbe şi rampe? Profile. Unde sunț puncte uşor de distrus? Mijloace de a executa distrugerea. Şoselele şi drumurile sunt bune? Sunt împietrite? Lărgimea lor. Marginele. Plantațiuni. Pante şi rampe. Podurile: situația terenului pe care este podul (dominarea malurilor). Drumurile ce duc la poduri? Ce lungime are podul? Ce lărgime are? Este de lemn, piatră sau fier? Cum s'ar putea distruge? Îmbunătățirile aduse căilor ferate, şoselelor, gărilor,

cheurilor, depozitelor, podurilor. Râurile, dominarea malurilor. Vadurile existente, situația terenului înconjurător. Direcția vadului. Lungimea vadului. Adâncimea lui maximă. Natura fundului. Unde se găseşte apă de băut? Cum se scoate? Unde se găseşte apă pentru adăpat caii? Resursele localității în diferite feluri de furaje.

Spiritul națiunei. Patriotismul națiunei. Spiritul militar al națiunei. Instrucția militară în şcoli. Felul şi rezultatele dobândite. Ideile şi progresele socialismului la oraşe. Sindicalismul. Socialismul la sate. Socialismul agrar. Principile_anarhice prind? Sunt teoretice sau cu tendințe de fapt? Anti-militarismul ar prinde? Ar putea fi propagat şi cum? Gazetele, spiritul lor. Personalul ce întrebuințează. Români sau străini? Prin bani se poate face un curent favorabil în anumite scopuri?

21/3. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale Secțiune Poliției Generale şi de Frontieră nr. 22220 - S – 19 Iulie 1913. Telegramă cifrată. Dlui şef al Brigăzii de Siguranță Cerna-Vodă. [1)]

Poliția oraşului Silistra raportează că a fost informată că acum câteva zile trei indivizi din satul Golibina Ceatalgea, ținutul Silistra, având cu ei dinamită au trecut în România cu intențiune de a săvârşi un atentat la Podul Cerna-Vodă. Vă atrag serioasă atențiunea asupra importanței acestei informațiuni şi vă rog să luați cele mai serioase măsuri pentru paza podului şi aflarea indivizilor dacă vor veni în localitate.

21/4. Notă din 7 Octombre 1913 Agent 40. [2)]

Dr. Gabrovscky, care a făcut parte din comisia silistrenilor ce s'a prezentat M.S.Regelui, a spus că după ce M.S. Regele a citit memoriul privitor la şcolile bulgare din Cadrilater şi la foştii funcționari publici, M.S.Regele le-a promis că chestiunea şcolară va fi rezolvată în sensul vederilor lor, iar chestiunea funcționarilor mai trebuie studiată şi va fi în parte satisfăcută. M.S.Regele a rămas foarte mulțumit de modul de prezentare a comisiei şi mai ales când a văzut țaranii vorbind româneşte. Comisiunea este foarte satisfăcută de modul cum au fost primiți de M.S.R. şi de promisiunile date.

---

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 164/1908

2) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913

21/5. Brigada 1. Notă din 14 Noiembrie 1913. Agent 40 [1]
Aseară a sosit în Capitală Dr. Teodor Gabrovschy din Silistra, descinzând la Hotelul Regina. Convorbind cu numitul mi-a spus că autoritățile române persecută foarte rău pe bulgari, silindu-i să-și părăsească averile și să plece, însă s-a constituit un Comitet pentru apărarea intereselor bulgare. Spune că deși guvernul român le-a luat școlile, guvernul bulgar și-a luat angajamentul de a le da bani pentru a înființa alte școli suportând și toate cheltuielile. Gabrovschi spune că câțiva foști deputați au fost la Sofia și a aranjat cu guvernul bulgar, obligându-se tot d'odată ca să se semnaleze și ce persecuții din partea Românilor contra bulgarilor la Sofia – iar guvernul bulgar i-a consiliat că nici unul să nu părăsească avutul său că totul va aranja guvernul bulgar. Gabrovsci se duce azi să se întâlnească cu dl Radoff având niște afaceri de regulat.

22. *Diverse note de informații*

22/1. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale. Notele diferiților agenți. [2]
Sinteză: *În țară au intrat foarte mulți bulgari pentru a face propagandă printre bulgarii de aici, pe care-i agită contra grecilor și sârbilor spunând că aceștia au omorât numeroși prizonieri bulgari și împotriva românilor, spunând că Bulgaria se va alia cu Turcia și își va recâștiga Cadrilaterul. Agitația cea mai mare o fac comitetele macedonene cu concursul partidelor și guvernului bulgar. Se mai spune că în Bulgaria va avea loc o revoluție socialistă.*

22/2. Notă. ***/Fără emitent și dată – n.n./*** [3]
Studentul bulgar Conoff spune că în Bulgaria se știe orice mișcare din țară. Arătându-mă sceptic față de cele spuse, Conoff a spus că sunt o mulțime de agenți cari strâng relații și le înmânează unui sanovric care aproape în fiecare săptămână vine la București special pentru a primi rapoartele agenților.

23. *Regele Bulgariei declară război Serbiei și Greciei. Situația din Bulgaria*

23/1. Notă Confidențială din 14 Noiembrie 1913. [4]
Dintr'o convorbire ce am avut cu Ivan Abrașu fost deputat bulgar,

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 75/1913
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911
4) F.D.P.S.G. - DOSAR 40/1913

și avocat rămas în Turtucaia, ca român de origină, asupra stărei politice din Bulgaria, mi a comunicat următoarele: "Regele Bulgariei, fără a mai aștepta decisia Sobraniei la 17 Iulie a.c. din propria sa inițiativă s-a înțeles cu generalul Savof, a declarat răsbel contra Sârbilor și Grecilor, fără a mai aștepta cel puțin hotărîrea Consiliului de Miniștri, care convocase Sobrania spre a se pronunța. În expusa zi de 17 Iulie pe la ora 3 p.m. Ghenadief i-a spus secretarului Regelui, Caprașecov: "dacă nu veți proclama răsbelul se va tăvăli capete de Regi și secretari pe strade". A trimis în aceeași zi pe deputatul Nacu Șucalată, să se ducă să-i spună lui Danef, că dacă va pleca la Petersburg, va fi omorît chiar pe pragul casei sale; așa că seara s'a declarat răsbelul, împedicându-se astfel ducerea lui Danef la Petersburg, hotărîtă în Consiliul de miniștri pe a doua zi. Partidul Gheșovist, Danevist, Radicali, Democrați Socialiști și Țărănesc s'au întrunit conducând lupta pe față contra Regelui, susținut de partidul Radoslavist, Stambulist (Ghenadief) și Toncevist. Radoslaf și Toncef au fost condamnați de tribunalul popular special la câte 3 ani închisoare, dar au fost grațiați de Rege. Ghenadief va fi judecat și el în cursul acestei luni Noembrie. Generalul Savof e de acord cu guvernul actual. Generalul Ivanof contra Regelui cu Covacef și Vazof. Ivanof printr'o scrisoare deschisă prin presă a declarat că Regele cu Savof e vinovat de actuala stare de lucruri și de nenorocirea Bulgariei."
Șeful Poliției Port Turtucaia Comisar cl. I /ss/ Indescifrabil.

23/2. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale Informațiuni, 24 Aprilie 1914. [1]
Ceiace este caracteristic în situația actuală a Bulgariei e atmosfera de enervare înfierbântată care bântue spiritele, care le înfrigurează, le revoltă în așa chip, încât e cu neputință chiar pentru conducătorii acestei țări să nu fie târâți de curent și atrași într-un spirit de aventură, la faptele periculoase și reprobabile împotriva vecinilor. În discuțiunile ce au, oamenii politici ca primul ministru dr. Radoslavof, fostul ministru Lapceff, deputatul și fostul ministru de externe Ghenadieff, șeful socialiștilor Sacâzoff, șeful agrarienilor Draghieff, Stămbulinschi, etc, nu se sfiesc ca chiar față de reprezentanții presei să-și arate ura ce nutresc contra țărei românești. Astfel dr. Radoslavoff declara într-un cerc de prieteni și ziariști: "Nu știu dacă au făcut bine românii pentru viitorul lor, aliindu-se cu grecii și mărindu-i în dauna noastră /.../ ". Dl. Liapceff:

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 53/1914

"De am şti că vom deveni ruşi şi tot ne vom răzbuna. Să se gândească bine România, având la Sud o gubernie rusească şi la Nord o împărăţie duşmană." În intervievurile ce am publicat în ziarul Universul expresiunile de felul acesta au fost îndulcite. Dl. Ghenadieff nu s-a sfiit să declare, dealtfel nici n-a voit să continue întrevederea ce a avut cu un ziarist român: că România a comis o laşitate atacându-i pe bulgari şi această atitudine, bulgarii vor şti s-o pedepsească când va veni vremea. Sacâzoff, Stambulinschi şi alţii s-au exprimat: "Bulgaria mare se va creia împotriva dorinţei României. La cea dintâi ocazie o vom ataca fără milă, vom arde satele şi oraşele ca să rămână de pomină ura Bulgariei. Peste tot insulte şi ură la adresa României şi a Greciei. Sârbii, spun ei, sunt nişte laşi, grecii nişte mişei, trebue pedepsiţi cu toţii. Întreaga Bulgarie e un vulcan de ură, gata să isbucnească, să verse sânge pentru a-şi potoli lava incadescentă a patimei şi a răsbunării." În Macedonia sârbească, bulgarii în unire cu albanezii şi cu turcii au organizat puternice bande albano-bulgăreşti cari vor căuta să hărţuie nordul Epirului, păstrând vechea stare de lucruri. Numai cu modul acesta speră bulgarii, având în acelaşi timp şi concursul Austriei, Italiei şi poate şi al Rusiei, să producă o nouă încurcătură în Balcani, care să dea putinţa Marilor Puteri să revizuiască tratatul din Bucureşti./.../. Siguranţa cu care Radoslavoff afirmă că tratatul dela Bucureşti se va revizui, are la bază nu numai promisiunile unor mari Puteri, ci şi alianţa Bulgariei cu Turcia ce se confirmă şi prin faptul că toate comandele de arme ale Bulgariei, cari vin din Austria, se transportă pe linia Dedeagaci, Adrianopole, Mustafa - Paşa - Bulgaria. Afară de aceasta tunurile ce le-au putut scăpa bulgarii din Adrianopole şi mai ales tunurile de cetate au fost transportate spre Nordul Bulgariei într-o destinaţie necunoscută. Un tânăr ofiţer, anume Blaje Cristof din artilerie, într-o discuţiune spunea că bulgarii fac mari pregătiri pentru întărirea cetăţei Şumla. Statul major bulgar are de gând să facă din Şumla o cetate de mâna întâi, căci numai aşa se vor putea apăra contra unui atac al românilor. Toate tunurile de asediu dela Cetalagea şi Adrianopole au fost transportate parte la Sofia, parte la Şumla şi prin cetăţile dunărene. Şumla prin poziţia ei strategică ar ţine pe loc mult timp armata română, în cazul când Dunărea ar fi apărată şi trecera ei cu greu de făcut./.../. Aproape toţi oamenii politici bulgari cu tot tonul înjurios întrebuinţat în contra României, spun că momentan ei nu se gândesc decât la Macedonia. În schimb însă în părţile Cadrilaterului bulgăresc mai ales la Rusciuk şi la Varna, unde s-au refugiat cei

mai mulţi dintre intelectualii dela Dobrici şi Silistra se pregăteşte o vie campanie culturală, pentru a nu amorţi conştiinţa naţională la fraţii subjugaţi de România. În acest scop societatea centrală "Dobrogea", cu filialele ei la Rusciuk şi Varna, strânge fonduri pentru tipărirea de cărţi, pentru acordarea de bursă la tinerii fără mijloace care trebue să-şi facă liceul în Bulgaria liberă. De asemenea ajutorarea preoţilor şi a corpului didactic bulgar din Cadrilaterul nostru se va face prin aceste societăţi culturale. De altfel se pare că s-au prevăzut fonduri şi la ministerul de instrucţie bulgar pentru consolidarea acestor societăţi în fruntea cărora lucrează deputaţii Gakeff şi Babageanoff. Scopul societăţei Dobrogea şi al filialelor sale este întreţinerea curentului iredentist în Cadrilaterul nostru. Se va organiza în oraşele Dobrici şi Silistra comitete secrete, se vor distribui pe ascuns broşuri incendiare şi patriotice, cari au ca ţintă întreţinerea conştiinţei naţionale la bulgarii supuşi români. Oricine dintre bulgari */care - n.n./* va îndrăsni să trimită pe fii lor la şcoala română, va fi persecutat pe toată linia, iar cei cari se vor face instrumente ale ad-ţiei române vor fi urmăriţi şi condamnaţi la moarte de către comitetul secret revoluţionar. Elevii de liceu originari din Cadrilater vor primi instrucţiuni dela Rusciuk - cei mai mulţi frecventează cursurile liceului din oraş - ca să facă o vie propagandă printre compatrioţii lor pentru a întreţine spiritul de ură împotriva noastră. Broşurile vor fi trimise prin ei sau prin alte persoane. Institutorii şi preoţii din Cadrilater vor persista să refuze a deveni funcţionari români, fiind plătiţi de guvernul bulgar prin societatea Dobrogea, rămânând cu modul acesta apostolii iredentismului bulgar în Cadrilaterul românesc. La Rusciuk se ţin şedinţe săptămânale ale soc. Dobrogea, în care se ia act de activitatea membrilor şi de starea compatrioţilor din Cadrilaterul României. Afară de cele arătate mai sus, au intenţiunea să formeze o echipă permanentă, care sub forma de cerşetori, de negustori, etc. să treacă prin graniţele mai puţin păzite ale Dobrogei noastre, pentru a introduce armele şi cărţile patriotice trimise de comitetul din Rusciuk. Chiar se vor trimite câte 5-6 oameni înarmaţi, la fie care încercare de trecerea graniţei ca să surprindă o patrulă mică de a noastră deschizând foc împotriva ei. Pe când se va produce această diversiune, emisarii să poată trece graniţa - dându-se acestei întâmplări caracterul unui incident de frontieră. Se spune că propaganda să se facă mai mult cu ajutorul damelor. Ele să fie însărcinate ca emisari pentru transportarea diferitelor obiecte mai compromiţătoare, broşuri, bani pentru scopuri revoluţionare, etc.

Ceiace dă un caracter şi mai acut lucrurilor, provine din împrejurarea că linia Rusciuk-Provadia-Varna şi mai ales cetatea Şumla - sunt zilnic întărite şi zilnic se fac exerciţii de tir. Cele mai straşnice organizaţii revoluţionare sunt la Strumiţa şi la Struga (graniţa albaneză lângă Ohrida). Aici sunt adevărate lagăre, gata la orice moment să năvălească pe teritoriul sârbesc. Graţie incuriei ad-ţiei sârbe, bulgarii au reuşit chiar după isgonirea turcilor să-şi menţie vechile lor organizaţii revoluţionare, recurgând la mici trucuri - s-au prefăcut că devin sârbi, aşa că bisericile cu veniturile lor au rămas eforiilor bulgăreşti. Se ştie că propaganda bulgărească din Macedonia era întreţinută din veniturile bisericilor şi cu ajutorul nu tocmai mare al Exarhului din Constantinopole. Având biserica în mână şi reuşind mulţi dintre chiar revoluţionarii bulgari să intre în ad-ţia sârbă, iredentismul bulgar se menţine ca şi în trecut. Aşa se explică cum toţi şefii de bandă bulgari au stat mai multă vreme la Bitolia, fără ca poliţia sârbă să bănuiască măcar acest lucru. Deunăzi la Strumiţa s-a dat o mare luptă între revoluţionarii şi grănicerii sârbi. Două bande de comitagii au reuşit să treacă în noua Serbie spre Uskub, cu toate desminţirile presei din Belgrad.

24. *Spionaj...spionaj...spionaj...Câteva documente referitoare la spionajul Bulgariei în ţara noastră, a cărui preferinţă o formau fortificaţiile, podul de la Cernavodă, cazărmile, armata etc. Pregătiri de război*

24/1. Notă. */Fără emitent, număr şi dată – n.n./*
Hărţi sustrase de la M.St.M. [1)]

Într-o scrisoare ce era expediată din oficiul poştal Odobeşti, pe adresa:"G. Hesapcieff, str. Parensov nr. 51 Sofia", s-au găsit "hărţi, părţi din harta M.St.M. Hărţile purtau pe ele adnotaţiuni scrise cu creionul în limba bulgară, făcute de un cunoscător în ale artei militare şi topografiei /.../. Pe lângă adnotaţiuni se mai observă multe însemnări de cifre privitoare la distanţele dintre comune, la lungimea drumurilor, plus o mulţime de semne convenţionale şi topografice. Din cercetările ce am făcut până acum în această afacere rezultă următoarele:

I. Hărţile nu sunt luate din comerţ, ci sunt sustrase de la vreunul din corpurile de trupă din ţară. Aceasta rezultă din modul cum sunt însemnate fiecare din ele, care mod este cel uzitat în birourile

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 94/1907

militare. În adevăr, fiecare corp de trupă sau birou militar, care posedă harta M.St.M., o are formată din mai multe mici hărţi ca cele în chestiune, clasificate pe serii şi coloane, notate pe marginea de sus a fiecărei porţiuni de hartă, după un catalog anume, care serveşte pentru a cere - de la cel care o păstrează - anume regiuni sau judeţe.

II. Concluzia logică ar fi că spionajul acesta s-a făcut pentru interesul armatei bulgare. Dat fiind însă, că regiunea reprezentată de hărţile în chestiune este situată dincolo de linia fortificată Focşani-Nămoloasa (Putna-Bacău), regiune care cade în afara zonei intereselor bulgăreşti, nu este exclusă posibilitatea ca acest spionaj să fie făcut de bulgari pe contul ruşilor. Este posibil ca ruşii să se folosească de ofiţerii bulgari, acestora fiindu-le mult mai uşor de a se strecura neobservaţi în ţară, amestecându-se travestiţi între muncitorii şi zarzavagii bulgari, precum şi între covrigarii şi bragagii, care staţionează la porţile tuturor cazărmilor şi stabilimentelor noastre militare. Nu se pune o trupă în marş fără ca covrigarii şi bragagiii bulgari să n-o urmărească pas cu pas şi Dumnezeu ştie câţi din ei n-ar fi ofiţeri travestiţi. Ofiţerilor ruşi le-ar fi foarte greu să se introducă în ţară peste tot locul, căci ar fi repede descoperiţi, ei neputându-se travesti decât în iconari sau jugănari, care ştiu însă că sunt suspectaţi întotdeauna de autorităţi şi, apoi chiar dacă n-ar fi descoperiţi, totuşi mare treabă n-ar putea face neavând posibilitatea de a se introduce pe lângă stabilimentele militare şi de a însoţi trupele în marşuri, exerciţii şi manevre.

III. Cel care a făcut adnotările cu creionul în bulgăreşte pe hărţile aci alăturate era desigur un ofiţer care a străbătut întreaga regiune descrisă în acele hărţi. Dacă adnotările în chestiune sunt privitoare la planul de moblizare al ţării, atunci, sau planurile relative la mobilizare au fost divulgate sau unul din acei care îl cunoaşte a ajutat pe ofiţerul bulgar în chestiune să-l fixeze pe hărţi. În ipoteza că spionajul a fost făcut pentru ruşi, este posibil ca adnotările din hărţi să fie relative la etapele probabile ale unei armate în marş, care ar veni din nord-estul Moldovei, spre linia fortificată. Rămân a se examina hărţile la M.St.M. al Armatei, spre a se trage adevăratele concluziuni din adnotările ce ele conţin."

24/2. Telegramă cifrată No.5088. Oficiul Turtucaia.
Primită la 8 Septembrie 1914. [1)]

Suntem informaţi că regimentele de infanterie 2 şi 5 au părăsit

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 22/1914

garnizoana şi au plecat pentru întărirea detaşamentelor din apropierea graniţei româneşti. Poliţai /ss/ Zahiu

24/3. Brigada Specială de Siguranţă Tulcea No.1255 din 11 Septembrie 1914. [1]

Agentul nostru de la mişcarea bulgară, ne raportează că, în ziua de 9 ale corentei, stând de vorbă cu Bulgarul Ştefan Stanef din localitate, acesta, printre altele, i-a spus că, zilele acestea Bulgaria trebue să ocupe Macedonia, în care scop se fac mari pregătiri militare, atât în spre graniţa macedoneană, cât şi în spre graniţa română, pentru a se respinge un eventual atac al României, atunci când Bulgaria va ocupa Macedonia. Cu aceasta - spunea Stanef - Bulgaria nu va turbura câtuşi de puţin pacea în Balcani. Acţiunea va fi întreprinsă cu consimţământul câtorva mari puteri, printre cari şi Anglia, care este cea mai importantă. Mai departe, venind vorba despre intrarea României în acţiune, Stanef a spus agentului nostru că, în ce priveşte ocuparea provinciilor locuite de Români, România a scăpat trenul şi de azi înainte nu va căuta să deschidă cel puţin o ast fel de discuţie, de oare ce a observat că Rusia se joacă cum vrea cu ea şi caută numai s'o încurce în Transilvania şi de acolo să-şi tragă trupele spre Galiţia şi ast fel să rămână România cal de bătae. Chiar dacă într'un caz fericit, România va putea ocupa Transilvania pentru moment, aceasta, la încheerea păcei, nu numai că nu va primi nimic, dar va pierde pe lângă cadrilater şi Moldova şi gurile Dunărei, cari sunt de mult urmărite de Ruşi. /.../. Rusia, de alt fel, caută să pună mâna şi pe Dardanele, însă planul acesta i-a fost mirosit de Anglia, care, pentru a paraliza o acţiune în această direcţie din partea Rusiei, va căuta să creeze o Bulgarie mare. România nu va putea face nici o mişcare, de oare ce imediat Bulgaria, cu toate asigurările ce a dat guvernului Român, va năvăli şi ocupa întreaga Dobroge. /.../. Ilie Grecof a mai adăogat că, are informaţiuni că România nu va mai întreprinde nici o acţiune de oare ce oamenii mari din Bucureşti au văzut în cele din urmă că politica pe care o urmează M.S. Regele Carol - neutralitatea - este cât se poate de bună şi folositoare ţărei. La acestea a răspuns Vasile Gospodin care a spus că, ori ce s'ar întâmpla, cadrilaterul se va înapoia Bulgariei. A mai venit în acest cerc şi bulgarul Slave *Inecitet - n.n.l*, care a spus că, de astă zi înainte, se ştie de toată lumea că România a scăpat trenul cu Transilvania şi a înghiţit un hap mare din partea Rusiei, care a căutat s'o tragă pe sfoară. /.../.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 95/1911

Şeful Brigăzei, /ss/ Indescifrabil.

24/4. Brigada I. Notă din 5 Noiembrie 1914. Agent 12 [1]

În cercul macedo-român face senzaţie cum a scăpat şi nu a fost izgonit din Silistra cunoscutul înfocat naţionalist bulgar Dr. Gabrovschy, care în urma ocupării Cadrilaterului de către România a devenit mai naţionalist şi în special în urma înfiinţărei societăţii naţionale la Sofia "Dobrogea", care societate are ca scop apărarea intereselor naţionale bulgare în Cadrilater, a devenit membru Comitetului acestei societăţi înfocate naţionale bulgare /.../.

24/5. Brigada Silistra. Copie după nota agentului I.A. din 8 Ianuarie 1915 aflată în dos. 294 a V. Notă. [2]

Bulgarii din localitate, prin Dnii Dr. Gabrovski, I.V.Miticof şi Petre Bacalof caută prin toate mijloacele de a ademeni pe evrei care au copii la şcoala română să-i ia din şcoli şi să-i trimită la şcolile bulgare. Astfel de propuneri s-au făcut lui Buhu Alhalel care are la liceul român un băiat, refuzând Dl Alhalel a fost ameninţat de Petre Bacalof de oarece el a fost plutonier în armata bulgară. Asemenea ameninţări s-au mai făcut şi altor evrei. S-a comunicat Dlui Prefect. Şeful Brigăzii de Siguranţă /ss/ C. Stroian.

24/6. Brigada Specială de Siguranţă Silistra Nr. 628 din 23 Aprilie 1915. [3]
Către Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.

Cu această ocazie raportăm că sentimentele Dlui Gabrovschi sunt acele ale unui şovinist bulgar; el nu face un secret faţă de români că este patriot bulgar frecventează zilnic cafeneaua bulgară - focarul şovinismului bulgar - este în relaţiuni intime cu toţi fruntaşii bulgari şi numai în ceia ce priveşte practicarea ştiinţei medicale se arată internaţional. /.../P.Şeful Bg. de Sig. /ss/ N. Georgescu.

24/7. Notă din 14 August 1915. [4]

Locot. comandor Simion Vinaroff s'a oferit din proprie iniţiativă, sub cea mai mare discreţie, de a ne da, la cerere, toată situaţia strategică a portului Varna de astăzi, sub răspunderea că în caz de nu va da în mod pozitiv şi just toate cele ce se vor cere lui, să fie

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913
4) F.D.P.S.G. - DOSAR 43/1912

oprit de a mai intra în ţara noastră.

24/8. Ministerul de Interne. Secretar General
No. 1818, 22/12 din 23 Decembrie 1915. [1)]
D-lui General Comandant al Corpului de Grăniceri.
Domnule General, Suntem informaţi că pescarii din serviciul Direcţiunei Pescăriei Statului, cari au permisiunea de a pluti pe Dunăre pentru a pescui şi aranja instrumentele de prins peşte, fac spionaj, aducând şi ducând în Bulgaria corespondenţe, în schimbul unor sume de bani. Aceşti pescari nu sunt împiedicaţi în misiunea lor de către organele de pază a frontierei fiind că grănicerii îi cunosc că sunt salariaţi ai statului şi că au permisiunea specială de a pluti pe Dunăre. Am onoare rugându-vă să bine voiţi a dispune să fie îndeaproape supravegheaţi pentru a vedea dacă cele arătate mai sus sunt adevărate./.../.

24/9. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale
Nr. 1840. /*Fără dată*/. Strict-Secret [2)]
Către Poliţaiul oraşului Călăraşi.
Unele vapoare ruseşti care vin pe Dunăre dinspre Rusia, au la remorcă şlepuri în care s'ar afla contrabandă de arme şi muniţiuni de războiu şi pe care Rusia le-ar expedia în Bulgaria şi anume la Silistra.

24/10.Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale /*Fără dată*/. [3)]
Vasele ruseşti au marinari militari, îmbrăcaţi civili. Transportă şlepuri încărcate spre Bulgaria şi Serbia (vaporul "Serghei", "Leuba", "Belgrad").

25. *Bulgaria se pregăteşte de război, România - nu. Despre comitagii, Războiul Balcanic şi Primul Război Mondial*

25/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale [4)]
Se înaintează şefului M. St. M. câte o hartă cu forticaţiile făcute în jurul oraşului Vidin. Acestea sunt goale, dar în stare foarte bună. Cele dela Smârdan, Novoselko şi Belgradcic sunt în reparaţie.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 43/1912
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 38/1911
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 38/1911
4) F.D.P.S.G. - DOSAR 38/1911

25/2. Telegramă cifrată din 25 Ianuarie 1916.
Către Directorul Siguranţei Generale [1)]
"Prefectura Durostor, cu ord. Nr. 25/21.1.1916 ne informează că în comunele din apropierea capetelor de pod Turtucaia şi Silistra s'ar găsi numiţii apostoli (câte 2 curieri numiţi "apostoli" însărcinaţi să ducă în Bulgaria orice informaţii privitoare la lucrările din partea noastră şi mişcările de trupe). Pentru fiecare drum apostolii ar primi câte 50 lei de la autorităţile din Bulgaria, ori care ar fi însemnătatea informaţiunilor aduse. Ei ar trece frontiera în mod fraudulos, întotdeauna însoţiţi de un câine, pe care l-ar ţine legat noaptea de un picior al lor pentru a le da alarma. Ar fi înarmaţi cu câte un revolver de campanie, sistem german pe care îl poartă sub subţioară, prins de o curea care ţine la capătul de opus, sub cealaltă subţioară o cartuşieră cu câte 175-200 cartuşe de revolver) care ar face spionaj în favoarea Bulgariei şi care ar avea legătură cu bandele revoluţionare organizate în Cadrilater, având menirea de a arunca în aer, la un moment unele lucrări şi a împiedica mobilizarea trupelor noastre, în care scop s'ar fi adus cantităţi însemnate de dinamită /.../."

25/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale
Biuroul Secretariatului Nr. 7086/S din 30 Ianuarie 1916 [2)]
D-lui şef al Brigăzii de Siguranţă Bazargic.
Suntem informaţi că la frontiera Dobrogei, dinspre Bulgaria se află organizat un intens serviciu de spionaj pentru Bulgaria, prin ajutorul populaţiunei bulgare din ţara noastră. În oraşul Dv. chiar este un comitet căruia mai mulţi funcţionari de pe la Primăriile şi Percepţiile Comunelor de la frontieră din spre Bulgaria le comunică tot ce află asupra organizaţiunei armatei noastre şi lucrărilor ce se fac pentru apărarea ţărei în acea parte./.../ sunt /.../, toţi de naţionalitate Bulgari. Vă rog a face minuţioase cercetări asupra celor arătate mai sus, comunicându-ne rezultatul.

26. *Dublul spion (bulgar şi rus), care a reuşit să nu fie arestat niciodată în România*

26/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Brigada 1
Notă din 8 februarie 1916. Agent nr.13 [3)]
"George Mellas, destul de cunoscut direcţiunei, are strânse

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 89/1911
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 113/1907

legături cu Contele de Roma şi cu mama acestuia, cu care are afaceri de cereale. Eri, după masă, între orele 6 - 7 p. m. în holul hotelului "Athenee Palace" s-a întreţinut mult timp cu d-na contesă de Roma".

26/2. Brigada Silistra. Copie după nota agentului I. H. din 20 Februare 1916. [1]

Dl Inspector şcolar Arghirescu împreună cu Dl. Mrejero, revizor şcolar a spus Dlor. Dr. Gabrovschi şi Panof, secretarul comitetului şcolar bulgar, că Ministerul Instrucţiunei, n-a acordat autorizaţie pentru şcolile secundare, că elevii vor trebui să urmeze în liceul ce se va deschide până la 15 Martie a.c. în localul din strada Otet Paisi. S-a comunicat Dlui Prefect." şeful Bg.de Sig. /ss/ C.Stroia.

27. *Ministerului de Război i se solicită a lua măsuri de siguranţă şi pază pentru securitatea podului de la Cerna Vodă, raportrându-se, totodată, neregulile constatate*

27/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Brigada Specială de Siguranţă Cerna-Vodă No.780 din 24 Februarie 1916. [2]

Domnule Director, Am onoare a vă raporta că în ziua de 20 crt. am făcut o razie prin împrejurimile forturilor şi lucrărilor militare, care se fac în punctele: Movile, Bogdaproste, Dermengiu, Moş-Ajun, Facria, Azizia, Mircea-Vodă, Ivrinez şi Cochirleni, situate în vecinătatea oraşului Cerna-Vodă, constatând următoarele:

1.- Între staţiunile Saligni şi Mircea-Vodă, pe linia ferată, am întâlnit pe individul Pantelidi Marcu, pe care întrebându-l asupra identităţei sale şi văzând că se contrazice în declaraţiile făcute, l'am expediat la Brigadă. În urmă, cercetându-l am stabilit că este de fel din Tulcea, neprezentat la concentrare şi evadat din Închisoarea Militară Constanţa, unde se găsea în executarea unei pedepse de 4 luni pentru lovirea superiorului. Cu adresa N.643 din 22 crt. l'am înaintat închisoarei Militare, prin Brigada de Siguranţă Constanţa.

2.- La carierele de piatră de pe teritoriul comunei Facria, care se exploatează de D-l P. Gheorghiu, am găsit un număr de aproape 70 străini, cărora cercetându-le actele, am stabilit că parte din ei aveau documentele de călătorie expirate, iar parte nu aveau de loc. Au fost daţi judecăţii ca contravenienţi la Legea Străinilor şi înaintaţi

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913

Jud. Ocol. Medgidia, cu rapoartele No.775, 776 şi 777 din 23 crt. Tot odată am fost informat că jandarmii de la posturile respective nu fac nici un fel de control asupra acestor străini. Faţă de importanţa lucrărilor militare discrete, care se fac prin vecinătatea acestor cariere, pline cu străini, se impune un control mai riguros din partea jandarmilor.

3.- Traversând pe alocurea prin mijlocul lucrărilor, care sunt în curs de executare nu am fost oprit de nici un militar, pentru a fi întrebat asupra identităţii mele; iar în apropierea fortului Movile, trecând pe zona oprită, m'am apropiat la o distanţă foarte mică de fort, fără să fiu oprit de santinele; în care timp reuşind a sta de vorbă cu Caporalul şef de post, am obţinut de la acesta următoarele informaţiuni militare discrete:

Că fortul Movile este prevăzut cu 6 susţineri, având 4 tiruri, că se aşteaptă să sosească în curând tunuri de calibru mare, care se vor monta la fiecare fort, câte 3 de fiecare, că în prezent armamentul nu este complect şi că paza fiecărui fort se face de către 5 soldaţi şi un caporal - şef de post. În urmă, după cererea mea Caporalul mi-a indicat drumul cel mai scurt spre Cerna-Vodă, în care timp l-am tratat cu o ţigară, despărţindu-mă în mod prietenos de dânsul, fără a fi întrebat cine sunt şi ce rost am prin partea locului. Este imperios cerută o pază militară mai strictă, prin jurul forturilor şi lucrărilor militare, care se fac în partea locului. Aducându-vă la cunoştinţa Dvs, cele de mai sus, vă rog, Domnule Director, să binevoiţi a dispoza. Şeful Brigăzii de Siguranţă,
Comisar special /ss/ Indescifrabil.

Rezoluţii: 26.11.916. Va fi întrebat dacă a aplicat D-lui Gheorghiu art. 6 din Legea Contr. Streinilor /ss/ Indescifrabil. Adresă D-lui Insp. gl. al Jand. Rurale să pedepsească pe şeful post. de jand. respectiv. Se va comunica M.S.major al Armatei de urgenţă. /ss/ Indescifrabil.

27/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale Brigada 1 Notă din 26 februarie 1916. Agent 13 [1]

"G. Mellas, cunoscut direcţiunei, se interesa ieri la Athenee Palace despre un oare care Spalingher, supus elveţian din Geneva, administratorul unei mari societăţi de hoteluri, care trebuia să sosească în localitate şi apoi să plece pentru afaceri în Rusia. Mellas era întovărăşit de dl Soutzo, din Calea Griviţei 7."

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 113/1907

27/3. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale
Notă-Secret din 6 Iulie 1916. [1]

Ministrul Radeff a ridicat dela Banca Marmorosch o sumă de vreo 10 000 lei, din care i-a dat chiar la legație lui Gabrovsky o însemnată sumă

28. *Rapoarte ale brigăzilor și polițiilor de siguranță*

28/1.Brigada Specială de Siguranță Silistra No.1107/1 August 1916. Către Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale [2]

La ordinul telegrafic No. 65874 S./1916 făcând cercetări la frontieră asupra celor raportate de sub-brigada Turtucaia, relativ la bande de comitagii, organizate, nu să poate preciza, circulă însă svonul că aceste bande puse sub comanda unor oameni, cunoscând bine pozițiile Deliormanului (județul Caliacra și Bazargic) vor coopera în caz eventual de război cu trupele regulate, aceasta mai mult pentru a produce efecte morale asupra populațiunei de aci, cu deosebire musulmană. Că astfel de bande s'ar afla în satul Mungilar, nu s'a putut stabili exact. În Mungilar se află o companie din reg.19 infanterie. În ce privește pe Gheorghe Marin Neicof și Radi Ivan Neicof, avem onoare a vă raporta: ambii au locuit în comuna Cadichioi, acest județ, fiind ținuți în supraveghere în tot timpul cât au locuit. Din aceste supravegheri rezultă că numiții fac propagandă antiromânească; primul, Gheorghe Marin Neicof a fost expulzat în anul 1914 (prevăzut actualmente în buletinul de urmărire No. 48 din 1 Decembrie 1914), iar al doilea, Radi Juan Neicof, sub. Lt. de rezervă fiind repartizat la Reg. 2 Vâlcea, în luna Sept. 1915, a trecut frontiera în mod fraudulos, luând cu sine și uniforma română, iar după informațiile făcute în urmă, ar rezulta că s'ar fi înrolat în Reg. 5 inf. Rusciuk /.../. Cunoaște limbile română, turcă și bulgară.

Șeful Brigadei de Siguranță. /ss/ Indescifrabil.

28/2. Telegramă cifrată No. 73589 din 14 August 1916.
Ministrul de Interne către prefectul județului Argeș. [3]
Sinteză: *Se dă ordin de arestare a câtorva bragagii bulgari, bănuiți a fi spioni.*

---

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 164/1908

28/3. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale No.74076 – S din 16 August 1916. Strict-Confidențial. [1]
D-lui General, șef al M.St.M. al Armatei.

În ziua de 12 August au plecat din Silistra doctorii Teodor Gabrovsky zis Gabrof și Simion Minef spre Dorohoi unde sunt mobilizați. Avem onoare a dispune arestarea lor.

Director /ss/ Indescifrabil. Șef de birou /ss/ Indescifrabil.

28/4. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
Poliția Specială a Gărei Fetești. No. 369 din 31 August 1916. [2]

Domnule Director, Am onoare a raporta că în Cernavodă, în apropierea cazărmei Regimentului 39 infanterie, s'a instalat o tabără de străini, bulgari, germani, etc. Rog binevoiți a dispune de urgență mutarea acestei tabere într'o altă localitate, binevoind a cunoaște că nefiind deajuns supravegheați, siguranța podului e periclitată.

Șeful Poliției Fetești, Subcomisar cl.I /ss/ G. Dobrescu.

28/5. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
Biuroul Secretariatului No. 77185/7 Septembrie 1916. Secret [3]
Către Marele Cartier General al Armatei.

Din alăturata copie de pe telegrama adresată D-lui Deputat Julian Vrăbiescu, de către Ad-torul moșiei sale din comuna Celari (Romanați) - telegrama care a fost oprită de cenzură, - precum și din alăturata telegramă No. 1227 a Prefectului de Vlașca, pare a rezulta că o agitațiune bine întreținută și meșteșugit făcută are loc la sate în regiunea Dunării, unde populațiunea este în mare parte de origină bulgară, agitațiune care are de scop provocare de dificultăți în interior, dacă nu chiar de răscoale. Aceste agitațiuni sunt întreținute de dușmanii noștri și în special de bulgari și fac parte dintr-un întreg sistem preconizat de ei, și pe care a avut onoarea a-l aduce la cunoștința Marelui Stat Major al Armatei, în timp de pace, și care văd că acum pare a începe să se pună în execuție. În legătură cu aceasta amintesc manifestele aruncate de aeroplanele bulgare în primele zile ale luptei din Dobrogea. Vigilența organelor administrative și a jandarmeriei la sate, - organe locale care ajută Siguranța Statului în asemenea împrejurări - trebuesc la rândul lor să fie de aproape controlate și din acest punct

---

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913
2) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913
3) F.D.P.S.G. - DOSAR 239/1913

de vedere socotesc că este de mare nevoie, dacă nu chiar indispensabil, ca comandanţii companiilor de jandarmi trimişi ca pretori de armatele de operaţiuni să fie înapoiaţi la locurile lor, pentru ca cunoscând bine oamenii şi localităţile şi pe jandarmi, pot să asigure în mod mult mai eficace ordinea şi să controleze activitatea jandarmeriei, de cât actualii comandanţi, cari sunt ofiţeri de rezervă şi străini de localitate şi de serviciu în mare parte; aceştia ar putea să aducă mai reale foloase la pretură.

29. *Alţi spioni asupra cărora Siguranţa Statului informa oportun organele de decizie. Situaţia aromânilor din Bulgaria*

29/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale
Nr 11490 S din 23 Iunie 1917.
Către Marele Cartier General. Biuroul Informaţiilor. [1]

În referire la adresa Dv. No.14585 din 14 iunie a.c., am onoare a vă comunica următoarele: Raiciu Gradinaroff de origine bulgar, de profesie comerciant, domiciliat în Tulcea este cunoscut la Direcţia Siguranţei Generale ca un înfocat naţionalist bulgar în casa căruia aveau loc dese consfătuiri la care luau parte fruntaşii bulgari din localitate. A fost notat ca suspect la jud. Tulcea şi arestat la decretarea mobilizării. Cercetat de Dl Deputat Leonte Moldoveanu, delegat al Ministerului de Război, D-sa a fost de părere că nu este loc să fie trimis în judeactă şi deci urmează să fie pus în libertate dacă este cetăţean român, sau internat, dacă este supus străin. În acest sens s-a dat la timp ordin Prefecturii de Tulcea. Mai târziu Dl Preşedinte de Tribunal Macris, însărcinat cu cercetarea suspecţilor din jud. Constanţa, Tulcea şi Covurlui, găsindu-l în arestul din Galaţi, unde fusese evacuat, l-a cercetat şi constatând că face parte din elementele armatei a hotărât să fie trimis corpului din care face parte. Această poziţie s-a executat de judecătorul de instrucţie de pe lângă Tribunalul Covurlui, în urma ordinului primit de la Comisiunea de Informaţii şi Cercetării din Ministerul de Justiţie şi Război. Când mi s-a comunicat această dispoziţiune, am răspuns comisiunei cu adresa No. 2916 S din 7 Martie a.c. că acest individ fiind declarat ca suspect, cred că nu ar fi interesul Siguranţei Statului şi al Apărării ţărei, să facă parte din elementele armatei noastre. Directorul Siguranţei Generale.

1) F.D.P.S.G. - DOSAR 5/1909

29/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Notă din 4 Feb.1919. [1]

Dintr'o scrisoare primită din Sofia extragem următoarele: Macedo-românii sunt foarte rău trataţi şi persecutaţi de bulgari şi în ultimul timp li s'a pus în vedere să părăsească teritoriul bulgar în termen de 7 zile. Numai în urma intervenirei către autorităţile militare italiene au fost îngăduiţi să mai stea până la noi ordine. Foametea în Bulgaria a atins culmea din care pricini sunt temeri de o apropiată revoluţie generală. Guvernul bulgar a arestat pe toţi capii şi şefii de bandă macedo-bulgare pentru motivul că făceau propagandă, sprijinind ideea că Macedonia bulgară să fie autonomă independentă fără vre-o legătură cu Bulgaria. /.../. Propaganda bolşevică în Bulgaria ia proporţiuni din zi în zi mai mari şi prinde cu uşurinţă în rândurile populaţiei.

29/3. Preşedinţia Adunării Deputaţilor
No. 3825 din 18 Iunie 1921. [2]
Deputat N.Georgescu-Tulcea

Comunică D-lui Ministru al Domeniilor că în timpul ocupaţiei bulgare din Dobrogea le-au fost luate vite ţăranilor, astfel: Din jud. Tulcea s'au ridicat 103.599 vite mari şi 279.160 vite mici; din jud. Constanţa s'au luat 120.810 vite mari şi 658.771 vite mici /.../. Aceste date sunt luate de la Ministerul de Finanţe după hotărîrile Comisiunilor de despăgubiri, care au fost aşa de sgârcite în aprecieri şi evaluări. Se întreabă: Dacă D-l Ministru al Domeniilor intenţionează să excludă de la repartiţia acestor vite tocmai judeţele din care au fost ridicate aceste vite şi care au fost crud încercate de răsboi.

30. *Bulgarii cer revizuirea Tratatului de pace de la Neuilly*

30/1. Din „Izvestia". 30 Ianuarie 1939. Cererile revizioniste ale Bulgariei. Praga, 29 Ianuarie 1939 (TASS). [3]

Ieri Kiosseivanof – prim ministru şi ministru de Externe al Bulgariei – vorbind în Parlament, a cerut revizuirea frontierelor fixate de tratatele de pace postbelice şi restituirea teritoriilor pierdute /.../ cere, în primul rând, restituirea Dobrogei /.../. Bulgaria pretinde şi restituirea regiunilor anexate de Grecia. Conform

1) F.D.G.P. - DOSAR 22/1918
2) F.P.C.M. - DOSAR 35/1921
3) F.M.I. - DOSAR 207/1940

tratatului de pace dela Neuilly, din luna Noembrie 1919, Bulgaria a cedat Jugoslaviei o parte din Macedonia, din care făcea parte şi districtul Ţaribrod. Grecia a anexat litoralul Mării Egee inclusiv portul Dedcagaci, care aparţinuseră Bulgariei, iar România a luat Dobrogea /.../. Pe teritoriul Dobrogei se găseşte şi marele port Constanţa.

31. *Starea de spirit*

31/1. Raport al Prefectului Judeţului Tulcea
Nr 35 din 12 Februarie 1940. Personal-Confidenţial [1)]
Către Ministrul de Interne.

/.../. B) Populaţia bulgară, aşezată aici de mai multe generaţii şi în special cea dela sate o considerăm că se află la sfârşitul procesului de asimilare, vorbind toţi perfect româneşte, în mare parte amestecată prin căsătorii cu români de sânge şi pe punctul de a-şi pierde chiar limba lor bulgară. O mare greşeală pe care o socotesc eu că au făcut-o întotdeauna autorităţile noastre, aici ca şi în Basarabia, este că deşi această populaţie minoritară înţelege şi se socoteşte drept român, noi, la fiecare ocazie, am căutat din diferite motive să le reamintim că sunt bulgari şi nu români şi din această cauză poate că procesul de asimilare al lor nu a fost complet încheiat. Se găseşte câte odată un funcţionar mic, venit în sat şi fie că nu are alte argumente cu care să-l convingă, fie că el singur nu este destul de bine pregătit şi de conştient în rolul pe care îl are în procesul de asimilare, la fiecare ocazie caută să spună, că eşti bulgar încăpăţânat şi aşa mai departe, lucru care jicneşte de multe ori, şi-l face să se mai gândească că are şi altă posibilitate decât aceea de a fi român. În toate aceste sate bulgăreşti pe care am căutat să le vizitez şi să stau de vorbă cu ei, am ajuns la convingerea că luaţi cu binişorul şi tratându-i româneşte ca pe români, în curând îi vom putea avea complet asimilaţi.

31/2. Ţinutul Mării. Serviciul Cabinet. Confidenţial
Nr. 815 din 12 August 1940. [2)]
Domnului Ministru de Interne.

La adresa M.I. Nr.287/1940, Confidenţială, se raportează starea de spirit a populaţiei din Ţinutul Marea:

Bulgarii. Ultimele evenimente care au dus la cedarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord, au produs în sînul acestei minorităţi o recrudescenţă a sentimentelor naţionaliste-iredentiste, care deşi nu s'au manifestat prin acte oştile, era totuşi vizibilă. Vechea speranţă a cercurilor bulgare în sprijinul Rusiei pentru realizarea idealurilor naţionale era socotită ajunsă aproape de realizare. În Cadrilater populaţia era pregătită să întîmpine armatele bulgare cu alimente şi flori. Propaganda iredentistă stînjenită mult de supravegherea intensă a organelor de polţie bulgară pare însă a continua dela om la om sub forma discuţiunilor favorabile Bulgariei. Centrele de acţiune iredentiste se găsesc în special la oraş printre intelectualii bulgari care caută să menţină treaz sentimentul naţional al tuturor celorlalţi. S'au înregistrat cazuri de îndemn către populaţie de a nu se prezenta la unităţile militare unde sunt chemaţi. Unele abuzuri săvîrşite de trupele române au produs o impresie defavorabilă nu numai în rîndurile populaţiei bulgare, dar chiar în cercurile româneşti. Am semnalat la timp aceste abuzuri care trebue să înceteze mai ales în regiunile cu populaţie minoritară.

31/3. Ţinutul Marea. Prefectura judeţului Durostor.
Cabinet Nr.139 din 16 August 1940. [1)]
Domnului Ministru de Interne

La ordinul Dvs. telegrafic Nr.834 din 11/VIII/1940; Am onoare a vă raporta următoarele: Între 12 şi 16 August 1940, în diferite puncte ale acestui judeţ, ca: Sargilar Arbagilar, Cadichioi, Rahman, Aşiclar, Dogrular, Ciler şi Sarsânlar s'au dat atacuri de către comitagii; Atacul din 14/15 August dat în comuna Rahman Aşiclar a fost în deosebi de îndrăsneţ, violent, crud şi sălbatec, cu schingiuiri şi torturi. Executanţi aproximativ 60 comitagii. S'a soldat cu 1 mort şi 6 răniţi, toţi macedoneni. Atacul din 15/16 August dat în comuna Sarsânlar s'a soldat cu împuşcarea mortală a doi capi de bandă vestiţi, bulgari veniţi de peste frontieră, Ivan Gospodinof şi Anghel Ivanof şi cu rănirea şefului secţiei de jandarmi şi a sergentului major ce-l însoţea. Comitagii bulgari lucrează tipic după terorismul maghiar. Se propune înarmarea populaţiei române dela sate; aducerea de trupe în diferite zone de frontieră; posturile de jandarmi de pe frontieră să fie întărite cu 550-600 jandarmi; desconcentrarea coloniştilor să se facă mai devreme decât a celorlalţi militari; să se înapoieze rechiziţiile luate dela colonişti.

1) F.M.I. - DOSAR 207/1940
2) F.M.I. - DOSAR 873/1940

1) F.M.I. - DOSAR 901/1940

32. *Schimb de populație*

32/1. Raportul prefectului județului Tulcea
Nr.10574 din 29 August 1940 [1]
Către Ministrul de Interne.
/.../ se observă mare îngrijorare în rândul populației bulgare, care are teamă de schimbul de populație, căutând cu toții să-și facă acte cu care să facă dovada că sunt de origine etnică română.

32/2. M.St.M. Secția II-a. Biroul 2
Nr. 223389 din 20 Ianuarie 1941 [2]
Trimite M.A.I.Cabinet, următoarea notă informativă:
Sinteză: *Comuniștii români țin legătura cu cei bulgari prin trecerea clandestină cu bărcile peste Dunăre. La noi vin bulgarii, iar la ei se duc românii.*

32/3. M.A.I. D.Adm.S. nr. 10321 din 14 Iulie 1941.
Strict-Confidențial. Către prefecți. [3]
Comisiunea mixtă pentru schimbul de populații cu Bulgaria, Delegațiunea română ne face cunoscut, prin adresa nr.2475/1941, că în curând se va proceda, probabil, la schimbul facultativ de populație cu Bulgaria, conform Tratatului din 7 Septembrie 1940, intervenit între guvernele român și bulgar. În vederea acestui schimb, numita comisie mixtă, cere ca serviciile pendinte de acest Departament, să întocmească tablouri /*tabele – n.n.*/ de funcționarii știuți sau bănuiți a fi de origine bulgară, indiferent dacă sunt proveniți din Cadrilaterul cedat sau din celelalte părți ale țării, atât din administrația centrală a ministerului, cât și din serviciile exterioare. Tablourile vor cuprinde și membrii familiilor lor și se va arăta pentru fiecare funcționar: locul de naștere, domiciliul actual, precum și averea imobiliară pe care o posedă. Pentru a nu alarma pe cei vizați, culegerea datelor estre bine să se facă cu discreție /.../. Semnează ministrul Ionescu și director Dornescu

32/4. Sinteză: Secția C.I. Minoritarii. Secret.
Situația internă pe timpul dela 8-14 Octombrie 1944. [4]
La Legația Bulgară din Capitală, funcționează o comisiune pentru

1) F.M.I. - DOSAR 873/1940
2) F.M.I. - DOSAR 418/1941
3) F.M.I. - DOSAR 468/1941
4) F.C.R. DIVERSE – DOSAR 17/1944

recrutarea tinerilor bulgari, sub supravegherea directă a unui ofițer sovietic și a unor comuniști bulgari. Numărul celor care se prezintă la recrutare este foarte mic. Preotul Vladimir Mihailof, parohul Bisericii Bulgare din Capitală, a primit dispozițiuni dela Comitetul de Conducere al Comunității Bulgare, ordinul să interzică accesul emigranților ruși și elementelor reacționare în biserica bulgară. Totodată i s'a atras atențiunea că – dacă nu va respecta acest ordin – Comitetul bulgar va desființa biserica, iar averea ei va fi transmisă organizației comuniste bulgare din Capitală.

OTOMANII

1. *Scurt istoric* [1]

1/1. În timpul lui Soliman Magnificul (1520-1566), Imperiul Otoman se întindea pe trei continente, de la Buda până la fluviul Eufrat, din Munții Atlas până în Caucaz și Iran (20 de popoare și 15 religii). Imperiului îi erau subordonate: Cartagina, Memfis, Tyr, Ninive, Alexandria, Ierusalimul, Smyrna, Damasc, Atena, Sparta, Filipopoli, Adrianopol, Troia, Medina, Meca etc. (toate marile orașe ale antichității). Numai Roma și Syracuza erau în afara orbitei sale. Sultanul le stăpânea din palatul său de pe malurile Bosforului. Avea o armată bine instruită, perfect disciplinată și rezerve suficiente pentru ducerea unor campanii de anvergură. Putea astfel acapara ușor noi teritorii și să intervină în conflictele care sfâșiau mari porțiuni din Europa, Africa de Nord și Asia. Totuși, efortul său militar era canalizat în direcția Europei Centrale. În 1541 ocupă Buda, Belgradul; Timișoara și Buda devin pașalâcuri turcești. Cu toată această urgie, când aproape întreaga Peninsulă Balcanică și o mare parte a teritoriului Ungariei sunt transformate în pașalâcuri turcești, țările Române - aflate la nord de Dunăre - reușesc, prin rezistență armată și iscusință diplomatică, să-și păstreze o largă autonomie internă, să-și conserve instituțiile de stat.

Sunt nevoiți totuși să recunoască suzeranitatea otomană și să cedeze unele teritorii (Giurgiu, Turnu, Brăila, Dobrogea, Tighina etc.). Chilia și Cetatea Albă au fost încorporate în 1484. În urma transformării unei părți din Ungaria în pașalâc turcesc, Transilvania reușește să evite transformarea, proclamându-se "principat autonom", care recunoștea, de asemenea, suzeranitatea otomană. Încă din vremea lui Mircea cel Bătrân, Imperiul Otoman încheie tratate cu acesta care prevedeau obligația Porții de a respecta organizarea țării și a nu se amesteca în treburile sale interne și chiar angajamentul de a apăra țara împotriva atacurilor străine.

După moartea lui Soliman Magnificul (1566), imperiul intră într-o perioadă de stagnare, apoi începe să cedeze în fața Europei Apusene și Centrale (criză economică, dezordini în Anatolia, insuccese în războiul cu Imperiul German, momentul Călugăreni etc.). Prin tratatul de pace de la Karlowitz (1699), Imperiul Otoman

1) Direcția Arhivelor Statului din Republica Socialistă România. Poporul român și lupta de eliberare a popoarelor din Balcani – București 1986

pierde numeroase teritorii-cheie pentru pozițiile sale, strategice și politice în Europa: Ungaria, Transilvania și ținutul Bacska (dintre Tisa și Dunăre). Deși Banatul Timișoarei rămâne în posesia turcilor, pentru securitatea granițelor habsburgice sunt distruse fortificațiile de la Lugoj, Caransebeș, Lipova, Cenad și Becicherek.

Prin pacea de la Karlowitz se pune, pentru prima dată, problema moștenirii Imperiului Otoman, fapt cunoscut în istorie sub numele de "Problema orientală". Tot cu această ocazie se recunoaște "principiul dreptului de intervenție", ceea ce va permite ulterior imixtiunea puterilor europene în afacerile interne ale Imperiului Otoman. Această "Problemă orientală" se desfășoară în continuare în timp și spațiu, căpătând diferite aspecte în întreaga evoluție politică, economică, socială și teritorială (de la Marea Baltică până la Marea Mediterană și Istanbul). Cu toată această situație benefică pentru marile state - Franța, Austria, Anglia, Rusia -, pentru țările române începe o perioadă de grave repercusiuni asupra evoluției istorice (viața politică, economică, socială și morală).

Prin victoria otomană din 1711 asupra Rusiei și Moldovei, Poarta instaurează regimul fanariot (1711 în Moldova și 1716 în țara Românească). În timpul domniei fanariote, puterea militară a țărilor române scade puternic, reducându-se la garda domnească și la mici unități destinate menținerii ordinii interne. Exploatarea economică atinge proporții fantastice, care duc la secătuirea întregii avuții românești și la diminuarea (chiar stagnarea) ritmului de dezvoltare economică a Moldovei și Țării Românești; mulți domni fanarioți folosesc resursele românești în propriile lor interese, legate de redobândirea independenței Greciei. Cu drept cuvânt se poate spune că epoca fanariotă reprezintă cea mai mare aservire economică, politică și morală intereselor personale ale acestor domnitori, pentru a le asigura tot mai multe venituri.

Corupția înspăimântătoare "macină măduva morală" a întregii populații. Această plagă se va întinde asupra spiritului sănătos al întregului teritoriu. Pe de altă parte aroganța habsburgilor, tendințele lor anexioniste, desele conflicte de frontieră, ocuparea Olteniei (1718-1739), a Bucovinei (1755), aduc mari suferințe populației românești. În urma tratatului de la Kuciuk Kainargi dintre Marile Puteri (1774), Austria, simulând prietenia față de otomani, reușește să le smulgă consimțământul pentru a anexa nordul Moldovei, pe motiv că are nevoie de o fâșie de teritoriu care să facă legătura între Galiția (luată de la polonezi în 1772) și Transilvania.

Cu prilejul fixării noii granițe, habsburgii vor anexa în plus:

Suceava, Putna, Rădăuţi şi alte părţi din nor(ul Moldovei, ce vor primi denumirea de Bucovina. Astfel, spre fârşitul secolului al XVIII-lea trei provincii româneşti: Transilvania,Banatul şi Bucovina făceau parte din Imperiul Habsburgic. Dobro(ea şi oraşele-cetăţi Giurgiu, Turnu, Brăila, Chilia, Cetatea Albă Tighina etc. - cu hinterlandul respectiv - erau încorporate Imperiului Otoman, iar ţara Românească şi Moldova, principate autonome recunoşteau suzeranitatea Porţii. Teritoriile care formau Iugoslavia erau incluse în Imperiul Otoman şi cel Habsburgic, iar o mae fâşie de pe ţărmul Adriaticei - în componenţa Republicii Veneţii, în timp ce toate teritoriile greceşti, albaneze şi bulgăreşti făceau parte integrantă din Imperiul Otoman.

În principatele române, care se bucurau de independenţă internă, industria manufacturieră s-a dezvoltat pe capitalul particular şi domnesc. Este vorba de manufacturile de postav, de sticlă, de paste făinoase, confecţionarea lumânărilor, ipografii (R.Vâlcea, Buzău, Iaşi, Rădăuţi etc.), a construcţiilor de vase (Galaţi etc.). Această autonomie internă era prevăzută între Imperiul Otoman şi principatele române, pe baza unor capitulaţii ahidname), care se prezentau sub forma unor diplome sau hrisoave de privilegii.

Pe baza acestor acte era garantată continuitatea statală, integritatea, autoconducerea potrivit legilor autohtone. Deşi partea otomană a încălcat deseori aceste înţelegeri, mai ales prin înlocuirea unor domni pământeni cu domni fanarioţi, totuşi structura şi organizarea proprie a statelor româneşti s-a păstrat; administraţia otomană nu s-a extins niciodată la nord de Dunăre, de asemenea nici musulmanii nu s-au stabilit în Valahia, Moldova şi Transilvania. De un statut semiautonom se bucurau Peninsula Halcidică, regiunea Suli din Albania, grupuri de sate din Macedonia, majoritatea insulelor, comunităţile a numeroase aşezări aromâneşti. Ei apar ca agricultori, crescători de animale, soldaţi (voinici), negustori, ieniceri etc. Conduşi de şefi propri, întreprinzători, au prezentat un factor de stabilitate, siguranţă şi iniţiativă economică.

Cei ce se ocupau cu creşterea vitelor, erau nomazi şi ulterior s-au aşezat în zona Vidinului. Regiunile în care otomanii recunoşteau privilegiile comunităţilor valahe erau: Ipek, Pristna, Prizrun, Niksie, Smeirevo, Vidin, Krusevac, Sjenska, Epir, Tesalia, Bosnia, Herţegovina, Muntenegru, Pind, zone din Bosnia. Peninsula Balcanică prezenta o compoziţie etnică de o varietate fără precedent în lume. Pe lângă infiltrări reciproce, mai ales în Albania şi Macedonia, erau chiar şi sate amestecate: savi, greci, aromâni,

albanezi, turci.La oraşe acest amestec era mai pregnant.

Peninsula Balcanică era la acea vreme un corp intermediar între Europa şi Asia. Grecii, armenii, evreii şi mai ales aromânii, adică naţiile care erau angrenate în comerţul balcanic, au contribuit la această compoziţie etnică deosebit de variată şi relaţii strânse cu lumea din afara Balcanilor, Europa Centrală, Italia, Polonia, Rusia, întregul Orient Apropiat, Egiptul, Magrebul. Păstori, călăuze, cărăuşi, deţinători de hanuri pe arterele principale ale Peninsulei Balcanice, negustori ambulanţi, cămătari - unii ajunşi mari zarafi în Imperiul Otoman şi mari bancheri la Budapesta, Viena, Leipzig, Veneţia, Triest etc.; aceştia erau aromânii, pe care-i găsim masiv în Epir, Tessalia (Marea Valahie), Etolia (Valahia Mică), Dalmaţia, regiunea Prizren, în Munţii Balcani şi chiar în Peloponez. În secolul al XVIII-lea, mai ales Mescopolea, era un puternic centru cultural, comercial şi industrial aromânesc. O întinsă reţea de drumuri spre porturile Adriaticei, ale Mării Egee spre Istanbul - capitala Imperiului - ca şi spre nord - posesiunile habsburgice - plecau din Mesopole. Aromânii aveau aptitudini deosebite pentru comerţ.

Dusan Popovic scrie că de la Smederevo (capitala Serbiei înainte de 1459, când a fost încorporată Imperiului Otoman) până la Istanbul nu era han să nu fie ţinut de un macedonean (aromân). În scopul înţelegerii aromânilor cu ceilalţi balcanici - mai ales pentru tranzacţii comerciale - apare la Veneţia, în 1770, Dicţionarul (vocabularul) lui Teodor Anastasie Cavalioti, în trei limbi: aromân-greco-alban. Greaca era limba cultă a protipendadei balcanice, iar albaneza era folosită de feudalii şi negustorii albanezi, care, convertiţi majoritatea la mahomedanism, aveau o situaţie privilegiată în imperiu.

În 1813, Mihail Boiagi scrie un manual de conversaţie în zece limbi, la loc de frunte găsindu-se cele două dialecte, dacoromân şi aromân. În 1821, fiind admis de cenzura habsburgică, apare Pentaglosarul lui Nicolae Ianovici (elina, greaca, romána, germana, maghiara), moment de mare ascensiune a burgheziei aromâne din Imperiul Habsburgic. De asemenea, menţionăm că la curtea lui Ali-Paşa Tepelina, de la Ianina, se vorbea curent aromâna, iar Pazvantoglu din Vidin s-a înţeles în româneşte cu ofiţerul din armata austriacă, Henig, venit să-l viziteze.

Făcând un bilanţ al stăpânirii otomane în Balcani, până la sfârşitul secolului al XVIII-lea, trebuie arătat caracterul tolerant al acestei stăpâniri, în pofida unei treceri forţate la islamism, otomanii au respectat tradiţiile localnicilor şi credinţa, spre deosebire de spanioli

(creştini) care au exterminat o parte din mauri şi evrei, iar restul au fost expulzaţi; de masacrele făcute în Franţa - în "noaptea Sfântului Bartolomeu" -; diferite excese în timpul războiului de 30 de ani şi să amintim cum habsburgii (creştinii) au tras cu tunul în bisericile ortodoxe din Transilvania (spre exemplu mânăstirea Sâmbăta, ctitoria lui Constantin Brâncoveanu). Se cuvine a menţiona că dintre toţi balcanicii, bulgarii au beneficiat cel mai mult de pe urma ospitalităţii româneşti. Renaşterea bulgară (epoca formării naţiunii bulgare) - între 1762 şi 1878 (constituirea Principatului autonom bulgar) - a fost impulsionată cu precădere de emigraţia stabilită în Principatele Române. Bulgarii găseau azil la noi în ţară şi se bucurau de toate libertăţile, cu toate că Poarta a cerut de nenumărate ori extrădarea unora. Bineînţeles că intervenţiilor otomane nu li s-a dat curs. România autonomă a fost pentru poporul bulgar "un azil liber şi inviolabil, iar casa săteanului român a fost deschisă bulgarului cu cea mai mare ospitalitate": în România apăreau ziare, se editau manifeste, cărţi şi broşuri bulgăreşti, funcţionau diferite comitete revoluţionare cu ramificaţii în sudul Dunării. De asemenea funcţionau societăţi culturale, tipografii, şcoli, edituri, trupe de teatru, iar pe temelia "Societăţii cultural-ştiinţifice din Brăila" (1869) avea să ia fiinţă, după crearea Principatului autonom (1878) Academia bulgară de ştiinţe.

România a jucat pentru emigraţia bulgară o a doua patrie. Astfel, bulgarii nefiind ajutaţi nici de scepticii sârbi (teama acestora pentru a se angaja într-un război decisiv cu otomanii) şi nici de conservatorismul ţarist (care nu agrea acţiunile revoluţionarilor bulgari, făcute spontan şi fără asentimentul Petersburgului) au găsit tot sprijinul în ţara şi guvernele noastre. În ziarul "Svoboda" din 12.12.1869 se scria: "Trăim într-o ţară pe care o putem numi a doua Elveţie. România, conform Constituţiei sale liberale, permite tuturor naţionalităţilor, fără deosebire, să se dezvolte liber, să se întărească şi să progreseze, să se dedice comerţului şi să exercite orice muncă, fără nici un fel de oprelişte; pe scurt, România este ţara care a înscris ca deviză cuvintele: libertate şi cultură.

Noi, bulgarii, de asemenea, avem deplina libertate ca naţionalitatea noastră să înflorească, să ne îmbogăţim literatura, să ne apărăm entitatea etnică şi răspicat să ni se audă vocea în toate problemele majore ce ne privesc."*/Aceasta au declarat-o, în vorbe, atunci, dar mai târziu, bulgarii au „uitat" toleranţa şi ajutorul ce li s-a dat în România, devenind duşmani înverşunaţi ai ţării noastre, aşa cum s-a văzut la capitolul „Cadrilaterul" – n.n./*, N. Iorga arăta că în

timpul evului mediu, ca şi în epoca modernă, în toată evoluţia lor, românii şi bulgarii aveau fond şi tendinţe comune, aceeaşi religie ortodoxă, aceeaşi artă populară, numeroase obiceiuri comune. Corifeii renaşterii bulgare pe sol românesc şi-au scris majoritatea operelor, iar din Bucureşti, Brăila, Galaţi, Craiova, Giurgiu au dirijat întreaga mişcare din sudul Dunării, pregătind înlăturarea dominaţiei otomane şi crearea statului naţional.

Presa română ("Timpul", "Românul", "Telegraful român", "Gazeta de Transilvania", "Albina", "Vocea Prahovei" etc.) a descris cu lux de amănunte eroismul de care au dat dovadă bulgarii, arătându-şi întreaga simpatie pentru aceştia şi cerând înlăturarea dominaţiei otomane. În plus, guvernul român a acordat ajutor material tuturor celor care au reuşit să se salveze la nord de Dunăre, cu toate dovezile de neutralitate prezentate Porţii. Cu asentimentul guvernului român, în jurul Ploieştiului a fost instruită legiunea bulgară (detaşamentul de voluntari) sub conducerea generalului maior rus Stoletov, care apoi a participat la lupte, constituind avantgarda strategică de sub comanda generalului rus Gurko.

50 000 de militari români au trecut Dunărea în Bulgaria, înfrângându-i pe otomani. Populaţia bulgară din cetăţile Vidin şi Belogradcic a făcut o primire entuziastă armatei române "aruncându-i flori şi cununi pe tot parcursul". Istoricul bulgar Hristina Mihova arăta: "Sângele vărsat de ostaşii români (circa 10 000 de morţi, răniţi şi dispăruţi) la Griviţa, Rahova şi Smârdan a cimentat unitatea şi legăturile prieteneşti dintre popoarele bulgar şi român în lupta împotriva dominaţiei otomane". Fără a anunţa Poarta (Bulgaria încă era vasală), România numeşte reprezentanţi diplomatici şi consulari la Sofia şi Rusciuk, ceea ce-l face pe prinţul Bulgariei, Alexandru Battenberg, să declare: "Bulgaria nu va uita niciodată că, în momentele grele, fiii ei au găsit în România ospitalitatea cea mai frăţească şi eforturile poporului bulgar pentru libertate şi progres au fost totdeauna privite cu o nobilă simpatie de către români". */Vorbe... vorbe şi iarăşi vorbe – n.n./.*

În 1885, România a salutat alipirea Rumeliei Orientale cu Principatul autonom bulgar (articol editorial în "Românul"); se menţine neutră în conflictul sârbo-bulgar (1885), trimite ambulanţe în ambele tabere şi depune eforturi pentru a se încheia pacea de la Bucureşti (1886), pe baza statuquo-ului; de asemenea se pronunţă favorabil la vestea proclamării independenţei Bulgariei (1908). La începutul sec. al XX-lea, statele balcanice, pe plan politic, se aflau în continuă frământare, determinată de necesitatea desăvârşirii

unificării lor, prin eliberarea de teritorii ce încă se mai aflau sub stăpânire otomană. De asemenea aceste state căutau să-şi acapareze fiecare teritorii de la vecin, această rivalitate luând forme deosebit de ascuţite. Iată numai câteva din evenimentele petrecute în această perioadă scurtă (numai 12 ani): Lovitura de stat din Serbia (1903) care-i schimbă cursul politicii externe orientând-o spre blocul franco-rus; răscoala din Macedonia (1903); relaţiile încordate româno-bulgare; rivalitatea acerbă dintre Bulgaria, Serbia şi Grecia, fiecare căutând să obţină o parte cât mai mare din Macedonia; inexistenţa unor relaţii diplomatice normale între Atena şi Bucureşti (1905-1911); revoluţia turcă din 1908; proclamarea independenţei Bulgariei (1908); lovitura dată balcanicilor (în special Serbiei, Muntenegrului şi Imperiului Otoman) de către curtea de la Viena, prin anexarea Bosniei şi Herţegovinei (1908); răscoala cretană (1908); revoluţia din Grecia (1909); mişcarea de regenerare naţională albaneză tot mai puternică; implicaţiile pe plan balcanic ale războiului italo-otoman (1911-1912).

Dacă la toate acestea adăugăm amestecul când brutal când rafinat al Marilor Puteri, cu scopul de a spori contradicţiile statelor balcanice pentru a le aduce sieşi cât mai mari profituri economice şi politice, tabloul situaţiei generale din Balcani este aproape complet. Proclamarea - pe timpul răscoalei din Macedonia - a Republicii de la Kruşevo şi Strangea (cu o populaţie majoritară aromână), a dus la o încordare maximă cu statele vecine Macedoniei: Bulgaria, Serbia şi Grecia. România, în acest conglomerat de conflicte, nu putea sta deoparte, mai ales că avea în atenţia sa situaţia românilor macedoneni, fraţi de sânge din Peninsula Balcanică, pe care-i sprijinea. Acest fapt - în ciuda întâlnirii de la Abbazzia (1901) dintre regele Carol al României şi regele George al Greciei - irita Atena şi Patriarhia de la Constantinopol.

Înrăutăţirea relaţiilor României cu Grecia a atins apogeul în 1905, imediat ce sultanul a iscălit iradeaua acordând drepturi elementului aromân. Aceste disensiuni politice au dus la denunţarea de către Guvernul român a convenţiei de comerţ semnată între cele două state în 1900, ceea ce a atras după sine ruperea relaţiilor diplomatice (1905-1911). Bulgaria, mizând pe faptul că era situată în centrul Peninsulei Balcanice şi că zdrobise din punct de vedere militar Serbia în campania din 1885, urmărea în primul rând anexarea Macedoniei, Traciei şi proclamarea independenţei.

Regele Ferdinand al Bulgariei duce o politică duplicitară cochetând când cu blocul Puterilor Centrale când cu Rusia,

aducând la conducere când guverne filo-germane când ruso-file, pentru a putea primi sprijin, mai ales la anexarea Macedoniei, provincie nu numai bogată, dar şi aşezată strategic, care ar fi deschis Bulgariei drumul la M. Egee. De aceea nu tolera ca Bucureştiul să-i sprijine pe aromânii din Peninsula Balcanică şi mai ales pe cei din Macedonia. Semnarea convenţiei militare ruso-bulgare din 1902 a neliniştit profund diplomaţia română, deoarece era ast-fel aşezată între doi parteneri militari, deloc binevoitori faţă de România. În această conjunctură era firesc ca România să-şi îndrepte atenţia spre Austro-Ungaria, cu care avea şi un tratat în acest sens. Totuşi, ca de obicei, perfida Vienă nu-i sare imediat în ajutor, socotind că este mai bine să aştepte să vadă cum vor evolua evenimentele şi funcţie de acestea să ia o hotărâre.

Nu se grăbea, deoarece ar fi fost necesar să decidă între două aspecte - în antiteză: 1). Dacă o ajuta ar fi abătut atenţia opiniei publice de la Transilvania, Bucovina şi Banat. 2). Susţinerea însă a unui stat bulgar, ce va deveni puternic (prin această anexare), ar fi stopat pretenţiile României. Unii dintre diplomaţii habsburgici, printre care marchizul Pallavicini, înclinau spre soluţia a doua, argumentând că după moartea regelui Carol vor avea loc mari schimbări în politica externă românească. Iată însă că s-a ivit revoluţia turcă (1908), care a suscitat interesele vecinilor balcanici. În primă instanţă Bulgaria s-a gândit să-şi proclame independenţa de stat, Grecia să anexeze Creta, în plus să obţină fiecare o parte cât mai mare din Macedonia sau din alte regiuni europene aflate sub jurisdicţia Porţii, lucru la care aspirau şi Serbia şi Muntenegrul.

În plus, Viena se gândea să anexeze Bosnia şi Herţegovina. Noul regim otoman, intimidat în permanenţă de Marile Puteri, hărţuit de vecinii balcanici, a fost nevoit să accepte independenţa Bulgariei (în schimbul a 125 milioane franci), cât şi anexarea Bosniei şi Herţegovinei de către habsburgi. Bulgaria, în urma obţinerii independenţei, îşi activează politica externă, vizând în primul rând încorporarea Macedoniei şi Traciei. Din împrumuturile contractate în străinătate, între anii 1908-1911, 80 % le foloseşte în scopuri militare. Situaţia pe plan extern a României, în această conjunctură, era destul de îngrijorătoare.

În 1902, sultanul iritat de activitatea propagandistică a albanezilor stabiliţi la noi, le cere extrădarea. În 1903, Guvernul român urmărea îngrijorat răscoala macedoneană, mai ales că populaţia aromână era supusă persecuţiilor turceşti. Parlamentul român, în şedinţa sa din 9 decembrie 1903 a hotărât să ajute financiar persoanele

sinistrate (350 lei de persoană); ajutorul nu s-a limitat numai la aromâni, creându-se, de asemenea, un fond de 600 000 lei pentru construirea de biserici şi şcoli româneşti în Turcia europeană. I. I. C. Brătianu, în calitate de ministru de externe, preciza poziţia României: "Noi dorim să întreţinem relaţiunile cele mai cordiale cu statele vecine, să punem de acord interesele respective, întrucât vom şti, apărând pe ale noastre, să respectăm legitimile drepturi ale amicilor noştri." în legătură cu problemele urmărite de statul român în Macedonia, el declara: "Voim să ajutăm dezvoltarea culturală a unui neam cu care ne găsim în legături de simţăminte şi de origine, dorim ca întreaga populaţie creştină din Imperiul Otoman să aibă condiţii civilizate de viaţă şi relaţii paşnice cu întregul Orient al Europei.

După insistenţe din partea României, Guvernul otoman a promulgat la 19 Mai 1905 iradeaua prin care recunoştea şi se permitea constituirea de comunităţi aromâne în cadrul imperiului. Dacă relaţiile române cu Imperiul Otoman şi Muntenegrul erau bune în anii 1910-1911, cu Serbia "o desăvârşită frăţie, comunitate de idei şi tradiţii", cu Grecia se restabilesc relaţiile diplomatice, în schimb cu Bulgaria ele se înrăutăţesc, mai ales în urma izbucnirii conflictului armat dintre Italia şi Turcia (1911). Tulburările din Creta şi din Albania de nord, războiul italo-turc, tratativele din culise dintre Bulgaria, Serbia, Grecia şi Muntenegru, determină Guvernul român să facă unele cheltuieli suplimentare pentru înarmare şi-l numeşte pe generalul Alexandru Averescu, şef al Marelui Stat Major, pregătindu-se astfel să facă faţă unor evenimente care ameninţau să izbucnească în perimetrul sud-est european.

În 1912 s-a creat Antanta Balcanică între statele balcanice - Serbia, Bulgaria, Grecia, Muntenegru - care duce la declanşarea primului război balcanic. În octombrie 1912, Imperiul Otoman este atacat, înainte ca Rusia să-şi desăvârşească pregătirea militară care ar fi determinat-o să se amestece în acest conflict. În şase săptămâni, trupele aliate balcanice au eliberat cea mai mare parte a Peninsulei Balcanice, ajungând la periferiile Constantinopolului. După bătălia de la Ceatalagea, Marile Puteri hotărăsc să debarce trupe la Constantinopol pretextând că fac securitatea cetăţenilor, însă motivul adevărat este că nu le con-venea ca acest mare oraş ce domina două continente să fie ocupat de aceştia. Poarta consimte şi balcanicii nu pătrund în oraş.

Imediat, la Londra, încep tratatele de pace (16 Decembrie 1912). Tratativele dau prea puţine rezultate, deoarece existau numeroase

puncte divergente între Marile Puteri şi înseşi statele balcanice aliate. În această nouă conjunctură, România intervine pe lânga Marile Puteri, cerând o rectificare de frontieră în Dobrogea, după ce tratativele directe cu bulgarii au eşuat. Marile Puteri sunt de acord, inclusiv Rusia, care-i sprijinea pe bulgari, deoarece prin aceasta, România putea fi atrasă de partea Antantei. Conferinţa admite cererea României să i se atribuie Silistra, cu un teritoriu de 3 km în jurul său. Guvernul român urma să-i despăgubească pe supuşii bulgari care voiau să părăsească oraşul. Bulgarilor li se cerea să nu construiască fortificaţii de-a lungul frontierei şi să acorde autonomie şcolilor şi bisericilor valahilor din viitoarele posesiuni bulgare.

La 4/17 ianuarie 1913, Consiliul de conducere al Societăţii de cultură macedo-române a hotărât trimiterea de delegaţi în capitalele ţărilor europene spre a susţine cauza macedo-românilor. Pacea de la Londra (30 mai 1913) pune capăt primului război balcanic, dar creează mari disensiuni între statele balcanice - Bulgaria şi Serbia. Prima dorea revendicări teritoriale asupra Macedoniei, iar cea de-a doua, să i se dea ieşire la M. Adriatică. Cu toate eforturile diplomatice depuse de Rusia pe lângă Bulgaria, de a-şi diminua pretenţiile şi să nu desfiinţeze alianţa balcanică, regele Ferdinand al Bulgariei şi generalii bulgari, contând pe sprijinul Austro-Ungariei şi Germaniei, atacă trupele sârbe şi greceşti, fără a le declara în prealabil război. Muntenegru, urmat ulterior de România declară război Bulgariei, iar trupele otomane ocupă Adrianopolul. Bulgaria pierde războiul şi la 10 august 1913, la Bucureşti, este semnat tratatul de pace între Serbia, Grecia, Muntenegru, România de o parte şi Bulgaria de cealaltă parte; cel dintre Bulgaria şi Turcia este încheiat la 29 septembrie 1913, la Constantinopol. Simultan cu încheierea tratatului de pace de la Bucureşti se încheie şi un pact secret între statele învingătoare, care se angajau să-şi garanteze reciproc teritoriile alipite. Profitând de prezenţa delegaţilor la tratatul de pace de la Bucureşti, Guvernul român a încheiat cu Bulgaria, Serbia şi Grecia învoieli privind autonomia şcolilor şi bisericile aromânilor aflate pe teritoriul celor trei state.

2. *Raport diplomatic către Sultan, privitor la situaţia politică a Principatelor Unite (1864)*

2/1. Confidenţial. Londra, 28 aprilie 1864 [1]

1) Colecţia microfilme Turcia, r.47 c.58-60 (Dis. Işleri Bakanligi Arşivi – Istanbul, f.c.), originalul în limba franceză

Alteță, Lordul Russel a confirmat, în cursul întrevederii pe care am avut-o cu el a doua zi după ultimul curier, tot ce-mi spusese în seara când am cinat la el şi pe care le-am adus la cunoştinţa Alteţei voastre prin raportul nr.1815/75, referitor la reuniunea Conferinţei de la Constantinopol, destinată problemei mănăstirilor închinate aflate în Moldova-Valahia; iar prin depeşa mea telegrafică cu nr. 1819/23 ale acestei luni am comunicat Alteţei voastre alte câteva detalii ale acestei comunicaţii, privind aceeaşi chestiune. Domnia sa, mi-a vorbit apoi despre intrigile care, aşa cum i s-a spus, se pun la cale acum, în scopul de a provoca o insurecţie în Bulgaria şi pe care francezii le atribuie ruşilor, în timp ce aceştia din urmă acuză Franţa de ele, întrebându-se care este părerea mea asupra acestei chestiuni.

I-am răspuns că este desigur pe sub mână uneltirile revoluţionare, atât în Bulgaria cât şi în celelalte părţi slave ale Turciei europene, dar că trebuie ţinut seamă că comitetul revoluţionar al tinerei Bulgarii, de curând instituit, îşi are sediul la Bucureşti şi că înfiinţează acolo ziarele de propagandă în limba bulgară */subl.n./* şi că din nenorocire, Franţa şi nu Rusia este aceea care protejează astăzi pe principele Cuza. Am adăugat că în calitate de principe, Cuza, contând pe prestanţa sa, s-a hotărât să facă din Moldo-Valahia căminul tuturor revoluţionarilor din Europa, este de temut că Rusia se va prevala de această stare de lucruri pentru a încerca, sub pretextul propriei sale apărări, să invadeze principatele aşa după cum se vorbeşte în jurnale şi că politica Franţei care îl ţine pe principele Cuza sub protecţia sa, să nu aibă ca rezultat a ne pune în penibila necesitate de a ne lansa într-un nou război împotriva Rusiei, numai pentru a apăra un vasal neloial şi care de la numirea sa nu a făcut altceva decât să înfrunte autoritatea suzerană.

Lordul Russel mi-a răspuns că noi nu trebuie să ne războim cu Rusia, dar că dacă este necesar ca această putere să intre cu trupele în principate, Turcia va trebui să intre acolo în acelaşi timp, la fel şi Austria şi că asta va fi o chestiune între vecini. Nu am scăpat ocazia de a atrage atenţia Domniei sale că dacă vreodată ar deveni necesară o ocupaţie militară a celor două principate, numai puterea suzerană este aceea care trebuie să-şi ia această sarcină şi că, în orice caz, dacă o ocupaţie mixtă este considerată ca preferabilă, va trebui ca cel puţin Sublima Poartă să aibă întâietate, iar participarea Austriei şi Rusiei să se facă cu titlul de cooperare auxiliară şi accesorie. Primiţi, vă rog, Alteţă, asigurările foarte înaltei

mele consideraţiuni, G. Musurus. Alteţei sale, Ali Paşa, ministru al afacerilor externe al Majestăţii Sale imperiale, Sultanul".

3. *Referitor la recunoaşterea oficială, de către Înalta Poartă, a naţionalităţii române din Macedonia*

3/1. Şedinţa din 11 Maiu 1905.
Preşedintele Camerei deputaţilor

D-lor deputaţi, când acum câteva zile s'a făcut în Camera italiană o manifestaţie de simpatie pentru românii din Macedonia, d-voastre, îndată ce aţi aflat de aceasta, aţi fost coprinşi de un sentiment de recunoscinţă şi aţi manifestat dorinţa ca să se exprime Camerei italiene mulţumirile Camerei române./.../

Deputat I.I.C.Brătianu: /.../.Am fost fericit azi constatând că jurnalele turcesci publică o iradea a M. S. Sultanului, prin care se recunoasce drepturile românilor din Imperiu, de a avea muktari şi de a avea comunităţi. /.../. Paşi succesivi s'au făcut în această cestiune. De unde se nega la început chiar existenţa unei naţionalităţi românesci în Macedonia, rând pe rând cabinetele puterilor mari, în mod oficial, au recunoscut şi existenţa şi dreptul ei de a reclama o vieaţă complect egală cu a celoralţi creştini din Imperiu. Dupe aceea a venit numirea de către Poartă a unui representant român în comisiunea de reforme şi prin urmare recunoascerea formală a naţionalităţei române. /.../. Oricari ar fi aparenţele şi şovăirile momentului, oricari ar fi orbirile la cari pasiunea unor interese nelegitime şi rău înţelese pot expune organele eclesiastice grcesci şi cari le împiedică de a'şi da încă seamă de adevăratul punct de vedere din care ar trebui să privească cestiunea română, eu nu desnădăjduesc că vor ajunge chiar acele organe ale patriarchatului să se convingă de politica greşită ce o urmăresc. /.../.

Deputat Mihail Cantacuzino: /.../. D-lor, încă de câteva zile ţara întreagă ştia într'adevăr că a isbucnit un conflict grav între Statul român şi Imperiul otoman. /.../. Acum, d-lor, suntem informaţi că în adevăr acest conflict s'ar fi aplanat şi încă într'un mod care ar da cea mai strălucită mulţumire aspiraţiunilor neamului nostru. /.../.

Deputat General I. Lahovari, ministrul afacerilor străine: D-lor deputaţi, conflictul care s'a ivit între noi şi Imperiul otoman, este drept a o recunoasce că nu a fost provocat printr'un act al guvernului imperial însuşi. El s'a născut din neobservare. Daţi'mi voe să fac o expunere complectă a incidentului pentru că până

astăzi am fost cu toţii în reservă şi am menţinut o discreţiune deplină. Aşa dar trebue să amintesc că în Ianina, unde anul trecut am instalat un consulat şi unde avem şcoli române, autorisate de guvernul otoman, s'a găsit un Valiu, guvernatorul Vilaetului, care a văzut cu ochi răi instalaţiunea consulatului nostru şi a şcoalei române; el s'a pus în contradicţiune cu ordinele date chiar de Sublima Poartă.

Dânsul nu a voit să recunoască calitatea revisorilor noştri şcolari, deşi aceştia aveau scrisori de recunoascere iscălite de Marele Vizir şi de către ministrul de instrucţie publică otoman. Mai mult încă, profitând de un incident întâmplat în zilele de Paşti, într'un sat român vecin de Ianina, relativ la citirea în limba română a Sfintei Leturghii, cerută de români şi la care se opuneau grecii, Valiul a mers până a aresta pe revisorii noştri şcolari, sub pretext de instigaţiuni, atunci când dânşii nici nu fuseseră un moment în acel sat! Faţă de această violenţă comisă asupra persoanelor numite de guvernul român cu autorisaţiunea legală a Sublimei Porţi, neapărat am protestat şi Valiul a primit ordine de la Sublima Poartă, de a'i pune în libertate, după cum cerusem noi. Valiul a refusat şi dupe ce a primit un alt ordin, de astă-dată imperial, spre a pune pe arestaţi în libertate, dânsu' l-a executat într'un mod cu totul straniu. A expulsat dupe teritoriul Imperiului pe aceşti revisori, debarcându'i la Brindisi! Conflictul atunci a luat un caracter de o gravitate excepţională şi am fost nevoiţi să depunem notă scrisă în mânile ministrului afacerilor străine otoman, cerând o satisfacţiune complectă; nota avea un caracter de exigenţă politică neapărată. Simte d-lor, oricine, că faptul întâmplat la Ianina atingea adânc interesele Statului român, căci lovea în prestigiul acţiunei noastre faţă de populaţiunea de acelaşi neam, acţiune pe care o exersăm cu autorisaţiunea Sublimei Porţi.

Când această autorisaţiune era violată de un înalt funcţionar otoman, chiar demnitatea Statului român era atinsă! Acum, d-lor, că satisfacţiunea complectă ne-a fost dată, să'mi permiteţi să nu spun până la ce grad acut ajunsese conflictul la un moment dat./.../. Valiul a primit ordin imperial, ca în ziua de 10 Maiu să meargă la consulatul român din Ianina, să dea consulatului nostru explicaţiuni asupra faptului întâmplat şi să ceară uitarea incidentului. Revisorii noştri şcolari vor fi repatriaţi şi reintegraţi la Ianina, unde vor funcţiona exercitându-şi misiunea. /.../.

S. Imperială Sultanul, /.../ a dat o Iradea imperială care a fost comunicată în mod oficial, ieri în ziua de 10 Maiu guvernului român.

Prin această Iradea, cerinţele guvernului român, urmărite de 25 ani, au fost realisate. Naţionalitatea română este recunoscută în mod definitiv, cu toate drepturile civile, pe picior de egalitate cu toate naţionalităţile creştine din Imperiul otoman! Din această recunoascere decurge pentru românii macedoneni dreptul legal de a usa de limba lor în biserici, de a avea şcoli române, de a se constitui în comunităţi, alegând muktari (primari), de a avea represintanţi în consiliurile de administraţie ale Vilaetelor, de a numi revisori în şcolile pe cari le au, astfel toate drepturile la viaţă naţională le sunt acum sancţionate, prin înalta Iradea imperială!/.../. Să-mi daţi voie, d-lor, ca să constat că acest strălucit resultat a fost dobândit şi'l datorim încordărei tutulor forţelor naţiunei române. Aduc omagiile mele presei de toate nuanţele, care a sciut a păstra tăcerea şi a nu turbura negocierile noastre prin polemici şi destăinuiri inoportune! /.../. Mă asociez la mulţumirile mele pe oposiţie, care şi de astă dată, când marile interese naţionale sunt în joc, a arătat că românii sunt uniţi şi merg mână în mână.